

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΗΠΕΙΡΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΦΑΚΕΛΟΣ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΠΠΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ: ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΑΡΓΥΡΩ Α.Μ.: 4230

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	
Γενικά	σελ. 6
Ιστορία της Πνευματικής Ιδιοκτησίας	7
Η Διεθνής προστασία	8
Η Συνταγματική προστασία	9
Η Εθνική νομοθεσία	9
ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ	
Προγράμματα Η/Υ	10
Βάσεις δεδομένων	11
Πολυμέσα (Multimedia)	11
ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	12
ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ	13
ΤΟ ΗΘΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	
Γενικά	15
Το μέλλον του ηθικού δικαιώματος	16
ΤΟ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ	
Γενικά	16
Η εξουσία εγγραφής και αναπαραγωγής	17
Η εξουσία εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού	20
Η εξουσία παρουσίασης του έργου στο κοινό	21
Η εξουσία δημόσιας εκτέλεσης	22
Η εξουσία ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης	23
Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ	
Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος	23
Συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης	24
Μελλοντικά έργα	24
Μελλοντικοί τρόποι εκμετάλλευσης	24
Ο έγγραφος τύπος	24
Ο μερισμός των εξουσιών και οι ερμηνευτικοί κανόνες	25
Μεταβίβαση της κυριότητας του υλικού φορέα	25
Η αμοιβή του δημιουργού	25
Η διάρκεια της προστασίας	26
Ειδικές περιπτώσεις	26
ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ	
Γενικά	27
Οι προβλεπόμενοι περιορισμοί	27
1. παράθεση αποσπασμάτων	
2. χρήση για λόγους ενημέρωσης	
3. αναπαραγωγή για σκοπούς εκπαιδευτικούς	
Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση	29
ΤΑ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ	
Γενικά	33
Οι δικαιούχοι	35
1. οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες	35
1.1 το περιουσιακό δικαίωμα	
1.2 το ηθικό δικαίωμα	

2. οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου ή / και εικόνας	39
2.1 το περιουσιακό δικαίωμα	
2.2 το δικαίωμα εύλογης αμοιβής	
3. οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί	40
4. οι εκδότες	40
5. προηγουμένως αδημοσίευτα έργα	40
Ο έγγραφος τύπος	41
Η διάρκεια της προστασίας	41
Οι περιορισμοί των συγγενικών δικαιωμάτων	41
Σχέση μεταξύ πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων	41
Η ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ	
Γενικά	42
Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ	
Γενικά	44
Τεχνολογικά μέτρα	44
Μέτρα διοικητικής φύσης	45
Μέτρα δικαστικής φύσης	45
ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ	
Γενικά	45
Ιστορία της διανοητικής ιδιοκτησίας	46
Βιομηχανική ιδιοκτησία	46
Θεωρία των property rights	47
Η Συμφωνία TRIPS	47
 ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ	
Τι είναι η πνευματική ιδιοκτησία “copyright”;	51
Copyright και μουσική βιομηχανία	51
Μουσική: μια παγκόσμια βιομηχανία δημιουργίας	52
Η Διεθνής Δομή του IFPI	52
Πνευματική Δημιουργία, Δικαιώματα και ορισμοί	54
Σύμβαση μεταξύ δισκογραφικής εταιρίας και τραγουδιστών	55
ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ	
Έννοια της πειρατείας	56
Τύποι πειρατείας	57
Η Συμβατική πειρατεία διεθνώς	58
Σύλληψη και καταδίκη αγοραστή πλαστών c.d	60
Διαχωρισμός πλαστών και γνήσιων c.d. τα χαρακτηριστικά τους	61
1. εξωτερικά χαρακτηριστικά	61
2. εσωτερικά χαρακτηριστικά	62
3. χαρακτηριστικά του μουσικού φορέα	62
4. πρόσθετα χαρακτηριστικά	63
5. χώροι διάθεσης	63
Η πειρατεία στο Internet	63
Η φύση και το μέγεθος της ηλεκτρονικής πειρατείας	64
Digital File Check- Πρόγραμμα ελέγχου του υπολογιστή	65

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

**Η ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΩΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ
ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ**

Εισαγωγή	66
Εννοιολογική προσέγγιση της εκδοτικής σύμβασης	67
ΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ	68
ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΜΟΙΒΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ	
Γενικά	69
Η νομοθετική ρύθμιση	70
Α. η γενική ρύθμιση για την ποσοστιαία αμοιβή (άρθρο 32ν/1993)	
Β. η ποσοστιαία αμοιβή στη σύμβαση έντυπης έκδοσης	
Προηγούμενως αδημοσίευτα έργα	73
Η διάρκεια της προστασίας	73
ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ	73
ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ	
Απόφαση εφετείου	76
Καταδίκη ιδιοκτήτη καταστήματος φωτοαντιγράφων για παραβίαση πνευματικής ιδιοκτησίας	77
ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ	
Σύμβαση ανάθεσης εκδοτών	78
Σύμβαση ανάθεσης δημιουργών	82

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Γενικά	87
Διαφημιστικά Μέσα	87
Είδη διαφήμισης	87
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ – ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	
Έκταση και σκοπός	88
Εφαρμογή	88
Βασικές αρχές	89
Κανόνες	89
Παροχή διαφήμισης	92
Εκτέλεση του μηνύματος	93

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Γενικά	96
Το οικονομικό περιβάλλον της Ελλάδας	96
Το σύστημα Υγείας της Ελλάδας	97
Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
Παραγωγή	98
Απασχόληση	98
Το θεσμικό πλαίσιο της αγοράς φαρμάκου στην Ελλάδα	98
Φαρμακευτική Νομοθεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης	101
Η δημιουργία ενός φαρμάκου	102
Έγκριση φαρμακευτικών προϊόντων στην Ε.Ε.	105
Έγκριση άδειας κυκλοφορίας φαρμάκου από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ)	107

ΦΑΚΕΛΟΣ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	107
Προσδοκία δικαιώματος πάνω σε διακριτικό γνώρισμα	108
Μεταβολές του φορέα διακριτικού γνωρίσματος και επιπτώσεις στη χρονική προτεραιότητα	111
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ	
Δισκογραφική Εταιρία	114
Εκδοτικός Οίκος	118
Διαφημιστική Εταιρεία	121
Φαρμακευτική Εταιρεία	123
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	126
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	162

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Γενικά

Πνευματική ιδιοκτησία ή πνευματικά δικαιώματα ονομάζονται τα αποκλειστικά δικαιώματα των πνευματικών δημιουργών στο έργο τους. Παραχωρούνται από το νόμο για ορισμένο χρόνο για να απαγορεύσουν σε τρίτους τη χρήση των έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού. Το πνευματικό δικαίωμα υφίσταται σε έργα λογοτεχνίας και τέχνης, όπως βιβλία, ζωγραφική, γλυπτική φωτογραφία, αρχιτεκτονική αλλά και άλλες δημιουργίες όπως λογισμικό ή βάσεις δεδομένων.

Η ισχύουσα σημερινή ελληνική νομοθεσία για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα βασίζεται στις ρυθμίσεις του Ν.2121/1993¹. Σκοπός του είναι η πλησιέστερη και αποτελεσματικότερη προστασία των πνευματικών δημιουργών. Η αρχή αυτή εκδηλώνεται σε πολλές επιμέρους διατάξεις όπως π.χ. στην προστασία του ηθικού δικαιώματος, στην αναγνώριση του κανόνα ότι μόνο φυσικά πρόσωπα μπορούν να θεωρηθούν πνευματικοί δημιουργοί, στη θέσπιση της ποσοστιαίας αμοιβής, στην καθιέρωση κανόνων αναγκαστικού δικαίου κλπ.

Ιστορικά αποδεικνύεται ότι η πνευματική ιδιοκτησία αποτελεί τον πιο πρόσφορο τρόπο χρηματοδότησης της πνευματικής δημιουργίας, γιατί παρέχει στο δημιουργό τα αναγκαία οικονομικά οφέλη τα οποία του επιτρέπουν να ζήσει και να συνεχίσει τη δημιουργία, ενώ καθιστά δυνατή την παραγωγή έργων μακριά από αναγκασμούς και παρεμβάσεις. Η πνευματική ιδιοκτησία δίνει τη δυνατότητα διαβίωσης σε εκείνους που δημιουργούν και μας κάνουν να ονειρευόμαστε με την αναγνώριση δύο επιμέρους δικαιωμάτων, του ηθικού και του περιουσιακού δικαιώματος. Από τα δικαιώματα αυτά το μεν ηθικό έχει προσωπικό χαρακτήρα και αποσκοπεί στην προστασία του προσωπικού δεσμού του δημιουργού με το έργο του, ενώ το περιουσιακό δικαίωμα έχει οικονομική αξία και είναι δεκτικό εκμετάλλευσης.

Το σύστημα αυτό δεν αποβλέπει όμως μόνο στην προστασία του δημιουργού και στην επιβράβευση του πνευματικού μόχθου, αλλά αποτελεί και κίνητρο για πολιτιστική ανάπτυξη, αφού έχει γίνει συνείδηση όλων ότι είναι ένα βασικό μέσο για την υλοποίηση της πολιτιστικής πολιτικής μιας χώρας. Στις συμφωνίες μεταξύ των κρατών σε θέματα πολιτισμού, επιστήμης και εκπαίδευσης βλέπουμε πολλές φορές ρυθμίσεις που ενθαρρύνουν την συνεργασία στο τομέα αυτό. Η πολιτιστική κληρονομιά προστατεύεται μεταξύ άλλων και με την πνευματική ιδιοκτησία της οποίας κινητήριος μοχλός είναι πάντοτε ο δημιουργός.

Περαιτέρω η πνευματική ιδιοκτησία έχει και μεγάλη οικονομική σημασία. Οι λεγόμενες πολιτιστικές επιχειρήσεις, όπως εκδοτικοί οίκοι, παραγωγοί οπτικοακουστικών έργων, παραγωγοί φωνογραφημάτων, οργανισμοί ραδιοτηλεόρασης, θεατρικές επιχειρήσεις, αίθουσες κινηματογράφων και θεάτρων, αίθουσες εκθέσεων και δημοπρασιών, εταιρείες λογισμικού, με επίκεντρο πάντοτε το δημιουργό και το έργο του, αποτελούν βασικούς συντελεστές συνεισφοράς στο εθνικό εισόδημα.

Η αναγνώριση της πνευματικής ιδιοκτησίας αποσκοπεί στην προστασία του δημιουργού, του πολιτισμού και της οικονομίας. Η γνωστή τριλογία συμφερόντων – του δημιουργού, της ολότητας και των πολιτιστικών επιχειρήσεων – αποτελεί ρυθμιστικό παράγοντα της διαμόρφωσης των δύο βασικών συστημάτων της πνευματικής ιδιοκτησίας.

¹ Ν.2121/1993: βλέπε παράρτημα σελ.

Το ευρωπαϊκό (ηπειρωτικό) σύστημα προστασίας, στο οποίο εντάσσεται και το ελληνικό δίκαιο, είναι αφιερωμένο στο δημιουργό, φυσικό πρόσωπο, σ' αυτόν δηλαδή που δημιούργησε το έργο. Το σύστημα του copyright το οποίο ανήκει το αμερικανικό και αγγλοσαξωνικό δίκαιο, έχει χαρακτήρα καθαρά περιουσιακό και βασίζεται στο δικαίωμα του δικαιούχου να απαγορεύει την αντιγραφή του έργου (right to copy). Εδώ οι καρποί του ανθρωπίνου πνεύματος προστατεύονται στο μέτρο που μπορούν να είναι αντικείμενο επικερδούς εκμετάλλευσης, το βάρος της προστασίας πέφτει στον περιουσιακό και οικονομικό χαρακτήρα του δικαιώματος, ενώ η προστασία των ηθικών συμφερόντων του δημιουργού απασχολεί λιγότερο το νομοθέτη. Παρά τις ουσιώδεις διαφοροποιήσεις, τα δύο συστήματα σε πολλές περιπτώσεις πλησίασαν το ένα το άλλο, ενώ μεγαλύτερη θα είναι η προσέγγιση τα επόμενα χρόνια, εξαιτίας του διαδικτύου, αλλά και τις κοινοτικής εναρμόνισης.

Ιστορία της πνευματικής ιδιοκτησίας

Η θέσπιση θεμελιωδών νομοθετικών ρυθμίσεων για την πνευματική ιδιοκτησία προϋποθέτει πρόοδο της τεχνολογίας, ώστε να καταστεί δυνατή η διάδοση των έργων, υψηλό πολιτιστικό επίπεδο, σεβασμό των ατομικών ελευθεριών και υπεροχή του πνεύματος μέσα στην κοινωνία για να μπορούν οι πνευματικοί δημιουργοί να πετύχουν την προστασία τους. Από την ιστορική έρευνα² συνάγεται ότι κατά την αρχαιότητα και τον μεσαίωνα δεν υπήρχαν νομοθετικές διατάξεις που να ρυθμίζουν την πνευματική ιδιοκτησία, κυρίως γιατί δεν ήταν δυνατή η ευρεία εκμετάλλευση των έργων. Τα οικονομικά συμφέροντα των καλλιτεχνών ικανοποιούντο με το τίμημα για την απόκτηση του έργου ή με βραβεία, ενώ η αντιγραφή ή παραποίηση των έργων επέσυρε την κοινωνική αποδοκιμασία. Παρά το ότι υπάρχουν ενδείξεις ότι το πρώτο νομοθετικό κείμενο για την πνευματική ιδιοκτησία ανευρίσκεται στην Κίνα γύρω στον 11^ο αιώνα μ.Χ., είναι κοινός τόπος ότι η εμφάνιση της πνευματικής ιδιοκτησίας τοποθετείται ιστορικά την εποχή που ο Γουτεμβέργιος ανακάλυψε την τυπογραφία.

Η τεχνολογική πρόοδος οδήγησε στη θέσπιση του δικαίου αυτού και συνέβαλε στη διαμόρφωση και προσαρμογή της εκάστοτε ισχύουσας νομοθεσίας στις τεχνολογικές εξελίξεις

Πρόδρομος της προστασίας με την πνευματική ιδιοκτησία υπήρξαν τα προνόμια που απονεμήθηκαν από το κράτος αρχικά στους τυπογράφους και εκδότες-βιβλιοπώλες και αργότερα στους δημιουργούς.

Στην πραγματικότητα τα προνόμια αποτελούσαν ένα μηχανισμό προστασίας των επαγγελματικών συμφερόντων των εκδοτών και ένα μέσο λογοκρισίας, ενώ η παραχώρηση τους άρχισε αργότερα να εξαρτάται από τη συναίνεση του δημιουργού και έτσι έγινε το πρώτο άμεσο βήμα αναγνώρισης της προστασίας με βασικό δικαιούχο το δημιουργό.

Ο πρώτος νόμος για την πνευματική ιδιοκτησία θεωρείται το Αγγλικό Copyright Act του 1709 που αναγνωρίζει στο συγγραφέα το αποκλειστικό δικαίωμα να τυπώνει τα έργα του ορισμένα χρόνια, ενώ η πρώτη πλήρης νομοθεσία είναι έργο της Γαλλικής Επανάστασης που διακήρυξε το ιερό, νόμιμο και αναφαίρετο δικαίωμα της φιλολογίας και καλλιτεχνικής ιδιοκτησίας. Η πνευματική ιδιοκτησία χαρακτηρίζεται ως η πιο προσωπική και ιερή ιδιοκτησία και αντιμετωπίζεται, ως ένα δικαίωμα που πηγάζει από το φυσικό δίκαιο και ο νόμος έρχεται απλώς να το επιβεβαιώσει.

² Δ.Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' τεύχος σ 3-7

Ο 19^{ος} αιώνας γνώρισε μια ενίσχυση της νομοθεσίας για την πνευματική ιδιοκτησία παράλληλα με την «πειρατική» αναπαραγωγή των έργων, θύματα της οποίας υπήρξαν κυρίως η Γαλλία και η Αγγλία. Άρχισε η υπογραφή διμερών συμβάσεων για την προστασία των έργων με βάση την αρχή της αμοιβαιότητας, ενώ πρώτη η Γαλλία θεώρησε παράνομη την «πειρατεία» μέσα στα εθνικά της όρια ανεξάρτητα από τον τόπο δημοσίευσης του έργου, την ιθαγένεια του δημιουργού ή την αμοιβαιότητα. Έτσι τέθηκαν τα θεμέλια για τη διεθνή προστασία του δημιουργού. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η πνευματική ιδιοκτησία προχώρησε παράλληλα με την εξέλιξη της τεχνολογίας. Δεν ήταν όμως μόνο η τεχνολογία που συνέτεινε στη διαμόρφωση του δικαίου αυτού. Ήταν ο συνδυασμός του πολιτιστικού και φιλοσοφικού ρεύματος που επικράτησε όταν η προστασία του ατόμου, της ελευθερίας και της νομικής ισότητας έγινε συνείδηση των λαών.

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα οι νεότερες εξελίξεις δημιούργησαν την ανάγκη προστασίας των ηθοποιών, των τραγουδιστών και των μουσικών. Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έβλεπαν τη δουλειά τους να γίνεται αντικείμενο επαναλήψεων με όλους τους τρόπους της τότε τεχνολογίας (κινηματογράφηση, ηχογράφηση, ραδιοφωνική μετάδοση) χωρίς να εισπράττουν καμία αμοιβή, ενώ οι άπειρες και ανεξέλεγκτες αναπαραγωγές έκαναν πολλές φορές περιττή την ζωντανή παρουσίαση τους. Οι προσπάθειες των προσώπων αυτών μετά από διαπραγματεύσεις 30 περίπου ετών οδήγησαν στην υπογραφή της Διεθνούς Σύμβασης της Ρώμης το 1961 η οποία, όπως είναι γνωστό, αναγνώρισε τα λεγόμενα συγγενικά δικαιώματα.

Η διεθνής προστασία

Σε διεθνές επίπεδο³ η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας επιτυγχάνεται με τρεις διεθνείς Συμβάσεις: α) τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης-Παρισιού (1971) η οποία στηρίζεται στη γνωστή αρχή της εξομίσωσης των ξένων δημιουργών ή έργων που προστατεύονται από τη σύμβαση προς τους υπηκόους της χώρας όπου ζητείται η προστασία, β) τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης (1961) που προστατεύει τις τρεις βασικές κατηγορίες δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, δηλαδή τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, γ) τη συμφωνία TRIPS, δηλαδή τη Συμφωνία για τα Δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον τομέα Εμπορίου που περιλαμβάνεται στην Τελική Πράξη του Γύρου της Ουρουγουάης (Μαρακές 1994) και άρχισε να δεσμεύει τα περισσότερα κράτη την 1^η Ιανουαρίου 1996.

Ιστορικό γεγονός για τη διεθνή προστασία της πνευματικής και των συγγενικών δικαιωμάτων ήταν η Διπλωματική Διάσκεψη Γενεύης που πραγματοποιήθηκε 2-20 Δεκεμβρίου 1996 στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO) και οδήγησε στη ψήφιση δύο νέων Διεθνών Συνθηκών. Πρόκειται για τη Συνθήκη WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία και τη Συνθήκη WIPO για τις εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα. Οι δύο αυτές Συνθήκες, γνωστές και ως Συνθήκες Internet, βελτιώνουν τις ήδη υπάρχουσες ρυθμίσεις δίνουν λύσεις σε ορισμένα από τα προβλήματα που δημιουργεί η ψηφιακή τεχνολογία και διαμορφώνουν σε διεθνές επίπεδο το θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των έργων και των καλλιτεχνικών εισφορών στην κοινωνία των πληροφοριών.

³ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 7

Η Συνταγματική προστασία

Αυξημένο κύρος στην πνευματική ιδιοκτησία προσδίδει η Οικουμενική Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου που περιλαμβάνει την πνευματική ιδιοκτησία μεταξύ των πολιτιστικών δικαιωμάτων καθιερώνοντας στο άρθρο 27 την εξής αρχή: α) καθένας έχει το δικαίωμα να συμμετέχει ελεύθερα στην πνευματική ζωή της κοινότητας, να χαίρεται τις καλές τέχνες και να μετέχει στην επιστημονική πρόοδο και στα αγαθά της, β) καθένας έχει το δικαίωμα να προστατεύονται τα ηθικά και υλικά συμφέροντα του που απορρέουν από κάθε είδους επιστημονική, λογοτεχνική ή καλλιτεχνική παραγωγή του.

Το Ελληνικό Σύνταγμα προστατεύει την πνευματική ιδιοκτησία με τις διατάξεις που κατοχυρώνουν τα ατομικά δικαιώματα. Ειδικότερα την προστασία του πνευματικού δημιουργού που εγγυάται την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας, την ελεύθερη έκφραση και διάδοση των στοχασμών, την ελευθερία της τέχνης, της επιστήμης, της έρευνας και της διδασκαλίας. Η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύεται και με το άρθρο 17 του Συντάγματος που εγγυάται τη προστασία της ιδιοκτησίας. Γενικά γίνεται δεκτό ότι η έννοια της ιδιοκτησίας είναι ευρύτερη απ' αυτήν του εμπράγματος δικαίου και περιλαμβάνει κάθε δικαίωμα περιουσιακή φύσεως. Στην έννοια της περιουσίας περιλαμβάνονται όχι μόνο τα εμπράγματα δικαιώματα, αλλά και όλα τα δικαιώματα της περιουσιακής φύσεως και τα κεκτημένα οικονομικά συμφέροντα.

Αυξημένη προστασία αποκτά η πνευματική ιδιοκτησία βάσει του άρθρου 28 του Συντάγματος σύμφωνα με το οποίο οι διεθνείς συμβάσεις, από την επικύρωση τους με νόμο και τη θέση τους σε ισχύ σύμφωνα με τους όρους καθεμιάς, αποτελούν αναπόσπαστο μέρος του εσωτερικού ελληνικού δικαίου και υπερισχύουν από κάθε άλλη αντίθετη διάταξη νόμου.

Το αναθεωρημένο Ελληνικό Σύνταγμα κατοχυρώνει το δικαίωμα στην πληροφόρηση με σεβασμό όμως και παράλληλη προστασία όλων των άλλων δικαιωμάτων και ιδίως του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας⁴.

Η εθνική νομοθεσία

Ο Ν.2121/1993, όπως ισχύει, αποτελεί σταθμό στην ιστορία της πνευματικής ιδιοκτησίας του τόπου μας. Ο νόμος αυτός διαπνέεται από όλα τα σύγχρονα ρεύματα που έχουν αποτυπωθεί στις εθνικές νομοθεσίες των ευρωπαϊκών κυρίως κρατών και είναι εναρμονισμένος με τις κοινοτικές οδηγίες που συνιστούν κοινοτικό κεκτημένο στον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η Ελλάδα έχει άλλωστε κυρώσει σχεδόν όλες τις διεθνείς συμβάσεις και ειδικότερα τις τρεις βασικές συνθήκες που κατοχυρώνουν τη διεθνή προστασία δηλαδή, τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης για την προστασία των λογοτεχνικών και καλλιτεχνικών έργων, τη Διεθνή Σύμβαση Ρώμης για την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών, καθώς και τη Συμφωνία TRIPS. Πρόσφατα κυρώθηκαν και οι δύο Συνθήκες INTERNET με στόχο τη διεθνή προστασία στο διαδίκτυο. Ο Ν.2121/1993 συνέλαβε τα μέγιστα στη θέσπιση ενός σύγχρονου και επαρκούς πλαισίου προστασίας των δημιουργών και των άλλων δικαιούχων.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι θεσπίζονται συγγενικά δικαιώματα υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και

⁴ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 9-16

οπτικοακουστικών έργων, καθώς και των ραδιοηλεκτρονικών οργανισμών, σε ευρύτερη έκταση από τη Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης.

Παράλληλα με βάση το άρθρο 69 του Ν.2121/1993 ιδρύθηκε και λειτουργεί ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ) που είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου υπό την εποπτεία του Υπουργείου Πολιτισμού.

Ο ΟΠΙ άρχισε να λειτουργεί το 1995 με έδρα την Αθήνα, με κύριο σκοπό την προστασία των πνευματικών δημιουργιών και των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, τη μέριμνα για την εφαρμογή του Ν.2121/1993 και των συναφών διεθνών συμβάσεων, την εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, τη νομοπαρασκευαστική εργασία, την εκπροσώπηση της Ελλάδας σε διεθνείς οργανισμούς, την οργάνωση σεμιναρίων και την παροχή πληροφοριών σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΡΓΩΝ

Προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών (H/Y)

Ο Ν. 2121/1993 περιλαμβάνει ρητά τα προγράμματα H/Y μεταξύ των προστατευόμενων έργων. Σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ.3 του νόμου θεωρούνται ως έργα λόγου που προστατεύονται με τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας τα προγράμματα H/Y⁵ καθώς και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους.

Ως δημιουργός ενός προγράμματος θεωρείται το φυσικό πρόσωπο που έχει δημιουργήσει το πρόγραμμα. Εάν το πρόγραμμα δημιουργήθηκε από ομάδα φυσικών προσώπων εφαρμόζονται οι διατάξεις που ισχύουν για τα έργα συνεργασίας ή για τα συλλογικά έργα. Όταν ένα πρόγραμμα δημιουργείται από μισθωτό σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας ή σύμφωνα με τις οδηγίες του εργοδότη, το περιουσιακό δικαίωμα μεταβιβάζεται αυτοδίκαια στον εργοδότη, εκτός και αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43 του Ν. 2121/1993 επιτρέπεται χωρίς άδεια του δημιουργού και χωρίς πληρωμή αμοιβής η αναπαραγωγή, μετάφραση, προσαρμογή, διασκευή ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή ενός προγράμματος H/Y όταν οι πράξεις αυτές είναι αναγκαίες για την κατά προορισμό χρήση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης και της διόρθωσης των σφαλμάτων, από το νόμιμο χρήστη, εκτός και αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Δεν εμπίπτει στον παραπάνω περιορισμό και χρειάζεται άδεια του δημιουργού η αναπαραγωγή που είναι αναγκαία για τη φόρτωση, την εμφάνιση στην οθόνη, την εκτέλεση, τη μεταβίβαση ή την αποθήκευση του προγράμματος H/Y. Ο νόμιμος χρήστης έχει το δικαίωμα παραγωγής ενός εφεδρικού αντιγράφου του προγράμματος στο μέτρο που αυτό είναι απαραίτητο για τη χρήση αυτή. Τέλος, ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να παρακολουθεί, να μελετά ή να δοκιμάζει τη λειτουργία του προγράμματος προκειμένου να εντοπισθούν οι ιδέες και οι αρχές που αποτελούν τη βάση οποιουδήποτε στοιχείου του προγράμματος, εάν οι ενέργειες αυτές γίνονται κατά τη διάρκεια πράξης που αποτελεί νόμιμη χρήση του προγράμματος.

Το άρθρο 43 του νόμου επιτρέπει το λεγόμενο reverse engineering ή κατά τη διατύπωση του νόμου «αποσυμπίληση» (decompilation) ή αντίστροφη μεταγλώττιση. Η διαδικασία αυτή δίνει τη δυνατότητα ανάλυσης του προγράμματος από τη μορφή κώδικα μηχανής στην αρχική του μορφή, με σκοπό να μελετηθεί ο τρόπος

⁵ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 62-86

λειτουργίας του για να χρησιμοποιηθούν οι γνώσεις που αποκομίζει ο αναλυτής κατά τρόπο ωφέλιμο για αυτόν. Η διαδικασία της αποσυμπύλνσης δεν θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί κατά τρόπο που θα έβλαπτε την κανονική εκμετάλλευση του προγράμματος ή θα προκαλούσε αδικαιολόγητη βλάβη στα νόμιμα συμφέροντα του δικαιούχου.

Διάρκεια προστασίας: Όλη η ζωή του δημιουργού και 70 χρόνια μετά το θάνατό του που υπολογίζονται από το τέλος του έτους που πέθανε ο δημιουργός

Βάσεις δεδομένων

Βάση δεδομένων είναι κατά τον ορισμό του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας «η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο. Οι βάσεις δεδομένων έχουν την ιδιαιτερότητα ότι αποτελούν συλλογές έργων, τα οποία είτε προστατεύονται αυτοτελώς ως τέτοια ανεξάρτητα από τη βάση δεδομένων είτε δεν προστατεύονται, αν δεν πληρούν τις προϋποθέσεις του νόμου. Η οργάνωση όμως μιας βάσης δεδομένων μπορεί να είναι μια πρωτότυπη και δαπανηρή δραστηριότητα. Ο δημιουργός της, αν δεν υπήρχε ιδιαίτερη προστασία, θα διέτρεχε τον κίνδυνο (ιδιαίτερα στις ηλεκτρονικές βάσεις δεδομένων) να αντιγράψει κάποιος τρίτος ολόκληρη τη βάση ή ολόκληρο το περιεχόμενό της χωρίς αυτός να μπορεί να τον εμποδίσει, αφού μόνο οι δημιουργοί των συμπεριληφθέντων έργων (και μόνο αν τα έργα προστατεύονταν αυτοτελώς) θα είχαν αξίωση κατά του τρίτου – προσβολέα. Στην ψηφιακή εποχή όμως οι βάσεις δεδομένων έχουν ιδιαίτερη σημασία, γιατί αποθηκεύουν και ταξινομούν πληθώρα πληροφοριών, τις οποίες χωρίς ταξινόμηση θα ήταν αδύνατο να χρησιμοποιήσει ή να επεξεργαστεί κανείς. Χωρίς ιδιαίτερη προστασία οι επενδύσεις σε βάσεις δεδομένων θεωρήθηκε ότι θα ήταν περιορισμένες με βάση τη θεωρία των property rights. Έτσι εναρμονίστηκε σε όλα τα κράτη – μέλη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας η νομική προστασία των βάσεων δεδομένων και το συγγενικό δικαίωμα για τις βάσεις δεδομένων που δεν ήταν πρωτότυπες αλλά ενσωματώνουν μια σημαντική εκπαίδευση.

Πολυμέσα (Multimedia)

Τα πολυμέσα αποτελούν ένα σύνθετο προϊόν με στοιχεία περισσότερων έργων ή δεδομένων που μετά από κατάλληλη ψηφιακή επεξεργασία εμπεριέχεται σε συμπαγή δίσκο CD-ROM ή CD-I ή σε άλλο συναφή υλικό φορέα και δίνει τη δυνατότητα στη χρήση μέσω μηχανικών συσκευών (π.χ. Η/Υ) να συμβουλευτεί τα έργα ή τα δεδομένα και ακόμα να τα τροποποιήσει. Σύμφωνα με το Ν. 2121/1993 τα πολυμέσα μπορούν να υπαχθούν στην έννοια του σύνθετου έργου ως απαρτιζόμενα από τμήματα που έχουν δημιουργηθεί χωριστά από περισσότερα του ενός πρόσωπα. Οι δημιουργοί θα πρέπει να μεταβιβάσουν ορισμένες από τις εξουσίες του περιουσιακού τους δικαιώματος στον παραγωγό ή άλλο πολιτιστικό επιχειρηματία που αναλαμβάνει την υλοποίηση και εκμετάλλευση του έργου.

Όταν πρόκειται για έργο που δημιουργήθηκε από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, αρχικός δικαιούχος είναι ο δημιουργός, στον εργοδότη όμως μεταβιβάζονται αυτοδικαίως εκείνες μόνο οι εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Αν πρόκειται για έργα που δημιουργήθηκαν από

απασχολούμενους στο Δημόσιο ή σε ΝΠΔΔ σε εκτέλεση του υπηρεσιακού τους καθήκοντος, το περιουσιακό δικαίωμα μεταβιβάζεται αυτοδίκαια στον εργοδότη, εκτός και αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Παρόλα αυτά υπάρχει προβληματισμός ως προς το αν τα έργα πολυμέσων μπορούν να χαρακτηριστούν ως «οπτικοακουστικά έργα». Το θέμα θα μπορούσε να κριθεί κατά περίπτωση και τα έργα πολυμέσων να υπαχθούν στα έργα λόγου, στα μουσικά έργα, στα έργα των εικαστικών τεχνών, στις φωτογραφίες ή σε κάποια άλλη κατηγορία, ανάλογα με το εκάστοτε περιεχόμενο που προέχει για τη δημιουργία του συγκεκριμένου πολυμέσου. Ως πιο πρακτική λύση διαφαίνεται η υπαγωγή των πολυμέσων στην έννοια των βάσεων δεδομένων, άποψη που έχει υποστηριχθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δίνει διέξοδο στο ερώτημα του νομικού χαρακτηρισμού της δημιουργίας αυτής. Στην περίπτωση αυτή ισχύουν τα σχετικά με τη πνευματική ιδιοκτησία των βάσεων δεδομένων.

ΤΟ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας⁶ είναι το έργο ως άυλο αγαθό. Η διάκριση μεταξύ άυλου αγαθού και υλικού φορέα είναι γνωστή και διατρέχει όλο το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Με την πνευματική ιδιοκτησία δεν προστατεύεται το έντυπο αυτό καθεαυτό αλλά το λογοτεχνικό έργο που αποτυπώνεται πάνω σ' αυτό. Οι έννομες σχέσεις που αφορούν το υλικό αντικείμενο διέπονται κυρίως από τις διατάξεις του αστικού δικαίου, ενώ οι έννομες σχέσεις που αναφέρονται στο έργο ρυθμίζονται από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο Ν.2121/1993 ακολουθώντας την παραπάνω διάκριση και έχοντας κατευθυντήρια γραμμή την προστασία του δημιουργού, προσδιόρισε στο άρθρο 2 Ν.2121/1993 τα στοιχεία του έργου με βάση το παλαιό δίκαιο, τη Διεθνή Σύμβαση της Βέρνης-Παρισιού και το Σχέδιο Προτύπων Διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας.

Ειδικότερα, ως έργο εννοούμε κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτηριστικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη.

Εννοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες και οι ανθολογίες, εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Η προστασία των έργων της παρούσας παραγράφου γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως αντικείμενο των μετατροπών ή των συλλογών.

Αντικείμενο προστασίας είναι και οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται στο περιεχόμενο

⁶ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 23

αυτό. Ως βάση δεδομένων εννοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο.

Επίσης θεωρούνται ως έργα λόγου προστατευόμενα κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους. Η προστασία παρέχεται σε κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι ιδέες και οι αρχές στις οποίες βασίζονται τα συστήματα διασύνδεσης του, δεν προστατεύονται κατά τον παρόντα νόμο. Ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή θεωρείται πρωτότυπο εφόσον είναι προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού του.

Η προστασία του παρόντος νόμου είναι ανεξάρτητη από τη αξία και τον προορισμό του έργου, καθώς και από το γεγονός ότι το έργο προστατεύεται ενδεχομένως και από άλλες διατάξεις.

Η προστασία του παρόντος νόμου δεν εκτείνεται σε επίσημα κείμενα με τα οποία εκφράζεται η άσκηση πολιτειακής αρμοδιότητας και ιδίως σε νομοθετικά, διοικητικά ή δικαστικά κείμενα, καθώς και στις εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης, στις ειδήσεις και στα απλά γεγονότα ή αρχεία.

ΤΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Υποκείμενο και αρχικός δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας⁷ είναι ο δημιουργός. Η αρχή αυτή που πηγάζει από το φυσικό δίκαιο και είναι γνωστή ως «αρχή της αλήθειας», ίσχυε πάντοτε στο ελληνικό δίκαιο. Με το Ν.2121/1993 καθιερώνεται ρητά στο άρθρο 6 παρ. 1 που ορίζει ότι «ο δημιουργός...είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου». Άρα ο αρχικός δικαιούχος μπορεί να είναι μόνο φυσικό πρόσωπο το οποίο αποκτά την πνευματική ιδιοκτησία πρωτογενώς, ενώ το νομικό πρόσωπο γίνεται δικαιούχος δευτερογενώς.

Απόκλιση από τον παραπάνω κανόνα προβλέπεται μόνο για τα **ανώνυμα και ψευδώνυμα έργα**. Στις περιπτώσεις αυτές η πνευματική ιδιοκτησία αποκτάται πρωτογενώς από πρόσωπο διαφορετικό από αυτό του δημιουργού, το οποίο μπορεί να είναι και νομικό πρόσωπο.

Ο κανόνας ότι ο αρχικός δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο δημιουργός ισχύει και για τα **έργα που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς** σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας (άρθρο 8 εδ. α' του Ν. 2121/1993). Εξισορρόπηση των συμφερόντων μεταξύ δημιουργού – μισθωτού και εργοδότη επέρχεται με το δεύτερο εδάφιο του άρθρου 8 του Ν. 2121/1993 που προβλέπει την αυτοδίκαιη μεταβίβαση στον εργοδότη εκείνων μόνο των εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Αυτό όμως μόνο εάν δεν υπάρχει αντίθεση συμφωνία. Όσον αφορά στην πνευματική ιδιοκτησία των έργων που δημιουργήθηκαν από τους απασχολούμενους με οποιαδήποτε σχέση εργασίας στο Δημόσιο ή σε ΝΠΔΔ σε εκτέλεση του υπηρεσιακού τους καθήκοντος, με νέες ρυθμίσεις στο άρθρο 8 του Ν. 2121/1993 προβλέπεται ότι στο δημιουργό - δημόσιο υπάλληλο ανήκει το ηθικό δικαίωμα, ως αμεταβίβαστο, ενώ στο Δημόσιο μεταβιβάζεται το περιουσιακό δικαίωμα, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία. Η αντίθετη συμφωνία μπορεί να προβλέπει διατήρηση ορισμένων εξουσιών του περιουσιακού δικαιώματος στο δημιουργό ή αμοιβή για κάθε χρήση του έργου κλπ.

⁷ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 87

Ο δημιουργός διατηρεί επίσης το δικαίωμα μελλοντικών τρόπων εκμετάλλευσης του έργου.

Για τις περιπτώσεις που υπάρχει **πλειονότητα δημιουργών**, το άρθρο 7 του Ν. 2121/1993 προβλέπει ορισμένους κανόνες βάσει των οποίων προσδιορίζεται το υποκείμενο του δικαιώματος. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό έργα συνεργασίας θεωρούνται όσα έχουν δημιουργηθεί με την «άμεση σύμπραξη δύο ή περισσότερων δημιουργών», εκτός αν υπάρχει διαφορετική συμφωνία. Σύμφωνα με ρητή διάταξη του άρθρου 7 το δικαίωμα ανήκει «κατά ίσα μέρη στους συνδημιουργούς», εκτός αν υπάρχει διαφορετική συμφωνία. Το άρθρο 7 δεν προβλέπει την αρχή της ανάλογης συμμετοχής, οπότε και η αμοιβή των συνδημιουργών θα υπολογιζόταν ανάλογα με τη συμβολή του καθενός. Η αρχή της ανάλογης συμμετοχής προβλέπεται μόνο στην εκδοτική σύμβαση και ειδικότερα στο άρθρο 33 παρ. του Ν. 2121/1993 που ορίζει ότι η ποσοστιαία αμοιβή κατανέμεται μεταξύ των περισσοτέρων δημιουργών, ανάλογα με την έκταση της συμβολής του καθενός, εφόσον δεν συμφωνήθηκε διαφορετικά.

Ένα άλλο είδος συνεργασίας είναι τα **συλλογικά έργα**. Συλλογικά έργα σύμφωνα με το άρθρο 7 του Ν. 2121/1993 είναι όσα έχουν δημιουργηθεί με τις αυτοτελείς συμβολές περισσότερων δημιουργών κάτω από την πνευματική διεύθυνση και το συντονισμό ενός φυσικού προσώπου. Το φυσικό αυτό πρόσωπο που έχει την πνευματική διεύθυνση και το συντονισμό είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του συλλογικού έργου, ενώ οι δημιουργοί των επί μέρους συμβόλων είναι αρχικοί δικαιούχοι του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί των συμβόλων τους, εφόσον αυτές είναι δεκτικές χωριστής μεταβίβασης. Τα συλλογικά έργα διαφέρουν από τα έργα συνεργασίας κατά το ότι στην περίπτωση του συλλογικού έργου υπάρχει κάποιο πρόσωπο που έχει την πνευματική διεύθυνση, πρωτοβουλία και συντονισμό των περισσότερων δημιουργών, ενώ στην περίπτωση των έργων συνεργασίας όλοι μαζί οι δημιουργοί εργάζονται για την πραγματοποίηση ενός ενιαίου έργου.

Το άρθρο 7 του Ν. 2121/1993 προβλέπει και τα **σύνθετα έργα** που είναι αυτά που απαρτίζονται από τμήματα που έχουν δημιουργηθεί χωριστά και πραγματοποιούνται με την ένωση περισσότερων έργων. Οι δημιουργοί των τμημάτων αυτών είναι αρχικοί συνδικαιούχοι του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του σύνθετου έργου και αποκλειστικοί αρχικοί δικαιούχοι των δικαιωμάτων επί του τμήματος που δημιούργησε ο καθένας, εάν το τμήμα αυτό επιδέχεται χωριστή εκμετάλλευση.

Όσον αφορά στα οπτικοακουστικά έργα, σύμφωνα με το άρθρο 9 του Ν. 2121/1993 ο σκηνοθέτης τεκμαίρεται ότι είναι δημιουργός του οπτικοακουστικού έργου και αυτός έχει το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας κατ' απόδοση και παλαιότερου δικαίου.

Σύμφωνα με το άρθρο 10 παρ. 1 του Ν. 2121/1993 τεκμαίρεται ως δημιουργός το πρόσωπο του οποίου το όνομα εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά το συνήθη τρόπο. Η διάταξη αυτή καθιερώνει το λεγόμενο τεκμήριο του δημιουργού για να διευκολυνθεί η απόδειξη της ιδιότητας αυτής κυρίως όταν ζητείται η δικαστική προστασία του δικαιώματος. Το ίδιο άρθρο προβλέπει ότι το τεκμήριο του δημιουργού ισχύει και για τα ψευδώνυμα έργα, εφόσον το ψευδώνυμο δεν αφήνει αμφιβολία ως προς την ταυτότητα του προσώπου. Για τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών, τα οπτικοακουστικά έργα, καθώς και για τα συλλογικά έργα, το άρθρο 10 παρ. 2 του Ν. 2121/1993 καθιερώνει το τεκμήριο ότι ο δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο του οποίου το όνομα ή η επωνυμία εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα κατά τον τρόπο που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δικαιούχου. Η διάταξη αυτή αφορά τόσο τα

φυσικά, όσο και τα νομικά πρόσωπα τα οποία σύμφωνα με το ισχύον δίκαιο δεν είναι δυνατόν να είναι πρωτογενείς δικαιούχοι.

ΤΟ ΗΘΙΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Γενικά

Το ελληνικό δίκαιο αναγνώριζε πάντοτε και προστατεύεται το ηθικό δικαίωμα⁸.

Η σχέση του ηθικού δικαιώματος και του δικαιώματος της προσωπικότητας συνδέεται με τη νομική φύση του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας και αποτελεί ακόμη και σήμερα σημείο θεωρητικών αναζητήσεων και νομολογιακής διάπλασης.

Το ηθικό δικαίωμα προστατεύει τον προσωπικό δεσμό του πνευματικού δημιουργού με το έργο του και απαρτίζεται από τις εξουσίες. Πρόκειται για την εξουσία δημοσίευσης, την εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας, την εξουσία περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, την εξουσία προσπέλασης και την εξουσία υπαναχώρησης που είναι γνωστή και ως εξουσία μετάνοιας. Από τις εξουσίες αυτές, οι δύο τελευταίες εισάγονται νομοθετικά για πρώτη φορά στο δίκαιο μας.

Το ηθικό δικαίωμα δίνει στο δημιουργό ιδίως τις εξουσίες:

- ✱ Της απόφασης για το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους το έργο θα γίνει προσιτό στο κοινό (δημοσίευσης)
- ✱ Της αναγνώρισης της πατρότητας του πάνω στο έργο και ειδικότερα την εξουσία να απαιτεί, στο μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματος του στα αντίτυπα του έργου του και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου του ή, αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο
- ✱ Της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλόμενης στις συνθήκες παρουσίασης του έργου στο κοινό
- ✱ Της προσπέλασης στο έργο του, έστω και αν το περιουσιακό δικαίωμα στο έργο ή η κυριότητα στον υλικό φορέα του έργου ανήκει σε άλλον, οπότε η προσπέλαση πρέπει να πραγματοποιεί κατά τρόπο που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή ενόχληση στο δικαιούχο
- ✱ Προκειμένου περί έργων λόγου ή επιστήμης, της υπαναχώρησης από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσης ή άδεια εκμετάλλευσης του εφόσον είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητας του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις και με μεταβολή αποζημίωσης στον αντισυμβαλλόμενο για τη θετική του ζημία.

⁸ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 99

Στην τελευταία περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, η υπαναχώρηση ενεργεί μετά την καταβολή της αποζημίωσης. Αν, μετά την υπαναχώρηση, ο δημιουργός αποφασίσει και πάλι να προβεί σε μεταβίβαση ή εκμετάλλευση του έργου ή έργου παραπλήσιου, οφείλει κατά προτεραιότητα να προσφέρει στον παλαιό αντισυμβαλλόμενο του τη δυνατότητα να ανακαταρτίσει την παλαιά σύμβαση με όρους όμοιους ή ανάλογους προς εκείνους που ίσχυαν κατά το χρόνο της υπαναχώρησης.

Το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος.

Το μέλλον του ηθικού δικαιώματος

Σε μια εποχή που τα πνευματικά δημιουργήματα αντιμετωπίζονται ως προϊόντα πολιτιστικών επιχειρήσεων, η ελληνική νομοθεσία ενίσχυσε το ηθικό δικαίωμα. Η τάση της νομολογίας φαίνεται να αντιμετωπίζει θετικά την προστασία του δικαιώματος αυτού, ειδικότερα όσον αφορά την εξουσία αναγνώρισης της πατρότητας και διατήρηση της ακεραιότητας του έργου. Η ανάπτυξη της ψηφιακής τεχνολογίας επιβάλλει την εξασφάλιση του ηθικού δικαιώματος προς όφελος όχι μόνο του δημιουργού αλλά και της ίδιας της πολιτιστικής βιομηχανίας και της ολότητας γενικότερα. Το νομικό πεδίο προστασίας του ηθικού δικαιώματος αναπτύχθηκε παράλληλα με την εξέλιξη της τεχνολογίας όπως άλλωστε και ολόκληρο το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας. Κατά συνέπεια δεν θα πρέπει να επιδιωχθεί ο περιορισμός των ηθικών εξουσιών αλλά αντίθετα να ενισχυθεί ο ρόλος τους στη νέα οικονομική και κοινωνική πραγματικότητα. Η ψηφιακή τεχνολογία δεν αναιρεί την προστασία που εξασφαλίζουν οι εξουσίες αναγνώρισης της πατρότητας και περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, ενώ η άποψη περί μη ανάλωσης της εξουσίας δημοσίευσης αποκτά ιδιαίτερη σημασία, γιατί επιτρέπει στον δημιουργό να απαγορεύσει την παράνομη δημοσίευση του έργου του που μπορεί μέσω του διαδικτύου να γίνει αντικείμενο άμεσης πρόσβασης σε παγκόσμιο επίπεδο. Εξάλλου είναι γνωστό ότι η νέα Συνθήκη WIPO για τις ερμηνείες-εκτελέσεις και τα φωνογραφήματα αναγνώρισε την προστασία του ηθικού δικαιώματος των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών στον ηχητικό χώρο. Κατά συνέπεια το ηθικό δικαίωμα δεν βρίσκεται σε κρίση ή αδυναμία, αλλά καλείται να προστατεύσει το αυτονόητο δικαίωμα του δημιουργού που είναι να διεκδικεί την αναγνώριση του ονόματος του και τη διατήρηση του έργου του με τη μορφή και το περιεχόμενο που εκείνος έδωσε.

ΤΟ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ

Γενικά

Το περιουσιακό δικαίωμα εξασφαλίζει στον δημιουργό τη δυνατότητα να εκμεταλλευθεί οικονομικά το έργο του⁹. Ενδεικτικά οι εξουσίες (δικαιώματα) που απαρτίζουν το περιουσιακό δικαίωμα και αντιστοιχούν στους βασικότερους τρόπους εκμετάλλευσης του έργου είναι: α) η αναπαραγωγή β) η εκμίσθωση γ) ο δημόσιος

⁹ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 117-140

δανεισμός δ) η δημόσια εκτέλεση ε) η παρουσίαση στο κοινό και στ) η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση.

Στην θεωρία υποστηρίζεται η άποψη ότι ο Ν.2121/1993 αναγνωρίζει το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού ως ένα γενικό δικαίωμα εκμετάλλευσης και ότι το δικαίωμα αυτό «αναλύεται σε επιμέρους εξουσίες που κι' αυτές είναι δικαιώματα, αφού δικαίωμα είναι κάθε εξουσία που παρέχεται από την έννομη τάξη. Άλλη άποψη υποστηρίζει ότι το περιουσιακό δικαίωμα αποτελεί δικαίωμα δεύτερης βαθμίδας που περιλαμβάνεται στην πνευματική ιδιοκτησία, ενώ κάτω απ' αυτό διακρίνονται επιμέρους εξουσίες / δικαιώματα τρίτης βαθμίδας που έχουν τη φύση των υπερκείμενων βαθμίδων, δηλαδή αποτελούν περιουσιακά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η εξουσία εγγραφής και αναπαραγωγής

Ο νόμος αναγνωρίζει στους δημιουργούς την εξουσία να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν «την εγγραφή και την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλο ή εν μέρει».

Η εγγραφή δεν συμπίπτει βέβαια με την πράξη της δημιουργίας η οποία να είναι καθαρά εσωτερική. **Εγγραφή** σημαίνει την πρώτη υλική ενσωμάτωση του έργου πάνω σε κάποιο υλικό φορέα που αποτελεί τη βάση για την αναπαραγωγή του έργου σε ένα ή περισσότερα αντίτυπα. Η έννοια της εγγραφής χρησιμοποιείται πιο συχνά στο χώρο των συγγενικών δικαιωμάτων. Ο νόμος αναφέρεται στην έννοια αυτή στο άρθρο 3 που αφορά το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού για να εναρμονισθεί η διάταξη αυτή με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις των συγγενικών δικαιωμάτων, που το δικαίωμα εγγραφής προβλέπεται ρητά.

Αναπαραγωγή είναι η παραγωγή ενός ή περισσότερων αντιτύπων του έργου που συνήθως γίνεται με βάση την υλική ενσωμάτωση η οποία πραγματοποιείται με την εγγραφή. Τέτοια αντίτυπα μπορεί να είναι π.χ. βιβλία, φωτοαντίγραφα, μικροφίλμ, εικονογραφήματα, δίσκοι, κασέτες, CD κ.λπ. Η αναπαραγωγή μπορεί να γίνει με οποιοδήποτε μέσο, όπως μηχανικά, φωνογραφικά, μαγνητικά, ηχητικά, κινηματογραφικά, ηλεκτρονικά, ψηφιακά, φωτοχημικά ή με μέσα της εκδοτικής τεχνικής π.χ. φωτοσύνθεση, φωτοτυπία, λινотυπία κ.λπ., καθώς και σε οποιαδήποτε μορφή, υλική ή άυλη, σε ανοιχτή ή όχι γραμμή. Στην πράξη αναπαραγωγής εμπίπτουν τόσο τα προσωρινά όσο και τα μόνιμα αντίγραφα. Η αναπαραγωγή σε ορισμένες περιπτώσεις γίνεται με το χέρι, όπως αντίγραφο ζωγραφικού πίνακα ή άλλου έργου των εικαστικών τεχνών. Ιδιαίτερη σημασία παίρνει στις μέρες μας η ψηφιακή αναπαραγωγή που επιτρέπει την παραγωγή ακριβέστερων και πιστότερων αντιτύπων σε απεριόριστο βαθμό, ενώ συγχρόνως παρέχει μεγάλη δυνατότητα επεξεργασίας και αλλοίωσης των αντιγράφων.

Έχει γίνει δεκτό από τη νομολογία ότι η αποσπασματική αναπαραγωγή και κυκλοφορία μουσικών έργων σε ηχογράφημα με μορφή ψηφιακού δίσκου προϋποθέτει την άδεια του δικαιούχου και ότι το ίδιο ισχύει και για την αναπαραγωγή ζωντανής ηχογράφησης.

Το δικαίωμα της αναπαραγωγής αποτελούσε πάντοτε τον «ακρογωνιαίο λίθο» της πνευματικής ιδιοκτησίας. Αναγνωρίζει στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή εν όλο ή εν μέρει.

Ο ορισμός της αναπαραγωγής είναι ευρύς και καλύπτει όλες τις πράξεις αναπαραγωγής, με οποιαδήποτε μορφή, υλική ή άυλη, σε ανοιχτή ή όχι γραμμή. Άμεση αναπαραγωγή είναι η αναπαραγωγή ενός έργου ή άλλου προστατευόμενου

αντικειμένου που γίνεται απευθείας στο ίδιο ή σε διαφορετικό μέσο, ενώ η έμμεση αναπαραγωγή καλύπτει τις αναπαραγωγές που γίνονται μέσω ενδιάμεσης διαδικασίας, όπως εγγραφή ραδιοτηλεοπτικής εκπομπής που έχει παραχθεί με χρήση φωνογραφήματος. Η διατύπωση προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή έχει σκοπό να καταστήσει σαφές ότι στο διαδίκτυο ενδέχεται να υπάρχουν αναπαραγωγές που δεν έχουν σκοπό ή αποτέλεσμα την παραγωγή μόνιμου αντιγράφου, αλλά μπορεί να οδηγήσουν στη δημιουργία μη ορατού αντιγράφου στη μνήμη ηλεκτρονικού υπολογιστή. Κατά συνέπεια, στην πράξη αναπαραγωγής εμπίπτουν τόσο τα προσωρινά όσο και τα μόνιμα αντίγραφα.

Σε διεθνές επίπεδο ουσιαστικές είναι η διάταξη του άρθρου 9 της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης-Παρισιού που αναγνωρίζει στους δημιουργούς λογοτεχνικών έργων το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέψουν την αναπαραγωγή των έργων τους με οποιονδήποτε τρόπο και οποιαδήποτε μορφή. Οι εθνικές όμως νομοθεσίες διατηρούν την ευχέρεια να προβλέψουν περιορισμούς του δικαιώματος αναπαραγωγής σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, υπό τον όρο ότι η αναπαραγωγή αυτή δεν βλάπτει την κανονική εκμετάλλευση του έργου, ούτε προκαλεί αδικαιολόγητη βλάβη στα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού. Συνεπώς οι περιορισμοί στο δικαίωμα αναπαραγωγής είναι σύμφωνοι με το πνεύμα και το γράμμα της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης, εφόσον πληρούνται τα τρία αυτά κριτήρια, δηλαδή **προβλέπονται σε ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, δεν βλάπτεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν προκαλείται αδικαιολόγητη βλάβη στα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού**. Τα τρία αυτά κριτήρια είναι γνωστά ως «τεστ / διαδικασία των τριών βημάτων» (three step test).

Η εφαρμογή του δικαιώματος αναπαραγωγής στο διαδίκτυο έχει εξαιρετική σημασία και χρησιμοποιήθηκε συχνά από τα δικαστήρια για την καταστολή της παράνομης διάθεσης έργων στον κυβερνοχώρο. Συνεπώς, σύμφωνα με το εθνικό δικαίωμα, οι νέοι τρόποι εκμετάλλευσης του έργου, όπως ψηφιακή ηλεκτρονική αναπαραγωγή ανήκουν στο δημιουργό, εκτός αν προκύπτει κάτι διαφορετικό από τη σύμβαση.

Η αμερικάνικη νομολογία για το Napster βασίστηκε σε ένα μεγάλο μέρος στο δικαίωμα αναπαραγωγής. Όπως είναι γνωστό ο αλγόριθμος MP3 επιτρέπει την συμπίεση μουσικών έργων σε ψηφιακή μορφή και σε αρχεία που μπορούν να διακινηθούν σε μεγάλη ταχύτητα και ευκολία μέσω Internet. Τα συστήματα αυτά στηρίζονται κυρίως σε λογισμικό το οποίο καθιστά δυνατή τη διάθεση μουσικής μέσω δικτύων περιορίζοντας το χρόνο «κατεβάσματος» στον ηλεκτρονικό υπολογιστή. Ο τότε νεαρός φοιτητής Shawn Fanning κυκλοφόρησε το 1999 το πρόγραμμα Napster που μπορεί να «κατεβάσει» από το Internet μουσικές συνθέσεις και να επιτρέψει στους χρήστες να ανταλλάξουν μεταξύ τους μουσική σε μορφή αρχείων MP3. Ειδικότερα αν κάποιος χρήστης ζητάει μία συγκεκριμένη μουσική σύνθεση, τότε ο server του Napster συνδέει τους υπολογιστές μεταξύ τους και κάνει δυνατή τη διάθεση της μουσικής συλλογής των χρηστών on line (space shifting). Ο αριθμός των χρηστών Napster είχε αυξηθεί με ρυθμό γεωμετρικής προόδου και οι δισκογραφικές εταιρείες, καθώς και ορισμένοι καλλιτέχνες, προσέφυγαν στα δικαστήρια για να ζητήσουν την άρση της προσβολής των δικαιωμάτων τους. Η δικαστική διαμάχη άρχισε τον Αύγουστο του 1999. Η προσβολή, σύμφωνα με την θέση των εναγόντων, αφορούσε κυρίως την αναπαραγωγή και διανομή ηχογραφημάτων χωρίς την άδεια των δικαιούχων. Στην πραγματικότητα το Napster είναι ένα πρόγραμμα το οποίο επιτρέπει την ανταλλαγή μουσικών αρχείων μέσω Internet δίνοντας στο χρήστη τη δυνατότητα να «κατεβάζει» μουσική σε μορφή MP3 από ηλεκτρονικό υπολογιστή άλλου χρήστη. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο εναγόμενος είχε αποδεχθεί την παράνομη αναπαραγωγή που εδώ συντελείται κυρίως

με την αποθήκευση στον ηλεκτρονικό υπολογιστή του μουσικού έργου σε ψηφιακή μορφή, αλλά πρόβαλε την εξαίρεση του **fair use** την οποία όμως δεν δέχθηκε το δικαστήριο. Το θέμα του Napster διευθετήθηκε σε ένα πρώτο στάδιο με συμβιβασμό που επιτεύχθηκε με τη γερμανική εταιρεία Bertelsmann η οποία ανέλαβε τη χρηματοδότηση και τελειοποίηση του συστήματος διακίνησης μουσικών αρχείων, με τον όρο καταβολής των δικαιωμάτων σε όλες τις κατηγορίες δικαιούχων. Στις 12 Φεβρουαρίου 2001 το Court of Appeals (9th Circuit) των ΗΠΑ (San Francisco, California) δέχθηκε και σε δεύτερο βαθμό ότι υπάρχει προσβολή του copyright και ειδικότερα του δικαιώματος αναπαραγωγής και διανομής. Συνέπεια όλων αυτών ήταν να σταματήσει το Napster την υποστήριξη των χρηστών όσον αφορά την ανταλλαγή μουσικών έργων χωρίς την άδεια των δικαιούχων.

Η απόφαση αυτή της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2001 που σημειωτέον είναι μακροσκελής και το σκεπτικό της προσαρμοσμένο στο αμερικανικό σύστημα του copyright, έγινε ορόσημο ανατρέποντας σε νομικό επίπεδο κάθε ελπίδα όσων υποστήριζαν ότι ο κυβερνοχώρος θα σημάνει το τέλος της πνευματικής ιδιοκτησίας. Οι νέες τεχνολογίες επιτρέπουν τη διακίνηση και ανταλλαγή μουσικών έργων, κειμένων και άλλων προστατευομένων αντικειμένων, αλλά το σύστημα που διευκολύνει την αναπαραγωγή, την παρουσίαση/ διάθεση στο κοινό ή οποιαδήποτε άλλη χρήση χωρίς την άδεια των δικαιούχων δεν μπορεί να γίνει αποδεκτό από το δίκαιο. Είναι αναμφισβήτητο ότι το Napster αναγκάστηκε δικαστικά να διακόψει την υποστήριξη των χρηστών που ανταλλάσσουν αρχεία μουσικής χωρίς άδεια των δικαιούχων. Το Napster λειτουργεί πλέον με τη μορφή συνδρομής. Νέα όμως συστήματα peer to peer, όπως το Grokster, Morpheus και Kazaa, επιτρέπουν την ανταλλαγή αρχείων χωρίς να υπάρχει κάποιο κεντρικό σημείο ελέγχου του περιεχομένου. Η απόφαση της 19^{ης} Αυγούστου 2004 του Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου των ΗΠΑ επιβεβαίωσε την άποψη ότι αυτού του τύπου συστήματα peer to peer, όπως το Grokster κ.λπ., έχουν μία άλλη αρχιτεκτονική από το Napster γιατί δεν βασίζονται σε ένα κεντρικό κόμβο, αλλά έχουν χαρακτήρα εντελώς αποκεντρωμένο με συνέπεια η δικαιούχοι του λογισμικού να μην επεμβαίνουν κατά την ανταλλαγή των αρχείων, ώστε να μπορούν να ελέγξουν το χρήστη για πράξεις οι οποίες προσβάλλουν το δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η στροφή αυτής της νομολογίας αναδεικνύει την άποψη ότι η τεχνολογία έχει τη δυνατότητα να παρακάμψει και να ξεπεράσει το νόμο. Η καταδίκη του δράστη πρακτικά γίνεται δυσκολότερη, αφού ο ενάγων για τη νομική ασφάλεια θα πρέπει να στραφεί κατά των μεμονωμένων χρηστών, πρακτική που ακολουθούν οι δικαιούχοι στις ΗΠΑ και σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης (Γερμανία, Ιταλία, Δανία, Γαλλία, Αυστρία). Τα δικαιώματα που προσβάλλονται είναι ιδίως το δικαίωμα αναπαραγωγής και το δικαίωμα παρουσίασης/ διάθεσης στο κοινό. Η δυσκολία όμως έγκειται στο γεγονός ότι τα στοιχεία του χρήστη δεν είναι εύκολα προσβάσιμα.

Το ελληνικό δίκαιο έχει ρητή ρύθμιση με βάση την οποία ο δικαιούχος μπορεί να ζητήσει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά των διαμεσολαβητών, οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτο για την προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η διαδικασία αυτή των ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να οδηγήσει, με την επιφύλαξη της νομοθεσίας για την προστασία προσωπικών δεδομένων, είτε στην ανακοίνωση των ονομάτων των χρηστών, είτε στη διακοπή πρόσβασης στο διαδίκτυο. Σχετική είναι η απόφαση της 21/01/2003 του Περιφερειακού Δικαστηρίου της Πολιτείας Κολούμπια των ΗΠΑ με βάση την οποία ο παροχέας υπηρεσιών Verizon συμμορφώθηκε με τη κλήση της Αμερικανικής Ένωσης Δισκογραφικών Βιομηχανιών (RIAA) και υποχρεώθηκε να αποκαλύψει την ταυτότητα χρήστη ο οποίος σε μία μέρα κατέβασε παράνομα από το διαδίκτυο περισσότερα από 600 τραγούδια.

Το επόμενο ερώτημα είναι αν οι χρήστες που ανταλλάσσουν αρχεία μουσικής αποτελούν «κοινό». Στα συστήματα peer to peer οι καταναλωτές γίνονται διανομείς και δεν έχουν παθητικό ρόλο. Μπορεί ο καθένας από αυτούς να βρίσκεται στον ιδιωτικό του χώρο αλλά δεν πρόκειται για το στενό κύκλο της οικογένειας ή το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον. Πρόκειται για το ανώνυμο κοινό που με τα συστήματα peer to peer μετατρέπουν τη χρήση από ιδιωτική σε δημόσια, προβαίνοντας σε ανταλλαγή έργων τα οποία δημοσιεύονται παράνομα στο διαδίκτυο. Κάτι ανάλογο έχει γίνει δεκτό από τη νομολογία που δέχεται την καταβολή δικαιωμάτων δημόσιας εκτέλεσης για χρήση τηλεόρασης στα δωμάτια ξενοδοχείων. Οι πελάτες ενός ξενοδοχείου ως σύνολο εμπίπτουν στην έννοια του «κοινού» παρά το ότι το δωμάτιο που ο καθένας καταλαμβάνει αποτελεί ιδιωτικό χώρο. Από αυστηρά νομική άποψη το αποτέλεσμα θα είναι υπέρ των δικαιούχων που μπορούν να προστρέξουν και στην βοήθεια των τεχνολογικών μέτρων για να πετύχουν την αποτελεσματική προστασία που επιδιώκουν π.χ. χρήση τεχνολογικών μέτρων τα οποία δεν επιτρέπουν την ψηφιακή αναπαραγωγή.

Η εξουσία εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού

Το δικαίωμα εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού αναγνωρίζεται ρητά ως χωριστά δικαιώματα / εξουσίες.

Η «**εκμίσθωση**» έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων για περιορισμένο χρονικό διάστημα και για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, ενώ ο «**δανεισμός**» έχει την έννοια της διάθεσης προς χρήση για περιορισμένο πάντοτε χρονικό διάστημα, όχι όμως για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος, όταν γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό.

Η έκφραση «για περιορισμένο χρονικό διάστημα» υποδηλώνει ότι το αντικείμενο προστασίας πρέπει να επιστραφεί ύστερα από κάποιο χρονικό διάστημα, έτσι ώστε να υπάρξει διάκριση από την πώληση ή δωρεά που αποτελούν μορφές διάθεσης προς χρήση για απεριόριστο χρονικό διάστημα. Με βάση του προαναφερθέντα ορισμό τα στοιχεία που οριοθετούν το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος δανεισμού είναι α) η χρήση για περιορισμό χρονικό διάστημα β) το μη άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος και γ) η διάθεση να γίνεται από ιδρύματα που είναι ανοιχτά στο κοινό. Τέτοιου είδους ιδρύματα αποτελούν ιδίως οι δημόσιες και πανεπιστημιακές βιβλιοθήκες, οι βιβλιοθήκες των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, καθώς και οι ιδιωτικές βιβλιοθήκες που δανείζουν βιβλία ή άλλο υλικό στο κοινό ή στα μέλη τους.

Το δικαίωμα εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού δεν εφαρμόζονται σε σχέση με τα έργα αρχιτεκτονικής και τα έργα εφαρμοσμένων τεχνών.

Η εξαίρεση για τα αρχιτεκτονικά έργα έγινε για λόγους κοινωνικούς, ιδίως για να μην έχει ο αρχιτέκτονας το δικαίωμα να απαγορεύσει στον ιδιοκτήτη την εκμίσθωση της κατοικίας του, ενώ για τα έργα εφαρμοσμένων τεχνών η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός φαίνεται να έχουν μικρή πρακτική σημασία.

Η αρχή της κοινοτικής εξάντλησης δεν ισχύει για το δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού. Τα δικαιώματα αυτά δεν εξαντλούνται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής πρωτοτύπων και αντιγράφων έργων που προστατεύονται με την πνευματική ιδιοκτησία. Η νέα ρύθμιση της εθνικής νομοθεσίας προβλέπει ρητά ότι το δικαίωμα εκμίσθωσης και δημόσιου δανεισμού δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων.

Στην Ελλάδα το δικαίωμα δημόσιου δανεισμού δεν έχει περιορισθεί με νόμο ή με κάποια διοικητική πράξη και στην πραγματικότητα έχει αφεθεί στο πεδίο δράσης των δικαιούχων ή των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης. Δικαίωμα δανεισμού αναγνωρίζεται επίσης στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, στους παραγωγούς φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων, καθώς και στους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς. Δεν υπάρχει ελληνική νομολογία για το δικαίωμα αυτό και από αυτό μπορεί να συναχθεί ότι προς το παρόν το πρακτικό ενδιαφέρον είναι περιορισμένο. Επισημαίνεται επίσης ότι το Κράτος χορηγεί δωρεάν βιβλία για τους μαθητές και σπουδαστές όλων των βαθμίδων, δηλαδή των δημόσιων σχολείων και Πανεπιστημίων, με συνέπεια να μην υπάρχει ανάγκη δανεισμού για ορισμένες κατηγορίες έργων και εκπαιδευτικού υλικού.

Η εξουσία παρουσίασης του έργου στο κοινό

Αναγνωρίζει στον δημιουργό την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει την παρουσίαση στο κοινό των έργων του ενσύρματος ή ασύρματος με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, καθώς και να καθιστά προσιτά τα έργα του στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στα έργα αυτά, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος. Είναι γνωστό ότι το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό έχει μεγάλη πρακτική σημασία στο πλαίσιο της ψηφιακής διάδοσης των έργων. Ο προσδιορισμός της έννοιας του «κοινού» αφήνεται στην εθνική νομοθεσία και στα εθνικά δικαστήρια, αφού σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο δεν υπάρχει σχετικός ορισμός που να γίνεται γενικά αποδεκτός. Σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, δημόσια είναι η παρουσίαση «που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσα κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτά του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους». Κατά συνέπεια μπορεί να υποστηριχθεί ότι η παρουσίαση στο κοινό εκλαμβάνεται ως μία ευρεία έννοια που περιλαμβάνει κάθε πράξη, εκτός βέβαια από τη διανομή αντιτύπων, με την οποία το έργο γίνεται προσιτό στο κοινό, δηλαδή σε ένα αριθμό ατόμων που δεν χαρακτηρίζονται μεταξύ τους από ιδιαίτερες οικογενειακές, συγγενικές ή προσωπικές σχέσεις. Ο εθνικός νόμος αναφέρεται πάντως ειδικά στη δημόσια εκτέλεση και ραδιοτηλεοπτική μετάδοση που περιλαμβάνεται στις μερικότερες εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος και κατά συνέπεια θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι οι περιπτώσεις αυτές δεν περιλαμβάνονται στην έννοια της παρουσίασης στο κοινό, αφού οι εξουσίες αυτές αναγνωρίζονται με ειδική ρύθμιση στην ελληνική νομοθεσία.

Στην έννοια της παρουσίασης στο κοινό περιλαμβάνεται πλέον ρητά και η κατ' αίτηση μετάδοση (transmission on demand). Ειδικότερα αναγνωρίζεται στο δημιουργό το αποκλειστικό δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό συμπεριλαμβανομένης και της μετάδοσης έργων κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οποιοσδήποτε από το κοινό να μπορεί να έχει πρόσβαση στα έργα αυτά από τον τόπο και το χρόνο επιλογής του.

Όπως αναφέρθηκα παραπάνω το δικαίωμα παρουσίασης στο κοινό στο μέτρο που περιλαμβάνει και το δικαίωμα διάθεσης έχει μεγάλη πρακτική σημασία στο πλαίσιο διάδοσης των έργων στο διαδίκτυο. Η ψηφιακή διάθεση προϋποθέτει ότι το κοινό μπορεί να έχει πρόσβαση στο περιεχόμενο από τον τόπο και το χρόνο της ατομικής επιλογής του, ενώ όταν πρόκειται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση το περιεχόμενο μεταδίδεται από ένα ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό προς ένα παθητικό κοινό που απλά λαμβάνει το εκπεμπόμενο σήμα από το δέκτη του.

Σύμφωνα με τη κοινή δήλωση σχετικά με το άρθρο 8 της συνθήκης WIPO για την πνευματική ιδιοκτησία «η απλή παροχή των φυσικών μέσων για την παροχή της δυνατότητας ή την πραγματοποίηση παρουσίασης στο κοινό θεωρείται ότι δεν

αποτελεί αυτή καθεαυτή παρουσίαση κατά την έννοια της σχετικής ρύθμισης της Συνθήκης WIPO ή της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης».

Ως παρουσίαση στο κοινό «με οποιονδήποτε άλλο τρόπο» νοείται, σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία και η δημόσια έκθεση έργων των εικαστικών τεχνών, καθώς και των φωτογραφιών. Η δημόσια έκθεση αποτελεί έναν από τους πιο σημαντικούς τρόπους εκμετάλλευσης των εικαστικών έργων.

Το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών δέχθηκε ότι υπάρχει προσβολή του δικαιώματος αναπαραγωγής. Καθώς και παρουσίασης στο κοινό, σε περίπτωση δημόσιας μετάδοσης μέσω διαδικτύου και on line επικοινωνίας μουσικών έργων χωρίς άδεια του δικαιούχου από ραδιοφωνικό σταθμό που είχε συνάψει σύμβαση ραδιοφωνικής μετάδοσης με τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, αλλά για μετάδοση αποκλειστικά και μόνο μέσω ραδιοφώνου και στις συχνότητες της εκπομπής του συγκεκριμένου σταθμού. Ειδικότερα, ο καθού η αίτηση ραδιοφωνικός σταθμός είχε αναρτήσει ιστοσελίδες (sites) στο διαδίκτυο και με τη χρήση ειδικού εξυπηρετητή - διακομιστή ηλεκτρονικού υπολογιστή που διαθέτει το ανάλογο λογισμικό, προέβαινε αφενός σε ενέργειες εισαγωγής και επεξεργασίας σημάτων ραδιοφωνικού σταθμού στο διαδίκτυο και αφετέρου σε αποθήκευση των μουσικών έργων στη μνήμη του κεντρικού υπολογιστή, ενώ στη συνέχεια τα σήματα και τα μουσικά έργα με τη διαμεσολάβηση παροχέα τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών και κατ' εντολή του ραδιοφωνικού σταθμού μεταφέρονταν στο διαδίκτυο, έτσι ώστε να είναι προσβάσιμα προς ακρόαση από τους επισκέπτες των ιστοσελίδων. Το δικαστήριο έκανε δεκτή την αίτηση ως προς το αίτημα της παράλειψης των πράξεων εγγραφής, αναπαραγωγής, παρουσίασης στο κοινό, δημόσιας εκτέλεσης και αναμετάδοσης διαμέσου του διαδικτύου και των ιστοσελίδων που ο καθού ραδιοφωνικός σταθμός είχε εγκαταστήσει σε συγκεκριμένη ηλεκτρονική διεύθυνση.

Η εξουσία δημόσιας εκτέλεσης

Εξασφαλίζει στον δημιουργό την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει τη δημόσια εκτέλεση του έργου. Είναι γνωστό ότι δημόσια θεωρείται η εκτέλεση που κάνει το έργο προσιτό σε ένα κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξάρτητα από το αν τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται στο ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους. Άρα, δημόσια είναι η εκτέλεση όταν γίνεται κάτω από συνθήκες που την καθιστούν προσιτή στο κοινό, δηλαδή σε ένα αριθμό ατόμων που δεν χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες οικογενειακές, συγγενικές ή προσωπικές σχέσεις. Κοινό δεν είναι π.χ. τα μέλη μιας οικογένειας ή ο στενός κύκλος φίλων ή συμμαθητών μιας σχολικής τάξης. Αντίθετα, κοινό είναι οι εργαζόμενοι σε μία επιχείρηση ή εργοστάσιο, οι νοσηλευόμενοι σε κλινική ή σε οίκο ευγηρίας, οι ασθενείς σε ιατρεία, οι θεατές κάποιας παράστασης που παίζεται σε θέατρο ή το ακροατήριο αίθουσας συναυλιών ή οι θεατές αίθουσας κινηματογράφου. Αρκεί και η ενδεχόμενη παρουσία του κοινού για να θεωρηθεί ότι η εκτέλεση είναι δημόσια. Αυτό συμβαίνει στην περίπτωση μετάδοσης του έργου από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση. Εδώ η ύπαρξη του κοινού δεν είναι δεδομένη αλλά απλώς ενδεχόμενη.

Όταν το κοινό έρχεται σε απευθείας επαφή με το έργο (συναυλία στο Ηρώδειο) η δημόσια εκτέλεση είναι άμεση. Αντίθετα όταν η παρουσίαση στο κοινό γίνεται μέσω υλικών φορέων (δίσκοι, κασέτες, κινηματογραφικές ταινίες, ραδιοφωνική ή τηλεοπτική εκπομπή) η δημόσια εκτέλεση είναι έμμεση.

Άλλο κριτήριο της δημόσιας εκτέλεσης είναι ο δημόσιος χώρος. Από την άποψη του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας, δημόσιος είναι ο χώρος όπου ο

καθένας μπορεί να έχει προσπέλαση, έστω με ορισμένο αντάλλαγμα που μπορεί να συνδυάζεται με αντάλλαγμα για άλλες υπηρεσίες σχετικές με το χώρο αυτό. Για τις αίθουσες αερολιμένων και τα αεροσκάφη έχει κριθεί νομολογιακά ότι αποτελούν δημόσιο χώρο παρά το γεγονός ότι οι χώροι αυτοί είναι προσιτοί μόνο σε ταξιδιώτες και η προσπέλαση αορίστου αριθμού ατόμων γίνεται για ορισμένη χρήση, έστω και αν στην αίθουσα αναμονής δεν καταβάλλεται κανένα αντίτιμο.

Ας σημειωθεί ότι η νομολογία έχει δεχθεί ότι αποτελεί δημόσια εκτέλεση η μετάδοση μουσικών συνθέσεων και ασμάτων σε κοινόχρηστους χώρους καθώς και στα δωμάτια ξενοδοχείων. Θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι υπάρχει δημόσια εκτέλεση ακόμα και όταν ο ξενοδόχος δεν μεσολαβεί στην διανομή μουσικών προγραμμάτων, αλλά περιορίζεται στην τοποθέτηση συσκευών τηλεόρασης ή ραδιοφώνου στα δωμάτια, με το σκεπτικό ότι στην περίπτωση αυτή το ραδιοτηλεοπτικό πρόγραμμα γίνεται σε ένα προσιτό κοινό. Δημόσια έχει θεωρηθεί και η εκτέλεση που γίνεται σε ζαχαροπλαστεία, κέντρα διασκέδασης, εστιατόρια ή καφενεία, με τη μορφή αναμετάδοσης ραδιοτηλεοπτικών εκπομπών, εκτός αν πρόκειται περί απλής ακρόασης από ραδιοφώνου μουσικής μόνο από τον υπάλληλο του καταστήματος.

Θεμελιωτικό στοιχείο της προσβολής κατά της πνευματικής ιδιοκτησίας και συγκεκριμένα της εξουσίας δημόσιας εκτέλεσης μουσικού έργου αποτελεί η δημοσιότητα. Το πότε η εκτέλεση είναι δημόσια ή μη είναι πραγματικό ζήτημα και εξαρτάται από το αν η εκτέλεση γίνεται κάτω από συνθήκες που κάνουν το έργο προσιτό σε αόριστο αριθμό προσώπων που δεν χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερες ιδιότητες ή σχέσεις μεταξύ τους. Αρκεί η παρουσία του κοινού να είναι ενδεχόμενη.

Η εξουσία ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης

Αναγνωρίζει στο δημιουργό την εξουσία να επιτρέπει ή να απαγορεύει «τη μετάδοση ή αναμετάδοση των έργων του στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παραλλήλως προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων».

Η ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος

Το άρθρο 12 παρ. 1 του Ν. 2121/1993 προβλέπει τη δυνατότητα μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος μεταξύ ζώντων ή λόγω θανάτου. Αντίθετα, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου, το ηθικό δικαίωμα είναι αμεταβίβαστο με πράξη εν ζωή, ενώ μετά το θάνατο του δημιουργού περιέχεται στους κληρονόμους του, οι οποίοι οφείλουν να ασκούν σύμφωνα με τη θέληση του δημιουργού, αν βέβαια τέτοια θέληση έχει ρητά εκφρασθεί. Σύμφωνα με το ίδιο άρθρο επιτρέπεται και η ολική μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος που αποτελεί ακραίο τρόπο εκμετάλλευσης του έργου γιατί αποξενώνει το δημιουργό από το έργο του¹⁰. Το αρνητικό αυτό αποτέλεσμα απαλύνεται από το γεγονός ότι ο δημιουργός διατηρεί πάντοτε τον προσωπικό δεσμό με το έργο του, αφού το ηθικό δικαίωμα είναι αμεταβίβαστο, ενώ συγχρόνως απαγορεύεται η κατάρτιση συμβάσεων που αφορούν

¹⁰ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 155-168

το σύνολο των μελλοντικών έργων και παραμένουν στο δημιουργό οι εξουσίες που ήταν άγνωστες κατά το χρόνο μεταβίβασης.

Συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης

Το άρθρο 13 του Ν. 2121/1993 προβλέπει ειδικές ρυθμίσεις για τις συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης. Με τις συμβάσεις εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει τις εξουσίες που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα, ενώ με τις άδειες εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος δεν έχει την υποχρέωση να εκμεταλλευθεί το έργο, απλά υποχρεούται να καταβάλει στο δημιουργό την αντιπαροχή για τη σχετική εκμετάλλευση. Οι συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης διακρίνονται σε αποκλειστικές ή μη, ανάλογα με το αν παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση ή η άδεια εκμετάλλευσης κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε τρίτου ή παράλληλα προς άλλους αντισυμβαλλόμενους ή προς το δημιουργό. Για τις περιπτώσεις αμφιβολίας υπάρχει ο ερμηνευτικός κανόνας ότι η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης θεωρούνται μη αποκλειστικές.

Μελλοντικά έργα

Το άρθρο 13 παρ. 5 του Ν. 2121/1993 προβλέπει ότι «η σύμβαση ή η άδεια εκμετάλλευσης δεν μπορεί ποτέ να περιλαμβάνει το σύνολο των μελλοντικών έργων του δημιουργού...». Κατά συνέπεια θα πρέπει να θεωρηθεί θεμιτή η συμφωνία για ένα ή το πολύ για δύο μελλοντικά έργα, που έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια, όπως συχνά συμβαίνει με την έντυπη έκδοση και τα εικαστικά έργα που γίνονται με παραγγελία. Εξαίρεση προβλέπεται μόνο για τη συλλογική διαχείριση σύμφωνα με το άρθρο 54 παρ. 3 εδάφ. δ' του Ν. 2121/1993 που ορίζει ότι σε περίπτωση αμφιβολίας ως προς την έκταση της ανάθεσης, η ανάθεση διαχείρισης τεκμαίρεται ότι αφορά όλα τα έργα συμπεριλαμβανομένων και των μελλοντικών, για χρονικό διάστημα όμως που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο των τριών χρόνων.

Μελλοντικοί τρόποι εκμετάλλευσης

Εκτός από τη διάταξη για τα μελλοντικά έργα, το άρθρο 13 παρ. 5 του Ν. 2121/1993 προβλέπει ότι «η σύμβαση ή η άδεια... δεν μπορεί ποτέ να θεωρηθεί ότι αναφέρεται και σε τρόπους εκμετάλλευσης που δεν είναι γνωστοί κατά το χρόνο κατάρτισης των σχετικών δικαιωπραξιών». Σκοπός της ρύθμισης αυτής είναι να απαγορεύσει τη μεταβίβαση του δικαιώματος για χρήσεις που δεν υπάρχουν ή είναι άγνωστες κατά την κατάρτιση της σύμβασης.

Ο έγγραφος τύπος

Το άρθρο 14 του Ν. 2121/1993 καθιερώνει ως γενικό κανόνα τον έγγραφο τύπο για κάθε δικαιοπραξία που αφορά το περιουσιακό δικαίωμα καθώς και την άσκηση του ηθικού δικαιώματος. Η απουσία έγγραφου τύπου επιφέρει την ακυρότητα της δικαιοπραξίας. Η ακυρότητα όμως είναι σχετική γιατί μπορεί να την επικαλεσθεί μόνον ο δημιουργός.

Ο μερισμός των εξουσιών και οι ερμηνευτικοί κανόνες

Το άρθρο 15 προβλέπει την δυνατότητα συμβατικού μερισμού του περιουσιακού δικαιώματος καθώς και των εξουσιών που το απαρτίζουν. Από την παρ. 1 του άρθρου 15 ορίζεται ότι η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος και οι συμβάσεις ή άδειες εκμετάλλευσης μπορούν να είναι περιορισμένες από την άποψη των εξουσιών, του σκοπού, της διάρκειας, της τοπικής ισχύος και της έκτασης ή των μέσων εκμετάλλευσης.

Έτσι στην παρ. 2 του άρθρου 15 προβλέπεται ότι αν δεν καθορίζεται η **διάρκεια της μεταβίβασης** ή των συμβάσεων ή αδειών εκμετάλλευσης και δεν προκύπτει διαφορετικά από τα συναλλακτικά ήθη, η διάρκεια αυτή θεωρείται ότι έχει συμφωνηθεί για πέντε χρόνια. Η παρ. 3 του άρθρου 15 διευκρινίζει ότι σε περίπτωση που δεν καθορίζεται η **τοπική ισχύς της μεταβίβασης** ή των συμβάσεων ή αδειών εκμετάλλευσης, θεωρείται ότι αυτές ισχύουν στη χώρα που καταρτίστηκαν. Σύμφωνα με την παρ. 4 του άρθρου 15, αν δεν **προσδιορίζεται η έκταση και τα μέσα εκμετάλλευσης** θεωρείται ότι η μεταβίβαση, οι συμβάσεις ή άδειες εκμετάλλευσης αφορούν την έκταση και τα μέσα που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του **σκοπού** της σύμβασης. Τέλος με την παρ. 5 του άρθρου 15 προβλέπεται ότι σε περίπτωση μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος (**εξουσίας**) ή παροχή αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης, εκείνος που αποκτά το δικαίωμα ή την άδεια υποχρεούται να καταστήσει το έργο προσιτό στο κοινό μέσα σε εύλογο χρόνο και με τον κατάλληλο τρόπο εκμετάλλευσης.

Μεταβίβαση της κυριότητας του υλικού φορέα

Το έργο ως άυλο αγαθό διακρίνεται από τον υλικό φορέα πάνω στον οποίο ενσωματώνεται. Ο αγοραστής του υλικού φορέα (π.χ. ενός πίνακα ζωγραφικής) γίνεται κύριος του υλικού φορέα, αλλά δεν αποκτά καμία από τις εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος και δεν μπορεί να εκμεταλλευθεί το έργο εκτός αν έχει συμφωνηθεί εγγράφως με τον αρχικό δικαιούχο κάτι διαφορετικό (άρθρο 17 του Ν. 2121/1993).

Η αμοιβή του δημιουργού

Το άρθρο 32 του Ν. 2121/1993 καθιερώνει ως γενικό κανόνα την ποσοστιαία αμοιβή για κάθε δικαιοπραξία που αφορά το περιουσιακό δικαίωμα. Έτσι ο δημιουργός μπορεί να αξιώσει από τον αντισυμβαλλόμενο ποσοστά από την εκμετάλλευση του έργου.

Βάση για τον υπολογισμό του ποσοστού είναι «όλα ανεξαιρέτως τα ακαθάριστα έσοδα ή έξοδα ή τα συνδυασμένα ακαθάριστα έσοδα που πραγματοποιούνται από τη δραστηριότητα του αντισυμβαλλόμενου και προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου» (άρθρο 32 παρ. 1 εδ. β' του Ν. 2121/1993). Το ύψος του ποσοστού δεν προσδιορίζεται από το νόμο, αλλά καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ των μερών. Η συμφωνία αμοιβής σε ποσοστό είναι υποχρεωτική για τα μέρη σε αντίθετη περίπτωση οι συμφωνίες κηρύσσονται μερικώς άκυρες (άρθρο 39 του Ν. 2121/1993) εφόσον όμως δεν ορίζεται κάτι διαφορετικό από το νόμο. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 32 παρ. 2 του Ν. 2121/1993 η αρχή της ποσοστιαίας αμοιβής δεν

εφαρμόζεται στα έργα που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, στα προγράμματα Η/Υ και σε κάθε είδους διαφήμιση. Επίσης στην παρ. 1 εφ. Γ' του άρθρου 32 προβλέπονται και ορισμένες εξαιρέσεις από τον κανόνα της ποσοστιαίας αμοιβής και για τις οποίες η αμοιβή μπορεί να συμφωνηθεί σε ορισμένο ποσό.

Η διάρκεια της προστασίας

Η πνευματική ιδιοκτησία έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια¹¹. Όταν περάσει ο νόμιμος χρόνος, το έργο καθίσταται κοινό κτήμα, ανήκει δηλαδή στο δημόσιο τομέα και μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο ελεύθερης εκμετάλλευσης. Προβλέπεται ότι η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί όλη τη ζωή του δημιουργού και 70 χρόνια μετά το θάνατο του υπολογίζεται από την 1^η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται του θανάτου του δημιουργού. Τα παραπάνω περιλαμβάνουν τόσο το ηθικό όσο και το περιουσιακό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας. Για την προστασία όμως του ηθικού δικαιώματος και μετά τη λήξη της πνευματικής ιδιοκτησίας, δίνεται η δυνατότητα στο Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού, να ασκεί τις εξουσίες αναγνώρισης της πατρότητας και περιφρούρησης της ακεραιότητας του έργου, εφόσον υπάρχει σχετική προσβολή. Σκοπός της διάταξης αυτής είναι η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς και δίνει στο Δημόσιο (μέσω του Υπουργού Πολιτισμού) το δικαίωμα να ασκεί ορισμένες από τις εξουσίες του ηθικού δικαιώματος.

Ειδικές περιπτώσεις

Σε σχέση με τη διάρκεια προστασίας των έργων συνεργασίας, η πνευματική ιδιοκτησία των έργων αυτών διαρκεί όσο η ζωή του τελευταίου επιζώντος δημιουργού και 70 χρόνια μετά το θάνατο του τελευταίου επιζώντος.

Για τα ανώνυμα ή ψευδώνυμα έργα η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί 70 χρόνια τα οποία υπολογίζονται από την 1^η Ιανουαρίου του έτους που έπεται εκείνου κατά του οποίου το έργο κατέστη νομίμως προσιτό στο κοινό.

Η πνευματική ιδιοκτησία ισχύει 70 χρόνια μετά το θάνατο του τελευταίου επιζώντος μεταξύ των ακόλουθων προσώπων: του κυρίου σκηνοθέτη, του σεναριογράφου, του συγγραφέα διαλόγων και του συνθέτη μουσικής που γράφτηκε για να χρησιμοποιηθεί το οπτικοακουστικό έργο.

Η διάρκεια της πνευματικής ιδιοκτησίας των προγραμμάτων Η/Υ για όλη τη διάρκεια της ζωής και 70 χρόνια μετά το θάνατο του δημιουργού / δικαιούχου του προγράμματος Η/Υ.

¹¹ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 185

ΟΙ ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Γενικά

Το περιουσιακό δικαίωμα υπόκειται από το νόμο σε ορισμένους περιορισμούς¹² που αφορούν το περιεχόμενο και την έκταση του σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Τέταρτο Κεφάλαιο του Ν. 2121/1993 (άρθρα 18-28). Οι διατάξεις του κεφαλαίου αυτού περιορίζουν το περιουσιακό δικαίωμα κυρίως χάριν της προστασίας του κοινωνικού συνόλου. Έτσι καθιερώνονται ως περιορισμοί του περιουσιακού δικαιώματος η χρήση για λόγους ενημέρωσης του κοινού (άρθρο 25), η αναπαραγωγή για διδασκαλία (άρθρο 21) και για άλλες εκπαιδευτικές ανάγκες (άρθρο 20 παρ. 1), η αναπαραγωγή για σκοπούς διοικητικούς ή δικαστικούς (άρθρο 24), η παράθεση αποσπασμάτων με σκοπό την πρόοδο της επιστήμης και των γραμμάτων (άρθρο 19), η δημόσια εκτέλεση σε ειδικές περιστάσεις (άρθρο 27). Συγχρόνως, με το άρθρο 18 αντιμετωπίζεται το θέμα της ιδιωτικής αναπαραγωγής (βλ. επίσης άρθρα 42 και 43 του Ν. 2121/1993 για περιορισμούς στο περιουσιακό δικαίωμα των προγραμμάτων Η/Υ). Οι περιορισμοί αυτοί δίνουν τη δυνατότητα σε τρίτους να χρησιμοποιήσουν το έργο χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή εκτός από την περίπτωση της ιδιωτικής αναπαραγωγής (άρθρο 18) όπου προβλέπεται μία μορφή νόμιμης άδειας η οποία περιορίζει το δικαίωμα του δημιουργού σε εξίσωση εύλογης αμοιβής.

Οι περιορισμοί του περιουσιακού δικαιώματος που καθιερώνονται στο Τέταρτο Κεφάλαιο του Ν. 2121/1993 δεν έρχονται σε αντίθεση με τη Διεθνή Σύμβαση Βέρνης- Παρισιού η οποία περιλαμβάνει με άμεσο ή με έμμεσο τρόπο τους περισσότερους από τους περιορισμούς αυτούς.

Οι προβλεπόμενοι περιορισμοί

1. Παράθεση αποσπασμάτων

Το άρθρο 19 του Ν. 2121/1993 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή την παράθεση σύντομων αποσπασμάτων από ξένα έργα τα οποία έχουν νομίμως δημοσιευθεί για την ενίσχυση της γνώμης εκείνου που παραθέτει ή την άσκηση κριτικής κατά τη γνώμη άλλου. Η παράθεση πρέπει να είναι σύμφωνη προς τα χρηστά ήθη και να δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό που είναι η επιστημονική τεκμηρίωση και κριτική. Επιπλέον ο νόμος θέτει ρητά το θέμα της επιφύλαξης του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού και ειδικότερα της εξουσίας αναγνώρισης της πατρότητας και προβλέπει ότι η παράθεση αποσπασμάτων πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και του ονόματος του δημιουργού αλλά και του εκδότη. Επιτρέπεται η παράθεση μόνο μικρών αποσπασμάτων. Η παράθεση μεγάλων αποσπασμάτων κάνει το έργο ανταγωνιστικό και γι' αυτό είναι παράνομη. Η παράθεση ολόκληρου είναι προφανώς παράνομη.

2. Χρήση για λόγους ενημέρωσης

Το άρθρο 25 του Ν. 2121/1993 προβλέπει δύο περιορισμούς που εξυπηρετούν την ανάγκη ενημέρωσης του κοινού: α) την αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό έργων κατά την περιγραφή γεγονότων της επικαιρότητας και β) την αναπαραγωγή και

¹² Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 195-203

διάδοση στο κοινό πολιτικών λόγων, δικανικών αγορεύσεων, κηρυγμάτων, προσφωνήσεων και άλλων έργων παρόμοιας φύσης.

Το άρθρο 25 παρ. 1 στοιχ. Α του Ν. 2121/1993 επιτρέπει για λόγους περιγραφής γεγονότων της επικαιρότητας, την αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό έργων που παρουσιάζονται οπτικά ή ακουστικά κατά τη διάρκεια του επίκαιρου γεγονότος, στο μέτρο που αυτό δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό της ενημέρωσης του κοινού.

Σύμφωνα με το άρθρο 25 παρ. 1 στοιχ. Β του Ν. 2121/1993 επιτρέπεται επίσης, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό της ενημέρωσης, η αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό με μέσα μαζικής επικοινωνίας πολιτικών λόγων, δικανικών αγορεύσεων, κηρυγμάτων, προσφωνήσεων ή άλλων έργων παρόμοιας φύσης, καθώς και διαλέξεων σε περίληψη ή σε αποσπάσματα, εφόσον τα έργα αυτά παρουσιάζονται δημόσια. Οι δημιουργοί αυτοί διατηρούν το δικαίωμα να εκδώσουν συλλογή με τους λόγους ή τις διαλέξεις τους. Ρητή επιφύλαξη του ηθικού δικαιώματος προβλέπεται από το άρθρο 25 παρ. 2 του Ν. 2121/1993 σύμφωνα με το οποίο υπάρχει υποχρέωση μνείας της πηγής και του ονόματος του δημιουργού σε κάθε περίπτωση αναπαραγωγής και διάδοσης του έργου στο κοινό.

3. Αναπαραγωγή για σκοπούς εκπαιδευτικούς

Το άρθρο 21 του Ν. 2121/1993 επιτρέπει την αναπαραγωγή έργων χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, εφόσον γίνεται **για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις** σε εκπαιδευτικό ίδρυμα. Ειδικότερα επιτρέπεται η αναπαραγωγή άρθρων που έχουν νόμιμα δημοσιευθεί σε εφημερίδα ή περιοδικό, καθώς και σύντομων αποσπασμάτων έργων ή τμημάτων σύντομου έργου των εικαστικών τεχνών που έχει νόμιμα δημοσιευθεί. Η αναπαραγωγή αυτή θα πρέπει να δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό (εξυπηρέτηση των εκπαιδευτικών αναγκών), να είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη, να μην εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου, ενώ για την προστασία του ηθικού δικαιώματος του δημιουργού θα πρέπει να συνοδεύεται από ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη εφόσον τα ονόματα αυτά αναφέρονται στην πηγή.

Το άρθρο 20 παρ. 1 του Ν. 2121/1993 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή την αναπαραγωγή μικρών τμημάτων της συνολικής δημιουργίας ενός ή περισσότερων δημιουργιών, σε **σχολικά βιβλία** για την πρωτοβάθμια ή δευτεροβάθμια εκπαίδευση και είναι εγκεκριμένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή από άλλο αρμόδιο Υπουργείο κατά το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα. Η αναπαραγωγή αυτή δεν θα πρέπει να εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου από το οποίο λαμβάνονται τα κείμενα και θα πρέπει να συνοδεύονται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή. Το άρθρο 24 επιτρέπει την ελεύθερη αναπαραγωγή του έργου για να χρησιμοποιηθεί κατά τη δικαστική ή διοικητική διαδικασία στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Το άρθρο 22 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή την αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου από **μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία** με την προϋπόθεση ότι το έργο βρίσκεται στη μόνιμη συλλογή τους και η αναπαραγωγή γίνεται για να διατηρηθεί το αντίτυπο αυτό από τη συγκεκριμένη βιβλιοθήκη ή αρχείο ή για να μεταβιβασθεί σε άλλη μη κερδοσκοπική βιβλιοθήκη ή αρχείο. Η ελεύθερη αναπαραγωγή επιτρέπεται όμως μόνο όταν είναι αδύνατη η προμήθεια του αντιτύπου από το εμπόριο σε σύντομο χρόνο και με εύλογους όρους.

Το άρθρο 23 επιτρέπει την ελεύθερη **αναπαραγωγή κινηματογραφικών ταινιών με σκοπό τους το Εθνικό Κινηματογραφικό Αρχείο**, αν ο δικαιούχος αρνείται καταχρηστικά να επιτρέψει την αναπαραγωγή και πρόκειται για έργο ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας. Προϋπόθεση για την αναπαραγωγή είναι η σύμφωνη γνώμη του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Κινηματογραφίας και απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού.

Το άρθρο 26 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή την περιστασιακή αναπαραγωγή και διάδοση στο κοινό με μέσα μαζικής επικοινωνίας ορισμένων καλλιτεχνικών **έργων που βρίσκονται σε δημόσιο χώρο** (π.χ. πλατείες, πάρκα ή δρόμους). Ο νόμος αναφέρεται στενά σε αρχιτεκτονικά έργα, φωτογραφίες, εικαστικά έργα και έργα εφαρμοσμένων τεχνών. Η απεικόνιση των έργων θα πρέπει να είναι αυστηρά περιστασιακή και να μην αποτελεί το κύριο θέμα της αναπαραγωγής ή διάδοσης στο κοινό και κυριότερα να μην έχει εμπορικό, κερδοσκοπικό ή διαφημιστικό χαρακτήρα.

Το άρθρο 27 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή τη δημόσια παράσταση ή εκτέλεση ενός έργου στην περίπτωση **επίσημων τελετών** ή στο πλαίσιο δραστηριοτήτων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Σχετικά με την παρουσίαση στο κοινό και την αναπαραγωγή εικαστικών έργων, το άρθρο 28 του Ν. 2121/1993: α) επιτρέπει στα μουσεία την ελεύθερη παρουσίαση στο κοινό έργων των εικαστικών τεχνών, εφόσον η κυριότητα του υλικού φορέα πάνω στον οποίο έχει ενσωματωθεί το έργο ανήκει στο μουσείο, καθώς επίσης και την οργάνωση εκθέσεων με τέτοια έργα, β) επιτρέπει την παρουσίαση στο κοινό και την αναπαραγωγή σε καταλόγους έργων των εικαστικών τεχνών, στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για την διευκόλυνση της πώλησης του έργου ενώ αντίθετα απαγορεύει την αναπαραγωγή μικρών αντιτύπων έργων των εικαστικών τεχνών μέσα στο χώρο των μουσείων ή των εκθέσεων.

Το άρθρο 20 παρ. 2 επιτρέπει χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή την αναπαραγωγή σε ανθολογίες έργων του λόγου περισσότερων συγγραφέων που έχουν νομίμως δημοσιευθεί και αποτελούν μικρό τμήμα της συνολικής δημιουργίας του καθενός. Ο περιορισμός αυτός ισχύει μόνο μετά το θάνατο του δημιουργού. Η αναπαραγωγή θα πρέπει να μη βλάπτει την κανονική εκμετάλλευση του έργου και θα πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη.

Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση

Είναι γνωστό ότι η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση έχει σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις στα συμφέροντα των δημιουργών και ορισμένων δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, κυρίως γιατί μειώνει τις πωλήσεις των προϊόντων της αναπαραγωγής π.χ. δίσκων, κασετών, CD, βιντεοταινιών, βιβλίων, εντύπων και άλλων υλικών φορέων. Στον ψηφιακό χώρο η ιδιωτική αναπαραγωγή αναμένεται να διαδοθεί περισσότερο και να έχει μεγαλύτερη οικονομική σημασία. Για τον προσδιορισμό της εύλογης αμοιβής πρέπει να συνεκτιμάται η εξέλιξη της τεχνολογίας, η δυνατότητα επιβολής τεχνολογικών μέτρων, η ανάγκη διατήρησης της ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων των δημιουργών και του ευρύτερου δημοσίου συμφέροντος, όσον αφορά την πρόσβαση στις τεχνολογίες, την εκπαίδευση και την έρευνα. Ο Ν. 2121/1993 αντιμετωπίζει το πρόβλημα της ιδιωτικής αναπαραγωγής με το άρθρο 18. Το άρθρο αυτό προβλέπει την καταβολή εύλογης αμοιβής στους δημιουργούς και σε ορισμένους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων, αφού ρυθμίζει κατά τρόπο γενικό και αντικειμενικό την υποχρέωση των οφειλετών για καταβολή

εύλογης αμοιβής στους δικαιούχους της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, που είναι μέλη των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης.

Σύμφωνα με τη παρ. 1 του άρθρου 18 Ν. 2121/1993, όπως ισχύει, καθιερώνεται ως περιορισμός του περιουσιακού δικαιώματος του δημιουργού, η αναπαραγωγή ενός έργου που έχει νόμιμα δημοσιευθεί, εφόσον γίνεται για ιδιωτική χρήση εκείνου ο οποίος προβαίνει σε αυτήν.

Ο νόμος δεν προσδιορίζει την έννοια της ιδιωτικής χρήσης, δίνει όμως έναν αρνητικό ορισμό από τον οποίο συνάγεται ότι δεν εμπίπτει στην ιδιωτική χρήση η αναπαραγωγή από τους λεγόμενους μεγάλους χρήστες, δηλαδή τις επιχειρήσεις, τους οργανισμούς, τις εταιρείες ή τις διάφορες υπηρεσίες. Αυτοί χρειάζονται την άδεια του δικαιούχου. Είναι γνωστό ότι σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 2 Ν. 2121/1993, δημόσια χρήση θεωρείται η χρήση που κάνει το έργο προσιτό σε ένα κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξάρτητα από το αν τα πρόσωπα αυτά βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικό χώρο.

Από το συνδυασμό των παραπάνω διατάξεων συνάγεται ότι στην έννοια της ιδιωτικής χρήσης εμπίπτει η αναπαραγωγή που γίνεται από τον ίδιο χρήστη για προσωπική του χρήση ή για χρήση από το άμεσο οικογενειακό ή κοινωνικό περιβάλλον του. Εδώ υπάγεται η περίπτωση του φοιτητή ή του ερμηνευτή που συγκεντρώνει βιβλιογραφία ή άλλα στοιχεία για κάποιο θέμα.

Δεν εμπίπτει στην έννοια της ιδιωτικής χρήσης, η αναπαραγωγή που γίνεται από επιχειρήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες, όπως π.χ. η φωτοτυπία ολόκληρου βιβλίου ή άρθρου για να διανεμηθεί στα μέλη μιας εταιρίας ή ενός οργανισμού. Δεν εμπίπτει βέβαια στην έννοια της ιδιωτικής χρήσης, η αναπαραγωγή που γίνεται για να εξυπηρετήσει εμπορικό ή οικονομικό σκοπό.

Η αναπαραγωγή, όταν δεν γίνεται από τον ίδιο το χρήστη, αλλά από τρίτους, π.χ. από επιχείρηση, δεν θεωρείται ιδιωτική χρήση και απαιτείται άδεια του δικαιούχου. Κατά συνέπεια τα φωτοτυπικά κέντρα στα οποία ανατίθεται η φωτοτυπική αναπαραγωγή έργων, χρειάζεται η άδεια του δημιουργού. Το ίδιο ισχύει και για τα καταστήματα δίσκων και CD, που με εντολή των πελατών τους προβαίνουν σε μηχανική αναπαραγωγή μουσικών έργων εγγεγραμμένων σε υλικό φορέα ήχου.

Στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 18 δεν εμπίπτουν τα συστήματα peer to peer, εφόσον η ανταλλαγή αρχείων μουσικών ή άλλων έργων γίνεται χωρίς την άδεια των δικαιούχων. Στην περίπτωση αυτή οι χρήστες δεν έχουν παθητικό ρόλο. Μπορεί ο καθένας να βρίσκεται στον ιδιωτικό του χώρο, αλλά δεν πρόκειται για το στενό κύκλο της οικογένειας ή το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον. Πρόκειται για ανώνυμο κοινό που με τα συστήματα peer to peer ανταλλάσσει αρχεία χωρίς άδεια των δικαιούχων και με τον τρόπο αυτό μετατρέπει τη χρήση από ιδιωτική σε δημόσια. Η πρακτική αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί νόμιμη διότι είναι προφανές ότι με τον τρόπο αυτό βλάπτεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου και θίγονται αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

Στην πραγματικότητα η συγκεκριμένη διάταξη επιτρέπει στον ιδιώτη να αναπαράγει για ιδιωτική του χρήση και με δικά του μέσα ό,τι ο ίδιος διαθέτει και έχει προμηθευτεί με νόμιμο τρόπο. Η διατύπωση του νόμου δεν είναι τυχαία, αλλά έχει στόχο αφενός να αναδείξει την αρχή της στενής ερμηνείας της εξαίρεσης και αφετέρου να περιορίσει το πεδίο εφαρμογής της ελευθερίας αναπαραγωγής αφού μάλιστα στην ίδια ρύθμιση αντιμετωπίζεται τόσο η φωτοτυπική αναπαραγωγή (reprography), όσο και η περίπτωση της ηχητικής και οπτικοακουστικής αναπαραγωγής (private copying). Ευρύτερη διατύπωση ή ερμηνεία της έννοιας της αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση, οδηγεί στην κατάργηση της πνευματικής

ιδιοκτησίας, ειδικά στον ψηφιακό αιώνα που διανύουμε, τώρα που η ιδιωτική χρήση τείνει να γίνει ένας νέος τρόπος εκμετάλλευσης του έργου. Ας αναφερθεί και πάλι το παράδειγμα ανταλλαγής αρχείων μουσικών ή άλλων έργων μέσω των συστημάτων peer to peer, καθώς και η ψηφιακή σάρωση βιβλίων και περιοδικών που δίνει στον καταναλωτή αντίγραφα υψηλής ποιότητας, ώστε να καθίσταται άχρηστη η αγορά των πρωτοτύπων.

Η ελευθερία της αναπαραγωγής δεν ισχύει, όταν εμποδίζεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου ή βλάπτονται τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού, π.χ. όταν αναπαράγονται πολλά αντίτυπα του έργου ή όταν ανταλλάσσονται αρχεία μουσικής με τα συστήματα peer to peer χωρίς άδεια των δικαιούχων.

Στο νόμο αναφέρονται ορισμένες περιπτώσεις που αποτελούν μη επιτρεπόμενη αναπαραγωγή: α) όταν αναπαράγεται αρχιτεκτονικό έργο με μορφή κτιρίου ή άλλης παρεμφερούς κατασκευής και β) όταν αναπαράγεται με τεχνικά μέσα έργο των εικαστικών τεχνών που κυκλοφορεί σε περιορισμένο αριθμό αντιτύπων ή η γραφική παράσταση μουσικού έργου.

Η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση αφορά μόνο τα έργα που έχουν νομίμως δημοσιευθεί. Είναι γνωστό ότι ο όρος δημοσίευση περιλαμβάνει κάθε τρόπο με τον οποίο το έργο γίνεται προσιτό στο κοινό. Κατά συνέπεια, στο άρθρο 18 εμπίπτουν όχι μόνο τα έργα που έχουν νόμιμα αποτυπωθεί σε κάποιο υλικό φορέα, αλλά και τα έργα που έχουν γίνει νόμιμα προσιτά στο κοινό με ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή άλλο τρόπο παρουσίασης, ανεξάρτητα αν έχει προηγηθεί κάποια υλική ενσωμάτωση. Αντίθετα, η ελευθερία αναπαραγωγής δεν ισχύει για τα έργα που έχουν δημοσιευθεί χωρίς την άδεια του δημιουργού ή αν πρόκειται για αδημοσίευτα έργα, όπως χειρόγραφα.

Σημασία έχει ότι η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση πρέπει να γίνεται από έργο που έχει νόμιμα δημοσιευθεί και το ίδιο θα πρέπει να ισχύει και για αντίτυπα του. Δεν νοείται δηλαδή αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση από παράνομο αντίτυπο ή αντίγραφο.

Η νόμιμη δημοσίευση δεν αφορά μόνο την πρώτη δημοσίευση, αλλά κάθε δημοσίευση ή παρουσίαση του έργου στο κοινό που θα πρέπει να γίνεται νόμιμα για να επιτραπεί στη συνέχεια η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση.

Έτσι αποκλείεται η αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση από παράνομα ή «πειρατικά» αντίτυπα ή από παράνομους δικτυακούς τόπους, όταν πρόκειται για διάθεση του έργου με άυλη μορφή.

Το άρθρο 18 παρ. 3 Ν. 2121/1993, προβλέπει την καταβολή εύλογης αμοιβής στο δημιουργό και σε ορισμένους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων ως αντιστάθμισμα της ελεύθερης αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση, εάν για την αναπαραγωγή αυτή χρησιμοποιούνται τεχνικά μέσα, όπως συσκευές εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, μαγνητικές ταινίες, χαρτί κατάλληλο για φωτοτυπίες, ηλεκτρονικοί υπολογιστές ή άλλοι υλικοί φορείς σχετικής χρήσης. Στο πεδίο εφαρμογής εμπίπτουν όχι μόνο τα τεχνικά μέσα που επιτρέπουν την αναλογική μέθοδο αναπαραγωγής, αλλά και εκείνα που δίνουν τη δυνατότητα ψηφιακής αναπαραγωγής, καθώς και οι άλλοι μέθοδοι αναπαραγωγής που ανήκουν στην τεχνολογία του μέλλοντος.

Η εύλογη αμοιβή προσδιορίζεται με βάση την αξία των τεχνικών μέσων που χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή. Ειδικότερα η αμοιβή αυτή ορίζεται σε ποσοστό: α) 6% της αξίας των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, καθώς και των μαγνητικών ταινιών ή άλλων συναφών υλικών φορέων β) 4% της αξίας των φωτοτυπικών συσκευών και του χαρτιού που είναι κατάλληλο για φωτοτυπίες και γ) 2% επί της αξίας των ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Οφειλέτης της εύλογης αμοιβής δεν είναι ο χρήστης, αλλά ο εισαγωγέας ή ο παραγωγός ή ο έμπορος των τεχνικών μέσων ή υλικών φορέων. Ο υπολογισμός της εύλογης αμοιβής γίνεται κατά την εισαγωγή, αν επιλέγεται ο εισαγωγέας ή κατά τη διάθεση από το εργοστάσιο, αν επιλέγεται ο παραγωγός ή κατά τη χονδρική ή λιανική πώληση, αν επιλέγεται ο έμπορος των αντικειμένων αναπαραγωγής. Η καταβολή της εύλογης αμοιβής αναγράφεται με σχετική σημείωση στο τιμολόγιο εισαγωγής ή διάθεσης (ανάλογα με την περίπτωση).

Δικαιούχοι της εύλογης αμοιβής που εισπράττεται σύμφωνα με τις προαναφερθείσες διατάξεις είναι: α) για την παραγωγή ή την εισαγωγή ή την πώληση φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού που είναι κατάλληλο για φωτοτυπίες και ηλεκτρονικών υπολογιστών, οι πνευματικοί δημιουργοί και οι εκδότες εντύπων σε ποσοστό 50% ο καθένας, β) για την παραγωγή ή εισαγωγή ή πώληση συσκευών εγγραφής και υλικών φορέων ήχου ή / και εικόνας, οι πνευματικοί δημιουργοί οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου ή / και εικόνας σε ποσοστό 55% στους πρώτους, 25% στους δεύτερους και 20% στους τρίτους.

Η είσπραξη της εύλογης αμοιβής ανατίθεται σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που καλύπτουν εν όλο ή εν μέρει την ενδιαφερόμενη κατηγορία δικαιούχων. Πρόκειται για μια από τις τρεις περιπτώσεις που ο νόμος επιβάλλει υποχρεωτικά την ανάθεση της διαχείρισης των πνευματικών και συγγενικών δικαιωμάτων σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Αυτό γίνεται γιατί η ίδια η φύση των πραγμάτων καθιστά αναγκαία τη συλλογική διαχείριση, δεδομένου ότι η είσπραξη τέτοιου είδους αμοιβών από τον ατομικό δικαιούχο είναι πρακτικά ανέφικτη.

Αρχικά ο νόμος προέβλεπε ότι η είσπραξη της εύλογης αμοιβής γινόταν από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης «αντιπροσωπευτικούς της κατά περίπτωση ενδιαφερόμενης κατηγορίας δικαιούχων». Έτσι επιτρέπεται η είσπραξη από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που καλύπτουν εν όλο ή εν μέρει την ενδιαφερόμενη κατηγορία δικαιούχων, εφόσον πρόκειται για οργανισμούς που λειτουργούν με έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού.

Επιπλέον δόθηκε η ευχέρεια στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης να επιλέγουν τον οφειλέτη μεταξύ εκείνων που έχουν υποχρέωση καταβολής, δηλαδή των παραγωγών ή των εισαγωγέων ή των εμπόρων των προϊόντων αναπαραγωγής.

Κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης έχει το δικαίωμα να ζητήσει οποτεδήποτε από οποιονδήποτε οφειλέτη, να δηλώσει εγγράφως και υπευθύνως προς τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας: α) την συνολική αξία των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες, ηλεκτρονικών υπολογιστών ή άλλων τεχνικών μέσων τα οποία κατά περίπτωση εισήγαγε ή διέθεσε και β) ότι αυτή είναι πράγματι η συνολική αξία χωρίς καμία απόκρυψη. Μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης ο οφειλέτης υποχρεούται να υποβάλει στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας την άνω υπεύθυνη δήλωση που υπογράφεται από τον ίδιο, όταν πρόκειται για ατομική επιχείρηση, ή από τον εκπρόσωπο του σύμφωνα με το Καταστατικό, όταν πρόκειται για εταιρεία.

Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν δικαιούνται να ζητήσουν από τον ίδιο οφειλέτη την υποβολή νέας υπεύθυνης δήλωσης πριν παρέλθουν έξι (6) τουλάχιστον μήνες από την υποβολή της αμέσως προηγούμενης.

Σε περίπτωση κατά την οποία, ο οφειλέτης δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης που αναφέρεται παραπάνω, το Μονομελές Πρωτοδικείο, δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων,

διατάσσει την άμεση εκ μέρους του κληθέντος υποβολή της υπεύθυνης δήλωσης με την καταδίκη σε κάθε περίπτωση μη συμμόρφωσης του, χρηματικής ποινής υπέρ του αιτούντος οργανισμού συλλογικής διαχείρισης τριών μέχρι τριάντα χιλιάδων ευρώ.

Αν ο οφειλέτης, μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από τη δημοσίευση της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής υπεύθυνης δήλωσης, αίρεται ως προς αυτόν, ανεξάρτητα από κάθε άλλη κύρωση, ο χρονικός περιορισμός των έξι μηνών, κατά τα ανωτέρω, και οποιοσδήποτε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιούται να ζητήσει από αυτόν υποβολή υπεύθυνης δήλωσης κάθε μήνα. Ο οφειλέτης ο οποίος μετά την έκδοση της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου δεν υποβάλλει την υπεύθυνη δήλωση τιμωρείται με τις ποινικές κυρώσεις του άρθρου 66 παρ. 1,2 και 3 του Ν. 2121/1993.

Περαιτέρω, οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δικαιούνται να ζητήσουν, με δικές τους δαπάνες, τον έλεγχο της ακρίβειας του περιεχομένου της υπεύθυνης δήλωσης από έναν ορκωτό ελεγκτή που ορίζεται από τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Σε περίπτωση άρνησης του οφειλέτη να δεχθεί τον ανωτέρω έλεγχο, η διενέργεια του διατάσσεται από το Μονομελές Πρωτοδικείο, σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται παραπάνω. Η εκάστοτε έκθεση του ορκωτού ελεγκτή κατατίθεται στον οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και αντίγραφο αυτής δικαιούται να λάβει κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης. Η διενέργεια νέου ελέγχου κατ' αίτηση άλλων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης για την ίδια δήλωση αποκλείεται. Η διαδικασία αυτή ελέγχου μέσω ορκωτών ελεγκτών έχει μέχρι τώρα εφαρμοσθεί μόνο μία φορά.

Το άρθρο 18 Ν. 2121/1993, όπως ισχύει, εφαρμόζεται στο πλαίσιο ιδιωτικού συμφωνητικού το ποίο υπογράφεται μεταξύ των εισαγωγέων τεχνικών μέσων εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας και των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης. Γενικά είναι σκόπιμο να σημειωθεί ότι το άρθρο 18 δεν μπορεί να εφαρμοσθεί στην πράξη χωρίς την υπογραφή ιδιωτικού συμφωνητικού, γιατί είναι αναγκαίο να ρυθμιστούν συμβατικά πολλά θέματα, όπως ο προσδιορισμός της εύλογης αμοιβής για τις μικτές συσκευές, αναδρομικές οφειλές κλπ. Πρόβλημα δημιούργησε η μη συμφωνία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης ορισμένης κατηγορίας δικαιούχων ως προς την μεταξύ τους κατανομή του αναλογούντος ποσοστού, κυρίως του 55% που αφορά τους πνευματικούς δημιουργούς. Το θέμα λύθηκε εν μέρει με τον ορισμό προσωρινού διαχειριστή, αλλά τελικά κρίθηκε σκόπιμο να προβλεφθεί ειδική νομοθετική ρύθμιση με στόχο να επιλύσει τα προβλήματα που ανακύπτουν λόγω της μη συμφωνίας των οργανισμών συλλογικής ως προς τη μεταξύ τους κατανομή του ποσού που αντιστοιχεί στην κάθε κατηγορία ή υποκατηγορία.

ΤΑ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Γενικά

Η ανάγκη προστασίας των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφήματων (παραγωγών υλικών φορέων ήχου), των παραγωγών οπτικοακουστικών έργων (παραγωγών υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας), καθώς και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών δημιουργήθηκε με την τεχνική πρόοδο.

Παλαιότερα όταν οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες εκτελούσαν μουσικά, θεατρικά ή άλλα πνευματικά έργα δεν διέτρεχαν τον κίνδυνο να δουν την ερμηνεία τους να γίνεται αντικείμενο περαιτέρω εκμετάλλευσης, γιατί δεν υπήρχε η τεχνική δυνατότητα εγγραφής σε κάποιο υλικό φορέα. Η κατάσταση όμως άλλαξε όταν άρχισε η εγγραφή της ερμηνείας σε δίσκους γραμμοφώνου και σε κινηματογραφικές ταινίες, ενώ συγχρόνως έγινε δυνατή η μετάδοση της από το ραδιόφωνο και μετέπειτα από την τηλεόραση. Αργότερα επιτεύχθηκε η εγγραφή σε μαγνητοταινίες, κασέτες και βιντεοταινίες. Ο καθένας μπορεί να πολλαπλασιάσει απεριόριστο αριθμό αντιτύπων χωρίς πολλά έξοδα και χωρίς ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις. Το φαινόμενο αυτό οδήγησε στην κασετοπειρατεία και βιντεοπειρατεία.

Η εύκολη αναπαραγωγή δίνει τη δυνατότητα να γίνουν άπειρες επαναλήψεις με ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις, με προβολές και ηχητικές παρουσιάσεις σε δημόσιους χώρους και με τη διάθεση υλικών φορέων στο εμπόριο. Η ερμηνεία μπορεί επίσης να γίνει αντικείμενο παράνομης εκμετάλλευσης μέσω δορυφορικών εκπομπών ή αναμεταδόσεων μέσω καλωδίου. Η εμπορική εκμίσθωση βιντεοκασετών έχει αρνητικές επιπτώσεις για τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και τους παραγωγούς. Ο δανεισμός αρχίζει εξάλλου να πραγματοποιείται σε αυξανόμενο ρυθμό σε νέα μέσα επικοινωνίας, όπως CD, DVD και βιντεοταινίες.

Η τεχνολογική αυτή εξέλιξη δημιούργησε την ανάγκη προστασίας των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών κατά της παράνομης εκμετάλλευσης της ερμηνείας τους. Η ίδια ανάγκη προστασίας εμφανίζεται για τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων σχετικά με την αναπαραγωγή που γίνεται χωρίς την άδεια τους και κάθε άλλη αθέμιτη χρήση. Το ίδιο ισχύει και για τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς για την παράνομη εγγραφή, αναπαραγωγή και αναμετάδοση των εκπομπών τους.

Η προστασία με βάση τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, όπως το άρθρο 57 ΑΚ ή τα άρθρα 914 επ. ΑΚ ή ενδεχομένως με τις διατάξεις για τον αθέμιτο ανταγωνισμό, είναι ελάχιστα αποτελεσματική, κυρίως γιατί καλύπτει μόνο ορισμένες περιπτώσεις και δεν παρέχει στο δικαιούχο το δικαίωμα να επιτρέψει ή να απαγορεύει την αθέμιτη εκμετάλλευση της εισφοράς τους. Ένα τέτοιο δικαίωμα θα μπορούσε να δώσει η πνευματική ιδιοκτησία, αλλά επικράτησε η άποψη ότι η προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων, καθώς και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών δεν μπορεί να θεμελιωθεί στο χώρο των πνευματικών δικαιωμάτων, γιατί η συμβολή των προσώπων αυτών δεν αποτελεί έργο του πνεύματος. Για τους λόγους αυτούς αναγνωρίστηκαν τα συγγενικά δικαιώματα¹³, τα οποία σε πολλές περιπτώσεις έχουν αποκλειστικό και απόλυτο χαρακτήρα, ενώ σε άλλες παρέχουν ένα απλό ενοχικό δικαίωμα εύλογης αμοιβής και πάντως δεν έχουν τον απεριόριστο χαρακτήρα της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά το περιεχόμενο τους ρυθμίζεται ακριβώς από το νόμο. Το καθεστώς των συγγενικών δικαιωμάτων βασίστηκε αρχικά στην αναλογική τεχνολογία. Η πρόσφατη όμως διάδοση της ψηφιακής τεχνολογίας και εμφάνιση νέων μέσων μετάδοσης έχουν ως συνέπεια την εμφάνιση νέας αγοράς προϊόντων μέσω του διαδικτύου γεγονός που δημιούργησε νέους σημαντικούς κινδύνους παραβάσεων μεγάλης κλίμακας.

Σε διεθνές επίπεδο η αναγνώριση των συγγενικών δικαιωμάτων έγινε με τη Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης (1961) που προστατεύει τις τρεις βασικές κατηγορίες δικαιούχων, δηλαδή τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς. Οι παραγωγοί υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας δεν καλύπτονται από τη διεθνή αυτή σύμβαση. Στην συνέχεια, όταν η πειρατική κασέτα άρχισε να κατακλύζει την παγκόσμια αγορά,

¹³ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 225-260

υπεγράφη η Διεθνής Σύμβαση της Γενεύης (1971) που προστατεύει τους παραγωγούς φωνογραφημάτων κατά της παράνομης αναπαραγωγής των φωνογραφημάτων τους.

Γενικά θα πρέπει να σημειωθεί ότι ο Ν. 2121/1993 προστατεύει για πρώτη φορά στον ελληνικό χώρο τις τρεις βασικές κατηγορίες δικαιούχων δηλαδή τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, δεδομένου ότι υπό το καθεστώς του προϊσχύσαντος δικαίου η προστασία ήταν εξαιρετικά περιορισμένη και η νομοθεσία είχε μείνει πρακτικά ανεφάρμοστη. Ειδικότερα, ο νόμος αναγνωρίζει για τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και για τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και οπτικοακουστικών έργων το αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν ορισμένες χρήσεις των εισφορών τους, ενώ σε άλλες περιπτώσεις έχουν ένα απλό ενοχικό δικαίωμα εύλογης αμοιβής. Για τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς αναγνωρίζεται επίσης το αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναμετάδοση, εγγραφή, αναπαραγωγή και ορισμένους άλλους τρόπους εκμετάλλευσης των εκπομπών τους.

Ας σημειωθεί ότι ο νόμος ακολουθεί μεν τη βασική δομή των διατάξεων του τη Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης, αλλά δεν μένει μόνο στην προστασία που παρέχει η διεθνής αυτή σύμβαση. Αναγνωρίζει συγγενικά δικαιώματα και σε άλλους δικαιούχους, όπως στους παραγωγούς οπτικοακουστικών έργων (παραγωγούς υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας), καθώς και στους εκδότες εντύπων υπέρ των οποίων θεσπίζεται ένα περιορισμένο συγγενικό δικαίωμα που αφορά την αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης των έργων που έχουν εκδώσει. Καθιερώνεται το δικαίωμα εκμίσθωσης και δανεισμού για τις τρεις βασικές κατηγορίες δικαιούχων. Προβλέπεται ακόμη υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών ένα ηθικό δικαίωμα ανάλογο με εκείνο των πνευματικών δημιουργών, αλλά με στενότερο περιεχόμενο. Αναγνωρίζεται επίσης ένα νέο συγγενικό δικαίωμα που αφορά την προστασία δημοσιεύτων έργων.

Εισάγεται, τέλος, ο έγγραφος τύπος για όλες τις δικαιοπραξίες που αφορούν τα συγγενικά δικαιώματα και καθιερώνεται μεγάλη διάρκεια προστασίας που ανέρχεται σε 50 χρόνια.

Οι δικαιούχοι

Ο Ν. 2121/1993, όπως ισχύει, προστατεύει, όπως είναι γνωστό, τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων (παραγωγούς υλικών φορέων ήχου), τους παραγωγούς οπτικοακουστικών έργων (παραγωγούς εικόνας ή ήχου και εικόνας), τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς και τους εκδότες εντύπων για τους οποίους αναγνωρίζει ένα περιορισμένο περιουσιακό δικαίωμα.

Συγγενικό δικαίωμα αναγνωρίζεται επίσης στα πρόσωπα που μετά τη λήξη της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας δημοσιεύουν για πρώτη φορά ή παρουσιάζουν στο κοινό έργο που δεν έχει προηγουμένως δημοσιευθεί.

1. Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες

Σύμφωνα με το άρθρο 46 παρ. Ν. 2121/1993 ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες είναι «τα πρόσωπα που ερμηνεύουν ή εκτελούν με οποιονδήποτε τρόπο έργα του πνεύματος όπως οι ηθοποιοί, οι μουσικοί, οι τραγουδιστές, οι χορωδοί, οι

χορευτές, οι καλλιτέχνες κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών, θεάματος ποικιλιών (βαριετέ) ή ιπποδρόμου (τσίρκου)».

Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν μόνο τις πράξεις εκείνες που προβλέπονται και περιγράφονται ρητά στο νόμο. Όταν ο νόμος καθιερώνει δικαιώματα εύλογης αμοιβής, οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες δεν έχουν το δικαίωμα να χορηγήσουν συγκεκριμένη άδεια, αλλά έχουν δικαίωμα να ζητήσουν εύλογη αμοιβή από τους χρήστες.

1.1 Το περιουσιακό δικαίωμα

Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 46 του Ν. 2121/1993 ο νόμος δίνει στον ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη το **δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει:** α) την εγγραφή της ζωντανής ερμηνείας ή εκτέλεσης του σε υλικό φορέα ήχου ή / και εικόνας β) την άμεση ή έμμεση αναπαραγωγή της ερμηνείας ή εκτέλεσής του, γ) τη θέση σε κυκλοφορία με μεταβίβαση της κυριότητας, με εκμίσθωση ή με δημόσιο δανεισμό του υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης εκτός αν η μετάδοση αυτή αποτελεί αναμετάδοση νόμιμης μετάδοσης, ε) την παρουσίαση στο κοινό της ζωντανής ερμηνείας ή εκτέλεσης του που γίνεται με οποιονδήποτε τρόπο εκτός από ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και στ) τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο καθώς και την παρουσίαση στο κοινό του υλικού φορέα με παράνομη εγγραφή. Παράνομη θεωρείται η εγγραφή που έχει γίνει χωρίς την άδεια του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη.

Όλες οι πράξεις για τις οποίες ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης έχει το δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει πρέπει να ορίζονται ρητά και συγκεκριμένα σε συγκεκριμένη σύμβαση (άρθρο 46 παρ. 3 Ν. 2121/1993). Όλες αυτές οι πράξεις για τις οποίες ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης έχει δικαίωμα επιτρέπει ή απαγορεύει πρέπει να ορίζονται ρητά και συγκεκριμένα στην οικεία σύμβαση. Αν κάτι τέτοιο δεν συμβαίνει τότε για την περίπτωση σύμβασης εργασίας καθιερώνεται ο ερμηνευτικός κανόνας ότι ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης έχει δώσει την άδεια του μόνο για τις πράξεις εκείνες που εμπίπτουν στο σκοπό της σύμβασης. Ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης διατηρεί πάντως σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα αμοιβής για την ενέργεια των πράξεων που προβλέπονται στο άρθρο 46 παρ. 2 Ν. 2121/1993, όπως ισχύει. Για την περίπτωση που ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης έχει δώσει σε παραγωγό υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας, προβλέπεται ρητά ότι ο ερμηνευτής διατηρεί πάντοτε το δικαίωμα εύλογης αμοιβής για την εκμίσθωση χωρίς να μπορεί να παραιτηθεί από αυτό.

Ο νόμος για να προστατέψει τον ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη από την απερίσκεπτη απαλλοτρίωση των δικαιωμάτων του απαγορεύει τη μεταβίβαση αυτών εν ζωή, καθώς και την παραίτηση από αυτά (άρθρο 46 παρ. 5 Ν. 2121/1993). Επιτρέπεται όμως η ανάθεση της διαχείρισης και προστασίας των δικαιωμάτων αυτών σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Θα πρέπει πάντως να σημειωθεί ότι η συλλογική διαχείριση δεν είναι υποχρεωτική, αλλά αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη.

Το άρθρο 49 παρ.1 Ν. 2121/1993 καθιερώνει ένα **δικαίωμα εύλογης και ενιαίας αμοιβής** υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και των παραγωγών, φωνογραφήματων, όταν ο υλικός φορέας ήχου (φωνογράφημα) που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο ή για παρουσίαση στο κοινό. Στην περίπτωση αυτή ο χρήστης δεν θα πάρει άδεια για τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για την παρουσίαση στο κοινό του υλικού φορέα ήχου, οφείλει όμως μια εύλογη και ενιαία αμοιβή στους καλλιτέχνες των οποίων η ερμηνεία ή η εκτέλεση έχει εγγραφεί στον υλικό φορέα ήχου, καθώς και

στους παραγωγούς φωνογραφημάτων. Ας σημειωθεί ότι στην περίπτωση αυτή ο όρος «παρουσίαση στο κοινό» έχει την έννοια της δημόσιας εκτέλεσης.

Η διάταξη του άρθρου 49 παρ. 1 Ν. 2121/1993 είναι ευρύτερη, γιατί αφορά κάθε υλικό φορέα ήχου (φωνογράφημα) που έχει νόμιμα εγγραφεί, ανεξάρτητα αν έχει εκδοθεί ή όχι για εμπορικούς σκοπούς, ενώ καλύπτει τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση που γίνεται με οποιονδήποτε τρόπο, δηλαδή όχι μόνο με ηλεκτρομαγνητικά κύματα, αλλά μέσω δορυφόρων ή με καλώδια ή άλλο συναφές μέσο.

Δικαιούχοι της εύλογης αμοιβής είναι οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου. Η αμοιβή αυτή είναι ενιαία από την άποψη ότι πληρώνεται μια φορά από το χρήστη και κατανέμεται μεταξύ των δύο κατηγοριών δικαιούχων και μάλιστα εξ ημισείας.

Για την προστασία των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών από απερίσκεπτη απαλλοτρίωση των δικαιωμάτων τους, προβλέπεται ότι το δικαίωμα εύλογης αμοιβής είναι ανεκχώρητο με την επιφύλαξη της υποχρεωτικής ανάθεσης της είσπραξης και διαχείρισης στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Πρόκειται για μία από τις τρεις εξαιρετικές περιπτώσεις που η συλλογική διαχείριση είναι εκ του νόμου υποχρεωτική. Ειδικότερα, ορίζεται ότι η εύλογη αμοιβή καταβάλλεται υποχρεωτικά σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης, οι οποίοι πρέπει να διαπραγματεύονται, να συμφωνούν τις αμοιβές, να προβάλλουν τις σχετικές αξιώσεις και να εισπράττουν την αμοιβή από τους χρήστες. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών, το ύψος της εύλογης αμοιβής και οι όροι πληρωμής καθορίζονται από το Μονομελές Πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Ο τελικός προσδιορισμός της εύλογης αμοιβής επαφίεται στην κρίση του αρμόδιου δικαστηρίου. Ορισμένα δικαστήρια έχουν δεχθεί ότι η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου που καθορίζει το ύψος και τους όρους πληρωμής της εύλογης αμοιβής αποτελεί ρυθμιστικό μέτρο εκούσιας δικαιοδοσίας που απλώς εκδικάζεται κατά νομοθετική παραπομπή με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Συνέπεια αυτού είναι ότι δεν εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις των άρθρων αλλά μόνο εκείνες που αρμόζουν στην υπόθεση και έτσι για τον προσωρινό προσδιορισμό της εύλογης αμοιβής δεν προϋποτίθεται επείγουσα περίπτωση ή αποτροπή επικείμενου κινδύνου, διότι οι προϋποθέσεις αυτές αναφέρονται στα γνήσια ασφαλιστικά μέτρα.

Κριτήρια βάσει των οποίων ο δικαστής μπορεί να προσδιορίσει το ύψος της εύλογης αμοιβής είναι ιδίως: α) ο βαθμός συμβολής της χρήσης των υλικών φορέων πάνω στους οποίους έχει εγγραφεί η ερμηνεία ή εκτέλεση στα έσοδα των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών από τη συγκεκριμένη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση (έσοδα από διαφημίσεις, αριθμός των ακροατών ή δεκτών, έκταση της περιοχής λήψης, διάρκεια και αριθμός χρήσεων) β) οι επιπτώσεις που έχει η ραδιοτηλεοπτική μετάδοση εγγεγραμμένων υλικών φορέων ήχου στην απασχόληση των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών π.χ. πτώση των πωλήσεων φωνογραφημάτων λόγω συχνής ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης των μουσικών έργων και ερμηνειών. Για τη μουσική μπορεί π.χ. να ληφθούν υπόψη τα έξοδα του ραδιοφωνικού σταθμού, αν στη θέση του μουσικού ρεπερτορίου, το οποίο μεταδίδεται από υλικούς φορείς ήχου, απασχολούσε κατά τη διάρκεια του προγράμματος του σε ζωντανή μετάδοση τραγουδιστές, ορχήστρα, μουσικούς κ.λπ. το ύψος της εύλογης αμοιβής καθορίζεται ανάλογα και με τις ζώνες ακροαματικότητας.

Ο προσδιορισμός του ύψους της εύλογης αμοιβής μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα και στις σχέσεις μεταξύ των ιδίων των δικαιούχων π.χ. ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και παραγωγών φωνογραφημάτων. Αν π.χ. μια κατηγορία δικαιούχων έχει αναθέσει την άσκηση του δικαιώματος σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, στην περίπτωση αυτή μπορεί να γίνει ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων

για τη διοίκηση αλλότριων και ο επιμελής δικαιούχος να ενεργήσει ως δικαιούχος αλλότριων. Αν όμως όλες οι κατηγορίες έχουν αναθέσει την άσκηση του δικαιώματος τους σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης, αλλά διαφωνούν π.χ. ως προς το ύψος της αμοιβής που θα ζητήσουν από το χρήστη, μπορούν να εφαρμοστούν οι διατάξεις του Αστικού Κώδικα και κυρίως οι διατάξεις που αναφέρονται στον τρόπο διοίκησης του κοινού δικαιώματος, αφού πρόκειται για δικαίωμα εύλογης και ενιαίας αμοιβής.

Δικαίωμα εύλογης αμοιβής καθιερώνει το άρθρο 49 παρ. 4 υπέρ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών για τη ραδιοτηλεοπτική αναμετάδοση της ερμηνείας ή εκτέλεση τους. Σκοπός της διάταξης είναι να εξασφαλίσει στον καλλιτέχνη το δικαίωμα εύλογης αμοιβής για κάθε ραδιοτηλεοπτική μετάδοση της ερμηνείας τους πέρα από την αρχική. Έλλειψη σχετικού ορισμού, ο όρος «αναμετάδοση» στη συγκεκριμένη περίπτωση θα πρέπει να εκληφθεί με ευρεία έννοια και να θεωρηθεί ότι περιλαμβάνει, όχι μόνο την ταυτόχρονη μετάδοση από ένα ραδιοτηλεοπτικό σταθμό της ερμηνείας ή εκτέλεσης που μεταδίδεται από ένα άλλο ραδιοτηλεοπτικό σταθμό, αλλά γενικά την επανάληψη της μετάδοσης μιας ερμηνείας ή εκτέλεσης από τον ίδιο ή από άλλο ραδιοτηλεοπτικό σταθμό. Για την προστασία των καλλιτεχνών το δικαίωμα αυτό είναι ανεκχώρητο, ενώ είναι δυνατή μόνο η ανάθεση της είσπραξης σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης.

Δικαίωμα εύλογης αμοιβής έχουν οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες του οπτικοακουστικού χώρου, όταν ο υλικός φορέας εικόνας ή ήχου και εικόνας που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο ή για παρουσίαση στο κοινό. Στην περίπτωση αυτή η εύλογη αμοιβή οφείλεται μόνο στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και όχι στους παραγωγούς οπτικοακουστικών έργων. Η αμοιβή αυτή καταβάλλεται υποχρεωτικά σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης.

1.2 Το ηθικό δικαίωμα

Ο νόμος με το άρθρο 50 παρ. 1 Ν. 2121/1993 κατοχυρώνει την αναγνώριση και προστασία του ηθικού δικαιώματος των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών. Ειδικότερα καθιερώνεται το δικαίωμα αναγνώρισης και προβολής της πατρότητας, καθώς και το δικαίωμα απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης της ερμηνείας ή εκτέλεσης. Σε σύγκριση με το ηθικό δικαίωμα του δημιουργού, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ηθικό δικαίωμα του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη δεν έχει απεριορίστο χαρακτήρα, αλλά περιλαμβάνει μόνο τις δύο ανώτερες εξουσίες που προβλέπονται ρητά στο νόμο.

Το ηθικό δικαίωμα ανήκει στον ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής του, ενώ μετά το θάνατο του περιέρχεται στους κληρονόμους του, όπως ορίζεται στο άρθρο 50 παρ. 2.

Η παράγραφος 3 του άρθρου 50 προβλέπει την ανάλογη εφαρμογή στο ηθικό δικαίωμα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών των διατάξεων του άρθρου 12 παρ. 2 και του άρθρου 16 Ν. 2121/1993 που αφορούν τους πνευματικούς δημιουργούς.

Ειδικότερα, η ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 12 παρ. 2 επιτάσσει το αμεταβίβαστο εν ζωή του ηθικού δικαιώματος του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη. Αντίθετα, μετά το θάνατο του καλλιτέχνη, το ηθικό δικαίωμα περιέρχεται στους κληρονόμους του, που οφείλουν να ασκούν σύμφωνα με τη θέληση του καλλιτέχνη εφόσον τέτοια θέληση έχει ρητά εκφρασθεί. Η αρχή ότι το ηθικό δικαίωμα του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη συνάγεται πάντως και από τη ρύθμιση του άρθρου 50 παρ. 2.

Η ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 16 δίνει τη δυνατότητα στον καλλιτέχνη να συναινέσει σε πράξεις ή παραλείψεις που αλλιώς θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματος. Η συναίνεση αυτή θα πρέπει βέβαια να δίνεται εγγράφως γιατί, όπως αναλύεται παρακάτω, κάθε δικαιοπραξία που αφορά τα συγγενικά δικαιώματα υποβάλλεται στον έγγραφο τύπο. Αξίζει όμως να σημειωθεί ότι για την εφαρμογή του άρθρου 16 ισχύουν όλες οι επιφυλάξεις που διατυπώθηκαν για τους δημιουργούς σχετικά με τα όρια εφαρμογής της διάταξης αυτής.

2. Οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου ή / και εικόνας

Σύμφωνα με το άρθρο 47 παρ. 2. Ν. 2121/1993 ως παραγωγός υλικού φορέα ήχου (παραγωγός φωνογραφημάτων), θεωρείται «το φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πρωτοβουλία και ευθύνη του οποίου πραγματοποιείται η πρώτη εγγραφή σειράς ήχων μόνο», ενώ ως παραγωγός υλικού φορέα εικόνας ή ήχου και εικόνας (παραγωγός οπτικοακουστικών έργων), νοείται «το φυσικό πρόσωπο ή νομικό πρόσωπο με πρωτοβουλία και ευθύνη του οποίου πραγματοποιείται η πρώτη εγγραφή σειράς εικόνων με ή χωρίς ήχο».

2.1 Το περιουσιακό δικαίωμα

Σύμφωνα με το άρθρο 47 παρ.1 του Ν. 2121/1993 οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου ή / και εικόνας έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την άμεση ή έμμεση αναπαραγωγή και τη θέση σε κυκλοφορία με μεταβίβαση της κυριότητας, με εκμίσθωση ή με δημόσιο δανεισμό των υλικών φορέων που έχουν παραγάγει. Η ίδια διάταξη καθιερώνει επίσης υπέρ των παραγωγών το δικαίωμα απαγόρευσης εισαγωγής υλικών φορέων ήχου ή / και εικόνας που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς την άδεια τους ή με άδεια συμβατικά περιορισμένη, εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας.

2.2 Το δικαίωμα εύλογης αμοιβής

Το άρθρο 49 παρ. 1 αναγνωρίζει ένα δικαίωμα εύλογης και ενιαίας αμοιβής υπέρ των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, όταν ο υλικός φορέας ήχου που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για παρουσίαση στο κοινό. Στην περίπτωση αυτή ο χρήστης οφείλει εύλογη και ενιαία αμοιβή στους παραγωγούς φωνογραφημάτων και στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες των οποίων η ερμηνεία ή η εκτέλεση έχει εγγραφεί στους υλικούς φορείς.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να σημειωθεί ότι το άρθρο 49, στην αρχική του διατύπωση, δημιούργησε προβλήματα στην πράξη όσον αφορά τους παραγωγούς υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας σε περίπτωση ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης των οπτικοακουστικών έργων. Η διάταξη του άρθρου 49 πηγάζει από τη Διεθνή Σύμβαση της Ρώμης και μπορεί πρακτικά να λειτουργήσει μόνο για την είσπραξη της εύλογης και ενιαίας αμοιβής από τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες σε περίπτωση ραδιοτηλεοπτικής μετάδοσης (ή παρουσίασης στο κοινό) των φωνογραφημάτων. Αντίθετα, στον οπτικοακουστικό χώρο δεν δικαιολογείται η είσπραξη της εύλογης και ενιαίας αμοιβής από τον παραγωγό οπτικοακουστικών έργων για την ραδιοτηλεοπτική μετάδοση και μάλιστα από οργανισμό συλλογικής διαχείρισης.

3. Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί

Το άρθρο 48 του Ν. 2121/1993 καθιερώνει υπέρ των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν ορισμένους τρόπους εκμετάλλευσης των προγραμμάτων τους. Για τις περιπτώσεις αυτές η χρήση των εκπομπών προϋποθέτει άδεια του δικαιούχου.

4. Οι εκδότες

Το άρθρο 51 του Ν. 2121/1993, αναγνωρίζει για πρώτη φορά ένα περιορισμένο συγγενικό δικαίωμα υπέρ των εκδοτών εντύπων. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή οι εκδότες έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης των έργων που έχουν εκδώσει. Η αναπαραγωγή θα πρέπει βέβαια να γίνεται με σκοπό εμπορικό και γενικότερα να αποβλέπει στην εκμετάλλευση της έκδοσης, γιατί όταν πρόκειται για φωτοτυπική αναπαραγωγή που γίνεται για ιδιωτική χρήση εφαρμόζεται το άρθρο 18 Ν. 2121/1993 βάσει του οποίου οι εκδότες και οι δημιουργοί έχουν δικαίωμα εύλογης αμοιβής. Στο συγγενικό δικαίωμα των εκδοτών εντύπων αναφέρεται η υπ' αρ. 26196/1999 απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών που δέχθηκε αίτηση ασφαλιστικών μέτρων εκδοτικού οίκου κατά εκδοτικής επιχείρησης που αναπαρήγαγε φωτογραφικά το όλο έργο (Μέγα Λεξικό της Ελληνικής Γλώσσας) και το διέθεσε στο εμπόριο με την ίδια καλλιτεχνική μορφή και με τη χρησιμοποίηση των ίδιων τυπογραφικών στοιχείων με αυτά των εκδόσεων του αρχικού εκδοτικού οίκου.

5. Προηγουμένως αδημοσίευτα έργα

Ως «προηγουμένως αδημοσίευτα έργα» νοούνται τα έργα εκείνα τα οποία για πρώτη φορά νομίμως δημοσιεύονται ή παρουσιάζονται στο κοινό, μετά τη λήξη της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, δηλαδή μετά την πάροδο της ζωής του δημιουργού και 70 χρόνια μετά το θάνατό του.

Το νέο άρθρο 51^Α του Ν. 2121/1993 καθιερώνει ένα συγγενικό δικαίωμα και αναγνωρίζει προστασία ανάλογη με το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού για κάθε πρόσωπο το οποίο μετά τη λήξη της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για πρώτη φορά δημοσιεύει νομίμως ή παρουσιάζει νομίμως στο κοινό έργο που ήταν προηγουμένως «αδημοσίευτο». Η δημοσίευση θα πρέπει να εκληφθεί με την ευρεία έννοια του όρου και να θεωρηθεί «αδημοσίευτο» το έργο το οποίο δεν έχει παρουσιασθεί προηγουμένως στο κοινό με οποιοδήποτε τρόπο. Ως «νόμιμη» δημοσίευση ή παρουσίαση στο κοινό θεωρείται εκείνη που δεν αντίκειται σε καμία διάταξη του νόμου π.χ. η κλοπή αδημοσίευτου χειρογράφου που ανήκει σε τρίτο προσβάλλει το δικαίωμα κυριότητας στον υλικό φορέα, αλλά και το συγγενικό δικαίωμα που έχει ο κύριος του αδημοσίευτου χειρογράφου παρά το ότι το σχετικό δικαίωμα δεν έχει ακόμα ασκηθεί με την πρώτη δημοσίευση ή παρουσίαση στο κοινό του χειρογράφου. Η διάρκεια προστασίας του συγγενικού αυτού δικαιώματος είναι 25 έτη από τη στιγμή που για πρώτη φορά το έργο δημοσιεύτηκε νομίμως ή παρουσιάστηκε στο κοινό νομίμως. Η διάρκεια υπολογίζεται από την 1^η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται της πρώτης νόμιμης δημοσίευσης ή παρουσίασης στο κοινό.

Σκοπός της διάταξης του νέου άρθρου 51^Α. Ν. 2121/1993 είναι αφενός να μην μείνουν απροστάτευτα τα έργα αυτά και αφετέρου να ενθαρρύνει ο νομοθέτης τη δημοσίευση ή παρουσίαση στο κοινό έργων τα οποία δεν έχουν δημοσιευθεί όσο διαρκεί το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Ο έγγραφος τύπος

Το άρθρο 52 στοιχ. α του Ν. 2121/1993 καθιερώνει τον έγγραφο τύπο ως γενικό κανόνα ο οποίος ισχύει για όλες τις δικαιοπραξίες που αφορούν τα συγγενικά δικαιώματα που προβλέπονται στα άρθρα 46 έως 51. Η μη τήρηση του γραπτού τύπου συνεπάγεται την ακυρότητα της δικαιοπραξίας. Κατά συνέπεια, η παραχώρηση αδειών χρήσης από τους δικαιούχους των συγγενικών δικαιωμάτων υποβάλλεται υποχρεωτικά στον έγγραφο τύπο.

Η διάρκεια της προστασίας

Ο νόμος καθιερώνει διάρκεια προστασίας 50 ετών σύμφωνα με τα προβλεπόμενα. Σύμφωνα με το άρθρο 52 στοιχ. γ του Ν. 2121/1993, η διάρκεια των δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών που προβλέπονται στα άρθρα 46 και 49, είναι 50 χρόνια μετά την ημερομηνία της ερμηνείας ή εκτέλεσης, αλλά δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τη διάρκεια της ζωής του καλλιτέχνη. Αν όμως εντός αυτής της χρονικής περιόδου γίνει νόμιμη δημοσίευση ή νόμιμη παρουσίαση στο κοινό της υλικής ενσωμάτωσης της ερμηνείας ή εκτέλεσης, τα δικαιώματα διαρκούν 50 χρόνια από την ημερομηνία της πρώτης δημοσίευσης ή πρώτης παρουσίασης στο κοινό, ανάλογα με το ποια έγινε πρώτη.

Οι περιορισμοί των συγγενικών δικαιωμάτων

Σύμφωνα με το άρθρο 52 στοιχείο β Ν. 2121/1993 για τα συγγενικά δικαιώματα ισχύουν αναλόγως οι περιορισμοί που προβλέπονται για το περιουσιακό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σχέση μεταξύ πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων

Το άρθρο 53 του Ν. 2121/1993 διευκρινίζει ότι η προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων αφήνει ακέραιη και δεν επηρεάζει την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η διαφορά μεταξύ τους έγκειται στο ότι η πνευματική ιδιοκτησία προστατεύει το έργο, ενώ τα συγγενικά δικαιώματα προστατεύουν την εισφορά ορισμένων δικαιούχων. Καμία από τις διατάξεις για τα συγγενικά δικαιώματα δεν μπορεί να ερμηνευτεί κατά τρόπο που να θίγει την προστασία την οποία παρέχει η πνευματική ιδιοκτησία. Εάν οι δικαιούχοι των συγγενικών δικαιωμάτων έχουν αποκτήσει και δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα δύο δικαιώματα υπάρχουν παράλληλα και παρέχουν τις εξουσίες που απορρέουν από το καθένα από αυτά.

Η ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Γενικά

Η άυλη φύση των πνευματικών δημιουργημάτων, η ανάπτυξη της τεχνολογίας και η γρήγορη διακίνηση των έργων στο εσωτερικό και διεθνή χώρο, οδήγησαν τους δημιουργούς στην ανάθεση της διαχείρισης του περιουσιακού τους δικαιώματος σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης¹⁴. Οι δικαιούχοι είναι πρακτικά αδύνατο να παρακολουθήσουν όλες τις περιπτώσεις χρήσης των έργων τους ανά κόσμο, να διαπραγματεύονται του όρους για τη χρήση αυτή και να εισπράττουν τη σχετική αμοιβή. Για το σκοπό αυτό αναθέτουν τη διαχείριση και την προστασία του περιουσιακού δικαιώματος ή ορισμένων εξουσιών από αυτό σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Η συλλογική διαχείριση διευκολύνει και τους χρήστες γιατί τους δίνει τη δυνατότητα χρήσης του ρεπερτορίου κάθε οργανισμού συλλογικής διαχείρισης χωρίς να είναι αναγκασμένοι να αναζητήσουν κάθε φορά το δικαιούχο.

Οι πρώτοι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ιδρύθηκαν το 1829 στη Γαλλία για την προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών θεατρικών έργων.

Σήμερα η συλλογική διαχείριση καταλαμβάνει περίπου όλο τον τομέα της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων.

Στην Ελλάδα η ιστορία της συλλογικής διαχείρισης ξεκίνησε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στο χώρο των θεατρικών και μουσικών έργων. Στην ελληνική επικράτεια λειτουργούν δεκαέξι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης, καθώς και ένας οργανισμός συλλογικής προστασίας, σχεδόν για κάθε κατηγορία δικαιούχων και έργων, όπως για τους μουσικοσυνθέτες και στιχουργούς, τους δημιουργούς θεατρικών και οπτικοακουστικών έργων, τους εικαστικούς καλλιτέχνες, τους φωτογράφους, καθώς και τους δημιουργούς έργων του λόγου, ενώ στο χώρο των συγγενικών δικαιωμάτων λειτουργούν οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης των ηθοποιών, των τραγουδιστών και των μουσικών, παράλληλα με τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των παραγωγών φωνογραφημάτων καθώς και των παραγωγών οπτικοακουστικών έργων.

Οι βασικές αρμοδιότητες που έχουν οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης είναι να διαχειρίζονται τα δικαιώματα που τους έχουν ανατεθεί, να ελέγχουν τη χρήση των έργων, να διαπραγματεύονται τους όρους χρήσης των έργων, να δίνουν την άδεια χρήσης, να εισπράττουν την αμοιβή από τους χρήστες και να προβαίνουν στη διανομή των αμοιβών στους δικαιούχους.

«Οι δημιουργοί μπορούν να αναθέτουν σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης και προστασίας, που έχουν αποκλειστικά αυτό το σκοπό, τη διαχείριση ή την προστασία ή τη διαχείριση και την προστασία του περιουσιακού τους δικαιώματος ή εξουσιών που απορρέουν από αυτό. Το ίδιο ισχύει και για τους δωρεοδόχους των δημιουργών, καθώς και για τους καθολικούς ή αιτία θανάτου διαδόχους, όπως επίσης και για το ίδρυμα που συνιστά ο δημιουργός». Η διάταξη αυτή δίνει τη δυνατότητα στους δημιουργούς να αναθέτουν τη συλλογική διαχείριση και προστασία του περιουσιακού τους δικαιώματος ή ορισμένων εξουσιών σε

¹⁴ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 263

οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης. Ο νόμος επιτρέπει επίσης την ανάθεση στους δωρεοδόχους των δημιουργών, στους καθολικούς ή αιτία θανάτου διαδόχους, όπως επίσης και στο ίδρυμα που συνιστά ο δημιουργός. Από την ερμηνεία της διάταξης αυτής προκύπτει ότι αποκλείονται οι ειδικοί διάδοχοι οι οποίοι δεν έχουν τη δυνατότητα ανάθεσης σε οργανισμό της διαχείρισης ή/ και προστασίας των δικαιωμάτων, τα οποία έχουν αποκτήσει δευτερογενώς από του αρχικούς δικαιούχους- δημιουργούς.

Σύμφωνα με το Ν. 2121/1993 οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης πρέπει να έχουν αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση ή την προστασία ή τη διαχείριση και την προστασία του περιουσιακού δικαιώματος. Κατά συνέπεια αποκλείεται η άσκηση συλλογικής διαχείρισης ως παρεπόμενη λειτουργία ενός νομικού προσώπου που έχει και άλλους σκοπούς.

Ο νόμος όμως επιτρέπει σε ένα οργανισμό να έχει σκοπό μόνο τη προστασία του περιουσιακού δικαιώματος. Σε μια τέτοια περίπτωση ο οργανισμός (συλλογικής προστασίας) παρακολουθεί τη χρήση των έργων και σε περίπτωση προσβολής του δικαιώματος προβαίνει στις κατάλληλες δικαστικές ενέργειες, χωρίς να έχει εξουσία διαπραγμάτευσης και είσπραξης των αμοιβών των μελών του.

Οι ανάγκες που επιβάλλουν τη συλλογική διαχείριση στα συγγενικά δικαιώματα είναι παρόμοιες με εκείνες που επιβάλλουν τη συλλογική διαχείριση στην πνευματική ιδιοκτησία. Είναι όμως γνωστό ότι οι δύο κατηγορίες δικαιωμάτων εμφανίζουν σημαντικές διαφορές: τα συγγενικά δικαιώματα σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν αποκλειστικό και απόλυτο χαρακτήρα, ενώ σε άλλες παρέχουν ένα απλό ενοχικό δικαίωμα και πάντως δεν έχουν τον απεριόριστο χαρακτήρα της πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά το περιεχόμενο τους ρυθμίζεται επακριβώς από το νόμο. Εξάλλου το αντικείμενο της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι το έργο ενώ στα συγγενικά δικαιώματα αντικείμενο είναι η εισφορά του καλλιτέχνη, δηλαδή η ερμηνεία, που έχει χαρακτήρα καθαρά πολιτιστικό και καλλιτεχνικό, σε αντίθεση με την εισφορά του παραγωγού που έχει χαρακτήρα κυρίως εμπορικό, όπως και η εισφορά του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού και των εκδοτών εντύπων. Μέλη ενός οργανισμού συλλογικής διαχείρισης δημιουργών είναι οι δημιουργοί, φυσικά- πρόσωπα. Το ίδιο ισχύει και για τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών. Μέλη τους είναι οι ερμηνευτές –εκτελεστές, φυσικά πρόσωπα, για τα οποία ο νόμος καθιερώνει και το ηθικό δικαίωμα αναγνώρισης της πατρότητας και της περιφρούρησης της ερμηνείας του. Η κατάσταση δεν είναι η ίδια με τους οργανισμούς των παραγωγών που στην πραγματικότητα μέλη τους είναι επιχειρήσεις με τη μορφή συνήθως νομικού προσώπου. Οι παραγωγοί, καθώς και οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί και οι εκδότες εντύπων ανήκουν άλλωστε στην κατηγορία των χρηστών. Παρόλα αυτά ο νόμος προβλέπει ρητά την ανάλογη εφαρμογή των διατάξεων της συλλογικής διαχείρισης στη « διαχείριση και την προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων» που ρυθμίζονται από το νόμο, έτσι ώστε να μπορεί να επιτευχθεί η όσον το δυνατόν αποτελεσματικότερη συλλογική διαχείριση και προστασία για όλες τις κατηγορίες των δικαιούχων. Αναφέρθηκε παραπάνω ότι δίνεται η δυνατότητα λειτουργίας και σε οργανισμούς που έχουν αποκλειστικό σκοπό μόνο την προστασία των δικαιωμάτων και όχι τη διαχείριση. Τέτοιος οργανισμός λειτουργεί ήδη εδώ και αρκετά χρόνια για την προστασία των παραγωγών οπτικοακουστικών έργων.

Η ανάθεση της διαχείρισης από τους δημιουργούς ή τους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων σε ένα οργανισμό είναι δυνητική από την άποψη ότι ο δημιουργός, αν δεν θέλει, μπορεί να μην αναθέσει τη διαχείριση των δικαιωμάτων του σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης. Η άσκηση συλλογικής διαχείρισης είναι υποχρεωτική μόνο για τρεις περιπτώσεις: α) την είσπραξη της εύλογης αμοιβής για

την ιδιωτική αναπαραγωγή, β) την είσπραξη της εύλογης αμοιβής που οφείλεται στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και στους παραγωγούς υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, όταν οι σχετικοί υλικοί φορείς χρησιμοποιούνται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση ή για παρουσίαση στο κοινό και γ) τη διαχείριση της δευτερεύουσας καλωδιακής μετάδοσης ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων.

Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΕΝΙΚΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Γενικά

Η πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα προστατεύονται με ένα πλέγμα αστικών και ποινικών κυρώσεων, αλλά και με προληπτικά μέτρα¹⁵. Η προστασία θεμελιώνεται στο 10^ο κεφάλαιο του Ν. 2121/1993 (άρθρα 59-66), στις διατάξεις του Αστικού Δικαίου, της Πολιτικής Δικονομίας, του Ποινικού Δικαίου, της Ποινικής Δικονομίας και του δικαίου του ανταγωνισμού, καθώς και σε ορισμένες ρυθμίσεις της νομοθεσίας για τα ΜΜΕ. Πιο συγκεκριμένα τα προληπτικά μέτρα που αναφέρονται στις διατάξεις του Ν. 2121/1993 είναι τεχνολογικά μέτρα, διοικητικής και αστυνομικής φύσης μέτρα και δικαστικά μέτρα προστασίας.

Τεχνολογικά μέτρα

Με βάση την αρχή ότι η πρόληψη των προσβολών είναι προτιμότερη από την καταστολή τους, στα άρθρα 59-62 του Ν. 2121/1993 προβλέπονται ρυθμίσεις που έχουν σκοπό να αποτρέψουν την προσβολή των δικαιωμάτων. Τα τεχνολογικά μέτρα δεν περιγράφονται στο νόμο, αλλά δίνεται εξουσιοδότηση για την καθιέρωση τους με Προεδρικά Διατάγματα που εκδίδονται ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού. Τα σχετικά Προεδρικά Διατάγματα δεν έχουν ακόμη εκδοθεί, κυρίως γιατί τα τεχνολογικά μέτρα βρίσκονται σε εξέλιξη.

Οι ρυθμίσεις των άρθρων προβλέπουν τα εξής:

- ✱ Την επιβολή και τήρηση προδιαγραφών για τις συσκευές ή άλλο υλικό αναπαραγωγής έργων με σκοπό την παρεμπόδιση ή τον περιορισμό της χρήσης των συσκευών ή άλλου υλικού για πράξεις που προσβάλλουν τη κανονική εκμετάλλευση της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων (π.χ. υλικοί φορείς ήχου που δεν μπορούν να αντιγράφουν).
- ✱ Την επιβολή χρήσης συσκευών ή συστημάτων που επιτρέπουν τον προσδιορισμό των αναπαραγόμενων ή χρησιμοποιούμενων έργων, καθώς και την έκταση ή τη συχνότητα της αναπαραγωγής ή της χρήσης εφόσον δεν βλάπτονται αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα των χρηστών.
- ✱ Τη δυνατότητα ελέγχου του αριθμού των υλικών φορέων ήχου η / και εικόνας με την επικόλληση ειδικού επισήματος ή ταινίας ελέγχου ή άλλης αναγνωριστικής ένδειξης οποιουδήποτε τύπου που παρέχεται από τον κατά περίπτωση αρμόδιο οργανισμό συλλογικής διαχείρισης και πιστοποιεί ότι η διάθεση στο εμπόριο ή η κατ' άλλο τρόπο κυκλοφορία των υλικών φορέων

¹⁵ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα, β' έκδοση, σ 285-287

ήχου ή / και εικόνας δεν αποτελεί προσβολή του δικαιώματος. Η διάταξη του άρθρου 61 δεν εφαρμόζεται εφόσον δεν έχει εκδοθεί το σχετικό Προεδρικό Διάταγμα.

- * Την απαγόρευση της αποκωδικοποίησης τηλεοπτικών προγραμμάτων που μεταδίδονται με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλον τρόπο, χωρίς την άδεια του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού.

Μέτρα διοικητικής φύσης

Προληπτικά μέτρα διοίκησης ή αστυνομικής φύσεως προβλέπονται στις παρ. 1 και 2 του άρθρου 63 του Ν. 2121/1993 και αφορούν τόσο την πνευματική όσο και τα συγγενικά δικαιώματα.

Μέτρα δικαστικής φύσης

Το άρθρο 63 παρ. 3 του Ν. 2121/1993 προβλέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων, όταν απειλείται προσβολή του δικαιώματος της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων (βλ. επίσης και το άρθρο 64 για τις κυρώσεις).

ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ

Γενικά

Διανοητική ιδιοκτησία¹⁶ ονομάζουμε τα δικαιώματα των δημιουργών που προκύπτουν από τη δημιουργία ενός προϊόντος του νου, το οποίο έτσι αντιμετωπίζεται ως άυλο περιουσιακό στοιχείο. Η διανοητική ιδιοκτησία διακρίνεται σε δύο κατηγορίες:

- * Τη Βιομηχανική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας (εφευρέσεις), τα υποδείγματα χρησιμότητας (μικρές εφευρέσεις), τα δικαιώματα επί φυτικών ποικιλιών αλλά και τα σήματα, τα βιομηχανικά σχέδια και τις προστατευόμενες γεωγραφικές ονομασίες προελεύσεως.
- * Την Πνευματική ιδιοκτησία, που προστατεύει κυρίως έργα λογοτεχνίας και τέχνης, όπως βιβλία, θέατρο, ζωγραφική, γλυπτική, φωτογραφία, αρχιτεκτονική, αλλά και το λογισμικό και με συγγενικά δικαιώματα τις ηχογραφήσεις, τις εκτελέσεις και παραστάσεις έργων, ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά προγράμματα.

Η Διανοητική ιδιοκτησία καλύπτει στην πραγματικότητα όλες τις κατηγορίες των άυλων αγαθών, ενώ η Πνευματική δημιουργία μόνο τα δικαιώματα του δημιουργού πάνω στο έργο.

¹⁶ el.wikipedia.org/wiki

Αρμόδιος οργανισμός είναι ο Παγκόσμιος Οργανισμός Διανοητικής Ιδιοκτησίας (World Intellectual Property Organization). Λειτουργεί στο πλαίσιο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και η έδρα του βρίσκεται στη Γενεύη. Ιδρύθηκε το 1967 και σήμερα υποστηρίζεται από 183 κράτη μέλη, ενώ διαχειρίζεται 23 συνθήκες. Στο ευρύ πρόγραμμα εργασίας του εντάσσονται:

- ⊙ Η εναρμόνιση εθνικών νομών για τα πνευματικά δικαιώματα
- ⊙ Η παροχή υπηρεσιών πάνω σε διεθνείς αιτήσεις για δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησία
- ⊙ Η ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας
- ⊙ Η παροχή νομικής ή τεχνικής υποστήριξης σε άλλες χώρες
- ⊙ Η βοήθεια εξεύρεσης λύσης σε διαμάχες για την ιδιωτική διανοητική ιδιοκτησία
- ⊙ Η κατάδειξη της τεχνολογίας της πληροφορίας ως μέσο αποθήκευσης, πρόσβασης και χρήσης πνευματικά κατοχυρωμένης πληροφορίας

Ιστορία της διανοητική ιδιοκτησίας

Από τον 19^ο αιώνα δημιουργήθηκε η ανάγκη καταχώρισης των δικαιωμάτων στα προϊόντα της διάνοιας: το 1883, υπογράφηκε η Συνθήκη του Παρισιού για τη βιομηχανική ιδιοκτησία και το 1886 η Συνθήκη της Βέρνης για την προστασία των δικαιωμάτων από λογοτεχνικά και εικαστικά έργα (δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας). Μεγάλο ρόλο στην ανάπτυξη της διανοητικής ιδιοκτησίας έπαιξε και η θεωρία των property rights.

Πρόγονος του οργανισμού διανοητικής ιδιοκτησίας υπήρξε το Ηνωμένο Διεθνές Γραφείο Προστασίας της Διανοητικής Ιδιοκτησίας, γνωστό με το ακρώνυμο BIRI, το οποίο είχε ιδρυθεί το 1893 για τη διαχείριση της συνθήκης του Βέρνης για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (1886) και της συνθήκης του Παρισιού για την προστασία της βιομηχανικής ιδιοκτησίας (1883). Με την ολοένα και μεγαλύτερη αξία που αποκτούσε η έννοια της διανοητικής ιδιοκτησίας, το BIRI εξελίχθηκε και το 1960 μεταφέρθηκε από τη Βέρνη στην Γενεύη, προκειμένου να βρίσκεται κοντά στον ΟΗΕ. Μια δεκαετία αργότερα μετονομάστηκε σε World Intellectual Property Organization (WIPO) ενώ ταυτόχρονα επήλθαν σημαντικές μεταρρυθμίσεις στη δομή του.

Στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού εμπορίου (ΠΟΕ) έχει αναπτυχθεί η πολυμερής συμφωνία TRIPS (Trade Related Aspects of Intellectual Property, έναρξη ισχύος 1/1/1999). Η συμφωνία αυτή προβλέπει πρότυπα, μέτρα επιβολής και διαδικασίες διευθέτησης διαφορών όσον αφορά τα πνευματικά δικαιώματα, τα εμπορικά σήματα, τις ευρεσιτεχνίες, τις γεωγραφικές ενδείξεις, τα βιομηχανικά σχέδια και το εμπορικό απόρρητο (trade secrets). Γενικά, με τη συμφωνία TRIPS όλα τα μέλη του ΠΟΕ συμμορφώνονται με:

- Τη συνθήκη του Παρισιού για τη βιομηχανική ιδιοκτησία
- Τη συνθήκη της Βέρνης για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας
- Τη σύμβαση της Ρώμης για τα δικαιώματα των ερμηνευτών, παραγωγών ηχογραφήσεων και ραδιοτηλεοπτικών σταθμών.

Βιομηχανική ιδιοκτησία

Βιομηχανική ιδιοκτησία είναι η έννοια γένους για τα δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας που προορίζονται αποκλειστικά για οικονομική εκμετάλλευση. Τέτοια δικαιώματα είναι η ευρεσιτεχνία και το βιομηχανικό υπόδειγμα, το σήμα, το βιομηχανικό σχέδιο, οι γεωγραφικές ονομασίες προέλευσης, οι τοπογραφίες ημιαγωγών και το δικαίωμα σε ποικιλίες φυτών. Η βιομηχανική ιδιοκτησία διακρίνεται έτσι από την πνευματική ιδιοκτησία, αν και δεν αποκλείει καθόλου την οικονομική εκμετάλλευση, αφορά κατά κύριο λόγο (τουλάχιστον ιστορικά) έργα λόγου και τέχνης.

Κύριος λόγος ύπαρξης είναι ιστορικά η οικονομική ανταμοιβή της πρωτοπορίας και κατά πιο σύγχρονες απόψεις, με βάση και τη θεωρία των property rights η παροχή κινήτρων στην έρευνα και στην ανάπτυξη καινοτομιών.

Στην Ελλάδα δημιουργήθηκε ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (Ο.Β.Ι.) ως αποκλειστικά αρμόδιος φορέας για την κατοχύρωση των εφευρέσεων, των βιομηχανικών σχεδίων και υποδειγμάτων, καθώς επίσης για θέματα τεχνολογικής πληροφόρησης και μεταφοράς τεχνολογίας.

Θεωρία των property rights

Η θεωρία των property rights (δικαιωμάτων ιδιοκτησίας) είναι μία οικονομική θεωρία που αναπτύχθηκε τον 20^ο αιώνα και μελετά την επίδραση των αποκλειστικών δικαιωμάτων στην ευημερία του κοινωνικού συνόλου.

Η θεωρία των property rights έχει ευρεία εφαρμογή σε πολλούς τομείς της οικονομίας. Οι σπουδαιότερες εφαρμογές της είναι στη διανοητική ιδιοκτησία. Θεωρείται ότι η ελεύθερη χρήση ξένων ιδεών, έργων, εφευρέσεων και ξένης φήμης από επιχειρήσεις στην αγορά αποτελεί ένα θετικό εξωτερικό αποτέλεσμα για τις επιχειρήσεις αυτές και ένα αρνητικό εξωτερικό αποτέλεσμα για τους δημιουργούς / εφευρέτες, αφού δεν αποζημιώνονται για τον κόπο και τη δημιουργικότητα τους. Γι' αυτόν το λόγο υπάρχουν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας τα οποία δίνουν στο δημιουργό / εφευρέτη το αποκλειστικό δικαίωμα στο έργο ή στην εφεύρεση: όποιος θέλει να τα χρησιμοποιήσει, οφείλει να πάρει άδεια από τον εφευρέτη ή το δημιουργό καταβάλλοντας το αντίτιμο.

Η Συμφωνία TRIPS

Η Συμφωνία TRIPS, δηλαδή η Συμφωνία για τα πνευματικά δικαιώματα Διανοητικής Ιδιοκτησίας στον τομέα του Εμπορίου (Trade- Related Aspects of Intellectual Property Rights), περιλαμβάνεται στην Τελική Πράξη του Γύρου της Ουρουγουάης που υπογράφηκε στο Μαρακές το 1994 και κυρώθηκε από την Ελλάδα με το Ν. 2290/1995 (Φ.Ε.Κ. Α'28). Η Συμφωνία TRIPS άρχισε να δεσμεύει τα περισσότερα κράτη την 1^η Ιανουαρίου 1996 και έχει ευρύ πεδίο εφαρμογής γιατί καλύπτει όλο το πεδίο της διανοητικής ιδιοκτησίας, δηλαδή τόσο την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα, όσο και τη βιομηχανική ιδιοκτησία.

Βασικός σκοπός της Συμφωνίας TRIPS είναι ο περιορισμός των στρεβλώσεων και εμποδίων για το διεθνές εμπόριο, η προώθηση της αποτελεσματικής και επαρκούς προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και η διασφάλιση των μέτρων και διαδικασιών για την επιβολή των δικαιωμάτων αυτών.

Τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας είναι δικαιώματα ιδιωτικού δικαίου, οι στόχοι οι οποίοι επιδιώκονται από τις εθνικές έννομες τάξεις για την προστασία

της διανοητικής ιδιοκτησίας εντάσσονται στην ανάγκη προστασίας του δημόσιου συμφέροντος, στους οποίους περιλαμβάνονται και οι στόχοι στον τομέα ανάπτυξης και τεχνολογίας. Τονίζεται η σπουδαιότητα της άμβλυνσης των εντάσεων μέσω της ανάληψης αυστηρότερων δεσμεύσεων όσον αφορά την επίλυση με πολυμερείς διαδικασίες των διαφορών που άπτονται των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου, καθώς και η επιθυμία καθιέρωσης σχέσης αμοιβαίας υποστήριξης μεταξύ του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (Π.Ο.Ε) και του Παγκόσμιου Οργανισμού Διανοητικής Ιδιοκτησίας (WIPO), αλλά και των άλλων συναφών διεθνών οργανισμών.

Η Συμφωνία TRIPS έδωσε μία νέα ώθηση στη διανοητική ιδιοκτησία που βρέθηκε στο πεδίο των διεθνών οικονομικών σχέσεων και στο πεδίο δράσης του ΠΟΕ. Αναγνωρίστηκε η σημασία της πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου, κρίθηκε αναγκαία η καθιέρωση αποτελεσματικών και πρόσφορων μέσων για την επιβολή των δικαιωμάτων, ενώ θεσπίστηκε η καθιέρωση αποτελεσματικών και μη χρονοβόρων διαδικασιών για την πρόληψη και επίλυση των διαφορών που ανακύπτουν μεταξύ των κυβερνήσεων. Η προστασία και η επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας «πρέπει να συμβάλλουν στην προώθηση των τεχνολογικών καινοτομιών, καθώς και στη μεταφορά και διάδοση των τεχνολογικών γνώσεων, κατά τρόπο ώστε να ωφελούνται αμοιβαία αυτοί που παράγουν και αυτοί που χρησιμοποιούν τις τεχνολογικές γνώσεις, να προάγεται η κοινωνική και οικονομική ευημερία και να επιτυγχάνεται ισορροπία μεταξύ δικαιωμάτων και υποχρεώσεων».

Εδώ επισημαίνεται ότι ο όρος «διανοητική ιδιοκτησία» καλύπτει όλα τα είδη της διανοητικής ιδιοκτησίας, τα οποία αναφέρονται στο δεύτερο μέρος της Συμφωνίας TRIPS και ειδικότερα το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα, τα εμπορικά σήματα, τις γεωγραφικές ενδείξεις, τα βιομηχανικά σχέδια, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τις τοπογραφίες, συμπεριλαμβανομένων και των μη αποκαλυφθέντων πληροφοριών.

Η Συμφωνία TRIPS βασίζεται σε δύο αρχές: στην εθνική μεταχείριση και στη μεταχείριση του μάλλον ευνοούμενου κράτους.

Σύμφωνα με την αρχή της εθνικής μεταχείρισης που διατυπώνεται στο άρθρο 3, κάθε μέλος παρέχει στους υπηκόους του των υπολοίπων μελών μεταχείριση όχι λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που παρέχει στους δικούς του υπηκόους, όσον αφορά την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που ισχύουν δυνάμει της Διεθνούς Σύμβασης Βέρνης (1971) και της Διεθνούς Σύμβασης Ρώμης. Για τους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, τους παραγωγούς φωνογραφημάτων και τους ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς, η παραπάνω υποχρέωση υφίσταται μόνο ως προς τα δικαιώματα που προβλέπει η Συμφωνία TRIPS.

Με βάση την αρχή της μεταχείρισης του μάλλον ευνοούμενου κράτους, κάθε πλεονέκτημα, ευεργέτημα, προνόμιο ή ασυλία που αναγνωρίζεται από ένα μέλος στους υπηκόους οποιασδήποτε άλλης χώρας παραχωρείται και στους υπηκόους όλων των υπολοίπων μελών. Προβλέπονται όμως ορισμένες περιπτώσεις οι οποίες εξαιρούνται από την υποχρέωση αυτή. Μεταξύ των εξαιρέσεων αυτών αναφέρονται τα δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών φωνογραφημάτων και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών που δεν προβλέπονται από τη Συμφωνία TRIPS, καθώς και τα πλεονεκτήματα ή προνόμια που απορρέουν από διεθνείς συμφωνίες που αφορούν την πνευματική ιδιοκτησία και τέθηκαν σε ισχύ πριν από την έναρξη ισχύος της Συμφωνίας TRIPS, με την προϋπόθεση ότι οι συμφωνίες αυτές έχουν γνωστοποιηθεί στο Συμβούλιο TRIPS και δεν εισάγουν αυθαίρετες ή αδικαιολόγητες διακρίσεις σε βάρος των υπηκόων των υπολοίπων μελών.

Στην Συμφωνία TRIPS προβλέπεται η γνωστή αρχή ότι η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας καλύπτει τις δημιουργίες αλλά όχι τις ιδέες, τις διαδικασίες, τις μεθόδους λειτουργίας ή τις μαθηματικές έννοιες καθαυτές. Στο σημείο αυτό η Συμφωνία TRIPS ακολουθεί τη κλασική αρχή της προστασίας της μορφής και όχι της ιδέας. Περιλαμβάνει ουσιώδεις ρυθμίσεις που αφορούν την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Το ελληνικό δίκαιο είναι εναρμονισμένο με όλες τις διατάξεις και κατά τη διαδικασία εξέτασης των νομοθεσιών των μελών του ΠΟΕ στο Συμβούλιο TRIPS δεν φάνηκε να υπάρχουν σημεία ως προς τα οποία η ελληνική νομοθεσία χρειάζεται οποιαδήποτε τροποποίηση. Κατά συνέπεια έχει ήδη κριθεί ότι οι ρυθμίσεις του ελληνικού δικαίου ανταποκρίνονται στο επίπεδο προστασίας που θέτει η Συμφωνία TRIPS.

Οι διαδικασίες για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πρέπει να είναι εύλογες και δίκαιες, δεν πρέπει να είναι υπερβολικά περίπλοκες, ούτε υπερβολικά δαπανηρές και να μη συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις. Οι προθεσμίες που τάσσονται για την εφαρμογή τους πρέπει να είναι εύλογες.

Οι αποφάσεις που εκδίδονται επί της ουσίας κάθε υπόθεσης πρέπει να είναι γραπτές και αιτιολογημένες και να κοινοποιούνται τουλάχιστον στους διαδίκους χωρίς αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

Πρέπει να προβλέπουν εύλογες και δίκαιες διαδικασίες για την επιβολή των δικαιωμάτων, όπως δικαίωμα ενημέρωσης για τα στοιχεία της υπόθεσης, παράσταση με πληρεξούσιο δικηγόρο, δυνατότητα αυτοπρόσωπης παρουσίας των διαδίκων, κατάθεση αποδεικτικών στοιχείων και επισήμανση στοιχείων εμπιστευτικού χαρακτήρα.

Case study:

Δισκογραφική Εταιρία
Δισκογραφική Εταιρία

Εκδοτικός Οίκος
Εκδοτικός Οίκος

Διαφημιστική Εταιρεία
Διαφημιστική Εταιρεία

Φαρμακευτική Εταιρεία
Φαρμακευτική Εταιρεία

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Τι είναι η πνευματική ιδιοκτησία ‘copyright’;

Η πνευματική ιδιοκτησία¹⁷ είναι το μέσο με το οποίο ένα πρόσωπο ή μία εταιρία βιοπορίζεται από την καλλιτεχνική δημιουργία. Η έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας στηρίζεται στην πολύ απλή παραδοχή: οι άνθρωποι που δημιουργούν, παράγουν ή επενδύουν σε καλλιτεχνικά έργα πρέπει να είναι οι μόνοι που θα αποφασίζουν πως θα χρησιμοποιούνται τα έργα τους και με ποιόν τρόπο θα φτάσουν στο κοινό.

Ενσωματωμένη στη διεθνή νομοθεσία για πάνω από 200 χρόνια, η έννοια της πνευματικής ιδιοκτησίας παρέχει τα εχέγγυα για την απρόσκοπτη δημιουργία και οικονομική εκμετάλλευση της μουσικής, της λογοτεχνίας, των εικαστικών τεχνών, των ταινιών, των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών και άλλων μορφών έργων δημιουργίας. Επίσης προστατεύει τον πολιτισμό και την καλλιτεχνική ακεραιότητα.

Η προστασία του copyright παρέχει το δικαίωμα στους κατόχους των αντίστοιχων δικαιωμάτων να αποφασίζουν το αν και πως θα γίνεται δυνατή η αντιγραφή, η διάθεση, η αναμετάδοση ή οποιαδήποτε άλλη χρήση των έργων τους. Αυτό δίνει το έναυσμα στους ταλαντούχους ανθρώπους να δημιουργήσουν και δημιουργεί τις εμπορικές προϋποθέσεις για να επενδύσουν οι εταιρίες σ’ αυτούς.

Η νομιμοποίηση της πνευματικής ιδιοκτησίας συνετέλεσε στη δημιουργία ενός επιτυχημένου κλάδου που έδωσε δουλειά σε δεκάδες εκατομμύρια ανθρώπους παγκοσμίως. Η δραματική ανάπτυξη της καλλιτεχνικής, της πολιτιστικής και άλλων δημιουργικών βιομηχανιών στις σύγχρονες ανταγωνιστικές οικονομίες θα ήταν αδύνατη χωρίς την προστασία του copyright από τις εθνικές νομοθεσίες εδώ και πολλές δεκαετίες.

Πρόσφατοι υπολογισμοί σε Ευρώπη και ΗΠΑ εκτιμούν ότι οι βιομηχανίες που στηρίζονται σε πνευματική δημιουργία έχουν κύκλο εργασιών 360 δις. ευρώ και 430 δις. δολαρίων αντιπροσωπεύοντας πάνω από το 5% του ακαθάριστου εθνικού προϊόντος. Καθώς εισερχόμαστε σε μία εποχή ηλεκτρονικού εμπορίου, τα προϊόντα πνευματικής δημιουργίας θα είναι από τα πολυτιμότερα αγαθά που θα προσφέρονται και θα πωλούνται on-line.

Copyright και μουσική βιομηχανία

Οι νόμοι περί πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύουν εξίσου από τον πιο νέο και άσημο καλλιτέχνη ως τον πιο διάσημο, από την πιο μικρή τοπική εταιρία δίσκων μέχρι τη μεγαλύτερη πολυεθνική. Οι νόμοι αυτοί φροντίζουν ώστε όλοι όσοι λαμβάνουν μέρος στην παραγωγή μουσικής να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα και να ανταμείβονται για τη δουλειά τους.

Η νομική προστασία στοχεύει στην πραγματική αξία που κρύβεται πίσω από την πώληση ενός CD, την ανταμοιβή της δημιουργίας και του μόχθου αυτών που δημιουργούν και πωλούν μουσική και τη στήριξη του δικαιώματος τους να το κάνουν.

Οι δισκογραφικές εταιρίες διεθνώς, χαρακτηρίζονται από δυναμισμό και επιχειρηματική τόλμη. Επενδύουν δισεκατομμύρια σε νέους καλλιτέχνες, οι

¹⁷ www.ifpi.gr

περισσότεροι από τους οποίους δεν θα βρουν την ανάλογη ανταπόκριση από το κοινό και θα αποδειχθούν, από επιχειρηματικής απόψεως, λανθασμένες επενδύσεις. Αναγνωρίζουν όμως την καλλιτεχνική αξία του εγχειρήματος και στηρίζονται στην ύπαρξη αλλά και την εφαρμογή ισχυρής νομοθεσίας προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας για να μπορούν να συνεχίσουν.

Μουσική: μία παγκόσμια βιομηχανία δημιουργίας

Η μουσική βιομηχανία είναι μία από τις μεγαλύτερες παγκόσμιες βιομηχανίες σήμερα. Προσφέρει χαρά σε ανθρώπους κάθε ηλικίας, πολιτισμού και θρησκείας. Είναι μία από τις κυριότερες 'δημιουργικές' βιομηχανίες που βοηθά την ανάπτυξη των μοντέρνων οικονομικών και πρωτοπορεί στην ανάπτυξη και χρήση των νέων τεχνολογιών και του ηλεκτρονικού εμπορίου.

Η επιτυχία της μουσικής βιομηχανίας οφείλεται κυρίως στην επένδυση στην ανθρώπινη δημιουργικότητα. Οι εταιρίες- παραγωγοί δίσκων, παγκοσμίως, ανεξάρτητες ή πολυεθνικές, επενδύουν δισεκατομμύρια δολάρια σε τοπικές κουλτούρες. Στηρίζουν τις προσπάθειες και τις καλλιτεχνικές ανησυχίες ενός συνόλου ανθρώπων με διαφορετικές μουσικές απόψεις, στυλ, μουσικό και κοινωνικό υπόβαθρο και ταλέντο (αν και το τελευταίο δεν είναι κάτι το μετρήσιμο ή συγκρίσιμο). Μόνο ένας μικρός αριθμός από αυτούς τους καλλιτέχνες θα αποδειχθεί εμπορικά επιτυχημένος. Αυτοί που τελικά θα ξεχωρίσουν θα αποκτήσουν τη δυνατότητα να μοιραστούν τη μουσική τους με το κοινό, όχι μόνο σε εθνικό αλλά και σε διεθνές επίπεδο.

Η μουσική βιομηχανία στηρίζεται αποκλειστικά στο ταλέντο και τη δημιουργικότητα και σαν τέτοια εξαρτάται ολοκληρωτικά από την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι ο θεμέλιος λίθος της μουσικής που στηρίζει και επιτρέπει στους δημιουργούς, τους καλλιτέχνες και τις εταιρίες δίσκων να επενδύσουν στη μουσική γνωρίζοντας ότι το αποτέλεσμα θα ανήκει σε αυτούς και μόνο σε αυτούς. Η προστασία τους από την πειρατεία τους δίνει κίνητρο να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν το ταλέντο τους.

Η προστασία της πνευματικής δημιουργίας, η καταπολέμηση της πειρατείας και η προώθηση της αξίας μιας ευημερούσας και νόμιμης μουσικής βιομηχανίας στις μοντέρνες οικονομίες είναι οι πρωταρχικοί στόχοι της IFPI (International of Phonographic Industry).

Η Διεθνής Δομή του IFPI

Η Διεθνής Ομοσπονδία Φωνογραφικής Βιομηχανίας (International of Phonographic Industry) εκπροσωπεί πλέον των 1.400 δισκογραφικών εταιριών- παραγωγών γραμμένων υλικών φορέων ήχου, σε περισσότερες από 70 χώρες στον κόσμο.

Το IFPI αντιπροσωπεύει τα μέλη του σε τρία επίπεδα: διεθνές, περιφερειακό, και εθνικό. Διεθνώς, η Γραμματεία (Secretariat) του IFPI στο Λονδίνο αναφέρεται στο κύριο Συμβούλιο των Διευθυντών (Main Board of Directors) και συνεργάζεται απ' ευθείας με τις επιτροπές των εταιριών σε θέματα όπως είναι οι νομικές τακτικές, τα δικαιώματα εκτέλεσης και η τεχνολογία.

Σε περιφερειακό επίπεδο, το έργο της οργάνωσης συντονίζεται από τα αρμόδια γραφεία Ευρώπης, Ν.Α. Ασίας και, από τον Ιανουάριο του 2000, Λατινικής Αμερικής (πρώην FLAPF). Τα περιφερειακά γραφεία του IFPI εδρεύουν στις Βρυξέλλες, το Χονγκ Κονγκ, τη Μόσχα και το Μαϊάμι. Αναφέρονται στα

περιφερειακά Συμβούλια Διευθυντών και αντιπροσωπεύουν τις πολυεθνικές και ανεξάρτητες δισκογραφικές εταιρίες. Αντιπρόσωποι των περιφερειακών Συμβουλίων (από πολυεθνικές και ανεξάρτητες εταιρίες) συμμετέχουν στο κύριο Συμβούλιο των Διευθυντών.

Το IFPI ενεργεί και σαν οργανισμός "ομπρέλα" για τις 46 εθνικές ενώσεις που βρίσκονται σε όλο τον κόσμο, τόσο μέσα από τα διεθνή όσο και από τα περιφερειακά γραφεία του. Οι Εθνικές Ενώσεις του IFPI αναφέρονται στα τοπικά Συμβούλια, αλλά συνεργάζονται στενά και με τα περιφερειακά γραφεία. Οι Διευθυντές των Εθνικών Ενώσεων συμμετέχουν στα περιφερειακά συμβούλια του IFPI.

Παράλληλα, υπάρχει και μία Διεύθυνση Δίωξης της Πειρατείας του IFPI, από το 1997, που συντονίζει σε διεθνές επίπεδο την αντιμετώπιση του προβλήματος των πλαστών CD. Οι ενέργειες της Δίωξης συντονίζονται κεντρικά από τη Γραμματεία του IFPI και πραγματοποιούνται από τα Γραφεία Δίωξης σε τοπικό επίπεδο.

Το IFPI είναι συγγενής οργανισμός της Recording Industry Association of America (RIAA), την Εθνική Ένωση που είναι αρμόδια για την μεγαλύτερη, παγκόσμια, αγορά μουσικής.

Το ελληνικό τμήμα της IFPI, αποτελείτε από την ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΗΧΟΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ. Στόχος της Ένωσης είναι η προστασία των Ελληνικών δισκογραφικών εταιριών και η συνεργασία με τη διεθνή οργάνωση του IFPI για την προστασία και την προώθηση της μουσικής και στη χώρα μας.

Μέλη της Ε.Ε.Π.Η. είναι η πλειοψηφία των δισκογραφικών εταιριών που λειτουργούν στην Ελλάδα όπως:

ΑΕΡΑΚΗΣ

www.cretamusic.gr

ΑΘΗΝΑΪΚΗ ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΗ

ALPHA RECORDS

www.Alpharecords.gr

GENERAL MUSIC

CENTRAL MUSIC

EROS MUSIC

www.eros.music.gr

HEAVEN MUSIC

www.heavenmusic.gr

LEGEND

LYRA

www.lyra.gr

PROMINENCE RECORDINGS

www.prominencerecordings.com

MELON MUSIC

www.melonmusic.com

MINOS- EMI

www.minosemi.gr

MUSIC- BOX

POLYMUSIC

www.polymusic.gr

SMILE RECORDS

www.smilerecords.gr

SONY- BMG

www.sonybmg.gr

SPOT MUSIC

UNIVERSAL MUSIC

VICTORY MUSIC

WARNER MUSIC

www.warnermusic.gr

WAVE MUSIC

www.wavemusic.gr

Πνευματική Δημιουργία, Δικαιώματα και Ορισμοί

Από τη μουσική βιομηχανία βιοπορίζονται πολλοί κλάδοι εργαζομένων. Ενδεικτικά αναφέρουμε: μουσικοσυνθέτες, στιχουργοί, τραγουδιστές, μουσικοί, ηχολήπτες, στούντιο ηχογράφησης, εργοστάσια παραγωγής, δισκογραφικές εταιρίες, δισκοπωλεία, δημοσιογράφοι, παραγωγοί ραδιοφώνου, dj, διαφημιστικές εταιρίες, κ.α. Συνολικά η μουσική βιομηχανία προσφέρει στην Ελλάδα πάνω από 10.000 θέσεις εργασίας.

Το κάθε τραγούδι ακολουθεί κάποια βήματα παραγωγής για να μπορέσουμε να το ακούσουμε. Πρωτογενώς, δημιουργείται από το συνθέτη και το στιχουργό, οι οποίοι και κατέχουν τα πνευματικά δικαιώματα του. Στη συνέχεια, ο ερμηνευτής καλλιτέχνης, οι μουσικοί και ο παραγωγός δισκογραφικής εταιρίας, δίνουν στο τραγούδι τη μορφή που μπορούμε να ακούσουμε σε ένα φορέα ήχου (δίσκο, κασέτα, CD κλπ.). Οι ερμηνευτές, οι μουσικοί και οι δισκογραφικές εταιρίες, κατέχουν τα συγγενικά δικαιώματα του ηχογραφήματος, δηλαδή του συγκεκριμένου συνόλου ήχων και φωνών όπως αυτό ηχογραφήθηκε.

Η συμφωνία που γίνεται ανάμεσα στους στιχουργούς και στη δισκογραφική εταιρία είναι η εξής:

- * Με την πώληση, δηλ. ο στιχουργός πουλάει το τραγούδι στην εταιρία και παίρνει ένα εφάπαξ ποσό. Αυτομάτως βγαίνει το όνομα του στιχουργού από το τραγούδι και μπαίνει το όνομα της εταιρίας. Αυτό γίνεται με την εξής διαδικασία: ο στιχουργός υπογράφει μία υπεύθυνη δήλωση που αναγράφει ότι πούλησε το κομμάτι στην τάδε δισκογραφική εταιρία για το τάδε χρηματικό ποσό και ότι δεν έχει καμία άλλη απαίτηση.
- * Με ποσοστά, δηλ. νοικιάζει ο στιχουργός το τραγούδι του (με την επωνυμία του) στη δισκογραφική εταιρία για κάποια χρονική διάρκεια (συνήθως για 5 χρόνια). Ο στιχουργός με την επωνυμία του στο τραγούδι παίρνει κάποιο χρηματικό ποσό συν τα ποσοστά από τη ζήτηση του τραγουδιού του (3,5%- 5,5% της χονδρικής τιμής). Παρόλα αυτά όμως, αυτό που γίνεται συνήθως είναι να πληρωθεί ο στιχουργός κατευθείαν από την Α.Ε.Π.Ι. (3,5% -5%).

Αυτό που είναι πολύ σημαντικό και πρέπει να τονίσουμε είναι ότι: **τα πνευματικά δικαιώματα δεν πωλούνται, δεν μεταβιβάζονται εκτός και αν θέλει ο**

ίδιος ο δημιουργός ή αν πεθάνει όπου τότε περνάνε τα δικαιώματα στους συγγενείς Α' βαθμού¹⁸.

Για την προστασία των παραπάνω δικαιωμάτων έχουν συσταθεί σε όλον τον κόσμο οργανισμοί συλλογικής προστασίας. Στην Ελλάδα, η ΑΕΠΠ (Ανώνυμος Εταιρία Πνευματικής Ιδιοκτησίας), προστατεύει τα πνευματικά δικαιώματα των συνθετών και στιχουργών, ενώ ταυτόχρονα αναλαμβάνει και τη διαχείριση των δικαιωμάτων αυτών. Με την διαχείριση των συγγενικών δικαιωμάτων ασχολούνται οι οργανισμοί Ερατώ (Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Τραγουδιστών- Ερμηνευτών Συν.Π.Ε.), Απόλλων (Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Δικαιωμάτων Ελλήνων Μουσικών Συν.Π.Ε.) και Grammo (Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης και Προστασίας των Δικαιωμάτων των Παραγωγών Υλικών Φορέων Ήχου ή Εικόνας ή Εικόνας και Ήχου). Πρέπει να σημειώσουμε ότι το IFPI δεν αποτελεί διαχειριστικό οργανισμό. Στόχος του είναι η προστασία και η προώθηση της μουσικής εκπροσωπώντας τις δισκογραφικές εταιρίες.

Σύμβαση μεταξύ δισκογραφικής εταιρίας και τραγουδιστών

Είναι γνωστό ότι μεταξύ των δισκογραφικών εταιριών και των τραγουδιστών καταρτίζονται συμβάσεις¹⁹ με σκοπό την ηχογράφιση, αναπαραγωγή και διανομή των υλικών φορέων με τη εγγραφή της ερμηνείας ή της εκτέλεσης.

Οι συμβάσεις αυτές, γνωστές με τον όρο συμβάσεις «φωνοληψίας» ή «φωνογραφίας», έχουν συνήθως τη νομική φύση σύμβασης έργου και καταρτίζονται ενώπιον δικηγόρου και συμβολαιογράφου. Σύμφωνα με τα κρατούντα συναλλακτικά ήθη στο δισκογραφικό χώρο, την επωνυμία του καλλιτέχνη αλλά και την χρονική διάρκεια της σύμβασης, προσδιορίζεται μεταξύ άλλων και η αμοιβή από την εκμετάλλευση των υλικών φορέων ήχου (δίσκοι, κασέτες, CD), η οποία κυμαίνεται σε ένα ποσοστό πάνω στη τιμή πώλησης των φωνογραφημάτων (royalties, redevances).

Περαιτέρω, οι συμβάσεις αυτές περιέχουν και ορισμένες ρήτρες, όπως η ρήτρα αποκλειστικότητας και η ρήτρα καταλόγου. **Η ρήτρα αποκλειστικότητας** απαγορεύει στον τραγουδιστή να ηχογραφεί ερμηνείες για άλλη δισκογραφική εταιρία για ορισμένο χρονικό διάστημα. **Η ρήτρα καταλόγου** έχει παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με τη ρήτρα αποκλειστικότητας και επιβάλλει στον καλλιτέχνη να μην ηχογραφεί για ένα χρονικό διάστημα την ίδια ερμηνεία για άλλη δισκογραφική εταιρεία, όσο οι τίτλοι των τραγουδιών που ηχογράφησε με τον αρχικό παραγωγό αναγράφονται στους καταλόγους του. Η ρήτρα αυτή ισχύει για ορισμένο χρονικό διάστημα που συνήθως κυμαίνεται γύρω στα 5 έως 10 έτη. Γενικά, οι ρήτρες αυτές, που εμφανίζονται στις δισκογραφικές συμβάσεις με διάφορες παραλλαγές, θα πρέπει να είναι ορισμένες ως προς τον τόπο, το χρόνο και να μην εμποδίζουν την επαγγελματική δραστηριότητα του καλλιτέχνη.

Τη νομολογία απασχόλησε η «ρήτρα μη επανηχογράφησης», με βάση την οποία οι τραγουδιστές έχουν υποχρέωση να μην επανηχογραφούν για λογαριασμό άλλης δισκογραφικής εταιρίας τα τραγούδια που ηχογράφησαν με την αρχική εταιρία, τόσο κατά τη διάρκεια της σύμβασης όσο και μετά τη λήξη της. Στη συγκεκριμένη περίπτωση το δικαστήριο δέχθηκε ότι η «ρήτρα μη επανηχογράφησης» διαρκεί όσο

¹⁸ www.ifpi.gr

Δισκογραφική εταιρία Apple Production (Ξένος Νίκος)

¹⁹ Δισκογραφική Εταιρία Apple Production (Ξένος Νίκος)

Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα (Διονυσία Καλλίνικου)

και η προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων του παραγωγού, δηλαδή 50 χρόνια μετά την υλική ενσωμάτωση. Η θέση όμως αυτής της νομολογίας οδηγεί σε υπέρμετρο περιορισμό της καλλιτεχνικής και επαγγελματικής δραστηριότητας του τραγουδιστή, γιατί στην πραγματικότητα οδηγεί σε ισόβια δέσμευση του καλλιτέχνη.

Η εγκυρότητα της ρήτρα αυτής, που έχει ομοιότητα με την ρήτρα καταλόγου, πρέπει να εξαρτάται από τα κριτήρια που αναφέρθηκαν παραπάνω και συνεπώς να είναι ορισμένη ως προς τον τόπο, το χρόνο και γενικά να μην περιορίζει την καλλιτεχνική δραστηριότητα του καλλιτέχνη. Αν δεν πληρούνται τα κριτήρια αυτά, η ρήτρα αποκλειστικότητας είναι άκυρη ως αντίθετη στα άρθρα 178 και 179 του Αστικού Κώδικα. Η εξάρτηση της διάρκειας της ρήτρας από την διάρκεια των συγγενικών δικαιωμάτων των παραγωγών δισκογραφίας οδηγεί σε έμμεσο εξαναγκασμό του καλλιτέχνη να ανήκει αποκλειστικά, σχεδόν για ολόκληρη τη ζωή του, σε μια δισκογραφική εταιρία, και να μην μπορεί ποτέ πια να ηχογραφήσει τα ίδια τραγούδια με άλλη εταιρία, ούτε καν όταν πρόκειται για ηχογράφιση που γίνεται από ζωντανή παράσταση.

Η ρήτρα αποκλειστικότητας και καταλόγου καθώς και άλλες παρεπόμενες προς αυτές ρήτρες στο δισκογραφικό χώρο, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι ισχύουν για ορισμένο χρονικό διάστημα που πάντως δεν έχει καμία σχέση με τη διάρκεια των συγγενικών δικαιωμάτων. Η εγκυρότητα τους κρίνεται με τις γενικές διατάξεις του αστικού ή του εργατικού δικαίου, κατά περίπτωση.

Εκτός από την σύμβαση υπάρχουν και τα ιδιωτικά συμφωνητικά τα οποία ποικίλουν ανάλογα με τη συμφωνία που γίνεται μεταξύ της δισκογραφικής εταιρίας και του τραγουδιστή. Τα περισσότερα ιδιωτικά συμφωνητικά σχετίζονται με τον οικονομικό τομέα π.χ. αν ο καλλιτέχνης μέσα σε ορισμένη χρονική διάρκεια, καταφέρει να κάνει πωλήσεις ενός συγκεκριμένου αριθμού, η δισκογραφική εταιρία θα του κάνει κάποιο δώρο (π.χ. ένα αυτοκίνητο).

Τα ιδιωτικά συμφωνητικά είναι κάποιες extra αμοιβές που δίνονται στους τραγουδιστές, χωρίς να εμφανίζονται στη σύμβαση.

ΠΕΙΡΑΤΕΙΑ

Έννοια της πειρατείας

Υπάρχουν πολλοί νομικοί όροι για την περιγραφή της παράνομης αντιγραφής, διάθεσης και γενικά εκμετάλλευσης των μουσικών έργων. Η ουσία όμως είναι μία: η πειρατεία, απλά είναι κλοπή²⁰. Οι πειρατές είναι εχθροί της δημιουργίας και των δημιουργών.

Η πειρατεία αποσκοπεί στην παράνομη αντιγραφή και διάθεση των μουσικών έργων με μόνο κίνητρο το οικονομικό όφελος. Η μουσική πειρατεία αντιπροσωπεύει μια οργανωμένη μορφή παραοικονομίας με ετήσιο κύκλο εργασιών 4.5 δισεκατομμυρίων δολαρίων και σχετίζεται άμεσα και αποδεδειγμένα με άλλες μορφές οργανωμένου εγκλήματος.

Οι πειρατές κινούνται ευκολότερα σε χώρες που είτε δεν διαθέτουν επαρκώς ισχυρή νομοθεσία προστασίας ή όπου η εφαρμογή των νόμων είναι ανεπαρκής. Η παγκοσμιοποίηση της οικονομίας οδήγησε τους πειρατές στην αναζήτηση "παραδείσων" ανεπαρκούς νομοθεσίας ή εφαρμογή της. Η δυνατότητα μαζικής

²⁰ www.ifpi.gr/mission/piracy

παραγωγής CD μετέτρεψε την πειρατεία από τοπικό πρόβλημα της κάθε χώρας σε ανεπτυγμένο διεθνές εμπόριο.

Η μουσική πειρατεία, όπως και κάθε μορφή κλοπής πνευματικής περιουσίας, επιβαρύνει οικονομικά και το Ελληνικό κράτος με απώλειες εσόδων από δασμούς και φόρους. Και επειδή το κράτος το αποτελούμε όλοι εμείς, το πρόσκαιρο κέρδος που μπορεί να έχουμε από αγορά προϊόντων “μαϊμού”, το καταβάλλουμε στο πολλαπλάσιο για να καλύψουμε το κενό που δημιουργείται στην εθνική οικονομία.

Η κλοπή πνευματικής περιουσίας, όμως, δεν μεταφράζεται μόνο σε απώλεια χρημάτων. Η χώρα μας επέδειξε την αξία του πνεύματος εδώ και χιλιάδες χρόνια και έδωσε υπόσταση σε αυτό που καλούμε σήμερα τέχνη σε οποιαδήποτε μορφή της. Το να επιτρέπουμε με τη στάση μας να συγκαταλέγεται η χώρα μας ανάμεσα στα κράτη με τα υψηλότερα ποσοστά πειρατείας παγκοσμίως, αποτελεί προσβολή στο όνομα που πολύ υπερήφανα φέρουμε όλοι σαν Έλληνες και στην πολιτιστική κληρονομιά μας. Όλοι κρινόμαστε από τις επιλογές μας.

Τύποι πειρατείας

Ο όρος πειρατεία χρησιμοποιείται γενικά για να περιγράψει την ηθελημένη καταπάτηση του Πνευματικού Δικαιώματος σε εμπορική κλίμακα. Σε σχέση με τη μουσική βιομηχανία περιγράφει την παράνομη αντιγραφή και διάθεση μουσικών έργων.

Η διάθεση των έργων αυτών μέσω υλικών φορέων (CD, κασετών ήχου, κλπ) ανάλογα με το περιεχόμενο τους εμπίπτει στις παρακάτω 3 κατηγορίες:

- ☞ **Πειρατικά:** πρόκειται για την αναπαραγωγή πρωτότυπου ηχογραφήματος με σκοπό το κέρδος, χωρίς τη συγκατάθεση του δικαιούχου. Η συσκευασία των πειρατικών αντιτύπων διαφέρει απ’ αυτή των γνήσιων.
- ☞ **Παραχαραγμένα:** πρόκειται για αντίγραφα συσκευασμένα έτσι ώστε να μοιάζουν όσο το δυνατόν περισσότερο με τα γνήσια. Τα λογότυπα και τα εμπορικά σήματα των παραγωγών εταιριών τοποθετούνται στη συσκευασία έτσι ώστε ο αγοραστής να παραπλανάται και να νομίζει ότι αγοράζει το γνήσιο και νόμιμο προϊόν.
- ☞ **Bootlegs:** πρόκειται για παράνομες ηχογραφήσεις ζωντανών εκτελέσεων ή ραδιοτηλεοπτικού ή άλλου προγράμματος. Η ηχογράφηση γίνεται χωρίς τη σχετική άδεια των δικαιούχων.

Η διάθεση των μουσικών έργων μέσω του Internet, ανάλογα με τον τρόπο διάθεσης εμπίπτει στις παρακάτω 2 κατηγορίες:

Downloads: πρόκειται για τη διάθεση των τραγουδιών υπό μορφή αρχείων ηλεκτρονικού υπολογιστή (π.χ. mp3, wma, κλπ) του υπολογιστή του αποδέκτη, ο οποίος μπορεί να επιλέξει κατόπιν να τα ακούσει οποιαδήποτε στιγμή με τη χρήση του κατάλληλου προγράμματος.

Streaming audio: είναι η διαδικτυακή έκδοση του ραδιοφώνου, όπου ο χρήστης μπορεί να ακούσει τα τραγούδια μόνο όταν είναι συνδεδεμένος στο Internet. Η δυνατότητα αποθήκευσης του τραγουδιού δεν είναι εφικτή. Η ποιότητα του ήχου είναι ηθελημένα μειωμένη ώστε να είναι δυνατή η μεταφορά των κατάλληλων πληροφοριών και η on- line ακρόαση του τραγουδιού.

Η Συμβατική πειρατεία διεθνώς

Η μουσική πειρατεία γνώρισε μεγάλη άνθηση τα τελευταία χρόνια κυρίως λόγω της ανάπτυξης τεχνολογιών που κατέστησαν δυνατή τη μαζική παραγωγή CD ήχου. Από εκτιμήσεις προκύπτει ότι το 1999 η παγκόσμια πειρατική αγορά παρήγαγε 1,9 δισεκατομμύρια CD και κασέτες. Το ποσοστό των κασετών πέφτει διαρκώς, επειδή η κασέτα θεωρείται πλέον ξεπερασμένο προϊόν. Αντίθετα, σημαντική άνοδος παρατηρείται στις ποσότητες παραγωγής CD και CD- R.

Με τον όρο CD αναφερόμαστε στους οπτικούς δίσκους που κατασκευάζονται από εργοστάσια, με τη χρήση ειδικών μηχανημάτων μαζικής παραγωγής. Τα CD- R είναι οι οπτικοί δίσκοι που κατασκευάζονται από ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Σε παγκόσμια κλίμακα τα πειρατικά CD αποτελούν την πλειοψηφία των παράνομων οπτικών δίσκων που διακινούνται, λόγω του ότι υπερτερούν σε τεχνικά χαρακτηριστικά και αξιοπιστία. Γεωγραφικά, τα μεγάλα κέντρα παραγωγής πλαστών CD βρίσκονται στην Ν.Α. Ασία (Ταϊβάν, Χονγκ Κονγκ, Μαλαισία, κ.α.), στην Α. Ευρώπη (Ουκρανία, Ρωσία, κ.α.) και στη Λατινική Αμερική (Ισημερινός, Παραγουάη, κ.α.). από τα κέντρα αυτά, τροφοδοτούνται αντίστοιχα οι αγορές της Ασίας, Ευρώπης και Αμερικής χωρίς να αποκλείουμε και τις περιπτώσεις διασταυρωμένης τροφοδοσίας (πχ τροφοδοσία Ευρωπαϊκών χωρών από Ν.Α Ασία).

Η δυνατότητα αναπαραγωγής πειρατικών CD στα κέντρα αυτά υπερκαλύπτει ακόμα και κατά χιλιάδες φορές τις ανάγκες της τοπικής αγοράς με προφανή στόχο τη διοχέτευση σε άλλες χώρες (πχ η Ταϊβάν είχε μία αγορά 190 εκατομμυρίων νόμιμων CD για το 1999 και ικανότητα παραγωγής 3.900 εκατομμυρίων νόμιμων και πειρατικών CD). Οργανωμένα δίκτυα διακίνησης, ελεγχόμενα από άτομα και οργανώσεις που κινούνται και σε άλλους χώρους παράνομων δραστηριοτήτων, αναλαμβάνουν τη μεταφορά των πειρατικών προϊόντων στις κατά τόπους αγορές. Η παραγωγή των CD- R είναι μικρότερης κλίμακας, απαιτεί μικρότερη επένδυση και παρουσιάζει τοπικό χαρακτήρα. Η παραγωγή και η διάθεση περιορίζονται στα πλαίσια μιας πόλης ή μιας χώρας. Στην ελληνική πειρατική αγορά τα CD- R αποτελούν το 80% των παράνομων μουσικών προϊόντων με τα CD να ακολουθούν με 15% και τις κασέτες να περιορίζονται στο 5%.

Η πειρατική παραγωγή μουσικών φορέων, είτε σε τοπικό ή σε διεθνές επίπεδο, σχετίζεται αποδεδειγμένα με το οργανωμένο έγκλημα. Επιχειρήσεις της Αστυνομίας σε όλο τον κόσμο με στόχο υποθέσεις παράνομων CD οδήγησαν στην αποκάλυψη άλλων εγκλημάτων. Στην Αγγλία εξαρθρώθηκε κύκλωμα της Ρωσικής Μαφίας που επιδιόταν σε απάτες με πιστωτικές κάρτες. Στη Νάπολη της Ιταλίας 100 συμμορίες που ανήκουν στην Καμόρα σχετίζονται με την παραγωγή πλαστών CD. Στην Ολλανδία επιδρομή για CD κατέληξε σε κατάσχεση μεγάλου αριθμού όπλων. Στην Ελλάδα τον Αύγουστο του 2000 βρέθηκε παράνομο εργαστήριο CD- R σε επιδρομή για εξάρθρωση σπείρας εκβιαστών που πουλούσαν προστασία και τοποθετούσαν βόμβες. Όπλα και χειροβομβίδες κατασχέθηκαν σ' αυτή την επιχείρηση. Το Σεπτέμβριο του 2000 η Ελληνική Αστυνομία εισέβαλλε σε εργαστήριο όπου κατασκευάζονταν πλαστά έγγραφα (ταυτότητες, πράσινες κάρτες, διπλώματα οδήγησης, κλπ). Στο ίδιο εργαστήριο παρασκευάζονταν και πλαστά CD- R.

Το τμήμα δίωξης της πειρατείας του Ελληνικού IFPI ασχολείται με την ενημέρωση του κοινού για το πρόβλημα και τις επιπτώσεις της μουσικής πειρατείας, προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει τους πολίτες αλλά και τις αρχές ώστε να βοηθήσουν στην επίτευξη των στόχων μας, παρέχει πληροφορίες αλλά και δέχεται καταγγελίες για παράνομες ενέργειες (info@ifpi.gr) και βοηθάει τις Αστυνομικές και Δικαστικές Αρχές με την παροχή εκθέσεων πραγματογνωμοσύνης και την υποβολή μηνύσεων.

Ο νόμος 2121/1993 είναι αυτός που καθορίζει για την Ελλάδα τα σχετικά με την Πνευματική Ιδιοκτησία, τα δικαιώματα εκμετάλλευσης, πνευματικά και συγγενικά, που απορρέουν από αυτή, οριοθετεί τους τρόπους νόμιμης χρήσης της μουσικής και προβλέπει ποινές για τους παραβάτες. Θεωρείται αρκετά πρωτοποριακός σε σχέση με αντίστοιχους Ευρωπαϊκούς Νόμους και αρκετά σκληρός στις προβλεπόμενες τιμωρίες. Συγκεκριμένα η ελάχιστη ποινή για πειρατεία είναι 1 χρόνος φυλάκιση, συνοδευόμενη από χρηματικό πρόστιμο €3.000. Οι συγκεκριμένες ποινές μπορούν και να αυξηθούν κατά περίπτωση, όταν πρόκειται για επαναλαμβανόμενη παράβαση από το ίδιο άτομο.

Δυστυχώς όμως, ένας καλός Νόμος δεν αρκεί για να λύσει το πρόβλημα. Στη χώρα μας υπάρχει κατά βάση πρόβλημα δίκης αλλά και ορθής επιβολής του Νόμου. Η Ελληνική παραγωγή πειρατικών μουσικών προϊόντων ελέγχεται από συμπολίτες μας και στις περισσότερες περιπτώσεις τα εργαστήρια συναντώνται σε συγκεκριμένες περιοχές. Η διακίνηση των πειρατικών προϊόντων έχει ανατεθεί κυρίως σε μετανάστες, συνήθως παράνομους, από Αφρικανικά και Ασιατικά κράτη. Οι βασικοί λόγοι αυτής της επιλογής είναι δύο:

Α) οι άνθρωποι αυτοί βρίσκονται σε πολύ κακή οικονομική κατάσταση και προέρχονται από χώρες με μεγάλα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα. Είναι διατεθειμένοι να διακινδυνεύουν προκειμένου να κερδίσουν κάποια χρήματα (αρκετά για τα Ελληνικά δεδομένα και τεράστια για τα δεδομένα της χώρας καταγωγής τους),

Β) λόγω της κατάστασής τους αλλά και της Ελληνικής νοοτροπίας κερδίζουν τη συμπάθεια μας τόσο σε επίπεδο πολιτών όσο και σε επίπεδο Διωκτικών και Δικαστικών Αρχών.

Το αποτέλεσμα αυτής της εκμετάλλευσης δημιουργεί δύο βασικά προβλήματα στον αγώνα κατά της πειρατείας.

1) Σε επίπεδο Δίκης: τα τμήματα Ασφαλείας της Αστυνομίας είναι αρμόδια για τα θέματα πειρατείας, όπως και για τα σοβαρότερα αδικήματα που, δυστυχώς, αποτελούν πλέον καθημερινότητα στην Ελληνική κοινωνία (ναρκωτικά, φόντοι, βιασμοί, διαρρήξεις, κ.α.). Το ήδη ανεπαρκές, αριθμητικά, προσωπικό της Ασφάλειας επιβαρύνεται με την αντιμετώπιση των συνήθως παράνομων μεταναστών που πρέπει να κρατηθούν στα Τμήματα μέχρι να πραγματοποιηθεί η δίκη (οι Έλληνες πολίτες και οι νόμιμοι μετανάστες αφήνονται ελεύθεροι και καλούνται στο Δικαστήριο γιατί μπορούν να εντοπιστούν) και αν χρειασθεί να απελαθούν. Οι διαδικασίες της απέλασης μπορεί να κρατήσει έως και 6 μήνες, ενώ δημιουργείται επιπλέον πρόβλημα εάν υπάρχουν πολιτικά προβλήματα (π.χ. εμφύλιος πόλεμος) στη χώρα της καταγωγής τους.

2) Σε επίπεδο Δικαστηρίων: οι δικαστές επηρεάζονται, όπως όλοι μας, από την κατάσταση των κατηγορουμένων και αναγνωρίζουν όλα τα δυνατά ελαφρυντικά, μετατρέποντας την ποινή σε χαμηλότερη ακόμη και από την προβλεπόμενη από το Νόμο ελάχιστη ποινή. Κάτι τέτοιο εκτός από παράνομο ωθεί την πειρατεία αντί να την καταπολεμά και καθιστά τον Νόμο ανίσχυρο.

Παρά, τις αντιξοότητες, αλλά κυρίως λόγω της ενεργοποίησης της Ελληνικής Αστυνομίας, που συνειδητοποίησε τον κρίσιμο ρόλο της πάταξης της πειρατείας, το 2002 περίπου 1.200.000 πλαστά CD και κασέτες, αξίας πώλησης άνω των 6 εκατομμυρίων ευρώ, αποσύρθηκαν από την αγορά κατά τη διάρκεια περίπου 3.000 κατασχέσεων σε όλη την Ελλάδα από επιχειρήσεις σε τελωνεία, παράνομα εργαστήρια παραγωγής, αποθήκες διακίνησης, καταστήματα και υπαίθριους χώρους. Περίπου 1.500 άτομα οδηγήθηκαν ενώπιον της Δικαιοσύνης και η συνολική επιβολή

ποινών σε υποθέσεις πειρατείας που εκδικάσθηκαν κατά το 2002 μόνο από μηνύσεις του IFPI χωρίς να υπολογίσουμε τις αυτεπάγγελτες υποθέσεις που τις χειρίστηκε αποκλειστικά η ΕΛ. ΑΣ ήταν 1.720 μήνες φυλάκισης και 225.000 ευρώ χρηματικό πρόστιμο. Παράλληλα κατασχέθηκαν δεκάδες μηχανήματα που χρησιμοποιούνταν στη δημιουργία CD- R (ηλεκτρονικοί υπολογιστές και περιφερειακά, έγχρωμα φωτοαντίγραφα μηχανήματα, κ.α.) με συνολική αξία πάνω από 20.000 ευρώ και δυνατότητα παραγωγής περίπου 700 CD- R την ώρα.

Παρόλη την προσπάθεια όμως, τα αποτελέσματα παραμένουν να είναι αποθαρρυντικά, με νέες πτώσεις στις πωλήσεις νομίμων cd. Το 2003 νέα πτώση 8.6% στον συνολικό τζίρο σημείωσαν οι πωλήσεις μουσικής (CD, κασέτες κλπ) το 2003. Οι πωλήσεις όλων μαζί των εταιρειών- μελών της Ένωσης Δισκογραφικών Εταιρειών στην Ελλάδα έφτασαν μόλις τα € 56,098,575.00 από € 61,361,110.00 το 2002.

Μειωμένος κατά 6.8% ήταν ο συνολικός αριθμός των τεμαχίων που πουλήθηκαν στο 2003, ο οποίος ήταν 7,147,280. Το 2002, αντίστοιχα, είχαν πουληθεί 7,670,317 τεμάχια.

Στα τελευταία χρόνια η Ελληνική δισκογραφική αγορά έχει χάσει το 25% περίπου των πωλήσεων της λόγω της επιδημίας της πειρατείας των CD που μαστιάζει απ' άκρου εις άκρον τη χώρα μας. Οι (Νιγηριανοί κυρίως) μετανάστες έχουν αλώσει το παράνομο εμπόριο των CD, με αποτέλεσμα να συρρικνώνεται συνεχώς η νόμιμη αγορά, να πλήττονται βάνουσα όσοι βιοπορίζονται από την Ελληνική μουσική (συνθέτες, στιχουργοί, μουσικοί, ενορχηστρωτές, ηχολήπτες και ερμηνευτές) και να απολύονται όλο και περισσότεροι Έλληνες εργαζόμενοι (και νομίμως φορολογούμενοι Έλληνες Πολίτες) από τον κλάδο.

Εάν συνεχιστεί αυτή η ανεξέλεγκτη κατάσταση, το μέλλον της Ελληνικής μουσικής προβλέπεται εξαιρετικά δυσοίωνο. Η Ελληνική μουσική δεν θα αντέξει άλλο την ασύστολη κλοπή που διαδραματίζεται εντελώς απροκάλυπτα εις βάρος της.

Σύλληψη και καταδίκη αγοραστή πλαστών CD

Την Πέμπτη 13 Μαΐου 2004 πραγματοποιήθηκε στο Ίλιον η πρώτη σύλληψη **αγοραστή** πλαστών CD με την κατηγορία της αποδοχής προϊόντων εγκλήματος. Συγκεκριμένα, ο Γ.Σ., θαμώνας καφετέριας στο Ίλιον, αγόρασε από έγχρωμο πλανόδιο πωλητή δύο πλαστά CD. Ο πλανόδιος διέφυγε αλλά ο αγοραστής συνελήφθη από άνδρες του Α.Τ. Ιλίου και οδηγήθηκε στο τμήμα, όπου κρατήθηκε όλο το βράδυ, αφού προηγουμένως κατατέθηκε εις βάρος του μήνυση από εκπρόσωπο του IFPI.

Την Παρασκευή 14 Μαΐου οδηγήθηκε στο Αυτόφωρο της οδού Ευελπίδων όπου ζήτησε και έλαβε 24ωρη αναβολή για να βρει δικηγόρο.

Το Σάββατο 15 Μαΐου εμφανίστηκε εκ νέου χωρίς δικηγόρο, αλλά δεν του δόθηκε νέα αναβολή και δικάστηκε. Κατά την απολογία του δήλωσε ότι δεν γνώριζε ότι τα CD που αγόρασε από τον πλανόδιο ήταν πλαστά, ισχυρισμός που δεν έγινε δεκτός τόσο από τον Εισαγγελέα όσο και από τον Πρόεδρο του δικαστηρίου και καταδικάστηκε σε τρίμηνη φυλάκιση. Ο κατηγορούμενος άσκησε έφεση και αφέθηκε ελεύθερος ύστερα από μία διανυκτέρευση στο κρατητήριο και δύο μέρες παρουσία του στο δικαστήριο υπό αστυνομική επιτήρηση.

Από τις 20 Νοεμβρίου 2003, κατά τη διάρκεια συνέντευξης τύπου, οι εκπρόσωποι του IFPI είχαν τονίσει την απογοήτευση της δισκογραφικής οικογένειας για τον τρόπο που το νομικό μας σύστημα αντιμετωπίζει αυτούς που ασχολούνται με την πειρατεία και οδηγούν ένα ολόκληρο κλάδο σε μαρασμό, επιβάλλοντας εξαιρετικά χαμηλές ποινές που στην ουσία ωθούν τους παραβάτες στο να ασχοληθούν ξανά με την παρανομία. Έτσι έγινε γνωστή η πρόθεση των

δισκογραφικών εταιριών να στραφούν και κατά των αγοραστών πλαστών CD, επικαλούμενες το Άρθρο 394 του Ποινικού Κώδικα που αφορά στην "αποδοχή και διάθεση προϊόντων εγκλήματος" και συγκεκριμένα την παράγραφο 1 όπου ρητά αναφέρεται ότι "όποιος με πρόθεση αποκρύπτει, αγοράζει, λαμβάνει ως ενέχυρο ή με άλλον τρόπο ασφαρίζει την κατοχή του σε άλλον, τιμωρείται με φυλάκιση, ανεξάρτητα αν είναι τιμωρητέος ή όχι ο υπαίτιος του εγκλήματος από τον οποίο προέρχεται το πράγμα". Ακολούθησαν ολοσέλιδες καταχωρήσεις στις μεγαλύτερες εφημερίδες, με σκοπό την ενημέρωση του κοινού για τις προτιθέμενες ενέργειες, καθώς και μία σειρά άρθρων και συνεντεύξεων με αναλύσεις για το θέμα. Τα αποκόμματα όλων των παραπάνω παρουσιάστηκαν στο δικαστήριο.

Η θέση του IFPI είναι γνωστή: η πραγματοποιηθείσα σύλληψη (που είχαν σαν αποτέλεσμα την δίκη και την καταδίκη αγοραστή), καθώς και οι συλλήψεις που θα ακολουθήσουν, είναι το ύστατο μέτρο που λαμβάνουμε στην προσπάθεια μας να καταπολεμήσουμε αυτή την απειλή, που είναι υπεύθυνη για την απώλεια εργασίας εκατοντάδων Ελλήνων φορολογουμένων πολιτών. Οι Δικαστές και οι Εισαγγελείς πρέπει να κατανοήσουν ότι ο Νόμος υπάρχει για να ενεργεί ως αποτρεπτικό μέσο για αυτό το αδίκημα που καταληστεύει τη δημιουργικότητα χιλιάδων ανθρώπων και επίσης κλέβει από το Κράτος, δηλαδή όλους εμάς, έσοδα άνω των € 200.000.000 από φόρους και Φ.Π.Α. Αν οι παραβάτες δεν τιμωρούνται η κατάσταση μπορεί μόνο να χειροτερέψει, κάτι που η επιεικής τακτική των Δικαστηρίων έχει αποδείξει τα τελευταία 5 χρόνια. Επίσης οι καταναλωτές πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι έχουν πολύ μεγάλη ευθύνη, αφού με την "άγνοια τους" και τον αφελή ισχυρισμό ότι "κάνουν οικονομία στην τσέπη τους" όχι μόνο συντηρούν αλλά γιγαντώνουν το φαινόμενο της πειρατείας και είναι συνεργοί στο έγκλημα που πραγματοποιείται εις βάρος των συμπολιτών τους, εργαζομένων στον κλάδο της μουσικής παραγωγής.

Γνωρίζουμε ότι να μηνύσεις τον πελάτη σου δεν είναι ο καλύτερος τρόπος να λύσεις το πρόβλημα. Θέλουμε όμως να στείλουμε ένα ηχηρό μήνυμα προς όλους: η πειρατεία είναι κλοπή και η κλοπή πρέπει να τιμωρείται, με κάθε τρόπο και με κάθε μέσο.

Διαχωρισμός πλαστών και γνήσιων CD. Τα χαρακτηριστικά τους.

1) Εξωτερικά Χαρακτηριστικά

A) Ταινία Ασφαλείας και Γνησιότητας

Για την εύκολη αναγνώριση και την προστασία των προϊόντων τους, οι εταιρίες μέλη της ΕΕΠΗ καθιέρωσαν τη χρήση της "Ταινίας Ασφαλείας και Γνησιότητας" στα προϊόντα που παράγουν ή διανέμουν. Στην ταινία αυτή παρουσιάζεται σε ολόγραμμα (στο ένα ή και στα δύο άκρα) το λογότυπο της Διεθνούς Ομοσπονδίας IFPI, το λογότυπο της εταιρίας παραγωγής και ένας αύξων αριθμός, μοναδικός για κάθε ταινία. Η ταινία είναι κολλημένη στο εξωτερικό περίβλημα του κάθε προϊόντος και δεν είναι τυπωμένη πάνω στο εξώφυλλο. Λόγω του υψηλού κόστους κατασκευής, η ταινία αυτή δεν έχει παραχαραχθεί μέχρι σήμερα και η παρουσία της πιστοποιεί τη γνησιότητα των προϊόντων.

B) Άλλα Χαρακτηριστικά

Ένα γνήσιο προϊόν είναι πάντα σε καλή κατάσταση και δεν φέρει γδαρσίματα στο εξωτερικό περίβλημά του. Η ποιότητα εκτύπωσης στα εξώφυλλα του είναι υψηλής ποιότητας. Στο οπισθόφυλλο φέρει τα διάφορα εμπορικά σήματα των εταιριών παραγωγής καθώς και barcode.

2) Εσωτερικά Χαρακτηριστικά

Το εξώφυλλο ενός CD ή μίας κασέτας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι του συνολικού προϊόντος που αγοράζουμε. Σε κάθε μουσική παραγωγή επιστρατεύεται μία ομάδα που αναλαμβάνει το "οπτικό" καλλιτεχνικό μέρος. Σχεδόν πάντα το εξώφυλλο είναι ολιγοσέλιδο και περιέχει επιπλέον φωτογραφίες των καλλιτεχνών-ερμηνευτών, τους στίχους των τραγουδιών καθώς και αναφορές στους υπόλοιπους συντελεστές της παραγωγής (συνθέτες, στιχουργούς, μουσικούς, κλπ). Ένα απλό φύλλο χαρτιού, τυπωμένο στη μία πλευρά, έστω και με καλή ποιότητα εκτύπωσης είναι σύννηθες φαινόμενο στα πειρατικά προϊόντα.

3) Χαρακτηριστικά του Μουσικού Φορέα

A) Οι κασέτες

Οι νόμιμες κασέτες είναι πάντα τυπωμένες, φέρουν τα νόμιμα λογότυπα και σχεδόν πάντα περιέχουν λίστα των τραγουδιών της κάθε πλευράς. Κασέτες που αναφέρουν την εταιρία παραγωγή τους (π.χ. Sony, Maxell, TDK, κλπ), και γενικά θυμίζουν "άγραφη" κασέτα είναι πλαστές.

B) Τα CD

Το κάθε CD αποτελείται από δύο όψεις: 1) την "ετικέτα" (CD Label), δηλαδή την άνω πλευρά που αναγράφει πληροφορίες για τα περιεχόμενα του CD και 2) τον "καθρέπτη" (CD Mirror), δηλαδή την κάτω πλευρά που περιέχει τις πληροφορίες που "διαβάζει" ο φακός του CD Player ή του CD Drive.

Το να ονομάζουμε την άνω πλευρά ενός CD σαν ετικέτα προκαλεί συχνά σύγχυση, επειδή ένα νόμιμο CD δεν φέρει ποτέ αυτοκόλλητη ετικέτα. Είναι πάντοτε τυπωμένο σε ειδική μηχανή και φέρει λεία μεταξοτυπία, υψηλής ποιότητας εκτύπωσης, με ζωντανά χρώματα. Μία αυτοκόλλητη ετικέτα, που σημειωτέον προκαλεί προβλήματα που μπορεί να οδηγήσουν ακόμα και σε βλάβη ενός μηχανήματος, είναι πάντα απόδειξη πλαστότητας ενός CD.

Από τον καθρέπτη ενός CD μπορούμε να συμπεράνουμε τη μέθοδο εγγραφής του. Υπάρχουν δύο μέθοδοι:

- **η εγγραφή σε ηλεκτρονικού υπολογιστή.** Με αυτή τη μέθοδο μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε δύο τύπους CD, τα εγγράψιμα CD-R (Compact Disk Recordable) ή τα επανεγγράψιμα CD-RW (Compact Disk Rewritable). Τα CD-R και CD-RW μπορούμε εύκολα να τα αναγνωρίσουμε εξετάζοντας την πλευρά του καθρέπτη, που έχει χρώμα γαλάζιο, ανοικτό πράσινο ή χρυσαφί. Προϊόντα που έχουν αναπαράχθει

σε ηλεκτρονικό υπολογιστή είναι πάντα **πλαστά**. Λόγω της χαμηλής ποιότητας ήχου που προσφέρουν αλλά και της μικρής δυνατότητας παραγωγής τα CD-R και τα CD-RW αποτελούν αποκλειστικό προϊόν οικιακής παραγωγής και εάν πωλούνται είναι παράνομα.

- **η εγγραφή σε εργοστάσιο αναπαραγωγής**. Ένα νόμιμο CD παρασκευάζεται πάντα σε ειδικά εργοστάσια, περνώντας από πολλά στάδια κατασκευής και ποιοτικών ελέγχων. Απλουστευμένα αναφέρουμε ότι κατά τη διαδικασία αυτή, μεταξύ άλλων, χρησιμοποιείται μία μηχανή που παράγει ένα είδος πρωτοτύπου- μήτρας του CD και μία μηχανή που παράγει τα αντίγραφα. Οι μηχανές αυτές μπορεί να βρίσκονται σε ένα ή περισσότερα εργοστάσια. Για την πιστοποίηση της νομιμότητας ενός CD, η IFPI έχει προμηθεύσει το κάθε εργοστάσιο με ένα μοναδικό κωδικό ο οποίος και τυπώνεται στον δακτύλιο του καθρέπτη και δηλώνει ποια εργοστάσια συμμετείχαν στην κατασκευή ενός CD.

4) Πρόσθετα Χαρακτηριστικά

Ένα μουσικό προϊόν (CD ή κασέτα) που φτάνει στα χέρια μας είναι αποτέλεσμα συλλογικής δουλειάς και συνεισφοράς πολλών ομάδων εργασίας. Σε κάθε στάδιο της παραγωγής πραγματοποιούνται ποιοτικοί έλεγχοι ώστε να διασφαλιστεί ότι το αποτέλεσμα θα ικανοποιεί απόλυτα τον τελικό αποδέκτη του προϊόντος, εμάς. Είναι προφανές ότι δείγματα κακοτεχνίας όπως: **Τυπογραφικά Λάθη, Κακή Χρωματική Απόδοση**, δεν μπορούν να σχετίζονται με ένα γνήσιο, νόμιμο αναπαραγόμενο προϊόν.

5) Χώροι Διάθεσης

Οι νόμιμες οδοί πώλησης κάθε είδους είναι γνωστές και προφανείς σε όλους. Ένα CD που αγοράζουμε από κάποιο δισκοπωλείο μπορεί να μην είναι πάντα νόμιμο, αλλά κάποιο άλλο που αγοράζουμε από κάποιον πλανόδιο πωλητή ξαπλωμένοι στην παραλία είναι σχεδόν πάντα παράνομο.

Η πειρατεία στο Internet

Μία νέα εποχή πειρατείας μέσω Internet εμφανίζεται απειλητικά και προμηνύει μεγαλύτερα προβλήματα από αυτά που δημιούργησε η πειρατεία των CD.

Η δισκογραφία εισέρχεται ταχύτατα στην εποχή της ψηφιακής διανομής. Οι τεχνολογίες διάθεσης της μουσικής αλλάζουν ριζικά, αποφέροντας τεράστια οφέλη σε παραγωγούς, διανομείς και καταναλωτές. Για να διασφαλιστεί η προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας και στον ψηφιακό κόσμο πρέπει και οι αντίστοιχοι νόμοι να εκσυγχρονιστούν.

Όπως και να' χει, οι θεμελιώδεις αρχές στις οποίες στηρίζονται οι υπάρχοντες νόμοι, δεν αλλάζουν. Οι σύγχρονοι νόμοι απλά πρέπει να διασφαλίσουν την προστασία των δημιουργών, καλλιτεχνών, παραγωγών και από την ηλεκτρονική πειρατεία. Οι κάτοχοι των πνευματικών δικαιωμάτων πρέπει να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες του Διαδικτύου για να ελέγξουν τη χρήση των έργων τους.

Μέχρι πριν λίγα χρόνια, η πειρατεία στο Internet αποτελούσε ελάχιστη εμπορική απειλή για τη μουσική βιομηχανία. Αυτό άλλαξε λόγω των νέων τρόπων συμπίεσης δεδομένων που ανακαλύφθηκαν και λόγω της αύξησης της διαθέσιμης ταχύτητας μεταφοράς δεδομένων στο Δίκτυο. Η ηλεκτρονική πειρατεία πλέον απειλεί τη βιωσιμότητα του ηλεκτρονικού εμπορίου μουσικής.

Η φύση και το μέγεθος της ηλεκτρονικής πειρατείας

Ένα από τα σοβαρότερα εμπόδια που καλείται να αντιμετωπίσει η μουσική βιομηχανία στην ανάπτυξη ενός περιβάλλοντος ηλεκτρονικής διανομής μουσικής είναι η "ηλεκτρονική μουσική πειρατεία". Η γνωστότερη μορφή της είναι η συμπίεση των τραγουδιών σε αρχεία μορφής MP3 και η διάθεση τους μέσω Internet, χωρίς τη συγκατάθεση των δικαιούχων, δηλαδή χωρίς πληρωμή των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης σε αυτούς που επένδυσαν στη δημιουργία αυτών των τραγουδιών.

Το "MP3" είναι πλέον η συχνότερη λέξη αναζήτησης στο Διαδίκτυο, παίρνοντας την πρώτη θέση από τη λέξη "sex". Τα περισσότερα αρχεία MP3 διατίθενται από FTP (File Transfer Protocol) servers και από World Wide Web sites. Παράλληλα, μπορούμε να βρούμε τέτοια αρχεία και από επιχειρηματικά intranets, πανεπιστημιακούς κόμβους με υψηλό bandwidth, Internet Relay Chat (IRC) rooms, Mailing lists και Bulletin Boards.

Η μεγάλη απήχηση του MP3 οδήγησε τις εταιρίες ηλεκτρονικών στην κατασκευή φορητών MP3 players όπως τα MPMan, Diamond Multimedia's Rio και πολλά άλλα που ακολούθησαν. Οι καταναλωτές πλέον μπορούν να ακούσουν τα αποθηκευμένα μουσικά αρχεία όπου θέλουν, ενώ στο παρελθόν ήταν απαραίτητη η χρήση του υπολογιστή τους.

Η χρήση αρχείων MP3 και σε συμβατική μορφή πειρατείας αποτελεί ένα ακόμη πρόβλημα, με τη χρήση CD και CD-R που μπορούν να περιέχουν εκατοντάδες ηχογραφήματων. Αυτά τα CD και CD-R διανέμονται συνήθως με ταχυδρομικές παραγγελίες που πραγματοποιούνται στο Internet.

Η μουσική πειρατεία στο Internet είναι ήδη διαδεδομένη. Υπολογίζεται ότι οποιαδήποτε χρονική στιγμή, πάνω από ένα εκατομμύριο παράνομα αρχεία MP3 είναι διαθέσιμα στο Διαδίκτυο και το πρόβλημα αυξάνεται ραγδαία. Είναι αδύνατο να υπολογιστεί ο αριθμός των τραγουδιών που αποθηκεύονται παράνομα κάθε χρόνο. Η εταιρεία Forrester Research υπολόγισε στις αρχές του 1999 ότι πάνω από 3 εκατομμύρια παράνομα αρχεία MP3 αποθηκεύονται καθημερινά.

Μεγάλης σημασίας είναι η επίδραση της ηλεκτρονικής πειρατείας στην ανάπτυξη ενός νόμιμου περιβάλλοντος ηλεκτρονικής διάθεσης μουσικής μέσω του Internet. Γιατί να πληρώνουν οι καταναλωτές για "να κατεβάσουν" μουσική από το Δίκτυο, όταν μπορούν να βρουν αυτό που θέλουν δωρεάν από τα πειρατικά sites; Είναι προφανής η αρνητική επίδραση του φαινομένου στις τεράστιες επενδύσεις σε νέες τεχνολογίες, τόσο των δισκογραφικών εταιριών, όσο και των εταιριών ηλεκτρονικού εμπορίου.

Οι κατά τόπου ενώσεις των δισκογραφικών εταιριών έχουν εντοπίσει παράνομα αρχεία μουσικής σε πάνω από 50 χώρες. Οι πλειοψηφία αυτών βρίσκεται αναπόφευκτα, στις ΗΠΑ όπου ο αριθμός των χρηστών είναι μεγαλύτερος.

Η δωρεάν διάθεση αρχείων MP3 στο Internet από πειρατικά sites δεν γίνεται χωρίς όφελος για τους πειρατές. Τα διαφημιστικά banners σε μία ιστοσελίδα αποφέρουν στους ιδιοκτήτες των σελίδων 0.10 δολάρια per click. Αυτό μεταφράζεται σε αρκετές δεκάδες έως και εκατοντάδες δολάρια το μήνα για τα sites που είναι γνωστά και δέχονται εκατοντάδες επισκέπτες καθημερινά.

Σε συνεργασία οι οργανισμοί διαχείρισης δικαιωμάτων, επενδύουν στην ανάπτυξη ενός λογισμικού ικανού να ανιχνεύει με αυτοματοποιημένες διαδικασίες το σύνολο του Διαδικτύου και να εντοπίζει τις ιστοσελίδες με παράνομο περιεχόμενο, έτσι ώστε να απαιτείται λιγότερος χρόνος για τον εντοπισμό των πειρατών, ώστε οι νομικές ενέργειες κατά των παραβατών να είναι αποτελεσματικότερες.

Digital File Check - Πρόγραμμα ελέγχου του υπολογιστή.

Οι φίλοι της μουσικής που θέλουν να είναι ασφαλείς και νόμιμοι στο Internet έχουν τη δυνατότητα να χρησιμοποιήσουν ένα νέο, δωρεάν λογισμικό για να τους βοηθήσει να σταματήσουν τη χρήση του υπολογιστή τους για παράνομες ανταλλαγές αρχείων μουσικής και κινηματογραφικών ταινιών.

Το Digital File Check είναι ένα απλό εκπαιδευτικό εργαλείο που απευθύνεται σε χρήστες υπολογιστών, ακόμα και αν είναι νέοι στο χώρο της online μουσικής. Το Digital File Check βοηθάει στο να διαπιστώσετε εσείς, η οικογένεια σας και οι φίλοι σας, πως μπορείτε να απολαύσετε μουσική και ταινίες νόμιμα και υπεύθυνα, χωρίς να κινδυνεύετε από νομικές ενέργειες των δικαιούχων πνευματικής ιδιοκτησίας των έργων.

Το Digital File Check σας βοηθάει να εντοπίσετε και να αφαιρέσετε ή να εμποδίσετε τη λειτουργία προγραμμάτων "ανταλλαγής αρχείων" που χρησιμοποιούνται ευρέως για την παράνομη διανομή αρχείων. Επιτρέπει επίσης στο χρήστη να διαγράψει μουσική και ταινίες από τους "κοινόχρηστους φακέλους" του υπολογιστή, από όπου συνήθως γίνεται η παράνομη ανταλλαγή.

Το Digital File Check αναπτύχθηκε από την IFPI που αντιπροσωπεύει τη μουσική βιομηχανία με την MPA (Motion Picture association), που αντιπροσωπεύει την κινηματογραφική βιομηχανία. Το Digital File Check είναι ιδανικό για διάφορες κατηγορίες χρηστών, όπως για γονείς που ανησυχούν για το είδος αρχείων που ανταλλάζουν τα παιδιά τους, για εταιρίες ή ακαδημαϊκά ιδρύματα όπου παρουσιάζεται αλόγιστη χρήση αποθηκευτικού χώρου και ταχύτητας σύνδεσης καθώς και για χρήστες που πιστεύουν ότι δεν έχουν πλήρη έλεγχο του υπολογιστή τους. Για όλες τις παραπάνω κατηγορίες, οι νομικές ευθύνες που υπάρχουν αποτελούν από μόνες τους σημαντικό λόγο να εγκαταστήσει και να χρησιμοποιήσει κάποιος το Digital File Check.

Το Digital File Check μπορείτε να κατεβάσετε ΔΩΡΕΑΝ από τη διεύθυνση: <http://www.ifpi.org/dfc/downloads/dfc.html>. Έχει μέγεθος ενός τραγουδιού (3,4 Mb) και διαθέτει οδηγίες εγκατάστασης και demo σε 7 γλώσσες.

ΕΚΛΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Η ΕΚΛΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΩΣ ΣΥΜΒΑΣΗ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Εισαγωγή

Οι συμβάσεις που αφορούν την αξιοποίηση έργων που προστατεύονται από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας κατατάσσονται, σύμφωνα με το σύστημα του ν. 2121/1993, σε τρεις κατηγορίες²¹. Η πρώτη περιλαμβάνει τις συμβάσεις με τις οποίες αναλαμβάνεται η υποχρέωση μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος στο σύνολο του ή ορισμένων εξουσιών που απορρέουν από αυτό. Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τις συμβάσεις με τις οποίες ο πνευματικός δημιουργός αναθέτει στον αντισυμβαλλόμενο του και αυτός αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει ορισμένες ή ενδεχομένως και όλες τις εξουσίες που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα. Τέλος, στην Τρίτη κατηγορία περιλαμβάνονται οι συμβάσεις με τις οποίες ο δημιουργός απλώς επιτρέπει στον αντισυμβαλλόμενο να ασκήσει όλες ή μερικές από τις εξουσίες του περιουσιακού δικαιώματος.

Οι προαναφερόμενες, ωστόσο, κατηγορίες συμβάσεων δεν εξαντλούν τις δυνατότητες οικονομικής αξιοποίησης των έργων, με την έννοια του άρθρου 2 ν. 2121/1993. Στην υπό ευρεία έννοια «εκμετάλλευση» τους θα πρέπει να προστεθούν: α) οι συμβάσεις καταπιστευτικής εκχώρησης σε τρίτους (εταιρίες συλλογικής διαχείρισης), με τις οποίες ο δημιουργός παραχωρεί σ' αυτούς το δικαίωμα διαχείρισης όλων ή ορισμένων μόνον περιουσιακών δικαιωμάτων του (μη γνήσιες συμβάσεις εκμετάλλευσης), β) η εκ του νόμου αυτοδίκαιη, ολική ή μερική, μεταβίβαση περιουσιακών εξουσιών (cession legis), που επέρχεται ως συνέπεια άλλης συμφωνίας όπως λ.χ. μια σύμβαση εργασίας ή μια σύμβαση οπτικοακουστικής παραγωγής, η οποία σύμφωνα με τον κανόνα του άρθρου 17 ν. 2121/1993, δεν συνεπάγεται μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος ούτε παρέχει στο νέο κτήτορα εξουσίες εκμετάλλευσης του έργου, εκτός αν εγγράφως έχει συμφωνηθεί το αντίθετο.

Οι συμβάσεις που αποσκοπούν στη οικονομική αξιοποίηση των έργων του πνεύματος συνάπτονται είτε μεταξύ δημιουργού, ως αρχικού δικαιούχου του συνολικού ηθικού και περιουσιακού δικαιώματος και τρίτου (πρωτογενείς συμβάσεις εκμετάλλευσης) είτε μεταξύ παραγωγό τρόπο δικαιούχου μιας ή περισσότερων επιμέρους περιουσιακών εξουσιών και τρίτου (δευτερογενείς συμβάσεις).

Το άρθρο 52 στοιχείο α του Ν. 2121/1993 καθιερώνει τον έγγραφο τύπο ως γενικό κανόνα που ισχύει για όλες τις δικαιοπραξίες που αφορούν τα συγγενικά δικαιώματα, τα οποία προβλέπονται στα άρθρα 46 έως 51. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι η μη τήρηση του γραπτού τύπου συνεπάγεται την ακυρότητα της δικαιοπραξίας, αφού ρητά ορίζεται στο νόμο ότι οι δικαιοπραξίες που αφορούν τα συγγενικά δικαιώματα ισχύουν μόνο εφόσον έγιναν γραπτώς. Πρόκειται για συστατικό τύπο που αποτελεί προαπαιτούμενο του κύρους της σχετικής δικαιοπραξίας.

²¹ : Α. Δεσποτίδου, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, σ 15
Δ. Καλλίνικου, Πνευματική ιδιοκτησία & Συγγενικά δικαιώματα, β' έκδοση σ.162

Κατά συνέπεια, η παραχώρηση αδειών χρήσης από τους δικαιούχους των συγγενικών δικαιωμάτων υποβάλλεται υποχρεωτικά στον έγγραφο τύπο. Η άδεια για την αναπαραγωγή της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης πρέπει να δίνεται γραπτώς από τον εκδότη.

Εννοιολογική προσέγγιση της εκδοτικής σύμβασης

Ως εκδοτική σύμβαση ορίζεται η σύμβαση με την οποία ο ένας συμβαλλόμενος (δημιουργός) αναλαμβάνει την υποχρέωση να μεταβιβάσει στον αντισυμβαλλόμενο του (εκδότη) τις σχετικές με την έκδοση περιουσιακές εξουσίες αναπαραγωγής και διανομής του έργου στο κοινό και να του παραχωρήσει τη χρήση του υλικού φορέα, όπου έχει ενσωματωθεί το πνευματικό του έργο που πρόκειται να εκδοθεί²². Αντίστοιχα ο εκδότης αναλαμβάνει την υποχρέωση να αναπαράγει το έργο και να διανείμει τα αντίτυπα ή αντιγράφα του στο κοινό, στο όνομά του, για δικό του λογαριασμό και με δικό του επιχειρηματικό κίνδυνο και να καταβάλλει στο δημιουργό τη νόμιμη ή τη συμφωνημένη – κατά κανόνα – ποσοστιαία αμοιβή.

Από τον παραπάνω ορισμό συνάγονται τα ακόλουθα:

1. Καταρχήν, η έκδοση αποτελεί υλική μορφή εκμετάλλευσης των πνευματικών έργων και συντίθεται από την αναπαραγωγή και τη διανομή του έργου στο κοινό. Ειδικότερα, στο πλαίσιο της κλασσικής εκδοτικής σύμβασης η αναπαραγωγή εκλαμβάνεται με τη στενή της παραδοσιακή της έννοια ως «μόνιμη» ή «σταθερή» αναπαραγωγή, η οποία οδηγεί στην παραγωγή υλικών αντιτύπων ή αντιγράφων του έργου (π.χ. βιβλίων δίσκων, μαγνητοταινιών), ανεξάρτητα από τη μέθοδο αντιγραφής (αναλογική, ψηφιακή κλπ) ή το μέσο (φωτοχημικό, μηχανικό, ηλεκτρονικό κλπ) που χρησιμοποιείται. Παράλληλα, η διανομή του έργου στο κοινό, με την οποία ολοκληρώνεται η διαδικασία της έκδοσης, διενεργείται με μεταβίβαση της κυριότητας των αντιτύπων ή των αντιγράφων του έργου σε εκτέλεση συμβάσεων πώλησης ή με άλλους τρόπους. Επομένως, η πραγματοποίηση της έκδοσης συνίσταται αφενός στην παραγωγή σταθερών (υλικών) αντιτύπων ή αντιγράφων, στα οποία ενσωματώνεται το έργο που εκδίδεται και αφετέρου στη διάθεση τους στο κοινό, κατά κανόνα έναντι συγκεκριμένου ανταλλάγματος. Με τη έννοια αυτή η κλασσική εκδοτική σύμβαση διακρίνεται από την «ηλεκτρονική έκδοση» (electronic publishing), η οποία περιλαμβάνει την ψηφιακή αναπαραγωγή και διάδοση των έργων τόσο off-line, δηλαδή με τη μορφή σταθερών ψηφιακών αντιγράφων (όπως π.χ. CD-ROM), όσο και on-line, δηλαδή μέσω ψηφιακών δικτύων (π.χ. Internet) ή άλλων σύγχρονων μέσων επικοινωνίας (π.χ. τηλεπικοινωνιακών δικτύων, δορυφόρων κλπ). Η δημιουργία πάντως σταθερών ψηφιακών αντιγράφων, που προϋποθέτει την ψηφιοποίηση του έργου και η διάθεση αυτών των αντιγράφων στο κοινό με μεταβίβαση της κυριότητας τους (διανομή) καλύπτεται από την ευρεία έννοια της «έκδοσης».
2. η έκδοση του έργου αποτελεί την κύρια «λειτουργία» και το βασικό «σκοπό» της εκδοτικής σύμβασης. Η πραγματοποίηση της έκδοσης καθίσταται δυνατή με την άσκηση των σχετικών περιουσιακών εξουσιών, που ο δημιουργός μεταβιβάζει στον εκδότη κατά κανόνα αποκλειστικά. Εξάλλου, είναι σαφές ότι ο δημιουργός στο πλαίσιο της υποσχετικής εκδοτικής σύμβασης

²² Α. Δεσποτίδου, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, σ. 78

υποχρεούται να μεταβιβάσει στον εκδότη καταρχήν μόνον τις περιουσιακές εξουσίες που αντιστοιχούν στη σύνθετη εκδοτική ενέργεια, δηλαδή τις εξουσίες της αναπαραγωγής και διανομής του έργου στο κοινό, όχι όμως και τις εξουσίες διασκευής, μετάφρασης, δημόσιας εκτέλεσης του έργου κλπ, εκτός και αν κάτι άλλο έχει ρητά συμφωνηθεί. Οι σχετικές με την έκδοση περιουσιακές εξουσίες, ελλείψει αντίθετης συμφωνίας, μεταβιβάζονται περιορισμένα (από άποψη περιεχομένου, τόπου, χρόνου κλπ), στην έκταση που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Συνεπώς και η μεταβίβαση που επέρχεται σε εκτέλεση της υποσχετικής εκδοτικής σύμβασης είναι κατά κανόνα περιορισμένη και αποκλειστική.

3. η υποχρέωση περιορισμένης και αποκλειστικής μεταβίβασης ορισμένων περιουσιακών εξουσιών, που απορρέουν από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας επί του συμβατικού αντικειμένου, οδηγεί σε περαιτέρω οριοθέτηση του περιεχομένου της εκδοτικής σύμβασης με βάση το αντικείμενο της. Όπως ήδη επισημάνθηκε, το αντικείμενο της εκδοτικής σύμβασης είναι εξαιρετικά ευρύ. Σ' αυτό μπορεί, κατά την κρατούσα και ορθότερη άποψη, να υπαχθεί κάθε έργο που προστατεύεται από το δίκαιο της πνευματικής ιδιοκτησίας (ν. 2121/1993) και είναι δυνατόν να αναπαραχθεί με τη μορφή υλικών αντιτύπων ή αντιγράφων.
4. δημιουργός θεωρείται μόνον ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού δικαιώματος και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου που πρόκειται να εκδοθεί, ο οποίος κατά κανόνα είναι το φυσικό πρόσωπο που το δημιούργησε (πρωτότυπη κτήση). Με άλλα λόγια, στο πλαίσιο του συνήθους τύπου της εκδοτικής σύμβασης αντισυμβαλλόμενος του εκδότη είναι ο «δημιουργός», με την έννοια του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας.
Από την άλλη πλευρά, εκδότης είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αναλαμβάνει να πραγματοποιήσει τη συμφωνημένη έκδοση, δηλαδή να αναπαραγάγει και να διανείμει στο κοινό το πνευματικό δημιούργημα που αποτελεί το αντικείμενο της εκδοτικής σύμβασης, στο όνομα του, για δικό του λογαριασμό και με δικό του επιχειρηματικό κίνδυνο.
5. τέλος, όπως συνάγεται από τον εννοιολογικό προσδιορισμό της σύμβασης, ο εκδότης οφείλει να καταβάλει στον αντισυμβαλλόμενο του μια κατά κανόνα ποσοστιαία αμοιβή, η οποία, σε συνδυασμό με την κύρια υποχρέωση έκδοσης που ο ίδιος αναλαμβάνει, συνιστά το «αντιστάθμισμα» της παροχής του δημιουργού.

ΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

Με την εκδοτική σύμβαση ο δημιουργός αναλαμβάνει δύο κύριες και νομικά ισοδύναμες υποχρεώσεις²³: α) την κατά κανόνα αποκλειστική μεταβίβαση των σχετικών με την έκδοση περιουσιακών εξουσιών, δηλαδή των εξουσιών αναπαραγωγής και διανομής του έργου στο κοινό, στην έκταση που καθορίζεται με

²³ Α. Δεσποτίδου, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, σ. 134

βάση τον επιδιωκόμενο από τη σύμβαση σκοπό (άρθρο 15 παρ. 4 ν. 2121/1993) και β) την παράδοση του έργου στον εκδότη στη συμφωνημένη ή συναλλακτικά αναμενόμενη μορφή, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της παραχώρησης της χρήσης του υλικού φορέα, όπου το συγκεκριμένο έργο ενσωματώνεται. Οι κύριες αυτές υποχρεώσεις του δημιουργού πηγάζουν άμεσα από τη συμφωνία των μερών, από την οποία ο δημιουργός προσδοκά σημαντικά προσωπικά οφέλη, τόσο ηθικά (αναγνώριση, καταξίωση) όσο και περιουσιακά (ποσοστιαία αμοιβή).

Από την άλλη πλευρά ο εκδότης αναλαμβάνει την υποχρέωση να προβεί στην έκδοση του έργου (αναπαραγωγή και διανομή του έργου στο κοινό), δηλαδή να πραγματοποιήσει την έκδοση στο όνομα του και για δικό του λογαριασμό, σύμφωνα με τα όσα καθορίστηκαν στη σύμβαση ή επικρατούν στη σχετική αγορά και συγχρόνως να καταβάλλει στο δημιουργό τη νόμιμη ή τη συμφωνημένη κατά κανόνα ποσοστιαία αμοιβή. Οι παρεπόμενες υποχρεώσεις του εκδότη οριοθετούν την επιχειρηματική του ελευθερία σχετικά με την εκμετάλλευση που αναλαμβάνει και αναφέρονται, μεταξύ άλλων, στην κατάλληλη διαφήμιση της έκδοσης, στην παράλειψη κάθε ενέργειας ικανής να μειώσει την επιτυχία της ή να βλάψει τη φήμη του δημιουργού και γενικότερα τα ηθικά και περιουσιακά συμφέροντα του, στην παροχή λογοδοσίας και πληροφοριών στο δημιουργό ως προς την πορεία και τα οικονομικά αποτελέσματα της έκδοσης, στη μέριμνα για την επιμελημένη εμφάνιση των αντιτύπων ή αντιγράφων, στη δωρεάν παροχή ορισμένων από αυτά στους κριτικούς και στο δημιουργό καθώς και στην υποχρέωση επιστροφής του πρωτοτύπου ή – κατά περίπτωση – του αντιγράφου του έργου στο δημιουργό, με την ολοκλήρωση της αναπαραγωγής. Πάντως καθοριστικές για το νομικό χαρακτηρισμό της εξεταζόμενης σύμβασης είναι κατά βάση οι κύριες υποχρεώσεις των συμβαλλόμενων μερών, ενώ οι παρεπόμενες υποχρεώσεις τους θα πρέπει να συνεκτιμώνται ανάλογα με το λειτουργικό βάρος που έχουν σε κάθε περίπτωση.

Από τα παραπάνω καθίσταται σαφές ότι η εκδοτική σύμβαση είναι ενοχική, υποσχετική και αμφοτεροβαρής: Ενοχική με την έννοια ότι η κατάρτισή της συνεπάγεται τη γέννηση ενοχικών δικαιωμάτων και υποχρεώσεων και για τους δύο συμβαλλόμενους. Υποσχετικά με την έννοια ότι η κατάρτιση της δεν επιφέρει μεταβίβαση ή άλλη άμεση μεταβολή των σχετικών με την έκδοση περιουσιακών εξουσιών αλλά απλώς δημιουργεί υποχρεώσεις του κάθε συμβαλλόμενου μέρους για παροχή και αντίστοιχες απαιτήσεις της άλλης πλευράς. Γνήσια αμφοτεροβαρής, τέλος, με την έννοια ότι οι υποχρεώσεις που αναλαμβάνει το κάθε συμβαλλόμενο μέρος τελούν, από τη γέννηση μέχρι και την απόσβεση τους, σε σχέση διαρκούς αλληλεξάρτησης και ανταλλακτικής ισοτιμίας με τις υποχρεώσεις του αντισυμβαλλομένου του.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΗ ΑΜΟΙΒΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥ

Γενικά

Η υποχρέωση του εκδότη να καταβάλλει στο δημιουργό τη νόμιμη ή συμφωνημένη αμοιβή αποτελεί κύρια υποχρέωση του αφού είναι απαραίτητο στοιχείο της μορφής της τυπικής εκδοτικής σύμβασης.

Η αξίωση αμοιβής ως ενοχική απαίτηση μπορεί να μεταβιβάζεται ελεύθερα σε οποιονδήποτε τρίτο και μάλιστα εκ των προτέρων. Αυτονόητο είναι, ότι η απαίτηση αυτή υφίσταται έναντι εκείνου που έχει αναλάβει την εκμετάλλευση του έργου,

δηλαδή του εκδότη και όχι έναντι εκείνου που έχει αποκτήσει την κυριότητα του υλικού φορέα του έργου²⁴.

Η νομοθετική ρύθμιση

Α. Η γενική ρύθμιση για την ποσοστιαία αμοιβή (άρθρο 32 ν. 2121/1993)

Το άρθρο 32, καθιερώνει ως γενικό κανόνα την ποσοστιαία αμοιβή του δημιουργού για κάθε δικαιοπραξία που αφορά στο περιουσιακό δικαίωμα. Εισάγει αναγκαστικό δίκαιο και αποσκοπεί στην προστασία του δημιουργού, ο οποίος μπορεί πλέον να διεκδικεί τη διαρκή συμμετοχή του στη μελλοντική οικονομική επιτυχία του έργου του. Η ποσοστιαία αμοιβή, αν και δεν αποκλείεται να αποβεί σε βάρος του δημιουργού στην περίπτωση που το έργο του δεν συναντήσει την αναμενόμενη απήχηση, παρίσταται ως ο δικαιότερος τρόπος ανταμοιβής του και συντείνει στην εξισορρόπηση των συχνά αλληλοσυγκρουόμενων συμφερόντων που εμπλέκονται στην εκμετάλλευση των πνευματικών έργων.

Η γενική καθιέρωση της ποσοστιαίας αμοιβής ρυθμίζεται, όμως, με τρόπο που καθιστά προβληματική την εφαρμογή της. Ως βάση για τον υπολογισμό της αμοιβής που ο εκδότης οφείλει να καταβάλει στο δημιουργό για την έκδοση του έργου του λαμβάνονται «όλα ανεξαιρέτως τα ακαθάριστα έσοδα ή έξοδα ή τα συνδυασμένα ακαθάριστα έσοδα και έξοδα, που πραγματοποιούνται από τη δραστηριότητα του αντισυμβαλλομένου (εκδότη) και προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου». Κατά συνέπεια, ποσά που προέρχονται από την επαγγελματική δραστηριότητα του εκδότη αλλά δεν έχουν σχέση με την έκδοση του συγκεκριμένου έργου δεν συνυπολογίζονται.

Η απλούστερη αρχική πρόταση να λαμβάνονται σε κάθε περίπτωση υπόψη για τον υπολογισμό της ποσοστιαίας αμοιβής μόνο οι «ακαθάριστες εισπράξεις» δεν επικράτησε. Η εφαρμογή της συγκεκριμένης ρύθμισης προσκρούει ιδίως στο γεγονός ότι δεν υπάρχουν γενικές διατάξεις ούτε για τον καθορισμό αλλά ούτε και για τον έλεγχο της βάσης υπολογισμού που θα επιλέξουν οι συμβαλλόμενοι. Ορίζονται τρεις περιπτώσεις στις οποίες είναι δυνατή η απόκλιση από την αρχή της ποσοστιαίας αμοιβής. Ειδικότερα, επιτρέπεται ο προσδιορισμός της αμοιβής του δημιουργού σε ορισμένο ποσό όταν: α) είναι πρακτικά αδύνατο να προσδιοριστεί η βάση υπολογισμού ή λείπουν τα μέσα ελέγχου για την εφαρμογή του ποσοστού, β) τα έξοδα που απαιτούνται για τον υπολογισμό και τον έλεγχο είναι δυσανάλογα μεγάλα σε σχέση με την αμοιβή που πρόκειται να εισπραχθεί και γ) η φύση ή οι συνθήκες της εκμετάλλευσης καθιστούν αδύνατη την εφαρμογή του ποσοστού. Αυτό κατά το νόμο συμβαίνει ιδίως όταν η συμβολή του δημιουργού δε αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του όλου πνευματικού δημιουργήματος ή όταν η χρήση του έργου έχει δευτερεύοντα χαρακτήρα σε σχέση με το αντικείμενο της εκμετάλλευσης (π.χ. τραγούδι μεμονωμένου δημιουργού που περιλαμβάνεται σε συλλογικό δίσκο μαζί με έργα άλλων δημιουργών κλπ.). Την ίδια δικαιολογητική βάση φαίνεται να έχει και η εξαιρετική ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 33, που ισχύει στο πλαίσιο της σύμβασης έντυπης έκδοσης. Εξάλλου, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 32, η συμφωνία της αμοιβής σε ορισμένο ποσό επιτρέπεται και για τα έργα που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας καθώς και για προγράμματα η/υ και κάθε είδους διαφήμιση.

²⁴ Α. Δεσποτίδου, Φύση και λειτουργία της εκδοτικής σύμβασης, σ 394

Εκδοτικός Οίκος Σακαρέλη

Δ. Καλλίνικου, Πνευματική ιδιοκτησία & Συγγενικά δικαιώματα, β' έκδοση, σ 165

Όταν, όμως, δεν συντρέχει περίπτωση απόκλισης από τον κανόνα της ποσοστιαίας αμοιβής, δεν τίθεται νομοθετικό όριο στο ύψος του ποσοστού στο οποίο πρέπει να προσδιορισθεί η αμοιβή του δημιουργού. Αυτό καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ των συμβαλλομένων και ενδέχεται να είναι διαφορετικό για κάθε επόμενη έκδοση του έργου. Όμως με δεδομένη τη διαπραγματευτική ανισότητα μεταξύ δημιουργού και εκδότη, είναι ορατός ο κίνδυνος συμπίεσης των οικονομικών συμφερόντων του δημιουργού μέχρι μηδενισμού τους. Γι' αυτό προτείνεται μια διορθωτική ερμηνεία της ρύθμισης προς το συμφέρον του ασθενέστερου διαπραγματευτικά δημιουργού. Συγκεκριμένα υποστηρίζεται ότι ως όριο στον καθορισμό της ποσοστιαίας αμοιβής των δημιουργών στο πλαίσιο συγκεκριμένων συμβάσεων εκμετάλλευσης, όπως π.χ το άρθρο 33 παρ.1 για τη σύμβαση έντυπης έκδοσης.

Ο χρόνος καταβολής της αμοιβής στο δημιουργό στις περισσότερες περιπτώσεις προβλέπεται ρητά στη σύμβαση. Διαφορετικά θα ισχύει ό,τι συνηθίζεται στον οικείο εκδοτικό κλάδο για τη συγκεκριμένη κατηγορία έργων. Έτσι, η ποσοστιαία αμοιβή καταβάλλεται στο δημιουργό συνήθως μία φορά το χρόνο, μέσα σε τρεις μήνες από το κλείσιμο του ισολογισμού, που κατά κανόνα γίνεται στο τέλος κάθε οικονομικού έτους. Περίπτωση να δοθεί προκαταβολή στο δημιουργό με την υπογραφή της συμφωνίας ή τη θέση του έργου σε κυκλοφορία, δεν αποκλείεται. Εάν η αμοιβή συμφωνηθεί σε ορισμένο ποσό (κατά' αποκοπή), τμήμα του ποσού αυτού συνήθως προκαταβάλλεται στο δημιουργό με την υπογραφή της σύμβασης ή την παράδοση του υλικού φορέα, το δε υπόλοιπο δίνεται μόλις το έργο τεθεί σε κυκλοφορία. Το ζήτημα εάν η συγκεκριμένη κατ' αποκοπή αμοιβή καλύπτει όλες τις μελλοντικές εκδόσεις του έργου ή αναφέρεται μόνο στην πρώτη έκδοση, οπότε ο δημιουργός θα δικαιούται ξεχωριστή αμοιβή για κάθε νέα έκδοση ή επανέκδοση, κατά κανόνα ρυθμίζεται ειδικά στη σύμβαση, άλλως συνάγεται ερμηνευτικά από αυτή.

B. Η ποσοστιαία αμοιβή στη σύμβαση έντυπης έκδοσης

Η αμοιβή που ο εκδότης οφείλει να καταβάλει «στο δημιουργό για την αναπαραγωγή και τη διανομή του έργου ή αντιτύπων αυτού, συμφωνείται σε ορισμένο ποσοστό επί της λιανικής τιμής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων».

Ως βάση για τον υπολογισμό του ποσοστού τίθεται εδώ η τιμή λιανικής πώλησης των αντιτύπων, πράγμα που προϋποθέτει δέσμευση της λιανικής τιμής του βιβλίου. Από τη λιανική τιμή των βιβλίων, επί της οποίας υπολογίζεται η ποσοστιαία αμοιβή του δημιουργού/ συγγραφέα, είναι εύλογο να αφαιρείται ο προβλεπόμενος ΦΠΑ ή άλλος φόρος που προστίθεται ή περιέχεται στην τιμή, δεδομένου ότι το χρηματικό αυτό ποσό δεν αποτελεί έσοδο στον εκδότη.

Όσον αφορά στο ύψος του ποσοστού, αυτό προσδιορίζεται καταρχήν ελεύθερα από τους συμβαλλόμενους. Συγκεκριμένα για τα λογοτεχνικά έργα (διηγήματα, δοκίμια, ποιήματα κλπ), τα θεατρικά και ταξιδιωτικά έργα καθώς και τις βιογραφίες, που εκδίδονται στην πρωτότυπη γλώσσα με τη μορφή βιβλίου, το ύψος της οφειλόμενης αμοιβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το 10% επί της λιανικής τιμής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. Τούτο, όμως, ισχύει μετά την πώληση των 1000 πρώτων αντιτύπων και εφόσον τα παραπάνω έργα δεν εκδίδονται σε σχήμα «βιβλίου τσέπης».

Κατά τα λοιπά, το ύψος του ποσοστού που συμφωνείται μπορεί να διαφοροποιείται ανά έκδοση ή ανάλογα με τον αριθμό των αντιτύπων που εκδίδονται (π.χ. για τα 2500 πρώτα αντίτυπα το 10%, για τα επόμενα 2000 το 15% κλπ). Θα είναι δε κατά κανόνα υψηλότερο για τις επόμενες εκδόσεις, δεδομένου ότι σε αυτές

μειώνεται ο επιχειρηματικός κίνδυνος του εκδότη. Εφόσον, όμως, πρόκειται για κάποια «αναθεωρημένη και βελτιωμένη» νέα έκδοση, όπως συνήθως συμβαίνει στα επιστημονικά έργα, το ύψος του ποσοστού δεν αποκλείεται να μειωθεί, με την αιτιολογία ότι οι εργασίες της αναθεώρησης προϋποθέτουν σημαντικά έξοδα από την πλευρά του εκδότη. Εάν, πάλι, τίποτε δεν ορίζεται στη σύμβαση και αυτή έχει καταρτισθεί για περισσότερες ή απεριόριστες εκδόσεις, θα ισχύει για κάθε επόμενη έκδοση το ποσοστό που συμφωνήθηκε για την αρχική (πρώτη) έκδοση, εκτός και αν πρόκειται για έργα που το αρχικά συμφωνημένο ποσοστό είναι κατώτερο από 10%. Στην τελευταία περίπτωση, για κάθε αντίτυπο που πωλείται μετά τα πρώτα 1000, θα ισχύσει το προβλεπόμενο στο νόμο κατώτατο ποσοστό (10%).

Πάντως για λόγους προστασίας και των δημιουργών που καταρτίζουν συμβάσεις έντυπης έκδοσης θα πρέπει να γίνουν δεκτά τα όσα υποστηρίχθηκαν παραπάνω, σε σχέση με την ερμηνευτική εισαγωγή «κατώτατων ορίων» στο συμβατικό προσδιορισμό του ύψους των ποσοστών.

Έτσι, η αμοιβή του δημιουργού μπορεί να συμφωνηθεί σε ορισμένο ποσό για συγκεκριμένες κατηγορίες βιβλίων ή άλλων έντυπων εκδόσεων που απαριθμούνται αποκλειστικά στο νόμο, όπως συλλογικά έργα, σχολικά βιβλία και βοηθήματα, πρόλογοι, σχολιασμοί και παρουσιάσεις, πρακτικοί οδηγοί και εκπαιδευτικό υλικό (άτλαντες, χάρτες κλπ), εικονογραφήσεις και φωτογραφικό υλικό έντυπων εκδόσεων, μη λογοτεχνικά εικονογραφημένα παιδικά βιβλία, πολυτελείς εκδόσεις, περιοδικά και εφημερίδες. Το ποσό αυτό συνήθως προσδιορίζεται με βάση μια συγκεκριμένη αμοιβή ανά τυπογραφικό δεκαεξασέλιδο καθορισμένης περιεκτικότητας λέξεων ή ανά τυπογραφικό στοιχείο, στις δε εφημερίδες και τα περιοδικά ανά σειρά. Μπορεί, όμως ανάλογα με το είδος της συμβολής (π.χ. εικονογράφηση), η αμοιβή του δημιουργού να προσδιορισθεί και σε ορισμένο εφάπαξ ποσό, ανεξάρτητα από την έκταση που καταλαμβάνει η συμβολή.

Ο εκδότης, πάντως, υποχρεούται να καταβάλει τη συμφωνημένη αμοιβή, ποσοστιαία ή κατ' αποκοπή, κατά τον «προσέκοντα» χρόνο. Ελλείψει ειδικής νομοθετικής πρόβλεψης, ως τέτοιος νοείται ο χρόνος που συμφωνήθηκε μεταξύ των μερών ή, εφόσον δεν υπάρχει σχετική συμφωνία, ο συναγόμενος από τις περιστάσεις και ιδίως από τις κρατούσες στις σχετικές συναλλαγές συνήθειες. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την κρατούσα στο χώρο των έντυπων εκδόσεων πρακτική, η εκκαθάριση των λογαριασμών «προς καταβολή στο συγγραφέα της ποσοστιαίας αμοιβής» γίνεται σε εξαμηνιαία βάση, τα δε πληρωτέα, βάσει των πωληθέντων αντιτύπων, ποσά καταβάλλονται μέσα σε τριάντα μέρες από το τέλος της εκκαθαριζόμενης περιόδου. Στην περίπτωση που η καταβλητέα αμοιβή καθορίστηκε σε ορισμένο ποσό, ισχύουν όσα αναφέρθηκαν παραπάνω στο πλαίσιο της γενικής ρύθμισης του άρθρου 32. ωστόσο, θα πρέπει να σημειωθεί ότι εφόσον η «κατ' αποκοπή» αμοιβή υπολογίζεται ανά σελίδα κειμένου ή ανά τυπογραφικό στοιχείο κλπ, δηλαδή σχετίζεται άμεσα με την οριστική έκταση του βιβλίου, η αποπληρωμή της θα πρέπει να γίνει μετά την ολοκλήρωση της τεχνικής διαδικασίας της αναπαραγωγής, άρα συγχρόνως με την έναρξη της διανομής του έργου στο κοινό.

Τέλος, ιδιαίτερος τρόπος αμοιβής προβλέπεται για τις συμβάσεις έκδοσης βιβλίων που προορίζονται για διδακτικούς και εν γένει εκπαιδευτικούς σκοπούς, όταν αντισυμβαλλόμενος του συγγραφέα είναι ο Οργανισμός Εκδόσεων Διδακτικών Βιβλίων (Ο.Ε.Δ.Β., πρώην Ο.Ε.Σ.Β.). σύμφωνα με την οποία στο συγγραφέα χορηγείται χρηματικό βραβείο ως αντάλλαγμα για την παραχώρηση της άδειας εκμετάλλευσης του βιβλίου του από τον Οργανισμό για μία τετραετία. Η διάρκεια παραχώρησης μπορεί να παραταθεί για μία ακόμη τριετία, κατά την οποία η ετήσια αμοιβή του συγγραφέα («αποζημίωση») ορίζεται στο 1/4 της αρχικής αμοιβής.

Προηγούμενως αδημοσίευτα έργα

Ως «προηγούμενως αδημοσίευτα έργα»²⁵ νοούνται τα έργα εκείνα τα οποία για πρώτη φορά νομίμως δημοσιεύονται ή παρουσιάζονται στο κοινό, μετά τη λήξη της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, δηλαδή μετά την πάροδο της ζωής του δημιουργού και 70 χρόνια μετά το θάνατό του.

Το νέο άρθρο 51 Α. Ν. 2121/1993 καθιερώνει ένα συγγενικό δικαίωμα και αναγνωρίζει προστασία ανάλογη με το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού για κάθε πρόσωπο το οποίο μετά τη λήξη της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για πρώτη φορά δημοσιεύει νομίμως ή παρουσιάζει νομίμως στο κοινό έργο που ήταν προηγούμενως «αδημοσίευτο». Η δημοσίευση θα πρέπει να εκληφθεί με την ευρεία έννοια του όρου και να θεωρηθεί «αδημοσίευτο» το έργο το οποίο δεν έχει παρουσιασθεί προηγούμενως στο κοινό με οποιοδήποτε τρόπο. Ως «νόμιμη» δημοσίευση ή παρουσίαση στο κοινό θεωρείται εκείνη που δεν αντίκειται σε καμία διάταξη του νόμου π.χ. η κλοπή αδημοσίευτου χειρογράφου που ανήκει σε τρίτο προσβάλλει το δικαίωμα κυριότητας στον υλικό φορέα, αλλά και το συγγενικό δικαίωμα που έχει ο κύριος του αδημοσίευτου χειρογράφου παρά το ότι το σχετικό δικαίωμα δεν έχει ακόμα ασκηθεί με την πρώτη δημοσίευση ή παρουσίαση στο κοινό του χειρογράφου. Η διάρκεια προστασίας του συγγενικού αυτού δικαιώματος είναι 25 έτη από τη στιγμή που για πρώτη φορά το έργο δημοσιεύτηκε νομίμως ή παρουσιάσθηκε στο κοινό νομίμως. Η διάρκεια υπολογίζεται από την 1^η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται της πρώτης νόμιμης δημοσίευσης ή παρουσίασης στο κοινό.

Σκοπός της διάταξης του νέου άρθρου 51 Α. Ν. 2121/1993 είναι αφενός να μην μείνουν απροστάτευτα τα έργα αυτά και αφετέρου να ενθαρρύνει ο νομοθέτης τη δημοσίευση ή παρουσίαση στο κοινό έργων τα οποία δεν έχουν δημοσιευθεί όσο διαρκεί το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας.

Η διάρκεια της προστασίας

Για τους εκδότες η διάρκεια προστασίας που καθιερώνεται είναι η ίδια διάρκεια που προβλέπεται και για τους άλλους δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων. Κατά συνέπεια το συγγενικό δικαίωμα των εκδοτών διαρκεί 50 χρόνια μετά την τελευταία έκδοση του έργου.

Η διάρκεια που προβλέπεται παραπάνω υπολογίζεται από την 1^η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται του γενεσιουργού γεγονότος.

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

Οι εκδότες έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης των έργων που έχουν εκδώσει. Η αναπαραγωγή θα πρέπει βέβαια να γίνεται με σκοπό εμπορικό και γενικότερα να αποβλέπει στην εκμετάλλευση της έκδοσης. Παρόλα αυτά όμως, η τεχνολογική εξέλιξη, η επικράτηση της πληροφορικής, η ανεξέλεγκτη

²⁵ Δ. Καλλίνικου, Πνευματική ιδιοκτησία & Συγγενικά δικαιώματα, β' έκδοση, σ.252, 254

αναπαραγωγή και οι τεράστιες δυνατότητες που προσφέρει η ψηφιακή εποχή την οποία ζούμε, αναδιαμορφώνουν συνεχώς τους τρόπους πρόσβασης και διακίνησης της πληροφορίας και της γνώσης, με αποτέλεσμα να οδηγεί στο να μην εισπράττουν οι πνευματικοί δημιουργοί τα νόμιμα δικαιώματά τους. Η φωτοτυπική αναπαραγωγή κειμένων- χρόνια πληγή του βιβλίου-, η δυνατότητα σάρωσης κειμένου, αποθήκευσης ή προβολής του υλικού στο διαδίκτυο ακόμα και εκτυπώσεις από αυτό, έχουν σαν σκοπό την κατάργηση της πνευματικής ιδιοκτησίας με αποτέλεσμα το μαρasmus της πνευματικής δημιουργίας. Ο Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης του Λόγου (ΟΣΔΕΛ)²⁶ αποτελεί κοινό συνεταιρισμό συγγραφέων και εκδοτών και σκοπός του είναι να εισπράττει και να διανέμει στους πνευματικούς δημιουργούς (συγγραφείς και εκδότες) έστω και ένα μέρος από αυτά που εκείνοι χάνουν από τους μη ελεγχόμενους σύγχρονους τρόπους αναπαραγωγής.

Ειδικότερα ο ΟΣΔΕΛ:

1. Εισπράττει ποσά που αφορούν αμοιβές πνευματικών δικαιωμάτων και τα οποία δεν αποδίδονται στους δικαιούχους, λόγω αναπαραγωγής μέσω φωτοτυπιών, ηλεκτρονικών υπολογιστών κ.λ.π. Συγκεκριμένα, εισπράττει το 4% από φωτοτυπικά μηχανήματα και χαρτί κατάλληλο για φωτοτυπία και 2% από τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να αναπληρώνει σε ένα βαθμό τα χαμένα εισοδήματα των δημιουργών.
2. Αποδίδει αυτά τα ποσά σε εκδότες και σε συγγραφείς που έχουν συνάψει με αυτόν σχετική Σύμβαση Ανάθεσης για την είσπραξη των ποσών αυτών.

Επομένως, με την υπογραφή της Σύμβασης Ανάθεσης*, οι συγγραφείς και οι εκδότες αναθέτουν στον Οργανισμό να εισπράττει για λογαριασμό τους τα χρήματα, που εκείνοι χάνουν από την παράνομη αναπαραγωγή των έργων τους και την οποία οι ίδιοι δεν είναι σε θέση να ελέγξουν.

Είναι πάντως η διεθνής πρακτική με την οποία οι δημιουργοί αποζημιώνονται για την ιδιωτική -και μόνον- αναπαραγωγή των έργων τους, την οποία επιτρέπει η νομοθεσία. Σε όλες τις πολιτισμένες χώρες το συλλογικό αυτό δικαίωμα το διαχειρίζονται Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης όπως ο **ΟΣΔΕΛ**. Ο Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου είναι μη κερδοσκοπικός συνεταιρισμός συγγραφέων, δημοσιογράφων, μεταφραστών και εκδοτών, εγκεκριμένος από το Υπουργείο Πολιτισμού και τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Δεν εμπλέκεται στα δικαιώματα, που εισπράττουν οι συγγραφείς από τους εκδότες τους, αλλά μόνο στην «**εύλογη αμοιβή**» λόγω **παράνομης αναπαραγωγής**. Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Ομοσπονδίας για τα Δικαιώματα Αναπαραγωγής ([IFRRO](http://www.ifrro.org)) και είναι συμβεβλημένος με τους δημιουργούς από 19 χώρες από όλο τον κόσμο.

Ως προς τα υπόλοιπα δικαιώματα τα οποία ο ΟΣΔΕΛ διεκδικεί για λογαριασμό συγγραφέων και εκδοτών διευκρινίζουμε τα εξής:

Α) Δικαιώματα εκμίσθωσης ή δανεισμού

Αφορά αποκλειστικά και μόνο τη χρήση που γίνεται από δανειστικές βιβλιοθήκες (κρατικές, δημοτικές πανεπιστημιακές ή ιδιωτικές). Εκμίσθωση είναι ο δανεισμός με αντάλλαγμα, ενώ ο δανεισμός είναι χωρίς αντάλλαγμα. Ο εκδότης είναι πρακτικά αδύνατο ή ασύμφορο να προβαίνει ατομικά σε συμφωνίες με την κάθε

²⁶ www.osdel.gr

βιβλιοθήκη και να ελέγχει στη συνέχεια ποια δικά του βιβλία δανείζονται, πόσες φορές κλπ.

Β) Δικαίωμα μετάδοσης ή αναμετάδοσης έργων του λόγου ή επιστήμης στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση.

Αφορά τις περιπτώσεις έργων του λόγου που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση, π.χ. άρθρα εφημερίδων που διαβάζονται σε πρωινές εκπομπές, ποιήματα ή αποσπάσματα μυθιστορημάτων που διαβάζονται σε εκπομπές για το βιβλίο. Συγγραφείς ενδιαφέρονται ειδικά γι' αυτό το δικαίωμα διότι όταν καλούνται να συμμετάσχουν σε εκπομπές, δεν πληρώνονται και δεν μπορούν να διεκδικήσουν αμοιβή, ενώ τα δικαιώματα που ανήκουν στον οργανισμό θα εισπράξουν αμοιβή. Περιλαμβάνει επίσης τις μεταφράσεις – υπότιτλους ξένων ταινιών ή σειρών καθώς και τη μετάδοση μυθιστορημάτων που έχουν διασκευαστεί σε σενάριο ταινιών ή σήριαλ. Δεν περιλαμβάνει το δικαίωμα διασκευής το οποίο το ασκεί ατομικά ο συγγραφέας ή ο εκδότης εάν έχει μεταβιβασθεί σε αυτόν.

Γ) Δικαίωμα παρουσίασης έργων του λόγου στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο συμπεριλαμβανομένης και της ηλεκτρονικής ή ψηφιακής διάδοσης των έργων μέσω των λεωφόρων πληροφοριών.

Αφορά δύο ουσιαστικά χρήσεις. Την παρουσίαση έργων στο κοινό σε εκδηλώσεις που παρουσιάζονται βιβλία και διαβάζονται αποσπάσματα. Και εδώ οι συγγραφείς που συμμετέχουν σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις δεν αμείβονται και μπορούν να το επιτύχουν μέσω του οργανισμού. Επίσης αφορά την εκμετάλλευση έργων του λόγου μέσω διαδικτύου. Σήμερα δεν έχει ακόμα ξεκαθαριστεί ποιες χρήσεις ηλεκτρονικής διακίνησης έργων και ποια συγκεκριμένα δικαιώματα συμφέρει τους συγγραφείς και εκδότες να γίνεται η διαχείρισή τους μέσω του ΟΣΔΕΛ. Ενδιαφέρει ιδιαίτερα τους δημοσιογράφους οι οποίοι δεν αμείβονται για τη διάδοση των άρθρων τους και τη χρήση κειμένων τους σε διάφορες ιστοσελίδες. Πρέπει όμως μελλοντικά να αποφασηθεί ποια δικαιώματα θα τα διαχειρίζεται ο εκδότης και ποια ο ΟΣΔΕΛ.

Δ) Δικαίωμα εγγραφής, αναπαραγωγής και θέσης σε κυκλοφορία με κάθε είδους υλικούς φορείς ήχου ή ήχου και εικόνας έργων του λόγου που μελοποιήθηκαν με την άδεια του δικαιούχου.

Αφορά αποκλειστικά ποιήματα που μελοποιήθηκαν σε τραγούδια.

Ε) Δικαίωμα αναπαραγωγής έργων του λόγου με φωτοτυπικά μηχανήματα ή ανάλογα τεχνικά μέσα.

Αφορά την παράνομη – μη ελεγχόμενη αναπαραγωγή. Η πολιτική του ΟΣΔΕΛ στο θέμα αυτό είναι:

1. Να προβαίνει σε δικαστικές ενέργειες εναντίον φωτοτυπικών καταστημάτων και εκπαιδευτικών φορέων που προβαίνουν σε παράνομη φωτοτυπία βιβλίων.

2. Παραχωρεί άδειες έναντι αμοιβής για την αναπαραγωγή μέχρι 10% ενός βιβλίου όπου προβλέπονται κυρώσεις εάν ο αντισυμβαλλόμενος παραβιάσει τη σύμβαση.

3. Επίσης μεσολαβεί μεταξύ εκδότη και χρήστη για τη διαπραγμάτευση και χορήγηση άδειας για φωτοτυπική αναπαραγωγή αποσπάσματος μεγαλύτερου από 10% ενός βιβλίου. Στην περίπτωση αυτή η άδεια χορηγείται μόνον εάν συμφωνεί ο εκδότης και το τίμημα καθορίζεται από εκείνον.

Η διαχείριση αυτού του δικαιώματος αποτελεί και τη μεγαλύτερη πηγή εσόδων για τους εκδότες και τους δημιουργούς στους άλλους ευρωπαϊκούς Ο.Σ.Δ.

Τα παραπάνω δικαιώματα μεταβιβάζονται στον ΟΣΔΕΛ με αποκλειστικό σκοπό τη διαχείριση και όχι για να τα εκμεταλλευθεί ο ίδιος. Δηλαδή ο ΟΣΔΕΛ δεν θα κάνει ο ίδιος βιβλιοθήκη, τηλεοπτικό ή ραδιοφωνικό σταθμό, ούτε θα προμηθεύσει βιβλιοθήκες με βιβλία.

Τα παραπάνω δικαιώματα, τα διαχειρίζονται διεθνώς οι Ο.Σ.Δ. διότι δεν συμφέρει τους εκδότες ή τους συγγραφείς να τα διαχειρίζονται ατομικά.

Είναι προφανές ότι οι συγγραφείς και οι εκδότες δεν έχουν τίποτα να χάσουν παρά μόνο να κερδίσουν από τη Σύμβαση Ανάθεσης με τον ΟΣΔΕΛ. Μόνο με υπογεγραμμένη Σύμβαση Ανάθεσης μπορεί ο ΟΣΔΕΛ να αποδώσει σε συγκεκριμένο δημιουργό το μερίδιο των δικαιωμάτων αυτών, που του αναλογεί.

Για το λόγο αυτό, συγγραφείς και εκδότες καλούνται να υπογράψουν το συντομότερο τη Σύμβαση Ανάθεσης με τον ΟΣΔΕΛ. Οι δικαιούχοι καλούνται να υπογράψουν δυο Συμβάσεις από τις οποίες κρατούν μια και την άλλη την επιστρέφουν στον ΟΣΔΕΛ μαζί με ένα κατάλογο των έργων τους χωρίς να βάλουν ημερομηνία στις Συμβάσεις.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Απόφαση Εφετείου:

Οριστικά παράνομη η φωτοτύπηση βιβλίου σε φωτοτυπικά καταστήματα.

Με απόφασή του το Β' Τριμελές Εφετείο Αθηνών ξεκαθάρισε οριστικά το αυτονόητο: Απαγορεύεται η φωτοτυπική αναπαραγωγή βιβλίου από φωτοτυπικά καταστήματα έστω και σε ένα αντίτυπο. Στην απόφαση αυτή κατέληξε το Δικαστήριο μετά από εξονυχιστική ακροαματική διαδικασία δύο ημερών. Το Δικαστήριο δέχτηκε την έφεση που είχε ασκήσει ο Εισαγγελέας κατά της πρωτόδικης αθωωτικής απόφασης, η οποία είχε δημιουργήσει πραγματικό σάλο, όχι μόνο στους κύκλους των συγγραφέων και των εκδοτών, αλλά ακόμα και σε νομικούς κύκλους, αφού νομιμοποιούσε τη φωτοτύπηση ακόμα και ολόκληρου βιβλίου από φωτοτυπικό κατάστημα χωρίς την άδεια των δημιουργών.

Ως πολιτική αγωγή στη δίκη παρέστη ο Οργανισμός Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ), ο οποίος χειρίστηκε την υπόθεση αυτή για λογαριασμό του συνόλου των πνευματικών δημιουργών. Ο ΟΣΔΕΛ πιστεύει ότι έγινε ένα σημαντικό βήμα για την καταπολέμηση της πειρατείας στο χώρο του βιβλίου, που αποτελεί πραγματική μάστιγα, ιδιαίτερα για το επιστημονικό και εκπαιδευτικό βιβλίο.

Στόχος του ΟΣΔΕΛ δεν είναι οι ποινικές διώξεις, αλλά η ενημέρωση όλων των ενδιαφερομένων και η σταδιακή εξάλειψη του φαινομένου της παράνομης αναπαραγωγής, γι αυτό και θα συνεχιστεί η εκστρατεία ενημέρωσης που έχει

ξεκινήσει τα τελευταία χρόνια με αφίσες, αυτοκόλλητα, επιστολές, ομιλίες και παραστάσεις προς όλους τους αρμόδιους φορείς. Με τον τρόπο αυτό ελπίζουμε ότι σύντομα θα φτάσουμε κι εμείς στο επίπεδο των πολιτισμένων χωρών όλου του κόσμου και ιδιαίτερα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου η πνευματική δημιουργία προστατεύεται αυστηρότατα και αυτό αποτελεί συνείδηση του συνόλου της κοινωνίας.

Καταδίκη ιδιοκτήτη καταστήματος φωτοαντιγράφων για παραβίαση πνευματικής ιδιοκτησίας.

Σε έξι μήνες φυλάκιση (με τριετή αναστολή) καταδίκασε ιδιοκτήτη φωτοτυπικού καταστήματος το Εφετείο Αθηνών με την απόφαση 4169/2005, για παράβαση του νόμου περί πνευματικής ιδιοκτησίας.

Στο κατάστημα βρέθηκαν φωτοτυπημένα και βιβλιοδετημένα αντίγραφα ολόκληρων βιβλίων (επτά) . Το ερώτημα που κλήθηκε να επιλύσει το δικαστήριο ήταν μήπως αυτή η αναπαραγωγή εντάσσεται στην έννοια της επιτρεπόμενης "αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση" (το φωτοτυπείο επικαλέστηκε ότι απλώς του ανατέθηκε αναπαραγωγή από ιδιώτη για ιδιωτική χρήση). Σύμφωνα με το νόμο εκφεύγει της επιτρεπόμενης αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση εκείνη η αναπαραγωγή που εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου ή βλάπτει τα νόμιμα συμφέροντα των δημιουργών και που γίνεται στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή μιας υπηρεσίας ή οργανισμού. Για να υπάρχει αυτή η επιτρεπόμενη αναπαραγωγή ιδιωτικής χρήσης πρέπει να πραγματοποιηθεί από το ίδιο το πρόσωπο που θα χρησιμοποιήσει το αντίγραφο και όχι από τρίτον.

Κατά την απόφαση, θεωρείται ότι θίγει τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού η αναπαραγωγή ολόκληρου του έργου (όχι δηλαδή μερικών σελίδων) αφού κατά κανόνα έτσι ματαιώνεται η πώληση ενός δεύτερου αυθεντικού αντιτύπου.

Πολιτικώς ενάγοντες: ο νόμιμος εκπρόσωπος του Οργανισμού Συλλογικής Διαχείρισης Έργων του Λόγου (ΟΣΔΕΛ) και ένας εκπρόσωπος γνωστών εκδόσεων. Αυτό που πρέπει να τονίσουμε είναι ότι ο ΟΣΔΕΛ είχε ενημερώσει τον καταστηματάρχη ότι η αναπαραγωγή ολόκληρων αντιτύπων είναι παράνομη, αλλά ο δράστης δεν έλαβε υπόψη του την ειδοποίηση αυτή και συνέχισε τις παραβάσεις.

Η περίπτωση αφορούσε κυρίως επιστημονικά βιβλία, τα οποία είχαν δοθεί για φωτοτύπηση από φοιτητές και καθηγητές. Η υπεράσπιση προσπάθησε να θέσει το θέμα στην κοινωνική του διάσταση: τα ακριβά βιβλία, οι φτωχοί φοιτητές.

Πρέπει να σημειωθεί, όμως, ότι με 0.06 € τη σελίδα αφενός το κόστος είναι πολύ μικρότερο βέβαια, αλλά και πάλι όχι αμελητέο. Οι φοιτητές θα μπορούσαν να χρησιμοποιούν πιο εντατικά τις δημόσιες βιβλιοθήκες που έχουν οργανωθεί από τα πανεπιστήμια και να μην τα περιμένουν όλα "στο πιάτο", παραβιάζοντας τα δικαιώματα των δημιουργών και προκαλώντας αυτό το παραεμπόριο. Ο ιδιοκτήτης καταστήματος φωτοαντιγράφων που καταδικάστηκε παρουσιάζεται περίπου ως θύμα και ενδεχομένως να ήταν: δεν θα μπορούσε να αρνηθεί τις φωτοτυπήσεις, γιατί έτσι θα έχανε τους πελάτες. Τελικά, βρέθηκε με μια ποινική καταδίκη.

ΥΠΟΔΕΙΓΜΑΤΑ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

*Σύμβαση Ανάθεσης Εκδοτών*²⁷

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΚΔΟΤΩΝ

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Στην Αθήνα σήμερα την ----- οι κάτωθι υπογεγραμμένοι αφενός ο εδρεύων ενταύθα Αστικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης υπό την επωνυμία ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (Ο.Σ.Δ.Ε.Λ.) που εκπροσωπείται νόμιμα από τον κ. Δημήτρη Παντελέσκο εφεξής καλούμενος ο Διαχειριστικός Οργανισμός, και αφετέρου η εταιρία με την επωνυμία ----- που εδρεύει στ -----, ΑΦΜ ----- ΔΟΥ ----- και εκπροσωπείται νόμιμα για την υπογραφή του παρόντος από τον ----- εφεξής καλούμενης ο Δικαιούχος συμφώνησαν, συνομολόγησαν και συναποδέχθηκαν τα εξής:

2.1. Ο Δικαιούχος αναθέτει δια μεταβιβάσεως στον Διαχειριστικό Οργανισμό τα περιουσιακά δικαιώματα που προβλέπονται στην παράγρ. 2.2 (στοιχεία α-ζ.) προς το σκοπό της διαχείρισης και της προστασίας των. Η ανάθεση αφορά τα δικαιώματα σε όλα ανεξαιρέτως τα έργα του λόγου, που έχει αποκτήσει ο Δικαιούχος. Στα έργα λόγου περιλαμβάνονται οι γραφικές απεικονίσεις μουσικών έργων καθώς και σχέδια, διαγράμματα, απεικονίσεις και φωτογραφίες που ενσωματώνονται σε επιστημονικά έργα.

2.2. Ειδικότερα ο Δικαιούχος αναθέτει δια μεταβιβάσεως στο Διαχειριστικό Οργανισμό προς το σκοπό της διαχείρισης και της προστασίας τα ακόλουθα δικαιώματα:

α) το δικαίωμα εύλογης αμοιβής που οφείλεται σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 3 Ν.2121/1993 για την ελεύθερη αναπαραγωγή των έργων του Δικαιούχου για ιδιωτική χρήση που γίνεται με τεχνικά μέσα όπως φωτοτυπικά μηχανήματα, χαρτί κατάλληλο για φωτοτυπία και ηλεκτρονικούς υπολογιστές

β) το δικαίωμα εκμίσθωσης ή δανεισμού αντιτύπων έργων του λόγου, συμπεριλαμβανομένων των υλικών φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας και των ηλεκτρονικών/ψηφιακών υλικών φορέων που αναπαράγουν έργα του λόγου ή επιστήμης (αφορά αποκλειστικά τις δανειστικές βιβλιοθήκες)

γ) το δικαίωμα μετάδοσης ή αναμετάδοσης έργων του λόγου ή επιστήμης στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή μέσω δορυφόρων ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο (αφ. 3 παρ. 1ζ) (μεταδόσεις από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση όπως άρθρα εφημερίδων που διαβάζονται σε πρωινές εκπομπές, ποιήματα ή αποσπάσματα μυθιστορημάτων που διαβάζονται σε εκπομπές για το βιβλίο, μετάδοση κινηματογραφικών ταινιών που το σενάριό τους αποτελεί διασκευή μυθιστορήματος, υπότιτλους ταινιών κλπ)

δ) το δικαίωμα της δημόσιας εκτέλεσης έργων του λόγου εγγεγραμμένων σε κάθε είδους υλικούς φορείς ήχου ή ήχου και εικόνας ή μεταδιδόμενων από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση (αφ. 3 παρ. 1 στ του Ν.2121/1993) (αφορά τη χρήση έργων του λόγου που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση ή από κασετόφωνα - βίντεο σε δημόσιους χώρους (καφενεία, εστιατόρια, ξενοδοχεία κλπ)

ε) το δικαίωμα της ζωντανής παρουσίασης έργων του λόγου ή επιστήμης στο κοινό (αφορά διαλέξεις ή άλλες εκδηλώσεις που παρουσιάζονται βιβλία και διαβάζονται αποσπάσματα (αρ. 3

²⁷ www.osdel.gr/html/main03_1a
www.osdel.gr/html/main03_1b

παρ. 1 ε. του Ν.2121/1993

στ) το δικαίωμα εγγραφής, αναπαραγωγής και θέσης σε κυκλοφορία με κάθε είδους υλικούς φορείς ήχου ή ήχου και εικόνας έργων του λόγου που μελοποιήθηκαν με την άδεια του δικαιούχου (αφορά αποκλειστικά ποιήματα που μελοποιήθηκαν σε τραγούδια).

ζ) το δικαίωμα αναπαραγωγής έργων του λόγου με φωτοτυπικά μηχανήματα ή ανάλογα τεχνικά μέσα.

2.3. Ο Δικαιούχος διατηρεί όλα του τα δικαιώματα που δεν αναφέρονται παραπάνω, όπως π.χ. το δικαίωμα αναπαραγωγής των έργων του λόγου σε αντίτυπα, το δικαίωμα διασκευής έργου του λόγου σε οπτικοακουστικό έργο, το δικαίωμα εκμετάλλευσης έργων του λόγου μέσω ηλεκτρονικών δικτύων κ.λπ.

2.4. Ο Διαχειριστικός Οργανισμός δικαιούται:

α) να ασκεί τα μεταβιβασθέντα σε αυτόν δικαιώματα ιδίω ονόματι

β) να καταρτίζει συμβάσεις με τους χρήστες για την παραχώρηση άδειας και την οφειλόμενη αμοιβή.

γ) να καθορίζει δια αμοιβολογίου την αμοιβή των δικαιούχων, οι οποίοι του έχουν αναθέσει τη διαχείριση και προστασία των δικαιωμάτων τους

δ) να συνάπτει συλλογικές συμβάσεις με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των χρηστών για τον καθορισμό των ελαχίστων ορίων της αμοιβής και του τρόπου καταβολής της.

ε) να επιδιώκει την είσπραξη της αμοιβής που οφείλουν οι χρήστες με κάθε εξώδικο ή δικαστικό μέσο

στ) να διανέμει τις εισπραχθείσες αμοιβές, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού του Οργανισμού και του σχετικού κανονισμού διανομής, κατόπιν αφαιρέσεως του ποσοστού που προβλέπεται στο άρθρο 8.2 της παρούσης για την κάλυψη των διαχειριστικών εξόδων του Οργανισμού

ζ) να προβαίνει σε κάθε διοικητική ή δικαστική ή εξώδικη ενέργεια για τη νόμιμη προστασία των ανατεθειμένων σε αυτόν δικαιωμάτων και ιδίως να υποβάλλει αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων, να εγείρει αγωγές, να ασκεί ένδικα μέσα, να υποβάλλει μηνύσεις και εγκλήσεις, να παρίσταται ως πολιτικώς ενάγων, να ζητεί την απαγόρευση πράξεων που προσβάλλουν τα δικαιώματα που του έχουν ανατεθεί, να ζητεί την κατάσχεση των παρανόμων αντιτύπων κατά το άρθρο 64 Ν.2121/1993, καθώς και να ενεργεί με σύμπραξη της δημόσιας αρχής ή κατά τη διαδικασία του άρθρου 64 Ν.2121/1992 τους αναγκαίους ελέγχους σε καταστήματα πωλήσεως ή ενοικιάσεως ή δανεισμού αντιτύπων για να διαπιστώσει αν οι πράξεις αυτές προσβάλλουν τα ανατεθειμένα σε αυτόν δικαιώματα.

Ο Διαχειριστικός Οργανισμός προβαίνει σε κάθε δικαστική ή εξώδικη ενέργεια ιδίω ονόματι, νομιμοποιείται δε στην άσκηση όλων των δικαιωμάτων που έχουν μεταβιβασθεί σε αυτόν με την παρούσα Σύμβαση Αναθέσεως.

3. Κατά τη διαχείριση του δικαιώματος που προβλέπεται παραπάνω στον όρο 2.2. (ζ) ο Διαχειριστικός Οργανισμός δικαιούται να επιτρέπει την φωτοτυπικά αναπαραγωγή μικρού μέρους ενός βιβλίου ή μεμονωμένων άρθρων, η έκταση των οποίων θα καθορίζεται με απόφαση του Δ.Σ., έναντι αμοιβής. Άδεια για φωτοτυπική αναπαραγωγή μεγαλύτερου μέρους μπορεί να δοθεί μόνον με την συναίνεση του Δικαιούχου. Εξαιρούνται από την ρύθμιση του παρόντος τα φωτοτυπικά καταστήματα.

4. Η μεταβίβαση των απαριθμωμένων στο άρθρο 2.2. της παρούσης δικαιωμάτων ισχύει για την Ελλάδα και το εξωτερικό. Προκειμένου για τη διαχείριση των εν λόγω δικαιωμάτων στο εξωτερικό, ο Διαχειριστικός Οργανισμός δικαιούται να προβαίνει με τη σειρά του σε μεταβίβαση, εν όλω ή εν μέρει, των ανατεθειμένων σε αυτόν δικαιωμάτων στους αντίστοιχους αλλοδαπούς ή

διεθνείς Διαχειριστικούς Οργανισμούς (συμβάσεις αμοιβαιότητας).

5.1. Ο Δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει στον Διαχειριστικό Οργανισμό κάθε στοιχείο που είναι απαραίτητο αφενός μεν για την εξακρίβωση και τη διαχείριση των δικαιωμάτων του, αφετέρου δε για την εφαρμογή του κανονισμού διανομής.

Η ως άνω υποχρέωση του Δικαιούχου περιλαμβάνει ιδίως την υποχρέωσή του να παραδώσει στο Διαχειριστικό Οργανισμό και εντός χρονικού διαστήματος 30 ημερών από την υπογραφή της παρούσης αναλυτικό κατάλογο με όλα τα έργα. Ο κατάλογος αυτός πρέπει να ενημερώνεται και να συμπληρώνεται από τον Δικαιούχο καθ' όλη τη διάρκεια της παρούσης συμβάσεως.

5.2. Στην περίπτωση που ο Δικαιούχος έχει παράσχει στον Διαχειριστικό Οργανισμό πληροφορίες οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή έχει ενημερώσει εκπρόθεσμα τον ανωτέρω κατάλογο, δεν υπέχει αξίωση έναντι του Διαχειριστικού Οργανισμού για απόδοση των εισπραχθέντων που αναλογεί στα μη γνωστοποιηθέντα έργα.

6. Ο Δικαιούχος έχει δικαίωμα να τηρείται ενήμερος για όλες τις δραστηριότητες του Οργανισμού που αφορούν την εκμετάλλευση των έργων του.

7.1 Ο Κανονισμός Διανομής, ως εκάστοτε ισχύει αποτελεί μέρος της Σύμβασης Αναθέσεως.

7.2. Τροποποιήσεις της Σύμβασης Αναθέσεως και του Κανονισμού Διανομής που επιφέρονται δια αποφάσεως της γενικής συνέλευσης του Οργανισμού, αποτελούν μέρος της ανά χείρας Σύμβασης. Οι τροποποιήσεις αυτές κοινοποιούνται εγγράφως στον Δικαιούχο. Η αποδοχή των τροποποιήσεων εκ μέρους του Δικαιούχου θεωρείται δεδομένη, εφόσον δεν εκδηλώσει ρητά την αντίθεσή του στη γενόμενη τροποποίηση εντός είκοσι ημερών από την κατά το προηγούμενο εδάφιο κοινοποίηση. Η εν λόγω κοινοποίηση περιέχει υπόμνηση αυτής της έννομης συνέπειας. Εφόσον εκδηλωθεί ρητά η αντίθεση του Δικαιούχου, διατηρείται εν ισχύ η προγενέστερη μορφή της σύμβασης ανάθεσης μέχρις ότου να παρέλθει ο χρόνος διάρκειας της συμβατικής σχέσης που προβλέπει.

8.1. Ο Διαχειριστικός Οργανισμός διανέμει τις εισπραχθείσες αμοιβές μετά την παρακράτηση των εξόδων διαχείρισης τουλάχιστον μία φορά ανά έτος βάσει ειδικού κανονισμού διανομής που εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού.

8.2 Ο Δικαιούχος καταβάλλει στον Διαχειριστικό Οργανισμό προς κάλυψη των διαχειριστικών εξόδων, ένα ποσό που υπολογίζεται κάθε φορά βάσει ποσοστού επί του συνόλου των αποδοτέων στον Δικαιούχο εισπράξεων. Το παραπάνω ποσοστό καθορίζεται κατά τρόπο γενικό για το σύνολο των δικαιούχων από το Δ.Σ. του Διαχειριστικού Οργανισμού και δεν μπορεί να ξεπερνά το ανώτατο ποσοστό εξόδων που έχει καθορισθεί στον Κανονισμό Διανομής.

9. Η διαδοχή που βασίζεται στην παρούσα Σύμβαση Ανάθεσης διέπεται από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, εκτός εάν το Καταστατικό, η παρούσα Σύμβαση ή ο Ν.2121/1993 προβλέπουν διαφορετικές ρυθμίσεις. Στην περίπτωση θανάτου του Δικαιούχου πριν από τη λήξη της διάρκειας της Σύμβασης Ανάθεσης, η συμβατική σχέση συνεχίζεται μεταξύ των καθολικών διαδόχων του δικαιούχου και του Διαχειριστικού Οργανισμού. Εάν οι καθολικοί διάδοχοι είναι περισσότεροι αναθέτουν την άσκηση των δικαιωμάτων τους σε έναν κοινό αντιπρόσωπο, κυρίως για ότι αφορά την εκπροσώπησή τους στα όργανα του Διαχειριστικού Οργανισμού. Έως ότου αποδειχθεί η κληρονομική διαδοχή και ορισθεί ο αντιπρόσωπος των κληρονόμων, ο Διαχειριστικός Οργανισμός δεν υποχρεούται σε απόδοση των εισπραττομένων αμοιβών. Ο Διαχειριστικός Οργανισμός δύναται να απαιτήσει όπως η κληρονομική διαδοχή και η εκούσια αντιπροσώπευση

των κληρονόμων αποδεικνύονται με δημόσια έγγραφα. Σε περίπτωση νομικού προσώπου ισχύουν όσα προβλέπονται στον αστικό κώδικα ή στον εμπορικό νόμο.

10.1 Ο Δικαιούχος εγγυάται στον Διαχειριστικό Οργανισμό ότι τα δικαιώματα που του μεταβιβάζει είναι ελεύθερα από δικαιώματα τρίτων, εκτός εάν ο ίδιος επισημαίνει ρητώς την ύπαρξη τέτοιων δικαιωμάτων. Στην περίπτωση όπου κατά τη διαχείριση των μεταβιβασθέντων δικαιωμάτων θίγονται υπαρκτά δικαιώματα τρίτων, ο Διαχειριστικός Οργανισμός δεν υπέχει ουδεμία ευθύνη αποζημιώσεων αυτών.

10.2 Επί πλειόνων Δικαιούχων σε ένα έργο, ο κάθε ένας από αυτούς αναθέτει τα δικαιώματά του στον Διαχειριστικό Οργανισμό με ξεχωριστή σύμβαση ανάθεσης. Η απόδοση των εισπραττομένων γίνεται βάσει ειδικής κλείδας συμμετοχής που προκύπτει από σχετική συμφωνία μεταξύ των δικαιούχων και γνωστοποιείται στον Διαχειριστικό Οργανισμό με κοινή δήλωσή τους. Εάν δεν υφίσταται συμφωνία μεταξύ των Δικαιούχων η διανομή γίνεται σε ίσα μέρη.

10.3 Εφόσον ο Δικαιούχος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει ψευδώνυμο οφείλει να το δηλώσει στον Διαχειριστικό Οργανισμό.

11.1 Η διάρκεια της σύμβασης ανάθεσης ανέρχεται σε τρία έτη και αρχίζει αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου του έτους κατά τη διάρκεια του οποίου υπογράφεται, εφόσον υπογραφεί μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους διαφορετικά αρχίζει την 1η Ιανουαρίου του αμέσως επόμενου έτους. Εφόσον η Σύμβαση δεν καταγγέλλεται εγγράφως έξι μήνες πριν από τη λήξη της, ανανεώνεται κάθε φορά για τρία ακόμα έτη.

12.1 Πέρα από τη πιο πάνω καταγγελία που προβλέπεται στον αμέσως προηγούμενο όρο, Ο Δικαιούχος και ο Οργανισμός έχουν δικαίωμα να καταγγείλουν τη σύμβαση ανάθεσης εφόσον συντρέχει σπουδαίος λόγος προς τούτο. Η καταγγελία ενεργεί στο τέλος του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο έγινε, εφόσον από την καταγγελία μέχρι το τέλος του έτους μεσολαβεί διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών, άλλως στο τέλος του επόμενου ημερολογιακού έτους.

13.1 Σε περίπτωση διαλύσεως του Διαχειριστικού Οργανισμού, η ανά χείρας σύμβαση θεωρείται καταγγελλείσα στο τέλος του εξαμήνου μέσα στο οποίο διαλύθηκε ο Διαχειριστικός Οργανισμός.

14.1 Τόπος εκπλήρωσης της παρούσης είναι η έδρα του Διαχειριστικού Οργανισμού. Κατά τόπον αρμόδια για την εκδίκαση των διαφορών που αναφύονται μεταξύ των μερών στα πλαίσια της Σύμβασης Ανάθεσης είναι τα δικαστήρια, στην περιφέρεια των οποίων έχει την έδρα του ο Διαχειριστικός Οργανισμός.

14.2 Η Σύμβαση Ανάθεσης διέπεται από το Ελληνικό Δίκαιο.

15. Ρητά συμφωνείται ότι εξαιρούνται από την εφαρμογή του παρόντος
α) τα παρακάτω δικαιώματα:

β) οι παρακάτω χώρες:

16. Και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη δηλώνουν ότι όλοι οι όροι της παρούσης σύμβασης εκφράζουν τη βούλησή τους και παραιτούνται από κάθε δικαίωμά τους να ακυρώσουν ή να διαρρήξουν το παρόν για οποιαδήποτε αιτία από τις προβλεπόμενες στα άρθρα 140, 178, 179 και

Η σύμβαση αυτή συντάχθηκε σε δύο αντίτυπα και αφού βεβαιώθηκε και υπογράφηκε, κάθε συμβαλλόμενο μέρος πήρε από ένα.

Για το Διαχειριστικό Οργανισμό Ο Δικαιούχος

Σύμβαση Ανάθεσης Δημιουργών

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΩΝ

ΣΥΜΒΑΣΗ ΑΝΑΘΕΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

1. Στην Αθήνα σήμερα την ----- Οι κάτωθι υπογεγραμμένοι αφενός ο εδρεύων ενταύθα Αστικός Συνεταιρισμός Περιορισμένης Ευθύνης υπό την επωνυμία ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΡΓΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ (Ο.Σ.Δ.Ε.Λ.) που εκπροσωπείται νόμιμα από τον κ. Δημήτρη Παντελέσκο εφεξής καλούμενος ο Διαχειριστικός Οργανισμός και αφετέρου ----- κάτοικος ----- ΑΔΤ ----- ΑΦΜ ----- ΔΟΥ ----- εφεξής καλούμενος ο Δικαιούχος συμφώνησαν, συνομολόγησαν και συναποδέχθηκαν τα εξής:

2.1. Ο Δικαιούχος αναθέτει δια μεταβιβάσεως στον Διαχειριστικό Οργανισμό τα περιουσιακά δικαιώματα που προβλέπονται στην παράγρ. 2.2 (στοιχεία α-ζ.) προς το σκοπό της διαχείρισης και της προστασίας των. Η ανάθεση αφορά όλα ανεξαιρέτως τα έργα λόγου, που έχουν ήδη πραγματοποιηθεί είτε αποκλειστικά από τον Δικαιούχο ή από κοινού με άλλα πρόσωπα, καθώς και αυτά που πρόκειται να πραγματοποιηθούν κατά τη διάρκεια της παρούσας σύμβασης ανάθεσης. Στα έργα λόγου περιλαμβάνονται οι γραφικές απεικονίσεις μουσικών έργων καθώς και σχέδια, διαγράμματα, απεικονίσεις και φωτογραφίες του Δικαιούχου που ενσωματώνονται σε επιστημονικά έργα.

2.2. Ειδικότερα ο Δικαιούχος αναθέτει δια μεταβιβάσεως στο Διαχειριστικό Οργανισμό προς το σκοπό της διαχείρισης και της προστασίας τα ακόλουθα δικαιώματα:

α) το δικαίωμα εύλογης αμοιβής που οφείλεται σύμφωνα με το άρθρο 18 παρ. 3 Ν.2121/1993 για την ελεύθερη αναπαραγωγή των έργων του Δικαιούχου για ιδιωτική χρήση που γίνεται με τεχνικά μέσα όπως φωτοτυπικά μηχανήματα, χαρτί κατάλληλο για φωτοτυπία και ηλεκτρονικούς υπολογιστές

β) το δικαίωμα εκμίσθωσης ή δανεισμού αντιτύπων έργων του λόγου, συμπεριλαμβανομένων των υλικών φορέων ήχου ή ήχου και εικόνας και των ηλεκτρονικών/ψηφιακών υλικών φορέων που αναπαράγουν έργα του λόγου ή επιστήμης (αφορά αποκλειστικά τις δανειστικές βιβλιοθήκες)

γ) το δικαίωμα μετάδοσης ή αναμετάδοσης έργων του λόγου ή επιστήμης στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή μέσω δορυφόρων ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο (αφ. 3 παρ. 1ζ) (μεταδόσεις από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση όπως άρθρα εφημερίδων που διαβάζονται σε πρωινές εκπομπές, ποιήματα ή αποσπάσματα μυθιστορημάτων που διαβάζονται σε εκπομπές για το βιβλίο, μετάδοση κινηματογραφικών ταινιών που το σενάριό τους αποτελεί διασκευή μυθιστορήματος, υπότιτλους ταινιών κλπ)

δ) το δικαίωμα της δημόσιας εκτέλεσης έργων του λόγου εγγεγραμμένων σε κάθε είδους υλικούς φορείς ήχου ή ήχου και εικόνας ή μεταδιδόμενων από το ραδιόφωνο και την τηλεόραση (αφ. 3

παρ. 1 στ του Ν.2121/1993) (αφορά τη χρήση έργων του λόγου που μεταδίδονται από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση ή από κασετόφωνα - βίντεο σε δημόσιους χώρους (καφεενία, εστιατόρια, ξενοδοχεία κλπ)

ε) το δικαίωμα της ζωντανής παρουσίασης έργων του λόγου ή επιστήμης στο κοινό (αφορά διαλέξεις ή άλλες εκδηλώσεις που παρουσιάζονται βιβλία και διαβάζονται αποσπάσματα (αρ. 3 παρ. 1 ε. του Ν.2121/1993

στ) το δικαίωμα εγγραφής, αναπαραγωγής και θέσης σε κυκλοφορία με κάθε είδους υλικούς φορείς ήχου ή ήχου και εικόνας έργων του λόγου που μελοποιήθηκαν με την άδεια του δικαιούχου (αφορά αποκλειστικά ποιήματα που μελοποιήθηκαν σε τραγούδια).

ζ) το δικαίωμα αναπαραγωγής έργων του λόγου με φωτοτυπικά μηχανήματα ή ανάλογα τεχνικά μέσα.

2.3. Ο Δικαιούχος διατηρεί όλα του τα δικαιώματα που δεν αναφέρονται παραπάνω, όπως π.χ. το δικαίωμα αναπαραγωγής των έργων του λόγου σε αντίτυπα, το δικαίωμα διασκευής έργου του λόγου σε οπτικοακουστικό έργο, το δικαίωμα εκμετάλλευσης έργων του λόγου μέσω ηλεκτρονικών δικτύων κ.λπ.

2.4. Ο Διαχειριστικός Οργανισμός δικαιούται:

α) να ασκεί τα μεταβιβασθέντα σε αυτόν δικαιώματα ιδίω ονόματι

β) να καταρτίζει συμβάσεις με τους χρήστες για την παραχώρηση άδειας και την οφειλόμενη αμοιβή.

γ) να καθορίζει δια αμοιβολογίου την αμοιβή των δικαιούχων, οι οποίοι του έχουν αναθέσει τη διαχείριση και προστασία των δικαιωμάτων τους

δ) να συνάπτει συλλογικές συμβάσεις με αντιπροσωπευτικές οργανώσεις των χρηστών για τον καθορισμό των ελαχίστων ορίων της αμοιβής και του τρόπου καταβολής της.

ε) να επιδιώκει την είσπραξη της αμοιβής που οφείλουν οι χρήστες με κάθε εξώδικο ή δικαστικό μέσο

στ) να διανέμει τις εισπραχθείσες αμοιβές, σύμφωνα με τους όρους του καταστατικού του Οργανισμού και του σχετικού κανονισμού διανομής, κατόπιν αφαιρέσεως του ποσοστού που προβλέπεται στο άρθρο 8.2 της παρούσης για την κάλυψη των διαχειριστικών εξόδων του Οργανισμού

ζ) να προβαίνει σε κάθε διοικητική ή δικαστική ή εξώδικη ενέργεια για τη νόμιμη προστασία των ανατεθειμένων σε αυτόν δικαιωμάτων και ιδίως να υποβάλλει αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων, να εγείρει αγωγές, να ασκεί ένδικα μέσα, να υποβάλλει μηνύσεις και εγκλήσεις, να παρίσταται ως πολιτικώς ενάγων, να ζητεί την απαγόρευση πράξεων που προσβάλλουν τα δικαιώματα που του έχουν ανατεθεί, να ζητεί την κατάσχεση των παρανόμων αντιτύπων κατά το άρθρο 64

Ν.2121/1993, καθώς και να ενεργεί με σύμπραξη της δημόσιας αρχής ή κατά τη διαδικασία του άρθρου 64 Ν.2121/1992 τους αναγκαίους ελέγχους σε καταστήματα πωλήσεως ή ενοικιάσεως ή δανεισμού αντιτύπων για να διαπιστώσει αν οι πράξεις αυτές προσβάλλουν τα ανατεθειμένα σε αυτόν δικαιώματα.

Ο Διαχειριστικός Οργανισμός προβαίνει σε κάθε δικαστική ή εξώδικη ενέργεια ιδίω ονόματι, νομιμοποιείται Δε στην άσκηση όλων των δικαιωμάτων που έχουν μεταβιβασθεί σε αυτόν με την παρούσα Σύμβαση Αναθέσεως.

2.5. Σχετικά με τα δικαιώματα που αναφέρονται παραπάνω με τα στοιχεία 2.2. (β) έως και (ζ) συμφωνείται ότι σε περίπτωση που ο Δικαιούχος συνάψει εκδοτική σύμβαση με αντικείμενο μεταξύ άλλων τα παραπάνω δικαιώματα, με εκδότη που δεν έχει υπογράψει σύμβαση ανάθεσης με τον ΟΣΔΕΛ ή έχει εξαιρέσει τα παραπάνω δικαιώματα από τη σύμβαση ανάθεσης που έχει συνάψει με τον ΟΣΔΕΛ, τα δικαιώματα αυτά και για όλη τη διάρκεια ισχύος της εκδοτικής σύμβασης θα εξαιρούνται από την εφαρμογή του παρόντος.

3. Κατά τη διαχείριση του δικαιώματος που προβλέπεται παραπάνω στον όρο 2.2. (ζ) ο Διαχειριστικός Οργανισμός δικαιούται να επιτρέπει την φωτοτυπικά αναπαραγωγή μικρού μέρους ενός βιβλίου ή μεμονωμένων άρθρων, η έκταση των οποίων θα καθορίζεται με απόφαση του Δ.Σ., έναντι αμοιβής. Άδεια για φωτοτυπική αναπαραγωγή μεγαλύτερου μέρους μπορεί να δοθεί μόνον με την συναίνεση του Δικαιούχου. Εξαιρούνται από την ρύθμιση του παρόντος τα φωτοτυπικά καταστήματα.

4. Η μεταβίβαση των απεριθωμένων στο άρθρο 2.2. της παρούσης δικαιωμάτων ισχύει για την Ελλάδα και το εξωτερικό. Προκειμένου για τη διαχείριση των εν λόγω δικαιωμάτων στο εξωτερικό, ο Διαχειριστικός Οργανισμός δικαιούται να προβαίνει με τη σειρά του σε μεταβίβαση, εν όλω ή εν μέρει, των ανατεθειμένων σε αυτόν δικαιωμάτων στους αντίστοιχους αλλοδαπούς ή διεθνείς Διαχειριστικούς Οργανισμούς (συμβάσεις αμοιβαιότητας).

5.1. Ο Δικαιούχος υποχρεούται να υποβάλλει στον Διαχειριστικό Οργανισμό κάθε στοιχείο που είναι απαραίτητο αφενός μεν για την εξακρίβωση και τη διαχείριση των δικαιωμάτων του, αφετέρου δε για την εφαρμογή του κανονισμού διανομής.

Η ως άνω υποχρέωση του Δικαιούχου περιλαμβάνει ιδίως την υποχρέωσή του να παραδώσει στο Διαχειριστικό Οργανισμό και εντός χρονικού διαστήματος 30 ημερών από την υπογραφή της παρούσης αναλυτικό κατάλογο με όλα τα έργα. Ο κατάλογος αυτός πρέπει να ενημερώνεται και να συμπληρώνεται από τον Δικαιούχο καθ' όλη τη διάρκεια της παρούσης συμβάσεως.

5.2. Στην περίπτωση που ο Δικαιούχος έχει παράσχει στον Διαχειριστικό Οργανισμό πληροφορίες οι οποίες δεν ανταποκρίνονται στην πραγματικότητα ή έχει ενημερώσει εκπρόθεσμα τον ανωτέρω κατάλογο, δεν υπέχει αξίωση έναντι του Διαχειριστικού Οργανισμού για απόδοση των εισπραχθέντων που αναλογεί στα μη γνωστοποιηθέντα έργα.

6. Ο Δικαιούχος έχει δικαίωμα να τηρείται ενήμερος για όλες τις δραστηριότητες του Οργανισμού που αφορούν την εκμετάλλευση των έργων του.

7.1 Ο Κανονισμός Διανομής, ως εκάστοτε ισχύει αποτελεί μέρος της Σύμβασης Αναθέσεως.

7.2. Τροποποιήσεις της Σύμβασης Αναθέσεως και του Κανονισμού Διανομής που επιφέρονται δια αποφάσεως της γενικής συνέλευσης του Οργανισμού, αποτελούν μέρος της ανά χείρας Σύμβασης. Οι τροποποιήσεις αυτές κοινοποιούνται εγγράφως στον Δικαιούχο. Η αποδοχή των τροποποιήσεων εκ μέρους του Δικαιούχου θεωρείται δεδομένη, εφόσον δεν εκδηλώσει ρητά την αντίθεσή του στη γενόμενη τροποποίηση εντός είκοσι ημερών από την κατά το προηγούμενο εδάφιο κοινοποίηση. Η εν λόγω κοινοποίηση περιέχει υπόμνηση αυτής της έννομης συνέπειας. Εφόσον εκδηλωθεί ρητά η αντίθεση του Δικαιούχου, διατηρείται εν ισχύ η προγενέστερη μορφή της σύμβασης ανάθεσης μέχρις ότου να παρέλθει ο χρόνος διάρκειας της συμβατικής σχέσης που προβλέπει.

8.1. Ο Διαχειριστικός Οργανισμός διανέμει τις εισπραχθείσες αμοιβές μετά την παρακράτηση των εξόδων διαχείρισης τουλάχιστον μία φορά ανά έτος βάσει ειδικού κανονισμού διανομής που εγκρίνεται από τη Γενική Συνέλευση του Οργανισμού.

8.2 Ο Δικαιούχος καταβάλλει στον Διαχειριστικό Οργανισμό προς κάλυψη των διαχειριστικών εξόδων, ένα ποσό που υπολογίζεται κάθε φορά βάσει ποσοστού επί του συνόλου των αποδοτέων στον Δικαιούχο εισπράξεων. Το παραπάνω ποσοστό καθορίζεται κατά τρόπο γενικό για το σύνολο των δικαιούχων από το Δ.Σ. του Διαχειριστικού Οργανισμού και δεν μπορεί να ξεπερνά

το ανώτατο ποσοστό εξόδων που έχει καθορισθεί στον Κανονισμό Διανομής.

9.. Η διαδοχή που βασίζεται στην παρούσα Σύμβαση Ανάθεσης διέπεται από τις διατάξεις του Αστικού Κώδικα, εκτός εάν το Καταστατικό, η παρούσα Σύμβαση ή ο Ν.2121/1993 προβλέπουν διαφορετικές ρυθμίσεις. Στην περίπτωση θανάτου του Δικαιούχου πριν από τη λήξη της διάρκειας της Σύμβασης Ανάθεσης, η συμβατική σχέση συνεχίζεται μεταξύ των καθολικών διαδόχων του δικαιούχου και του Διαχειριστικού Οργανισμού. Εάν οι καθολικοί διάδοχοι είναι περισσότεροι αναθέτουν την άσκηση των δικαιωμάτων τους σε έναν κοινό αντιπρόσωπο, κυρίως για ότι αφορά την εκπροσώπησή τους στα όργανα του Διαχειριστικού Οργανισμού. Έως ότου αποδειχθεί η κληρονομική διαδοχή και οριστεί ο αντιπρόσωπος των κληρονόμων, ο Διαχειριστικός Οργανισμός δεν υποχρεούται σε απόδοση των εισπραττομένων αμοιβών. Ο Διαχειριστικός Οργανισμός δύναται να απαιτήσει όπως η κληρονομική διαδοχή και η εκούσια αντιπροσώπευση των κληρονόμων αποδεικνύονται με δημόσια έγγραφα.

10.1 Ο Δικαιούχος εγγυάται στον Διαχειριστικό Οργανισμό ότι τα δικαιώματα που του μεταβιβάζει είναι ελεύθερα από δικαιώματα τρίτων, εκτός εάν ο ίδιος επισημαίνει ρητώς την ύπαρξη τέτοιων δικαιωμάτων. Στην περίπτωση όπου κατά τη διαχείριση των μεταβιβασθέντων δικαιωμάτων θίγονται υπαρκτά δικαιώματα τρίτων, ο Διαχειριστικός Οργανισμός δεν υπέχει ουδεμία ευθύνη αποζημιώσεων αυτών.

10.2 Επί πλειόνων Δικαιούχων σε ένα έργο, ο κάθε ένας από αυτούς αναθέτει τα δικαιώματά του στον Διαχειριστικό Οργανισμό με ξεχωριστή σύμβαση ανάθεσης. Η απόδοση των εισπραττομένων γίνεται βάσει ειδικής κλείδας συμμετοχής που προκύπτει από σχετική συμφωνία μεταξύ των δικαιούχων και γνωστοποιείται στον Διαχειριστικό Οργανισμό με κοινή δήλωσή τους. Εάν δεν υφίσταται συμφωνία μεταξύ των Δικαιούχων η διανομή γίνεται σε ίσα μέρη

10.3 Εφόσον ο Δικαιούχος επιθυμεί να χρησιμοποιήσει ψευδώνυμο οφείλει να το δηλώσει στον Διαχειριστικό Οργανισμό.

11.1 Η διάρκεια της σύμβασης ανάθεσης ανέρχεται σε τρία έτη και αρχίζει αναδρομικά από την 1η Ιανουαρίου του έτους κατά τη διάρκεια του οποίου υπογράφεται, εφόσον υπογραφεί μέχρι την 30ή Σεπτεμβρίου του ιδίου έτους διαφορετικά αρχίζει την 1η Ιανουαρίου του αμέσως επόμενου έτους. Εφόσον η Σύμβαση δεν καταγγέλλεται εγγράφως έξη μήνες πριν από τη λήξη της, ανανεώνεται κάθε φορά για τρία ακόμα έτη.

12.1 Πέρα από τη πιο πάνω καταγγελία που προβλέπεται στον αμέσως προηγούμενο όρο, ο Δικαιούχος και ο Οργανισμός έχουν δικαίωμα να καταγγείλουν τη σύμβαση ανάθεσης εφόσον συντρέχει σπουδαίος λόγος προς τούτο. Η καταγγελία ενεργεί στο τέλος του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο έγινε, εφόσον από την καταγγελία μέχρι το τέλος του έτους μεσολαβεί διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών, άλλως στο τέλος του επόμενου ημερολογιακού έτους.

13.1 Σε περίπτωση διαλύσεως του Διαχειριστικού Οργανισμού, η ανά χείρας σύμβαση θεωρείται καταγγελλείσα στο τέλος του εξαμήνου μέσα στο οποίο διαλύθηκε ο Διαχειριστικός Οργανισμός.

14.1 Τόπος εκπληρώσεως της παρούσης είναι η έδρα του Διαχειριστικού Οργανισμού. Κατά τόπον αρμόδια για την εκδίκαση των διαφορών που αναφέρονται μεταξύ των μερών στα πλαίσια της Σύμβασης Ανάθεσης είναι τα δικαστήρια, στην περιφέρεια των οποίων έχει την έδρα του ο Διαχειριστικός Οργανισμός.

14.2 Η Σύμβαση Ανάθεσης διέπεται από το Ελληνικό Δίκαιο.

15. Ρητά συμφωνείται ότι εξαριούνται από την εφαρμογή του παρόντος

α) τα παρακάτω δικαιώματα:

β) οι παρακάτω χώρες:

16. Και τα δύο συμβαλλόμενα μέρη δηλώνουν ότι όλοι οι όροι της παρούσης σύμβασης εκφράζουν τη βούλησή τους και παραιτούνται από κάθε δικαίωμά τους να ακυρώσουν ή να διαρρήξουν το παρόν για οποιαδήποτε αιτία από τις προβλεπόμενες στα άρθρα 140, 178, 179 και 388 του Αστικού Κώδικα.

Η σύμβαση αυτή συντάχθηκε σε δύο αντίτυπα και αφού βεβαιώθηκε και υπογράφηκε, κάθε συμβαλλόμενο μέρος πήρε από ένα.

Για το Διαχειριστικό Οργανισμό

Ο Δικαιούχος

ΔΙΑΦΗΜΙΣΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Γενικά

Διαφήμιση είναι η διαδικασία γνωστοποίησης και επηρεασμού του καταναλωτικού κοινού για ένα προϊόν ή μία υπηρεσία επί πληρωμή²⁸. Η διαφήμιση μπορεί να χρησιμοποιεί άλλοτε συγκινησιακά χαρακτηριστικά (επίκληση στο συναίσθημα) που συνδέουν τον χρήστη με την αγορά ή την χρήση του προϊόντος και άλλοτε λογικά χαρακτηριστικά (επίκληση στη λογική) όπως η τεκμηρίωση απόψεων με εξακρίβωση και επεξεργασία στοιχείων του προϊόντος σε σχέση με τα ανταγωνιστικά. Η διαφήμιση ανήκει στο μείγμα προβολής και επικοινωνίας του μίγματος [Μάρκετινγκ](#) (Οργανωμένη προσπάθεια μιας επιχείρησης ή ενός οργανισμού να ικανοποιήσει τις ανάγκες αλλά και τις επιθυμίες των καταναλωτών). Τα τελευταία χρόνια όλο και μεγαλύτερα ποσά ξοδεύονται από τις [εταιρείες](#) για την διαφημιστική προβολή των προϊόντων της. Εταιρείες κολοσσοί μπορεί να ξοδεύουν ακόμα και δισεκατομμύρια ετησίως.

Η διαφήμιση παραδοσιακά ανήκει στο τμήμα Μάρκετινγκ μίας [επιχείρησης](#) και διεκπεραιώνεται από αυτό. Ωστόσο τα τελευταία χρόνια η εξέχουσα σημασία της διαφήμισης στη επιτυχία ενός προϊόντος και την κερδοφορία μίας επιχείρησης οδηγεί αρκετές εταιρείες στην λήψη εξειδικευμένων υπηρεσιών από επαγγελματικές διαφημιστικές εταιρείες με μεγάλη εμπειρία οι οποίες αναλαμβάνουν την επιλογή και την εκτέλεση του μηνύματος της διαφήμισης.

Διαφημιστικά Μέσα

Η διαφήμιση μπορεί να χρησιμοποιήσει αρκετά μέσα για να επιτύχει την αποστολή της (δηλαδή την γνωστοποίηση του προϊόντος) ανάλογα με την αγορά-στόχο που έχει, την αποτελεσματικότητα του μέσου και το κόστος που είναι διατεθειμένη να πληρώσει η επιχείρηση η οποία προβαίνει στην ενέργεια αυτή. Ορισμένα μέσα είναι:

- [Τηλεόραση](#)
- [Ραδιόφωνο](#)
- [Τύπος](#): (Εφημερίδες, Περιοδικά, κ.α.)
- [Αφίσες](#)
- [Internet](#)

Είδη διαφήμισης

Κάθε διαφήμιση έχει διαφορετικό σκοπό ως προς τα αποτελέσματα που επιθυμεί να επιτύχει. Έτσι ένα διαφημιστικό μήνυμα μπορεί να έχει σκοπό:

- 1) Να γνωστοποιήσει την ύπαρξη ενός νέου προϊόντος ή υπηρεσίας
- 2) Να υπενθυμίσει την ύπαρξη του προϊόντος ή της υπηρεσίας
- 3) Να διαφημίσει την εταιρία που το κατασκευάζει

²⁸ el.wikipedia.org

4) Να επηρεάσει το καταναλωτικό κοινό υπέρ του προϊόντος ή της υπηρεσίας

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΔΙΑΦΗΜΙΣΗΣ- ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Έκταση και Σκοπός

Ο Ελληνικός Κώδικας Διαφήμισης - Επικοινωνίας²⁹ καταρτίστηκε από την ΕΔΕΕ και τον ΣΔΕ, καθώς και από τους ραδιοφωνικούς και τηλεοπτικούς σταθμούς κατόχους αδείας λειτουργίας, κατ' επιταγήν του άρθρου 9, του κεφαλαίου Β' «Όργανα αυτοδέσμευσης και αυτοελέγχου», του Νόμου 2863/2000, ο οποίος δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ Α' 262/29.11.2000.

Ο Κώδικας αφορά σε όλες τις διαφημίσεις για κάθε είδους προϊόντα και υπηρεσίες, καθώς και όλες τις μορφές εμπορικής και κοινωνικής επικοινωνίας. Ο Κώδικας ορίζει τους κανόνες επαγγελματικής δεοντολογίας και ηθικής συμπεριφοράς, που πρέπει να τηρούνται απέναντι στον πολίτη-καταναλωτή, από όλους όσους ασχολούνται με τη διαφήμιση, δηλαδή τους διαφημιζόμενους, τους διαφημιστές και τα διαφημιστικά μέσα, καθώς και τους εντολείς και τους εντολοδόχους όλων των παραπάνω μορφών επικοινωνίας.

Εφαρμογή

Ο Κώδικας εφαρμόζεται τόσο ως προς το πνεύμα του, όσο και ως προς το γράμμα του.

Το τελικό κριτήριο για τον χαρακτηρισμό μιας διαφήμισης ως παραπλανητικής και άρα αντιδεοντολογικής πρέπει να είναι ο πιθανός κίνδυνος παραπλάνησης του καταναλωτή, έστω και ως αποτέλεσμα φευγαλέας και αβασάνιστης εντύπωσης του. Ο Κώδικας αφορά σ' ολόκληρο το περιεχόμενο της διαφήμισης, δηλαδή σ' όλες τις λέξεις (εκφωνούμενες ή γραπτές), τους αριθμούς, τις οπτικές παραστάσεις, τη μουσική και τους ήχους, δηλαδή στο μήνυμα σε οποιαδήποτε απλή ή σύνθετη μορφή του. Κατά την έννοια αυτού του Κώδικα:

✿ η λέξη «διαφήμιση» λαμβάνεται στο ευρύτερο νόημά της και περιλαμβάνει κάθε μορφή διαφήμισης και επικοινωνίας για προϊόντα και υπηρεσίες, ανεξάρτητα από το μέσον που χρησιμοποιείται, καθώς και διαφημιστικά μηνύματα σε συσκευασίες προϊόντων, σε ετικέτες και σε υλικό των σημείων πώλησης.

✿ η λέξη «προϊόν» σημαίνει και υπηρεσίες.

✿ η λέξη «καταναλωτής» προσδιορίζει κάθε πολίτη, στον οποίο απευθύνεται η διαφήμιση, ή ο οποίος ενδέχεται να τη δει ή να την ακούσει, είτε ως τελικός καταναλωτής, είτε ως εμπορικός πελάτης ή ως χρήστης.

✿ η λέξη «διαφημιζόμενος» προσδιορίζει οποιονδήποτε εντολέα για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση οποιασδήποτε διαφήμισης ή άλλης μορφής επικοινωνίας από τις παραπάνω αναφερόμενες.

²⁹ www.edee.gr

Βασικές αρχές

Όλες οι διαφημίσεις πρέπει να είναι νόμιμες, ευπρεπείς, έντιμες και να λένε την αλήθεια.

Κάθε διαφήμιση πρέπει να δημιουργείται με πνεύμα κοινωνικής ευθύνης και να είναι σύμφωνη με τις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού, όπως είναι γενικά παραδεκτός στο εμπόριο.

Καμιά διαφήμιση δεν πρέπει να κλονίζει την εμπιστοσύνη του κοινού στη διαφημιστική λειτουργία.

Κανόνες

Ευπρέπεια

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν δηλώσεις ή οπτικές παραστάσεις, που προσβάλλουν τα ήθη και τις επικρατούσες αντιλήψεις ευπρέπειας.

Τιμιότητα

Η διατύπωση των διαφημίσεων πρέπει να είναι τέτοια, ώστε να μην κάνει κατάχρηση της εμπιστοσύνης του καταναλωτή και να μην εκμεταλλεύεται την έλλειψη πείρας ή γνώσεών του.

Κοινωνική ευθύνη

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει:

1. Να εκμεταλλεύονται τους φόβους, τις προλήψεις και τις δεισιδαιμονίες των ανθρώπων.
2. Να περιέχουν στοιχεία, που μπορεί να οδηγήσουν άμεσα ή έμμεσα σε πράξεις βίας.
3. Να καπηλεύονται εθνικά θέματα, ιερά κείμενα, την εθνική πολιτισμική και πνευματική κληρονομιά, εθνικά μειονεκτήματα, θρησκευτικές δοξασίες κ.λπ.

Αλήθεια

1. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν δηλώσεις ή οπτικές παραστάσεις, που είτε άμεσα, είτε έμμεσα, με υπονοούμενα, με παραλείψεις, με διφορούμενα ή με υπερβολικούς ισχυρισμούς, μπορούν να παραπλανήσουν τον καταναλωτή, ειδικότερα σε ό,τι αφορά:

- α) τις ιδιότητες του προϊόντος, όπως: είδος, σύνθεση, μέθοδος και χρόνος κατασκευής, καταλληλότητα για τον σκοπό που προορίζεται, ποικιλία χρήσεων, ποσότητα, εμπορική ή γεωγραφική προέλευση
- β) την αξία του προϊόντος και την πραγματική συνολική τιμή του
- γ) τους άλλους όρους αγοράς, όπως: πληρωμή με δόσεις, πώληση "επί πιστώσει", εκπτώσεις κ.λπ.
- δ) την παράδοση, ανταλλαγή, επιστροφή, επισκευή και συντήρηση
- ε) τους όρους εγγύησης
- στ) την πνευματική ιδιοκτησία και τα δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως: πατέντες, κατατεθειμένα εμπορικά σήματα, σχέδια και πρότυπα, εμπορικές επωνυμίες
- ζ) την επίσημη αναγνώριση ή έγκριση του προϊόντος, τις διακρίσεις με μετάλλια, διπλώματα ή άλλα βραβεία.

2. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να κάνουν κακή χρήση αποτελεσμάτων ερευνών ή περικοπών από τεχνικά και επιστημονικά συγγράμματα. Δεν πρέπει επίσης να γίνεται κακή χρήση επιστημονικών όρων, και να χρησιμοποιούνται επιστημονικοί ιδιωτισμοί και στοιχεία άσχετα με το θέμα, με σκοπό να παρουσιάσουν τους διαφημιστικούς ισχυρισμούς βασισμένους σε επιστημονικά δεδομένα, που στην πραγματικότητα στερούνται.

Συγκρίσεις

Οι διαφημίσεις που περιέχουν συγκρίσεις πρέπει να σχεδιάζονται με τέτοιο τρόπο, ώστε η σύγκριση αυτή να μην παραπλανά και να υπόκειται στις αρχές του θεμιτού ανταγωνισμού. Τα στοιχεία σύγκρισης πρέπει να βασίζονται σε δεδομένα που μπορούν να αποδειχθούν και δεν πρέπει να επιλέγονται κακόπιστα και μεροληπτικά.

Επώνυμες μαρτυρίες

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να περιέχουν ή να αναφέρονται σε ενυπόγραφες μαρτυρίες ή επιδοκιμαστικές βεβαιώσεις, εκτός αν αυτές είναι γνήσιες και αυθεντικές και βασίζονται σε προσωπική εμπειρία του μάρτυρα. Μαρτυρίες και βεβαιώσεις που έχουν εκ των πραγμάτων ξεπεραστεί, ή που δεν ισχύουν πια, δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται.

Δυσφήμιση

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να δυσφημούν άλλες εταιρείες ή προϊόντα, ούτε άμεσα ούτε έμμεσα.

Προστασία της ιδιωτικής ζωής

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να απεικονίζουν ή να αναφέρονται σε οποιοδήποτε άτομο, είτε ιδιώτη είτε δημόσιο πρόσωπο, χωρίς να προηγείται άδειά του, ούτε να απεικονίζουν ή να αναφέρονται, χωρίς προηγούμενη άδεια, σε οποιοδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου την ιδιοκτησία, με τρόπο που μπορεί να δημιουργήσει την εντύπωση προσωπικής επιδοκιμασίας.

Εκμετάλλευση φήμης

1. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να κάνουν αδικαιολόγητα χρήση του ονόματος ή των αρχικών οποιασδήποτε εταιρείας, επιχείρησης, οίκου, οργανισμού, ή ιδρύματος.

2. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να επωφελούνται καταχρηστικά από την καλή φήμη του ονόματος και του συμβόλου μιας άλλης εταιρείας ή άλλου προϊόντος, ή από τις ευνοϊκές εντυπώσεις που δημιούργησε μια άλλη διαφημιστική εκστρατεία.

Μίμηση

1. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να μιμούνται τη γενική εμφάνιση, το κείμενο, τα συνθήματα, τις οπτικές παραστάσεις, τη μουσική, τους ήχους κ.λπ. άλλων διαφημίσεων, με τρόπο που μπορεί να παραπλανήσει ή να δημιουργήσει σύγχυση.

2. Όταν ένας διαφημιζόμενος, με πολυεθνική δραστηριότητα, έχει καθιερώσει ένα προϊόν του με μια ορισμένη διαφήμιση σε μια χώρα, δεν επιτρέπεται άλλοι διαφημιζόμενοι να μιμούνται αθέμιτα τις διαφημίσεις του στις υπόλοιπες χώρες, όπου

ο πρώτος εμπορεύεται, εμποδίζοντας τον έτσι να χρησιμοποιήσει τη διαφήμισή του στις χώρες αυτές.

Αναγνώριση των διαφημίσεων

Οι διαφημίσεις πρέπει να διακρίνονται ως διαφημίσεις, οποιαδήποτε μορφή κι αν έχουν και οποιοδήποτε μέσο κι αν χρησιμοποιούν. Κάθε καταχώριση σε Έντυπο ή Ηλεκτρονικό Μέσο Ενημέρωσης, που περιέχει ειδήσεις ή άλλη αρθρογραφία, πρέπει να παρουσιάζεται με τέτοιον τρόπο, ώστε να αναγνωρίζεται εύκολα ως διαφήμιση. Αν υπάρχει και η ελάχιστη περίπτωση σύγχυσης, να δηλώνεται σαφώς ότι πρόκειται για διαφήμιση.

Σεβασμός στην ασφάλεια

Οι διαφημίσεις δεν πρέπει, χωρίς να συντρέχουν λόγοι εκπαιδευτικής ή κοινωνικής ωφέλειας, να περιέχουν οπτικές παραστάσεις ή περιγραφές επικίνδυνων δραστηριοτήτων, ή καταστάσεις που δείχνουν αδιαφορία για την ασφάλεια. Ειδική προσοχή απαιτούν οι διαφημίσεις, που απεικονίζουν ή απευθύνονται σε παιδιά ή νέους.

Παιδιά και νέοι

1. Οι διαφημίσεις δεν πρέπει να εκμεταλλεύονται τη φυσική ευπιστία των παιδιών ή την έλλειψη πείρας των νέων.
2. Οι διαφημίσεις που απευθύνονται σε παιδιά ή νέους ή που είναι πιθανό να επηρεάσουν παιδιά ή νέους, δεν πρέπει να περιέχουν στοιχεία ή οπτικές παραστάσεις, που θα μπορούσαν να τους βλάψουν πνευματικά, ηθικά ή σωματικά.

Ευθύνη

1. Η ευθύνη για την τήρηση των κανόνων του Κώδικα ανήκει στους διαφημιζόμενους, στους διαφημιστές και στους εκδότες ή ιδιοκτήτες των Εντύπων και Ηλεκτρονικών Μέσων Ενημέρωσης, καθώς και των λοιπών διαφημιστικών μέσων ή τους εντεταλμένους αναδόχους τους :
 - α) Ο διαφημιζόμενος υπέχει τη γενική ευθύνη για τις διαφημίσεις του.
 - β) Ο διαφημιστής πρέπει να φροντίζει να μην αντίκεινται στον Κώδικα οι διαφημίσεις, τις οποίες δημιουργεί, επιμελείται ή προωθεί προς τα Μέσα Ενημέρωσης και τα λοιπά διαφημιστικά μέσα. Επίσης πρέπει να επισημαίνει στον διαφημιζόμενο τυχόν παρεκκλίσεις από το γράμμα ή /και το πνεύμα του Κώδικα και να τον βοηθάει στην τήρησή του.
 - γ) Τα διαφημιστικά μέσα πρέπει να ασκούν τον πρέποντα έλεγχο, προτού αποδεχθούν μια διαφήμιση και την παρουσιάσουν στο κοινό.
2. Η ευθύνη για την τήρηση των κανόνων του Κώδικα αφορά τη διαφήμιση σε κάθε μορφή της, συμπεριλαμβανομένων των επώνυμων μαρτυριών, των δηλώσεων και των οπτικών παραστάσεων, που προέρχονται από άλλες πηγές. Το γεγονός ότι το περιεχόμενο ή η μορφή προέρχονται, ολικά ή μερικά, από άλλη πηγή, δεν αποτελεί κατά κανένα τρόπο αμάχητο τεκμήριο για τη μη τήρηση των κανόνων.
3. Κανένας διαφημιζόμενος, διαφημιστής, εντολέας ή εντολοδόχος, των παραπάνω αναφερομένων μορφών επικοινωνίας, εκδότης, ιδιοκτήτης έντυπου ή ηλεκτρονικού Μέσου Ενημέρωσης ή άλλου διαφημιστικού μέσου, ή εντεταλμένος ανάδοχος του, δεν πρέπει να συμπράττει με οποιονδήποτε τρόπο και για

οποιοδήποτε λόγο στη δημοσίευση διαφήμισης που κρίθηκε από το αρμόδιο όργανο για την τήρηση και εφαρμογή του παρόντος Κώδικα ως αντικείμενη στους θεσπιζόμενους με τον εν λόγω Κώδικα κανόνες δεοντολογίας.

Τεκμηρίωση

Οι διαφημιζόμενοι πρέπει να είναι σε θέση να τεκμηριώνουν στα όργανα αυτοδέσμευσης και αυτοελέγχου, που είναι υπεύθυνα για την εφαρμογή του Κώδικα, τις περιγραφές, τους ισχυρισμούς και τις απεικονίσεις που περιέχονται στις διαφημίσεις τους.

Αρμοδιότητα

Την αρμοδιότητα και ευθύνη της τήρησης και εφαρμογής του Κώδικα έχει η δια του Νόμου 2863/2000 προβλεπόμενη να συσταθεί Αστική Εταιρεία ελέγχου διαφημιστικών μηνυμάτων, με δύο Επιτροπές Ελέγχου του περιεχομένου των διαφημιστικών μηνυμάτων και όλων των άλλων μορφών εμπορικής, πολιτικής και κοινωνικής επικοινωνίας. Μία Πρωτοβάθμια, η οποία εκτός από την εκδίκαση προσφυγών, γνωμοδοτεί και επί αιτήσεων προέγκρισης και επίλαμβάνεται και αυτεπαγγέλτως προβληματικών πιθανόν διαφημίσεων ή /και άλλων μορφών εμπορικής και κοινωνικής επικοινωνίας και μία Δευτεροβάθμια, η οποία εκδικάζει προσφυγές κατά αποφάσεων της Πρωτοβάθμιας.

Νομική και ηθική υποχρέωση

Ηθική και νομική υποχρέωση αυτοδέσμευσης και αυτοελέγχου, για την πιστή εφαρμογή των διατάξεων του Κώδικα εφ' όλης της επικοινωνιακής ύλης και συμμόρφωση προς τις αποφάσεις των Επιτροπών Ελέγχου έχουν όλοι οι με οποιοδήποτε τρόπο εμπλεκόμενοι στο σύστημα επικοινωνίας, είτε είναι διαφημιζόμενος, διαφημιστής, εντολέας ή εντολοδόχος των παραπάνω αναφερομένων μορφών επικοινωνίας, εκδότης, ιδιοκτήτης έντυπου ή ηλεκτρονικού Μέσου Ενημέρωσης ή άλλου διαφημιστικού μέσου.

Παροχή Διαφήμισης

Κάθε αγορά διαφημιστικού χώρου, χρόνου ή οποιασδήποτε μορφής διαφημιστικής παροχής που έχει ως αντικείμενο την έκδοση, μετάδοση, προβολή και διανομή διαφημιστικών μηνυμάτων απαγορεύεται να πραγματοποιείται με τη μεσολάβηση τρίτου, εκτός αν πραγματοποιείται για λογαριασμό ενός διαφημιζομένου και μέσω μιας γραπτής σύμβασης εντολής. Η σύμβαση αυτή καθορίζει τους όρους αμοιβής του μεσολαβητή και το ύψος της αμοιβής. Η σύμβαση αυτή αναφέρει επίσης υποχρεωτικά τις οποιοσδήποτε άλλες παροχές που παρέχονται από το μεσολαβητή πέραν των συμφωνηθέντων, καθώς και τη συνολική αξία τους. Κάθε είδους έκπτωση που προσφέρεται από το διαφημιστικό μέσο πρέπει να εμφανίζεται στο τιμολόγιο που παραδίδεται στον διαφημιζόμενο έστω και αν οι αγορές που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο της παρούσης παραγράφου δεν εξοφλούνται ευθέως από τον διαφημιζόμενο στο διαφημιστικό μέσο. Το τιμολόγιο των αγορών αυτών κοινοποιείται σε κάθε περίπτωση από το διαφημιστικό μέσο στον διαφημιζόμενο εντός δεκαπέντε (15) ημερών από την έκδοση, μετάδοση, προβολή ή διανομή του μηνύματος.

Ο μεσολαβητής που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν μπορεί να εισπράξει άλλη αμοιβή εκτός από αυτή που του καταβάλλεται από τον διαφημιζόμενο ως αμοιβή για τη διεκπεραίωση της εντολής, ούτε να δεχθεί άλλη αμοιβή ή οποιαδήποτε παροχή από το διαφημιστικό μέσο.

Το πρόσωπο που παρέχει υπηρεσίες συμβουλών στον τομέα των Μ.Μ.Ε. ή σε διαφημιστικές επιχειρήσεις δεν μπορεί να δεχθεί αμοιβή ή οποιαδήποτε άλλη παροχή από το διαφημιστικό μέσο για την πραγματοποίηση από τρίτο συγκεκριμένης αγοράς διαφημιστικού χώρου, χρόνου ή οποιασδήποτε άλλης μορφής διαφημιστικής παροχής.

Το διαφημιστικό μέσο αποστέλλει πλήρη ενημερωτική κατάσταση για τις πραγματοποιηθείσες διαφημιστικές παροχές στον διαφημιζόμενο κατά μήνα. Σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών μεταδόσεων των διαφημιστικών μηνυμάτων το διαφημιστικό μέσο ειδοποιεί υποχρεωτικά τον διαφημιζόμενο και ζητά τη σύμφωνη γνώμη του για τις προβλεπόμενες αλλαγές. Σε περίπτωση που η αγορά διαφημιστικού χώρου πραγματοποιείται μέσω μεσολαβητού οι υποχρεώσεις της προηγούμενης παραγράφου βαρύνουν τόσο το διαφημιστικό μέσο σε σχέση με το μεσολαβητή όσο και το μεσολαβητή σε σχέση με τον διαφημιζόμενο.

Κάθε διαφημιστικό μέσο ή μεσολαβητής που δεν υπογράφει γραπτή σύμβαση σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του παρόντος και κάθε πρόσωπο που παρέχει υπηρεσίες συμβουλών στον τομέα των Μ.Μ.Ε. ή σε διαφημιστικές επιχειρήσεις και δέχεται αμοιβή ή άλλη παροχή για την πραγματοποίηση συγκεκριμένης αγοράς διαφημιστικού χώρου, χρόνου ή οποιασδήποτε άλλης μορφής διαφημιστικής παροχής, τιμωρούνται με χρηματική ποινή μέχρι δεκαπέντε χιλιάδες ευρώ (15.000€).

Κάθε διαφημιστικό μέσο που δεν κοινοποιεί αμέσως το τιμολόγιο πώλησεως διαφημιστικού χώρου στο διαφημιζόμενο τιμωρείται με χρηματική ποινή μέχρι τριάντα χιλιάδες ευρώ (30.000€).

Κάθε πρόσωπο που παρέχει υπηρεσίες συμβουλών στον τομέα των Μ.Μ.Ε. ή υπηρεσίες σε διαφημιστικές επιχειρήσεις και πραγματοποιεί για λογαριασμό ενός διαφημιζομένου αγορά διαφημιστικού χώρου από ένα διαφημιστικό μέσο, με το οποίο συνδέεται με οικονομικούς δεσμούς, παρέχοντας στον διαφημιζόμενο ψευδείς ή παραπλανητικές πληροφορίες σχετικά με τα χαρακτηριστικά ή την τιμή πώλησεως του διαφημιστικού χώρου, όπως και κάθε μεσολαβητής που εισπράττει αμοιβή ή οποιαδήποτε άλλου είδους παροχή από τρίτο πρόσωπο πέρα από τον διαφημιζόμενο, καθώς και κάθε διαφημιστικό μέσο που καταβάλλει τις αμοιβές ή παροχές αυτές στο μεσολαβητή, τιμωρούνται με χρηματική ποινή μέχρι εκατό πενήντα χιλιάδες ευρώ (150.000€).

Εκτέλεση του Μηνύματος

Κάθε διαφήμιση αποτελεί ένα μήνυμα το οποίο είναι κωδικοποιημένο και έχει ως πομπό την επιχείρηση και δέκτη το καταναλωτικό κοινό. Η εκτέλεση του διαφημιστικού μηνύματος μπορεί να γίνει με πολλούς και διάφορους τρόπους. Μπορεί να έχει στοιχεία χιούμορ, σεξ, συγκινησιακά φορτισμένες εικόνες, αναφορά χαρακτηριστικών του προϊόντος, κ.α. Φυσικά ανάλογα το διαφημιστικό μέσο η εκτέλεση μπορεί να πάρει συγκεκριμένες μορφές, έτσι για μια διαφήμιση σε περιοδικό η οποία δεν μπορεί να έχει κινούμενη εικόνα μπορεί να ενδείκνυται η αναγραφή των χαρακτηριστικών του προϊόντος. Σε κάθε περίπτωση η εκτέλεση του μηνύματος εξαρτάται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την αγορά στόχο δηλαδή από το κοινό στο οποίο απευθύνεται η επιχείρηση με την διαφήμιση της.

Στόχος μιας διαφημιστικής εταιρείας είναι να αξιοποιήσει τις δυνατότητες και τη δημιουργικότητα που διαθέτει προς όφελος του πελάτη – διαφημιζόμενο. Προσπαθεί να μπει στο πνεύμα κάθε επιχείρησης με σκοπό να δημιουργήσει πάντα την πιο σωστή και λειτουργική πρόταση, προκειμένου να διασφαλιστεί η δυναμική και ξεχωριστή διαφημιστική παρουσία της στην αγορά.

Αν σας αρέσει ότι βλέπετε, μπορεί να νομίσετε ότι το προϊόν θα σας το χαρίσει...

Μεταβίβαση

Προσεγγίζει την περίπτωση των θετικών χαρακτηρισμών. Μπορεί να καταλήξετε με ένα συναίσθημα που δεν ξέρετε πώς το αποκτήσατε. Πρώτα βλέπετε κάτι που σας αρέσει και μετά το προϊόν. Μεταβιβάζετε το θετικό συναίσθημα στο προϊόν.

Μια όμορφη γυναίκα “πουλάει” σαπούνι. Η ομορφιά συνδέεται στο μυαλό μας με τη χρήση του συγκεκριμένου σαπουνιού.

Ας δούμε μία διαφήμιση και ας τη “διαβάσουμε” προσεκτικά.

Τι ισχυρίζονται;

- ✿ Το γάλα είναι απαραίτητο για την υγεία μας.
- ✿ Οι ευτυχισμένες οικογένειες πίνουν γάλα.
- ✿ Το γάλα θα σας κάνει υγιή και χαρούμενο.
- ✿ Το γάλα είναι το καλύτερο φυσικό προϊόν.
- ✿ Αν πίνετε γάλα θα είστε μέλος της οικογένειας.

Τι μας κρύβουν;

- ✿ Το γάλα είναι ένας από τους τρόπους για να πάρει ένας οργανισμός θρεπτικά συστατικά.
- ✿ Το γάλα δεν είναι κατάλληλη τροφή για όλους τους ανθρώπους (τροφικές αλλεργίες)
- ✿ Το συγκεκριμένο ομογενοποιημένο είδος γάλακτος έχει υποστεί επεξεργασία που αλλοιώνει τη φυσική γεύση .

Μαρτυρίες

Είμαι διάσημος και το χρησιμοποιώ.

Είμαι διάσημος και θέλετε να μου μοιάσετε.
Το προϊόν με έκανε ότι είμαι.

Μαρτυρίες

Όλες οι μαρτυρίες βασίζονται στη μεταβίβαση! Αν ο πρωταγωνιστής της διαφήμισης προάγει κάτι που σχετίζεται με τη φήμη του. Π.χ. ο Michael Jordan να διαφημίζει αθλητικά παπούτσια, τότε το μήνυμα είναι ότι τα παπούτσια θα σας κάνουν καλύτερο μπασκετμπολίστα.

Οι μαρτυρίες λειτουργούν αν θέλετε να μοιάσετε στο “είδωλο”.

Γι’ αυτό παίζει πολύ σημαντικό ρόλο η γέννηση μιας ιδέας, οι έξυπνες και δυναμικές λύσεις να προσαρμόζονται μοναδικά στην εκάστοτε εταιρεία, ώστε η δημιουργία και η εκτέλεσή της ως την τελική μορφή να έχει ως αποτέλεσμα την παρουσία του Δημιουργικού Προϊόντος.

Τα στοιχεία αυτά, αποτελούν τις βασικές αρχές της επιχείρησης στις δημιουργίες μέχρι σήμερα. Περιλαμβάνει: Διαφημιστικά έντυπα, βιβλία, κάρτες, αφίσες, διαφημίσεις, φακέλους αλληλογραφίας, χαρτί αλληλογραφίας, συσκευασίες, προσκλήσεις (γάμου βάπτισης) καρτελάκια, ετικέτες προϊόντων, καταλόγους προϊόντων, διαφημιστικά δώρα και πολλά άλλα.

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Γενικά

Η παραγωγή των φαρμακευτικών προϊόντων είναι ένας από τους σημαντικότερους υποκλάδους της χημικής βιομηχανίας³⁰. Στην Ελλάδα, η Φαρμακοβιομηχανία αποτελεί περίπου το 1/3 της Χημικής, τόσο από πλευράς αριθμού καταστημάτων και συνόλου των απασχολούμενων όσο και από πλευράς ακαθάριστης και προστιθέμενης αξίας παραγωγής, πωλήσεων και επενδύσεων. Περισσότεροι από 11.200 εργαζόμενοι απασχολούνται στην παραγωγή και προώθηση φαρμακευτικών προϊόντων, καθιστώντας τον τομέα της φαρμακοβιομηχανίας ένα ζωτικό και υποστηρικτικό παράγοντα της απασχόλησης και της ανάπτυξης της Εθνικής Οικονομίας.

Οι φαρμακευτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι είτε θυγατρικές μεγάλων πολυεθνικών εταιριών είτε ανεξάρτητες ελληνικές εταιρίες, ορισμένες από τις οποίες ειδικεύονται στην παραγωγή αντιγράφων φαρμάκων.

Οι φαρμακευτικές εταιρίες που διεξάγουν έρευνα και ανάπτυξη (R&D) προσφέρουν τεχνογνωσία σε διοικητικό και τεχνολογικό επίπεδο σε όλη τη χώρα, και υιοθετούν σύγχρονες πρακτικές παραγωγής και διοίκησης. Επιπλέον, η φαρμακευτική βιομηχανία προωθεί την έρευνα και ανάπτυξη παρέχοντας υποτροφίες σε Πανεπιστήμια, ερευνητικά ινστιτούτα και ανεξάρτητους ερευνητές. Ταυτόχρονα, οι φαρμακευτικές εταιρείες επενδύουν τα μέγιστα, προκειμένου να κρατούν την ιατρική κοινότητα πλήρως ενημερωμένη στα τελευταία επιστημονικά δρώμενα και ανακαλύψεις.

Ο Σύνδεσμος Φαρμακευτικών Εταιριών Ελλάδος (ΣΦΕΕ) (www.sfee.gr) εκπροσωπεί 64 εταιρίες οι οποίες καλύπτουν το 90% της φαρμακευτικής αγοράς και είναι οι σημαντικότερες στον τομέα έρευνας και ανάπτυξης, αφού κατέχουν το 100% των νέων προϊόντων.

Αποστολή του είναι η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών αγοράς, οι οποίες θα επιτρέπουν στη φαρμακευτική βιομηχανία την εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων της διεθνούς επιστημονικής προόδου, καθώς και η εξασφάλιση της πρόσβασης των Ελλήνων πολιτών σε ένα υψηλό επίπεδο αγαθών και υπηρεσιών υγείας.

ΤΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το 2004, το κλίμα στην Ελληνική οικονομία παρουσίασε έντονες διακυμάνσεις. Στο πρώτο εξάμηνο δημιουργήθηκαν υψηλές προσδοκίες σε όλους τους τομείς της οικονομίας που τροφοδότησαν θετικές προβλέψεις των επιχειρήσεων και βελτίωσαν την καταναλωτική εμπιστοσύνη, ενώ στο δεύτερο εξάμηνο οι προσδοκίες άρχισαν να υποχωρούν βαθμιαία και η αισιοδοξία αντικαταστάθηκε από διστακτικότητα και σκεπτικισμό (IOBE, «Η Ελληνική Οικονομία», 01/05).

Τα γεγονότα που συνέτειναν στη διαμόρφωση πολύ υψηλών προσδοκιών στις αρχές του χρόνου φαίνεται ότι οι επικείμενες – τότε -, κοινοβουλευτικές εκλογές (Μάρτιος) και οι Ολυμπιακοί Αγώνες (Αύγουστος).

Ο Δείκτης του Οικονομικού Κλίματος για την Ελλάδα, που από τα μέσα του 2002 βρισκόταν σε συνεχή υποχώρηση άρχισε από τα τέλη του 2003 να βελτιώνεται

³⁰ www.parliament.org

για να φτάσει τον Απρίλιο του 2004 την υψηλότερη τιμή του των τελευταίων 40 μηνών (από τον Δεκέμβριο του 2000). Από τις αρχές του 2005, όμως, το κλίμα παραμένει διστακτικό, με τις προσδοκίες των επιχειρήσεων να κινούνται σε σχετικώς μετριοπαθή επίπεδα. Κύριος λόγος της υποχώρησης του δείκτη είναι η διαφαινόμενη βαθμιαία αποδυνάμωση της ζήτησης. Σε γενικές γραμμές, παρόμοια τάση παρουσιάζει και ο αντίστοιχος δείκτης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.

ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Το ελληνικό σύστημα υγείας³¹ αποτελεί ένα μικτό σύστημα με συμμετοχή του ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, τόσο από την πλευρά της παροχής υπηρεσιών υγείας όσο και από την πλευρά χρηματοδότησης αυτών. Ιστορικά, αναπτύχθηκε στηριζόμενο, σε μεγάλο βαθμό, στην κοινωνική ασφάλιση (μοντέλο Bismarck), δηλαδή στην κάλυψη των υγειονομικών αναγκών διαφόρων επαγγελματικών ομάδων μέσω Ασφαλιστικών Ταμείων. Σήμερα, το μοντέλο αυτό τείνει περισσότερο προς ένα σύστημα υγείας που – τουλάχιστον από άποψη χρηματοδότησης – εξαρτάται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό από τον κρατικό προϋπολογισμό (μοντέλο Bismarck).

Συγκεκριμένα, το υγειονομικό σύστημα της Ελλάδας συνίσταται σε τρία υποσυστήματα, τα οποία λειτουργούν σχεδόν ανεξάρτητα, ιδιαίτερα όσον αφορά στην κάλυψη των αναγκών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας (Επ. Πρόγραμμα ΙΤΥ, 2001):

- Το ΕΣΥ (κυρίως νοσοκομεία, Κέντρα Υγείας και ΕΚΑΒ).
- Το ΙΚΑ και τα λοιπά Ασφαλιστικά Ταμεία, τα οποία προσφέρουν διαφορετική κάλυψη στους δικαιούχους περίθαλψης τους.
- Ο ιδιωτικός τομέας, με πολυάριθμα διαγνωστικά κέντρα, κλινικές, μαιευτήρια, εργαστήρια, ιατρεία και οδοντιατρεία.

Επομένως, η χρηματοδότηση του υγειονομικού συστήματος προέρχεται από τρεις πηγές: τη κοινωνική ασφάλιση (εισφορές ασφαλισμένων), τον κρατικό προϋπολογισμό (φορολογία) και τις ιδιωτικές πληρωμές των ασθενών – καταναλωτών. Αυτό συνεπάγεται την εμπλοκή στη χάραξη πολιτικής υγείας πολλών και διαφορετικών φορέων και Υπουργείων.

Συγκεκριμένα, την αρμοδιότητα και ευθύνη για την ανάπτυξη και λειτουργία του ΕΣΥ έχει το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης, την εποπτεία των Οργανισμών Κοινωνικής Ασφάλισης έχει το Υπουργείο Απασχόλησης και Κοινωνικής προστασίας, το Υπουργείο Άμυνας εποπτεύει τις υπηρεσίες υγείας του στρατού, το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων έχει την αρμοδιότητα παροχής φροντίδας υγείας στον αγροτικό πληθυσμό της χώρας, το Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας καλύπτει τους ναυτικούς και τις οικογένειες τους και τέλος το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών εποπτεύει τον Οργανισμό Περίθαλψης Ασφαλισμένων Δημοσίου (ΟΠΑΔ). Αποτέλεσμα του κατακερματισμού των παραπάνω αρμοδιοτήτων είναι η δυσκολία χάραξης ενιαίας πολιτικής υγείας.

³¹ www.sfee.gr

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η προσφορά του κλάδου προσδιορίζεται από τις φαρμακευτικές εταιρείες που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα, καθώς και από τις φαρμακαποθήκες και τα φαρμακεία³². Ο αριθμός των φαρμακευτικών επιχειρήσεων ανέρχεται – κατ' εκτίμηση- στις 270 (παραγωγικές και εισαγωγικές), ενώ ο αριθμός των φαρμακαποθηκάρων, ανέρχεται στις 130, από τις οποίες οι 115 είναι ιδιωτικές και οι υπόλοιπες 15 είναι συνεταιρισμοί στην Ελλάδα φαρμακοποιών. Ο αριθμός, δε, των φαρμακείων που δραστηριοποιούνταν στην Ελλάδα το 2003, με βάση προσωρινά στοιχεία του Πανελλήνιου Φαρμακευτικού Συλλόγου, ανήλθε στα 9.350.

ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Η εγχώρια παραγωγή στον κλάδο του φαρμάκου, σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat (Prodcom), διαμορφώθηκε το 2003 στα € 437 εκατ., αυξανόμενη την περίοδο 1998-2003 με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 7,8%. Ο Δείκτης Βιομηχανικής Παραγωγής της ΕΣΥΕ με έτος βάσης το 1995 παρουσιάζει το 2003 μείωση του ρυθμού αύξησης σε σχέση με το 2002 (από 20% σε 9%) ενώ ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του βρίσκεται στο 17%.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Το 2001, η φαρμακευτική βιομηχανία απασχόλησε 4.412 εργαζόμενους, σε 61 καταστήματα, αριθμός που αποτελούσε το 25,7% του συνόλου της χημικής βιομηχανίας και το 1,6% του συνόλου της μεταποίησης.

Η εμφανής μείωση του αριθμού των απασχολούμενων στον κλάδο της φαρμακοβιομηχανίας κατά 32% την περίοδο 1993-2001 οφείλεται κυρίως στη μείωση του αριθμού των καταστημάτων κατά 36,5% αντίστοιχα, η οποία μπορεί με τη σειρά της να αποδοθεί στη μείωση του ρυθμού αύξησης της εγχώριας παραγωγής λόγω προνομιακής τιμολογιακής μεταχείρισης των εισαγόμενων φαρμάκων έναντι των εγχώριως παραγομένων.

Σε καμία περίπτωση, πάντως, η μείωση της απασχόλησης δε θα μπορούσε να αποδοθεί στην εισαγωγή βελτιωμένης τεχνολογίας στην παραγωγική διαδικασία και στη χρήση πιο εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού, καθώς όπως δείχνουν τα στοιχεία που ακολουθούν, οι επενδύσεις για εισαγωγή νέων μεθόδων παραγωγής μειώνονται και μάλιστα τα τελευταία 4 έτη είναι μηδενικές.

Το θεσμικό πλαίσιο της αγοράς φαρμάκου στην Ελλάδα

Το ελληνικό κράτος, στην προσπάθειά του να ρυθμίσει την προσφορά και την ζήτηση φαρμάκων παρεμβαίνει στη φαρμακευτική αγορά, ελέγχοντας – μεταξύ άλλων – την ασφάλεια, την ποιότητα, τη δραστητικότητα, την τιμή και τους μηχανισμούς διάθεσης και προώθησης των φαρμακευτικών προϊόντων. Όσον αφορά στα ρυθμιστικά μέτρα για την προστασία των φαρμακευτικών επιχειρήσεων, η Ελλάδα είναι εναρμονισμένη με την ευρωπαϊκή νομοθεσία.

³² Περιοδικό Φαρμακευτικά Χρονικά τεύχος 10
www.sfee.gr.static/sfee.html

Η αγορά φαρμάκων το 2003

Το 2003 οι πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων από τις φαρμακευτικές επιχειρήσεις προς τα νοσοκομεία και τις φαρμακαποθήκες (συμπεριλαμβανομένων των παράλληλων εξαγωγών) ανήλθαν στα € 4,3 δις, παρουσιάζοντας μια μείωση του ρυθμού αύξησής τους από 20% το 2002 σε 15% το 2003.³³ Από τις πωλήσεις αυτές, το 83% απορροφήθηκε από τις φαρμακαποθήκες και το υπόλοιπο 17% από τα δημόσια νοσοκομεία, ενώ το 70% αφορούσε σε πωλήσεις εισαγόμενων φαρμακευτικών προϊόντων, το 19,5% σε πωλήσεις εγχώριος παραγόμενων και το 10% σε πωλήσεις εγχώριος συσκευασμένων φαρμάκων.

Σε όρους ποσοτήτων, οι πωλήσεις ανήλθαν το 2003 στα 442,6 εκατ. τεμάχια, παρουσιάζοντας επίσης μείωση του ρυθμού αύξησής, από 4,5% το 2002 σε 2,23% το 2003.

Το 2003, την πρώτη θέση σε όρους πωλήσεων σε αξία κατέλαβαν τα φάρμακα για το καρδιαγγειακό σύστημα, με ποσοστό επί του συνόλου των πωλήσεων 23%. Ακολουθούν τα φάρμακα για το κεντρικό νευρικό σύστημα με ποσοστό 15%, τα φάρμακα για την πεπτική οδό και το μεταβολισμό με ποσοστό 12% και τα φάρμακα κατά των λοιμώξεων για συστηματική χρήση με ποσοστό 11%.

Σε όρους Καθορισμένων Ημερήσιων Δόσεων (DDDs), το μερίδιο των φαρμάκων για το καρδιαγγειακό σύστημα διαμορφώνεται στο 28%, ενώ τη δεύτερη θέση κατέχουν από κοινού τα φάρμακα για την πεπτική οδό και το μεταβολισμό και τα φάρμακα για το αίμα και τα αιμοποιητικά όργανα (15%).

Η εγχώρια φαρμακευτική δαπάνη το 2002 (τελευταίο έτος διαθέσιμων στοιχείων) ανήλθε στα €2 δις, από την οποία το 71,5% αφορούσε δημόσια φαρμακευτική δαπάνη και το υπόλοιπο 28,5% ιδιωτική. Το μερίδιο της φαρμακευτικής δαπάνης στο σύνολο των δαπανών υγείας διαμορφώθηκε στο 15%, ενώ ο αντίστοιχος μέσος όρος των χωρών της ευρωζώνης βρίσκεται στο 18%. Η κατά κεφαλή φαρμακευτική δαπάνη στην Ελλάδα διαμορφώθηκε στα €194, όταν η κατά κεφαλή δαπάνη στις χώρες της ευρωζώνης βρίσκεται, κατά μέσο όρο, στα €389. Ο μηνιαίος Δείκτης Τιμών Φαρμάκων το 2003 σημειώνει μικρή αύξηση από 102,85 σε 103,8, ενώ η συμβολή του στη μεταβολή του Γενικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή μειώνεται σε όλη τη διάρκεια του εν λόγω έτους.

Η Ακαθάριστη Αξία Παραγωγής (ΑΑΠ) στον κλάδο ανήλθε το 2001 στα € 781 εκατ., αυξημένη σε σχέση με το 2000 κατά 46%. Η συμμετοχή του κλάδου στην ΑΑΠ της χημικής βιομηχανίας ανήλθε στο 35,2%.

Σύμφωνα με τα στοιχεία των Ετήσιων Βιομηχανικών Ερευνών (ΕΣΥΕ), οι πωλήσεις του κλάδου της φαρμακοβιομηχανίας αυξάνονται διαχρονικά, προσεγγίζοντας το 2001 τα € 516 εκατ. Οι επενδύσεις παρουσιάζουν επίσης μια αυξητική τάση, με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής 14%. Το μεγαλύτερο, δε, μερίδιο των επενδύσεων διαχρονικά χρηματοδοτεί την αντικατάσταση υφιστάμενου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού, ενώ οι παράγοντες που επηρεάζουν θετικά τις επενδύσεις είναι – με σειρά προτεραιότητας- η ζήτηση για τα προϊόντα του κλάδου, τα κέρδη των εταιρειών καθώς και η διαθεσιμότητα και το κόστος των κεφαλαίων (στοιχεία Έρευνας Επενδύσεων στη Βιομηχανία).

Το ποσοστό χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού κινείται ανάμεσα το 70% και 92% την περίοδο Ιανουάριος 1998 – Ιούνιος 2004, παρουσιάζοντας διαχρονικά μια μηνιαία γραμμική αύξηση κατά 0,15%. Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη φαρμακοβιομηχανία δεν παρουσιάζει κάποια τάση, εμφανίζει όμως

³³ www.IOBE.gr

έντονη εποχική διακύμανση, η οποία ακολουθεί τη διακύμανση του αντίστοιχου δείκτη του συνόλου της βιομηχανίας με τρία τρίμηνα υστέρηση.

Η διαφημιστική δαπάνη για φάρμακα το 2003 ανήλθε στα € 16,7 εκατ., αυξημένη σε σχέση με το 2002 κατά 36%. Το μεγαλύτερο μερίδιο της διαφημιστικής δαπάνης απορροφά η διαφήμιση στην τηλεόραση (49%), ενώ ακολουθεί η διαφήμιση στα περιοδικά ποικίλης ύλης με ποσοστό 43%.

Ο κλάδος φαρμακευτικών προϊόντων το 2003 παρουσίασε αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο, ύψους € 1.364 εκατ., ενώ ο Δείκτης Balassa επιδεινώθηκε σε σχέση με το 2002 (από -0,53 σε -0,56) επιβεβαιώνοντας την αυξανόμενη υπεροχή των εισαγωγών φαρμακευτικών προϊόντων της χώρας μας έναντι των εξαγωγών.

Κατά τη χρηματοοικονομική ανάλυση προέκυψε ότι ο Κύκλος εργασιών των φαρμακευτικών επιχειρήσεων του δείγματος αυξήθηκε το 2003 κατά 7,6% σε σχέση με το 2002, προσεγγίζοντας τα € 2,6 δις. Οι τρεις πρώτες εταιρείες στο δείγμα με βάση τον κύκλο εργασιών είναι οι GLAXOSMITHKLINE, NOVARTIS και PFIZER. Το Κόστος Πωληθέντων το 2003 διαμορφώθηκε στα € 1,7 δις, αυξημένο σε σχέση με το 2002 κατά 4,8%. Οι εισροές νέων κεφαλαίων το 2003 ανήλθαν στα € 340,8 εκατ., από τα οποία το 20% προήλθε από αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων και το 63,6% από νέα δανειακά κεφάλαια. Ποσοστό 7,4% των νέων κεφαλαίων χρησιμοποιήθηκε για χρηματοδότηση των πάγιων επενδύσεων ενώ κατά το μεγαλύτερο ποσοστό κάλυψαν την αύξηση των απαιτήσεων (78,8%).

Στο τέλος του έτους χρήσης (1/1/03 – 31-12/03), η εταιρεία GLAXOSMITHKLINE, που κατέλαβε την πρώτη θέση σε όρους πωλήσεων στο δείγμα των επιχειρήσεων, σημείωσε κέρδη €37,06 εκατ., ενώ την πρώτη θέση, βάσει των κερδών, κατέλαβε η εταιρεία BIANEΞ με €39,68 εκατ.

Η εταιρεία PFIZER, μετά την εξαγορά της PHARMACIA το 2003, καταλαμβάνει την πρώτη θέση βάσει των πωλήσεων φαρμάκων, με μερίδιο στο σύνολο της αγοράς σε ex-factory τιμές ίσο με 8,5%. Ακολουθεί η εταιρεία NOVARTIS με μερίδιο 7,4% και η εταιρεία GLAXOSMITHKLINE με μερίδιο 6,8%. Ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς με βάση το δείκτη CR4 ανέρχεται στο 29%. Αναφορικά με τις φαρμακαποθήκες, ο Κύκλος Εργασιών του συνόλου του δείγματος το 2003 ανήλθε στα €663 εκατ., αυξημένος σε σχέση με το 2002 κατά 1,2%. Οι εταιρείες με το μεγαλύτερο Κύκλο Εργασιών ήταν οι ΣΤΡΟΥΜΣΑΣ, MAPINOΠΟΥΛΟΣ και LAVIPHARM ALLIANCE SANTE. Το Κόστος Πωληθέντων ανήλθε στα €628 εκατ. έναντι €620 το 2002. Οι εισροές νέων κεφαλαίων το 2003 ανήλθαν στα € 8 εκατ., εκ των οποίων το 24% προήλθε από αύξηση στα Ίδια Κεφάλαια και το 68% από μείωση των αποθεμάτων ενώ ποσοστό 29,8% αυτών χρηματοδότησε την επενδυτική δραστηριότητα των φαρμακαποθηκών. Η φαρμακαποθήκη ΣΤΡΟΥΜΣΑΣ, που σημείωσε τις υψηλότερες πωλήσεις το 2003, είχε κέρδη € 2,2 εκατ., ενώ την πρώτη θέση στην κατάταξη των εταιρειών του δείγματος βάσει των κερδών κατέλαβε η εταιρεία MAPINOΠΟΥΛΟΣ με κέρδη €3,1 εκατ. Το μερίδιο αγοράς της πρώτης βάσει κύκλου εργασιών εταιρείας (ΣΤΡΟΥΜΣΑΣ) ανέρχεται στο 6%, και ακολουθούν οι εταιρείες MAPINOΠΟΥΛΟΣ (5,3%) και LAVIPHARM ALLIANCE SANTE (5,2%). Ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς μειώθηκε από 22% το 2002 σε 19,3% το 2003.

Ο Κύκλος εργασιών του δείγματος Συνεταιρισμών Φαρμακοποιών αυξήθηκε κατά 16,2% το 2003, προσεγγίζοντας τα €643 εκατ. Οι εταιρείες με το μεγαλύτερο κύκλο εργασιών ήταν οι ΣΥ. ΦΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΠΡΟ. ΣΥΝΕΤ. ΦΑ. ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΥΝ. ΠΕ. και ΠΕΙΦΑΣΥΝ. Το Κόστος Πωληθέντων επίσης αυξήθηκε κατά 16%, φτάνοντας τα € 614 εκατ. Τα Νέα Κεφάλαια που εισέρευσαν στο σύνολο του δείγματος των συνεταιρισμών διαμορφώθηκαν στα € 25,8 εκατ., από τα οποία το 20%

προήλθε από Νέα Ίδια Κεφάλαια και το 77% από νέο Καθαρό Δανεισμό, ενώ το 98,9% αυτών χρησιμοποιήθηκε για αύξηση του Κυκλοφορούντος Ενεργητικού.

Ο ΣΥ. ΦΑ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ καταλαμβάνει την πρώτη θέση τόσο βάσει πωλήσεων όσο και βάσει κερδών. Στο σύνολο της αγοράς, δε, καταλαμβάνει το 5,8%, ενώ ακολουθούν οι συνεταιρισμοί ΠΡΟ. ΣΥΝΕΤ. ΦΑ. ΑΤΤΙΚΗΣ ΣΥΝ. ΠΕ. (5,1%), και ΠΕΙΦΑΣΥΝ (4,2%). Ο βαθμός συγκέντρωσης της αγοράς ανήλθε στο 19%, κινούμενος στα ίδια περίπου επίπεδα με το 2002 (18,6%).

Στο διεθνές περιβάλλον το 2003, οι πωλήσεις φαρμακευτικών προϊόντων παγκοσμίως ανήλθαν στα \$ΗΠΑ 466 δις, σημειώνοντας αύξηση σε σταθερές τιμές κατά 9% σε σχέση με το 2002 (IMS World Review 2004). Το φαρμακευτικό προϊόν LIPITOR παραμένει –όπως και τα δύο προηγούμενα έτη- στην πρώτη θέση των παγκόσμιων πωλήσεων, με πωλήσεις που ανήλθαν στα \$ΗΠΑ 10,3δις. Για πρώτη φορά μέσα στην περίοδο των τελευταίων 14 ετών, όλη η κατηγορία των αντιλιπιδαιμικών παραγόντων έρχεται στην πρώτη σε πωλήσεις θέση (μερίδιο αγοράς 6%), υποβιβάζοντας στη δεύτερη τα αντιελκτοτικά φάρμακα, με μερίδιο 5%. Από το σύνολο των παγκόσμιων πωλήσεων, η ΕΕ (15) απορροφά το 8%, ενώ το μεγαλύτερο ποσοστό πωλείται στην Υπόλοιπη Ευρώπη (14%). Ακολουθούν οι Ασία, Αφρική και Αυστραλία με από κοινού μερίδιο 12% και η Β. Αμερική με μερίδιο 11%.

Φαρμακευτική Νομοθεσία Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Κοινοτική Νομοθεσία στον τομέα των φαρμακευτικών προϊόντων³⁴ μπορεί να διαιρεθεί σε δύο ομάδες:

- A) φαρμακευτικά προϊόντα για ανθρώπινη χρήση και
- B) φαρμακευτικά προϊόντα για κτηνιατρική χρήση.

Την ευθύνη για την εφαρμογή της Κοινοτικής φαρμακευτικής νομοθεσίας έχει η Γενική Διεύθυνση Επιχειρήσεων της Επιτροπής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Τα φαρμακευτικά προϊόντα για ανθρώπινη χρήση μπορούν να διαιρεθούν περαιτέρω σε δώδεκα ομάδες:

1. Κλινικές Μελέτες
2. Χορήγηση άδειας κυκλοφορίας
3. Έλεγχος
4. Τιμές και έλεγχος τιμών
5. Παραγωγή
6. Διανομή
7. Κατάταξη
8. Επισήμανση
9. Διαφήμιση
10. Πνευματική ιδιοκτησία (συμπληρωματικό δίπλωμα ευρεσιτεχνίας)
11. Χρωστικές ουσίες
12. Ορφανά φαρμακευτικά προϊόντα

³⁴ www.sfee.gr

Η Δημιουργία ενός Φαρμάκου

→ Βασική Έρευνα - Το μυστικό: η δραστική ουσία

Το μυστικό των φαρμάκων κρύβεται στην δραστική τους ουσία³⁵. Πρόκειται για σύνθετες χημικές ενώσεις που περιλαμβάνουν δεκάδες ή και εκατοντάδες άτομα.

Συνήθως ένα φάρμακο περιέχει πολύ μικρή μόνο ποσότητα από μια δραστική ουσία, η οποία δρα κατευθείαν στην διαταραχή και φέρνει το επιθυμητό αποτέλεσμα. Αυτό μπορεί να ακούγεται πάρα πολύ απλό στην πραγματικότητα, όμως είναι μια πολύπλοκη διαδικασία που έχει να κάνει με τις σύνθετες λειτουργίες του οργανισμού μας.

Μέχρι σήμερα, νέες δραστικές ουσίες ανακαλύπτονταν κατά τύχη, αφού οι ερευνητές δοκίμαζαν χιλιάδες δυνητικά αποτελεσματικά χημικών ενώσεων. Αυτή η διαδικασία εξακολουθεί να υφίσταται ακόμη και σήμερα, αν και γίνεται περισσότερο μεθοδικά και αυτοματοποιημένα. Μια άλλη κλασική μέθοδος είναι να τροποποιούνται ήδη υπάρχουσες ουσίες με την ελπίδα να ταυτοποιηθούν άγνωστες ιδιότητές τους με θεραπευτική εφαρμογή.

→ Αποκτώντας την δραστική ουσία

Οι τελευταίες ανακαλύψεις στη μοριακή βιολογία και στη γενετική μηχανική δημιούργησαν νέες ελπίδες στην έρευνα και την παραγωγή δραστικών ουσιών. Συνεπώς, σήμερα είναι εφικτό να προσδιορίσουμε με μεγαλύτερη ακρίβεια τις συγκεκριμένες βιοχημικές διαδικασίες του ανθρώπινου οργανισμού στις οποίες θα δράσει η δραστική ουσία και τον τρόπο με τον οποίο η ίδια ή ουσία πρέπει να δομηθεί.

Εξ άλλου η μοριακή βιολογία και η γενετική μηχανική προσφέρουν σε πολλές περιπτώσεις νέες, φιλικές προς το περιβάλλον, διαδικασίες για την παραγωγή δραστικών ουσιών και νέους τρόπους έρευνας των ιδιοτήτων τους μικροοργανισμοί προγραμματίζονται γενετικά ώστε να παράγουν την απαιτούμενη χημική ένωση.

→ Δοκιμή καταλληλότητας στο εργαστήριο

Οι ερευνητές που εξετάζουν τις αιτίες μιας πάθησης πρέπει να διεισδύσουν όλο και βαθύτερα στο κόσμο των βιολογικών μορίων, έτσι ώστε να κατανοήσουν καλύτερα τις συγκεκριμένες βιολογικές διαδικασίες και τις χημικές ουσίες που τις αφορούν.

Ο απόλυτος στόχος τους είναι να προσδιορίσουν τους μηχανισμούς και τη δομή των "μοριακών κλειδαριών" που πρέπει να ανοίξουν.

Η έρευνα των φυσιολογικών αλλά και των διαταραγμένων βιολογικών διαδικασιών γίνεται σε ειδικά ερευνητικά πρότυπα, όπως σε κύτταρα που αναπτύσσονται εκτός του οργανισμού, σε απομονωμένα όργανα ή σε ζώα, ώστε να επιτυγχάνεται όσον το δυνατό ακριβέστερη αναπαραγωγή συγκεκριμένων χαρακτηριστικών της διαδικασίας.

Από τη στιγμή που προσδιορισθεί μια "μοριακή κλειδαριά", χρησιμοποιούνται προηγμένα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών προκειμένου να βρεθεί η δραστική ουσία που θα χρησιμοποιηθεί σαν "κλειδί".

³⁵ www.novartis.gr

Αν η ουσία προέρχεται από ένα φυτό για παράδειγμα, μερικές φορές την αποκτούμε κατευθείαν από την πηγή.

Μερικές ενώσεις, όπως τα πεπτίδια, τα οποία είναι συστατικά των πρωτεϊνικών κυττάρων κατασκευάζονται σε αυτοματοποιημένες μονάδες παραγωγής, ενώ άλλες παράγονται χημικά μέσα από την σύνθεση.

Η γενετική μηχανική παίζει και εδώ ένα πολύ σημαντικό ρόλο.

→ Ανάπτυξη ενός φαρμάκου - Από το μόριο στο φάρμακο

Κατά την παραγωγή της δραστικής ουσίας προκύπτουν συχνά προσμίξεις. Είναι απαραίτητο λοιπόν να αναπτυχθούν διαδικασίες και μέθοδοι για την αφαίρεση των ξένων σωμάτων έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η καθαρότητα. Ένας τρόπος για να γίνει αυτό είναι να ελεγχθεί η ακολουθία των γενετικών στοιχείων.

Ο μηχανισμός δράσης της δραστικής ουσίας μελετάται λεπτομερώς χρησιμοποιώντας ειδικώς καλλιεργημένα κύτταρα και μικροοργανισμούς. Αυτή η έρευνα μπορεί επίσης να αποκαλύψει ανεπιθύμητες ή επιβλαβείς συνέπειες για τους οργανισμούς. Αυτό μπορεί να αποκλείσει την καταλληλότητα μιας δραστικής ουσίας για ένα φάρμακο, πράγμα που σημαίνει ότι όλη η έρευνα που έχει γίνει μέχρι τώρα ήταν μάταιη.

Μόνο περίπου 12 στις 10.000 ουσίες που μελετώνται προσφέρουν ελπίδες για περαιτέρω ανάπτυξη. Τέτοιες ουσίες "πατεντάρονται", δίνοντας στην εταιρεία το αποκλειστικό δικαίωμα στο όφελος που θα προκύψει από μια τόσο ακριβή έρευνα.

Στις περισσότερες χώρες, το δίπλωμα ευρεσιτεχνίας διαρκεί 20 χρόνια, παρ' ότι ο μισός χρόνος μπορεί να περάσει χωρίς το φάρμακο να έχει βγει στην αγορά. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η διαδικασία παραγωγής είναι μακροχρόνια, μιας και σημαντικές ερωτήσεις δεν έχουν απαντηθεί ακόμη.

Για παράδειγμα, σε αυτό το στάδιο ανάπτυξης της ουσίας οι ερευνητές δεν γνωρίζουν ακόμη αν η ουσία η οποία έχει παραχθεί σε μικρή ποσότητα μπορεί να παρασκευασθεί και σε ευρεία κλίμακα ή πως η ουσία μπορεί να φτάσει στο σωστό όργανο (όργανο-στόχο), στη σωστή ποσότητα και την κατάλληλη χρονική στιγμή.

Η ανάπτυξη της πραγματικής μορφής του φαρμάκου, για παράδειγμα, ενός δισκίου, ενός ενέσιμου διαλύματος ή μιας κρέμας μπορεί τώρα να ξεκινήσει.

Μέχρις αυτού του σημείου η δραστική ουσία δοκιμαζόταν μόνο σε καλλιεργημένα κύτταρα και σε μικροοργανισμούς, γεγονός που επιτρέπει μόνο εικασίες για την αποτελεσματικότητα που θα έχει σε πολύπλοκους οργανισμούς, όπως είναι ο ανθρώπινος οργανισμός.

Χρειάζεται λοιπόν περαιτέρω έρευνα με μελέτες σε ζώα. Τα ζώα είναι το μοναδικό διαθέσιμο μέσο για την εκτίμηση της αντίδρασης των αμέτρητων αλληλοεξαρτώμενων και αλληλένδετων οργανικών συστημάτων που απαρτίζουν ένα ζωντανό οργανισμό. Τέτοιες μελέτες είναι απολύτως απαραίτητες βάσει νόμου έτσι ώστε να αποκλειστούν πιθανοί κίνδυνοι στους ανθρώπους ή στο περιβάλλον.

Η ιδανική δόση, η οδός που ακολουθεί το φάρμακο μέσα στον οργανισμό και τα αποτελέσματα της μακροχρόνιας χρήσης του είναι μόνο τρεις από τους πολλούς σημαντικούς παράγοντες που πρέπει να ερευνηθούν στα ζώα.

Την ίδια στιγμή που οι έρευνες στα ζώα συνεχίζονται, η αρχική δοσολογία καθορίζεται. Αυτό συνήθως συνεπάγεται την ένωση πολύ μικρών δόσεων της δραστικής ουσίας με αδρανείς ουσίες (έκδοχα) ώστε να δημιουργηθεί ένα φάρμακο εύκολο στη χορήγηση.

Κατόπιν το νέο φάρμακο υποβάλλεται σε αυστηρούς ελέγχους ποιότητας και σταθερότητας.

Μόνο μετά από χρόνια εντατικών δοκιμών, και από τη στιγμή που όλα τα αποτελέσματα είναι θετικά, μπορεί το φάρμακο να παραδοθεί για δοκιμές σε ανθρώπους. Μόνο 5 από τις 10.000 δραστικές ουσίες που μελετώνται φτάνουν σε αυτό το σημείο.

→ Κλινικές μελέτες - Αξιολόγηση από τους ειδικούς

Πριν από το σχεδιασμό των ερευνών στους ανθρώπους, τα αποτελέσματα της μέχρι τώρα έρευνας επανεκτιμώνται προκειμένου να αποκλειστούν όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι.

Το νέο φάρμακο χορηγείται πρώτα σε υγιείς εθελοντές. Συνήθως, αυτοί είναι ερευνητές που έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη του.

Ο βασικός στόχος αυτής της φάσης είναι η μελέτη της ασφάλειας του φαρμάκου, ενώ παράλληλα διεξάγονται έρευνες για την παρακολούθηση της πορείας του φαρμάκου μέσα στον οργανισμό και τον τρόπο με τον οποίο αποδομείται. Αν κριθεί αναγκαίο, η σύνθεσή του τροποποιείται και η δοσολογία του αναπροσαρμόζεται.

Το επόμενο βήμα είναι να χορηγηθεί το φάρμακο σε ειδικά επιλεγμένους ασθενείς με τη νόσο για την οποία μελετάται το φάρμακο, και οι οποίοι είναι απολύτως ενημερωμένοι για την έρευνα και έχουν συγκατανεύσει να το λάβουν. Στόχος τώρα είναι να προσδιορίσουμε την αποτελεσματικότητα του φαρμάκου και να βρούμε την ιδανική δόση. Τα αποτελέσματα της μελέτης εκτιμώνται από κοινού από ειδικούς ιατρούς και από επιστήμονες.

Αν τα πρώτα αποτελέσματα είναι θετικά, γίνονται επιπλέον επαληθευτικές μελέτες σε μεγαλύτερο σύνολο ασθενών. Νοσοκομεία και γιατροί από όλο τον κόσμο συμμετέχουν σε αυτές τις μελέτες, έτσι ώστε να εξασφαλισθεί η μεγαλύτερη δυνατή ποικιλία περιπτώσεων και αποτελεσμάτων.

Οι κλινικές μελέτες είναι πολύ δαπανηρές και χρονοβόρες, αφού απαιτούν ένα μεγάλο αριθμό ασθενών να συμπεριληφθεί και πολλά χρόνια για να ολοκληρωθούν. Εξ άλλου δεν υπάρχει εγγύηση ότι θα προχωρήσουν έως το σημείο που απαιτείται για να ετοιμασθεί ο φάκελος για την υποβολή του προϊόντος για έγκριση. Κατά μέσο όρο μόνο ένα από τα πέντε φάρμακα ολοκληρώνουν τη φάση των κλινικών δοκιμών.

→ Έγκριση - Άδεια κυκλοφορίας σε κάθε χώρα

Το νέο φάρμακο δεν μπορεί να κυκλοφορήσει σε καμία χώρα αν πρώτα δεν κατατεθεί και δεν εγκριθεί ο φάκελος του από τις αρμόδιες Εγκριτικές Αρχές. Οι φάκελοι αυτοί περιέχουν δεκάδες χιλιάδες σελίδες όπου αναφέρονται όλα τα δεδομένα για τη δραστική ουσία, το φάρμακο και τα ήδη υπάρχοντα αποτελέσματα.

Η τεκμηρίωση αυτή μελετάται πολύ προσεκτικά από ανεξάρτητους ειδικούς επιστήμονες. Δεν είναι σπάνιες οι φορές που απαιτούνται επιπρόσθετες μελέτες πριν την έγκριση του προϊόντος.

Για αυτό μπορεί να χρειασθεί αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα ακόμα και μετά την υποβολή του φακέλου μέχρι να εγκριθεί ένα φάρμακο.

Στο μεταξύ, η ανάπτυξη και οι δοκιμές στις πειραματικές μονάδες παραγωγής για μαζική παραγωγή του φαρμάκου συνεχίζονται. Η βιομηχανική παραγωγή συχνά συνδυάζεται με διαδικαστικά ζητήματα και νέες εγκαταστάσεις. Ίσως μάλιστα και να χρειαστεί να δημιουργηθούν καινούργιες μονάδες παραγωγής.

Αν το νέο φάρμακο παράγεται χρησιμοποιώντας τη βιοτεχνολογία, μια μονάδα παραγωγής πρέπει να δημιουργηθεί πριν την φάση των δοκιμών, έτσι ώστε να

παραχθούν επαρκείς ποσότητες δραστικής ουσίας, γεγονός που συνεπάγεται έναν τεράστιο επενδυτικό κόστος.

Έγκριση φαρμακευτικών προϊόντων στην Ε.Ε.

Οι διαδικασίες έγκρισης³⁶ ενός αντίγραφου φαρμακευτικού προϊόντος αυτή τη στιγμή στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι τρεις:

- Η Εθνική διαδικασία, όπου υποβάλλεις έναν φάκελο προϊόντος σε κάθε χώρα ξεχωριστά, με έναν κοινό «μπούσουλα», αλλά με ιδιαιτερότητες από χώρα σε χώρα. Η ανάγνωση δηλαδή του νόμου από χώρα σε χώρα διαφέρει.
- Η διαδικασία Αμοιβαίας Αναγνώρισης (Mutual Recognition Procedure), όπου εκεί εγκρίνεται το προϊόν στη χώρα Α, η χώρα Α συντάσσει μια αναφορά (assessment report) για το φάκελο έγκρισης, την οποία μαζί με τον φάκελο της έγκρισης την υποβάλλει στις concerned member states (ενδιαφερόμενα κράτη – μέλη). Εκεί οι αντίστοιχοι Εθνικοί Οργανισμοί Φαρμάκων οφείλουν να εγκρίνουν το προϊόν στην Ε.Ε μέσα σε 90 ημέρες.
- Η Τρίτη διαδικασία είναι πιο σφιχτή σε χρόνο και σε απαιτήσεις.

Πρόκειται για την decentralized procedure, δηλαδή την ταυτόχρονη έγκριση γενοσήμου προϊόντος στη χώρα αναφοράς (RMS) και στις ενδιαφερόμενες χώρες (CMS), σε μία περίοδο από 150-300 ημέρες.

Αυτοί οι τρόποι με τους οποίους μπορείς να εγκρίνεις ένα generic (ένα γενόσημο προϊόν). Για τα πρωτότυπα προϊόντα υπάρχουν άλλες διαδικασίες. Είτε η Εθνική, που ισχύει και για τα generic, είτε η κεντρική διαδικασία, που γίνεται στο Λονδίνο, μέσω EMEA, όπου εγκρίνεις ταυτόχρονα ένα προϊόν σε όλη την Ευρώπη.

Είναι μια ακριβή και δύσκολη διαδικασία και βέβαια έχει πολύ περισσότερες απαιτήσεις.

Τα στάδια που ακολουθούνται μέχρι την τελική έγκριση ενός φαρμάκου

Όταν η εταιρεία (σπόνσορας) που θέλει να εγκρίνει ένα προϊόν στην Ε.Ε πει ότι θέλει να εγκρίνει το προϊόν Α, αυτόματα ξεκινάνε οι παρακάτω διαδικασίες:

- Ελέγχεται το προϊόν αν μπορεί να εγκριθεί ως generic.
- Ελέγχεται κατά πόσο είναι πατενταρισμένο και τι είδους πατέντες καλύπτουν το προϊόν και γίνεται ένα report στον πελάτη, που έχει να κάνει με το να μπορεί να το κυκλοφορήσει το 2006 ή το 2015. Ή πώς να κινηθεί για να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της πατέντας. Πατέντες προστασίας πνευματικού

³⁶ Λάμδα Φαρμακευτική Α.Ε.

Περιοδικό Φαρμακευτικά Χρονικά τεύχος 10

δικαιώματος χορηγούνται στα πρωτότυπα προϊόντα για να καλύψουν το κόστος της έρευνας.

- Εξετάζεται το ποιος παραγωγός μπορεί να προμηθεύσει την πρώτη ύλη (δραστική ουσία) και πόσο καλή βιβλιογραφική κάλυψη έχει (Drug Master File). Χωρίς τη βιβλιογραφική κάλυψη δεν μπορεί να δουλέψει ούτε η εταιρεία να εγκριθεί το προϊόν στην Ευρώπη.
- Εξετάζεται, πάντα σε συμφωνία και σε συνεργασία με τον σπόνσορα, το ποιος θα παράγει αυτό το προϊόν. Π.χ. αλλού κάνουνε μαλακές κάψουλες και αλλού σκληρές κάψουλες. Είναι μία σειρά από μορφές προϊόντων, τις οποίες δεν είναι εύκολο να τις κάνει ένα και μόνο εργοστάσιο.
- Καθορίζεται ένα πρόγραμμα διαδικασίας επί της ουσίας. Δηλαδή, πόσα κιλά πρώτης ύλης, τι έκδοχα θα χρειαστούν, τι εργαστηριακές δοκιμές (lab scale productions) θα γίνουν για να επιβεβαιωθεί η σύνθεση και στη συνέχεια προγραμματίζονται οι παραγωγικές σε βιομηχανικό μέγεθος για να ολοκληρωθεί η διαδικασία ανάπτυξης του προϊόντος. Εδώ μπαίνει το κομμάτι εργαστήριο στη μέση.

Στο εργοστάσιο, όταν πλέον έχουν γίνει τα πρώτα βήματα, γίνονται τα εξής: Αφού γίνει μία βιβλιογραφική έρευνα, παίρνετε το πρωτότυπο τελικό προϊόν και δείγμα πρώτης ύλης, αναλύονται και πραγματοποιούνται όλοι οι έλεγχοι που περιλαμβάνονται στη Φαρμακοποιία για το προϊόν αυτό. Επίσης αξιολογούνται όλοι οι μέθοδοι ποιοτικού ελέγχου που αναπτύσσονται στο εργαστήριο. Τέλος, σχεδιάζεται ένα πρόγραμμα σταθερότητας σε διαφορετικές συνθήκες: κανονικές, με επιταχυνόμενες διαδικασίες και συνθήκες που επικρατούν σε πιο ζεστά κλίματα. Πρόκειται δηλαδή για μια διαδικασία που ξεκινάει σήμερα, για να ολοκληρωθεί, μαζί με την έγκριση του προϊόντος και τις σταθερότητες, ακόμη και μετά από 4 χρόνια. Το χρονικό διάστημα είναι πολύ μεγάλο και πολύ μεγάλη η επένδυση, η οποία αρχίζει να αποδίδει μετά από μία τετραετία.

Όταν ολοκληρωθεί η σύνταξη του φακέλου έγκρισης ενός φαρμακευτικού προϊόντος, πως επιλέγεται η διαδικασία έγκρισης που θα ακολουθηθεί;

Ανάλογα με τις διαθέσεις και την αγορά του πελάτη βρίσκεται και ο τρόπος που θα εγκριθεί το προϊόν.

Αν είναι μία ελληνική εταιρεία που δραστηριοποιείται μονάχα στην Ελλάδα, καταθέτεται ο φάκελος στον Ε.Ο.Φ. Μπορεί να κρατάει αρκετό καιρό αυτή η διαδικασία αλλά είναι η πιο συμφέρουσα οικονομικά.

Αν δεν πρόκειται για την ελληνική αγορά, αλλά για την ευρωπαϊκή, τότε ακολουθείτε μια από τις διαδικασίες που προαναφερθήκαμε.

Έγκριση άδειας κυκλοφορίας φαρμάκου από τον Εθνικό Οργανισμό Φαρμάκων (ΕΟΦ)

Προϋποθέσεις: αποδεδειγμένη θεραπευτική δράση, ποιότητα και ασφάλεια.

Διαδικασίες:

- Διαδικασία της αμοιβαίας αναγνώρισης (ένα φαρμακευτικό ιδιοσκεύασμα που έχει ήδη εγκριθεί σε άλλο κράτος –μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μπορεί να υποβληθεί για έγκριση και σε άλλα κράτη – μέλη με την ίδια ακριβώς φαρμακευτική και κλινική τεκμηρίωση).
- Κεντρική (μέσω του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Φαρμάκων)
- Εθνική (χορήγηση άδειας από τον ΕΟΦ σε προϊόντα που θα κυκλοφορήσουν μόνο στην Ελλάδα).

Το Νοέμβριο του 2004, τα φαρμακευτικά προϊόντα που είχαν άδεια κυκλοφορίας στην Ελλάδα ανήλθαν στα 9.061, από τα οποία τα 7.454 έχουν εγκριθεί με εθνική διαδικασία, τα 657 με την κεντρική διαδικασία και τα υπόλοιπα 950 με τη διαδικασία της αμοιβαίας αναγνώρισης. Από το σύνολο αυτών, το 56% κυκλοφορεί στην αγορά (5.030 φάρμακα) και από αυτά το 86% έχει πάρει άδεια κυκλοφορίας με την εθνική διαδικασία, το 6% με την κεντρική διαδικασία και το υπόλοιπο 8% με τη διαδικασία της αμοιβαίας αναγνώρισης³⁷. Στο μέλλον η πλειονότητα των φαρμάκων θα εγκρίνεται με τις δύο τελευταίες διαδικασίες (κεντρική και αμοιβαία αναγνώρισης).

ΦΑΚΕΛΟΣ ΣΥΜΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ

Η σύγκρουση των διακριτικών γνωρισμάτων, της διεκδίκησης δηλαδή εκ μέρους περισσότερων ανταγωνιστικών του προνομίου χρήσης και εκμετάλλευσης συγκεκριμένης ένδειξης στα πλαίσια της επιχειρηματικής τους δράσης, είναι μία πραγματική κατάσταση που, εξαιτίας της φύσης και της λειτουργίας του χώρου της αγοράς, αλλά και των συμφερόντων που διακυβεύονται στα πλαίσια του, είναι αναγκαίο να διευθετείται με τρόπο ασφαλή και σαφή πάνω στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων και κανόνων³⁸. Είναι απαραίτητο με άλλα λόγια να βρεθεί μία κατά το δυνατό ορθολογική μέθοδος επιλογής του επικρατέστερου δικαιώματος, το οποίο και θα απολαμβάνει πλέον της αποκλειστικής προστασίας του νόμου, με παράλληλη υποχώρηση όλων των υπολοίπων, που συγκρούονται με αυτό.

Όταν δύο ή περισσότερα δικαιώματα διεκδικούν αποκλειστικότητα πάνω στο ίδιο αγαθό, υπερισχύει και προτιμάται το αρχαιότερο από αυτά (μα βάση το χρόνο γέννησης του καθενός) σύμφωνα με το αξίωμα «prior tempore potior jure». Κατά

³⁷ www.sfee.gr

Περιοδικό Φαρμακευτικά Χρονικά τεύχος 10

³⁸ Τ. Φουντεδάκης, Η Σύγκρουση των Διακριτικών Γνωρισμάτων, σ 52-58

συνέπεια, κρίσιμο για τον προσδιορισμό της χρονικής προτεραιότητας είναι καταρχήν το σημείο κατά το οποίο γεννάται το δικαίωμα πάνω στο διακριτικό γνώρισμα, π.χ ο χρόνος της χρησιμοποίησης ή κατά περίπτωση της επικράτησης στις συναλλαγές για τα γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος. Αντίστοιχα, είναι ευνόητο ότι η χρονική προτεραιότητα διακριτικού γνωρίσματος που επιτελεί ονοματική λειτουργία αλλά δεν διαθέτει εξαρχής διακριτική δύναμη, δε καθορίζεται από το χρονικό σημείο της χρησιμοποίησης του στις συναλλαγές, αλλά από εκείνο της απόκτησης της απαιτούμενης διακριτικής δύναμης, αφού με αυτό συνδέεται και η έναρξη της προστασίας του. Πριν από σημείο αυτό η χρονική προτεραιότητα καταρχήν δεν παίζει κανένα ρόλο, δεδομένου ότι δεν υφίσταται διακριτικό γνώρισμα, αλλά κάποια άλλη, μη προστατευόμενη, ένδειξη, η οποία σε κάθε περίπτωση πρέπει να υποχωρεί, όταν έρχεται σε σύγκρουση με διακριτικά γνωρίσματα οποιουδήποτε είδους.

Προσδοκία δικαιώματος πάνω σε διακριτικό γνώρισμα

Άμεσα συναρτώμενο με το ζήτημα του προσδιορισμού του χρονικού σημείου έναρξης της προστασίας ενός διακριτικού γνωρίσματος (και συνακόλουθα της χρονικής του προτεραιότητας) είναι και το ερώτημα αν μπορεί να γίνει δεκτό δικαίωμα προσδοκίας (ή, αλλιώς, προσδοκία δικαιώματος) πάνω σ' αυτό³⁹. Σύμφωνα με τα ισχύοντα στο Αστικό Δίκαιο, δικαίωμα προσδοκίας υφίσταται όταν δεν έχουν με ν συμπληρωθεί όλοι οι κατά νόμο αναγκαίοι όροι για την ύπαρξη ενός δικαιώματος, συντρέχουν ωστόσο ήδη τα περισσότερα από τα επιμέρους στοιχεία που απαιτούνται για τη γένεσή του, έτσι ώστε να επιτρέπεται η ασφαλής πρόβλεψη ότι η σχετική διαδικασία θα ολοκληρωθεί (σ' αυτό συνίσταται άλλωστε και η διαφοροποίηση της προσδοκίας από την ελπίδα, την απλή πιθανότητα ενός δικαιώματος).

Σε σχέση με τα διακριτικά γνωρίσματα του ουσιαστικού συστήματος που προστατεύονται από τη χρησιμοποίηση τους στις συναλλαγές γίνεται γενικά κατά λογική αναγκαιότητα δεκτό ότι δεν υπάρχουν περιθώρια για αναγνώριση δικαιώματος προσδοκίας, δεδομένου ότι η προστασία τους είναι ούτως ή άλλως έγκαιρη, ως συνδεδεμένη με το πρώτο κιάλας στάδιο της λειτουργίας τους στα πλαίσια των συναλλαγών. Και βέβαια, οι προκαταρκτικές ενέργειες που προετοιμάζουν την έναρξη της χρήσης ενός ονομαστικού διακριτικού γνωρίσματος (σύλληψη ιδέας-σχεδίαση- εκτύπωση λογοτύπου κλπ.) δεν είναι δυνατό σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι οδηγούν στην απόκτηση δικαιώματος προσδοκίας, όχι μόνο γιατί αντίθετη λύση θα οδηγούσε σε απαράδεκτη ανασφάλεια δικαίου, αλλά και επειδή τα στοιχεία αυτά δεν συνιστούν επιμέρους όρους του «πραγματικού» της γέννησης του πλήρους δικαιώματος, οι οποίοι, λόγω ακριβώς της συνδρομής τους, να δημιουργούν, βεβαιότητα για την ολοκλήρωση της σχετικής διαδικασίας. Αν, κατ' εξαίρεση, η δίκαιη αντιμετώπιση μιας συγκεκριμένης περίπτωσης επιβάλλει η προστασία κάποιας ένδειξης να ανατρέξει σε χρόνο ακόμη προγενέστερο της πρώτης χρησιμοποίησης της, τότε η εν λόγω προστασία θα μπορεί να αναζητηθεί και να παρασχεθεί επαρκώς μέσα στα πλαίσια.

Αντίθετα, όσον αφορά τα διακριτικά γνωρίσματα που προστατεύονται από της επικρατήσεως τους συναλλαγές (διασηματισμός εμπορευμάτων, διακριτικά σημεία επιχείρησης) το πρόβλημα παρουσιάζεται πιο περίπλοκο, δεδομένου ότι μεταξύ της έναρξης της λειτουργίας τους στο πεδίο των συναλλαγών και της έναρξης της

³⁹ Τ. Φουντεδάκης, Η Σύγκρουση των Διακριτικών Γνωρισμάτων, σ 58-66

προστασίας τους μεσολαβεί ένα σύντομο ή μακρό κατά περίπτωση χρονικό διάστημα, κατά το οποίο εξελίσσεται η διαδικασία καθιέρωσης τους ως συνδεδεμένων με συγκεκριμένη επιχείρηση. Η διαπίστωση αυτή έχει οδηγήσει στη διαπίστωση της θέσης ότι η έναρξη της χρησιμοποίησης μιας τέτοιας ένδειξης αποτελεί ένα πρώτο στάδιο στη διαδικασία αναγωγής της σε προστατευόμενο διακριτικό γνώρισμα, η οποία και πρόκειται να ολοκληρωθεί με την πλήρωση του στοιχείου της επικράτησης στις συναλλαγές, στο μεσοδιάστημα δε μεταξύ της πρώτης χρησιμοποίησης και της οριστικής επικράτησης υφίσταται (κατά την ίδια ως άνω άποψη) δικαίωμα προσδοκίας για την απόκτηση του ολοκληρωμένου δικαιώματος πάνω στην εν λόγω ένδειξη.

Σε σχέση με τα παραπάνω πρέπει να παρατηρηθεί ότι, πράγματι, είναι άξια προστασίας η θέση του φορέα μιας ένδειξης, που ήδη χρησιμοποιείται π.χ. προς διάκριση εμπορευμάτων, κατά το διάστημα που προηγείται της επικράτησης της στα πλαίσια των συναλλαγών, καθώς όχι σπάνια συνδέεται με επίπονες και πολυέξοδες προσπάθειες που αποσκοπούν στην προώθηση του συγκεκριμένου προϊόντος στην αγορά και στην καθιέρωση του στη συνείδηση του καταναλωτικού κοινού. Οι προσπάθειες αυτές έχουν συχνά σαν αποτέλεσμα η χρησιμοποιούμενη ένδειξη και το δι' αυτής διακρινόμενο προϊόν να απολαμβάνουν ήδη κάποιας φήμης μεταξύ του καταναλωτικού κοινού, ακόμη και αν ο βαθμός γνώσης τους στα πλαίσια των συναλλαγών απέχει αρκετά από το σημείο που απαιτείται, προκειμένου να θεωρηθεί ότι συντρέχει ο όρος της καθιέρωσης.

Ωστόσο, πρέπει να σημειωθεί ότι η κατά τα παραπάνω δικαιολογημένη ανάγκη προστασίας των συμφερόντων του φορέα της εν λόγω ένδειξης μπορεί άριστα να ικανοποιηθεί και χωρίς προσφυγή στη θεωρία της προσδοκίας δικαιώματος. Είναι δε χαρακτηριστικό ότι ακόμη και όσοι αναγνωρίζουν τη δυνατότητα ύπαρξης προσδοκίας δικαιώματος επί διασχηματισμού, δεν προχωρούν μέχρι του σημείου να αποδέχονται την προστασία της προσδοκίας αυτής ως απολύτου δικαιώματος, βάσει δηλαδή των διατάξεων για τα διακριτικά γνωρίσματα, αλλά παραπέμπουν στους όρους και στις αυξημένες απαιτήσεις.

Η παραπάνω τοποθέτηση, αν και ορθή εκ του αποτελέσματος, περιέχει ωστόσο μία εσωτερική ανακολουθία, δεδομένου ότι αποδέχεται με την ύπαρξη προσδοκίας δικαιώματος επί του διακριτικού γνωρίσματος, όχι όμως και τη δυνατότητα επίκλησης της αντίστοιχης προστασίας. Όμως, η προσδοκία δικαιώματος προστατεύεται αυτοτελώς ως «προβαθμίδα» του ολοκληρωμένου δικαιώματος, η οποία έχει την ίδια νομική φύση με αυτό και ως εκ τούτου απολαμβάνει της αυτής νομικής προστασίας αν π.χ. το πλήρες δικαίωμα είναι εμπράγματο, τότε και η προσδοκία του έχει τη φύση (και απολαμβάνει την προστασία) απολύτου δικαιώματος. Έτσι, λοιπόν, η ανακολουθία της παραπάνω θέσης συνίσταται ακριβώς στο ότι, από τη στιγμή που αποδεχόμαστε την ύπαρξη προσδοκίας δικαιώματος, δεν συντρέχει λόγος επίκλησης της προστασίας. Αντίστροφα δε, το συμπέρασμα που εξάγεται από τη γενικά παραδεκτή ανάγκη προσφυγής στο προστατευτικό πεδίο της γενικής ρήτηρας, η οποία ούτως ή άλλως ισχύει και εφαρμόζεται σε όλο το εύρος του δικαίου των διακριτικών γνωρισμάτων, είναι ότι παρέλκει και είναι άνευ αντικειμένου κάθε είδους αναγωγή στη θεωρία της προσδοκίας του δικαιώματος.

Περαιτέρω, και εκτός του ότι η κατά τα παραπάνω αναγνώριση προσδοκίας δικαιώματος επί του διασχηματισμού δεν προσφέρει τελικά τίποτε επιπλέον προς την κατεύθυνση της προστασίας των συμφερόντων του φορέα της, πρέπει να παρατηρηθεί ότι και από συστηματικής απόψεως είναι πολύ αμφίβολο αν μπορεί να γίνει δεκτή η ύπαρξη δικαιώματος προσδοκίας σε αυτή την περίπτωση. Κι αυτό, γιατί καταρχήν η ίδια η έννοια της προσδοκίας προϋποθέτει την ύπαρξη επιμέρους σταδίων στη διαδικασία της ολοκλήρωσης της κτήσης ενός δικαιώματος, η, κατ' άλλη

διατύπωση, απαιτεί περισσότερα πραγματικά γεγονότα που να επέρχονται διαδοχικά. Στην περίπτωση όμως του διασχηματισμού, αν και η πορεία προς την οριστική καθιέρωση μιας ένδειξης στις συναλλαγές εκτείνεται κατ' ανάγκη σε κάποιο βάθος χρόνου, ωστόσο δεν υπάρχουν ευδιάκριτα στάδια εξέλιξης της σχετικής διαδικασίας, πάνω στα οποία να μπορεί να θεμελιωθεί η απόκτηση της σχετικής προσδοκίας. Πολύ περισσότερο μάλιστα, που η ίδια η πρόοδος της διαδικασίας κτήσης του πλήρους δικαιώματος, πρέπει, σύμφωνα με τη γενική θεωρία για την προσδοκία δικαιώματος, να προκαλεί βεβαιότητα σχετικά με την ολοκλήρωση της. Η βεβαιότητα αυτή όμως με κανέναν τρόπο δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συντρέχει όσον αφορά στην επίτευξη της επικράτησης μιας ένδειξης που έχει αρχίσει να χρησιμοποιείται στις συναλλαγές, έτσι ώστε να είναι μάλλον ορθότερο να γίνεται λόγος για απλή πιθανότητα ή ελπίδα κτήσης του σχετικού δικαιώματος.

Ακόμη περισσότερη έμφαση πρέπει να δοθεί στο γεγονός ότι η αναγνώριση προσδοκίας δικαιώματος επί του διασχηματισμού θα οδηγούσε σε ανεπίτρεπτη ανασφάλεια δικαίου, οδηγώντας ουσιαστικά στην πρόωρη αναγνώριση δικαιωμάτων διαχρηματισμού και αναιρώντας τελικά τη βασική επιλογή του νομοθέτη να προστατεύσει το συγκεκριμένο διακριτικό γνώρισμα από τη στιγμή που θα καθιερωθεί στα πλαίσια των οικείων συναλλακτικών κύκλων ως διακριτικό των προϊόντων ορισμένης επιχείρησης.

Διαφοροποιημένο σε κάποιο βαθμό παρουσιάζεται το ζήτημα της αναγνώρισης προσδοκίας δικαιώματος όσον αφορά το σήμα. Το ερώτημα που ανακύπτει σχετικά αν και με πιο τρόπο προστατεύεται ο κάτοχος ένδειξης που έχει κατατεθεί ως σήμα για το διάστημα που μεσολαβεί μέχρι την καταχώρηση. Σε σχέση με το θέμα αυτό γενικά υποστηρίζεται ότι κατά το διάστημα μεταξύ της κατάθεσης της δήλωσης και της καταχώρησης της ένδειξης στο βιβλίο σημάτων υφίσταται προσδοκία δικαιώματος πάνω στο σήμα. Πρέπει να σημειωθεί ότι η εν προκειμένω, σε αντίθεση με όσα ισχύουν για τα ουσιαστικά διακριτικά γνωρίσματα, υπάρχουν συγκεκριμένες νομοθετικές ρυθμίσεις που μπορούν να θεωρηθούν ερείσματα, πάνω στα οποία θα βασιστεί η αναγνώριση προσδοκίας δικαιώματος πάνω στο σήμα.

Έχει βάσιμα υποστηριχθεί ότι στην περίπτωση του σήματος έχουμε να κάνουμε με ένα δικαίωμα προσδοκίας πλήρως προστατευόμενο και μάλιστα υπό διττή έννοια: καταρχήν απολαμβάνει τη διοικητική προστασία που απολαμβάνει και το πλήρες δικαίωμα επί του σήματος σε ότι αφορά στην αποτροπή της δημιουργίας ή της διατήρησης υπέρ τρίτου απόλυτου δικαιώματος πάνω στην κατατεθειμένη ένδειξη, ή σε κάποια παρόμοια, η οποία (προστασία) υλοποιείται μέσω των ρυθμίσεων μέσω των ρυθμίσεων για τα απαράδεκτα προς καταχώρηση σήματα και για τη διαγραφή. Αποφασιστικό επιχείρημα υπέρ της αποδοχής της πλήρους διοικητικής προστασίας ορίζεται ότι ο ειδικός η καθολικός διάδοχος του δικαιώματος προσδοκίας αποκτά παράλληλα και τη δυνατότητα άσκησης παρέμβασης. Επειδή λοιπόν δε είναι δυνατό ο διάδοχος να αποκτά περισσότερες εξουσίες από όσες είχε ο δικαιούχος του, καθίσταται σαφές ότι ο καταθέτης μη καταχωρισμένης ακόμη ένδειξης ανήκει κατεξοχήν στα πρόσωπα που έχουν έννομο συμφέρον και απολαμβάνουν τη διοικητική προστασία.

Εφόσον δε, σύμφωνα με τα παραπάνω, ο δικαιούχος προσδοκίας διαθέτει όλες τις δικονομικές και διαδικαστικές δυνατότητες που παρέχει ο νόμος στον φορέα του ολοκληρωμένου δικαιώματος πάνω στο σήμα, είναι συνεπές να γίνει κατ' αντιστοιχία δεκτό ότι απολαμβάνει και τη πλήρη αστική προστασία έναντι των προσβολών που θίγουν τα έννομα συμφέροντά του.

Παρόλα αυτά η θεωρία και η νομολογία, αν και γενικά αποδέχονται την ύπαρξη προσδοκίας δικαιώματος πάνω στο σήμα, εντούτοις παρουσιάζονται ιδιαίτερα διστακτικές ως προς την αναγνώριση της πλήρους προστασίας της κατ' αναλογία των

όσων ισχύουν για το δικαίωμα ευρεσιτεχνίας, δεδομένου και του ότι ο εφευρέτης που προβαίνει σε κατάθεση της εφευρέσής του, έχει πάντως ήδη ένα απόλυτο δικαίωμα πάνω σ' αυτήν, με αποτέλεσμα η ανάγκη προστασίας του να καθίσταται πιο έκδηλη, αλλά και δικαιολογημένη, αντίθετα, ο καταθέτης σήματος είναι πιθανό να μην έχει κανένα απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα πάνω στη δηλωθείσα ένδειξη. Έτσι, ένα μεγάλο μέρος της επιστήμης οδηγείται τελικά στο να αναγνωρίζει μόνο «κατ' όνομα» την ύπαρξη προσδοκίας δικαιώματος πάνω στο σήμα για το διάστημα που μεσολαβεί από την κατάθεση μέχρι την καταχώρηση, δεδομένου ότι η προστασία του καταθέτη εξακολουθεί να αναζητείται σε διατάξεις εκτός του δικαίου των σημάτων.

Πρέπει ωστόσο να παρατηρηθεί σχετικά ότι η κατά τα παραπάνω αναγνώριση μιας τέτοιας «χωλής» προσδοκίας δικαιώματος επί του σήματος δεν έχει να προσφέρει τελικά τίποτε ουσιαστικό προς την κατεύθυνση της έγκαιρης προστασίας των συμφερόντων του καταθέτη, δεδομένου ότι οι επικαλούμενες διατάξεις εξυπακούεται ότι εφαρμόζονται σε κάθε συγκεκριμένη περίπτωση όπου πληρούνται οι προϋποθέσεις τους, έτσι ώστε να παρέλκει η οποιαδήποτε παραπομπή ή αναφορά στην ανάγκη προστασίας απολύτων δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα προσδοκίας.

Ενόψει όλων όσων αναπτύχθηκαν παραπάνω εμφανίζεται τελικά ως συστηματικά, αλλά και ουσιαστικά, ορθότερη επιλογή η μη αναγνώριση προστατευόμενης προσδοκίας δικαιώματος πάνω στα διακριτικά γνωρίσματα, δεδομένου ότι επαρκής προστασίας μπορεί να παρασχεθεί στον δικαιούχο, όπου αυτό καταστεί απαραίτητο.

Μεταβολές του φορέα διακριτικού γνωρίσματος και επιπτώσεις στη χρονική προτεραιότητα

1. Μεταβίβαση του διακριτικού γνωρίσματος: από τη στιγμή που γίνεται δεκτή η δυνατότητα μεταβίβασης των διάφορων διακριτικών γνωρισμάτων είτε ελεύθερα (διακριτικός τίτλος, σήμα) είτε με ταυτόχρονη μεταβίβαση και της συνδεόμενης με αυτά επιχείρησης (επωνυμία, κατά την κρατούσα στη θεωρία άποψη) τίθεται και το ζήτημα της χρονικής προτεραιότητας του μεταβιβαζόμενου γνωρίσματος⁴⁰. Γίνεται δεκτό σχετικά ότι ο διάδοχος αποκτά το δικαίωμα υπό τους ίδιους όρους που το έχει και ο δικαιοπάροχος του και υπεισέρχεται στην ακριβή νομική θέση του τελευταίου. Με άλλα λόγια δεν πρόκειται για νέο δικαίωμα (και αντίστοιχα για νέο διακριτικό γνώρισμα), αλλά για συνέχεια του δικαιώματος του δικαιοπαρόχου, με αυτονόητη συνέπεια να διατηρείται η αρχική χρονική προτεραιότητα και να ισχύει και υπέρ του νέου δικαιούχου.

Σε περίπτωση που η κατά παραπάνω μεταβίβαση είναι άκυρη για οποιοδήποτε λόγο, η κατάσταση διαφοροποιείται δραστικά. Εφόσον δεν υφίσταται κάποιου είδους δεσμός μεταξύ των δύο επιχειρήσεων, θα πρόκειται ουσιαστικά για εγκατάλειψη του διακριτικού γνωρίσματος από τον αρχικό δικαιούχο και νέα χρήση του από μέρους και στα πλαίσια μιας δεύτερης επιχείρησης, με αποτέλεσμα την απώλεια του αρχικού δικαιώματος επί της συγκεκριμένης ένδειξης και την αντικατάστασή του από ένα νέο που θα ανήκει πλέον στη δεύτερη αυτή επιχείρηση και θα προσδιορίζεται από

⁴⁰ Τ. Φουντεδάκης, Η Σύγκρουση των Διακριτικών Γνωρισμάτων, σ 60-71

απόψεως χρονικής προτεραιότητας με βάση το χρονικό σημείο έναρξης της προστασίας του στα πλαίσια της τελευταίας, ανάλογα και με το είδος του.

2. *Μεταβίβαση της συνδεόμενης με το διακριτικό γνώρισμα επιχείρησης:* το βασικό ερώτημα που ανακύπτει σε σχέση με τη μεταβίβαση ολόκληρης της επιχείρησης ως ενιαίας οικονομικής μονάδας αφορά στις συνέπειες που αυτή έχει ως προς τα διακριτικά της γνωρίσματα και συγκεκριμένα αν μεταφέρει την συμμεταβίβαση τους ή όχι. Όσον αφορά τουλάχιστον το σήμα έχει υποστηριχθεί η άποψη ότι, ελλείψει ειδικής συμφωνίας που να προβλέπει την τύχη του, πρέπει να θεωρείται ότι υπάρχει πρόθεση εγκατάλειψης του και παραίτησης από το αντίστοιχο δικαίωμα, με συνέπεια τη διαγραφεί του σήματος.

Λιγότερο απόλυτη και ως εκ τούτου ασφαλέστερη, παρουσιάζεται ωστόσο η άποψη ότι η λύση στο συγκεκριμένο ζήτημα πρέπει να δίνεται με βάση την ερμηνεία της σύμβασης μεταβίβασης της επιχείρησης, από την οποία κατά περίπτωση θα συνάγεται και η βούληση των συμβαλλομένων ως προς την τύχη των διακριτικών γνωρισμάτων της μεταβιβαζόμενης οικονομικής μονάδας. Θα πρέπει ωστόσο να σημειωθεί σχετικά ότι η διαρκώς αναβαθμιζόμενη θέση και σημασία των διακριτικών γνωρισμάτων στα πλαίσια του σύγχρονου οικονομικού «παιγνίου» σε διεθνές επίπεδο, η οποία συχνά τα ανάγει σε βαρύνοντα, ή ακόμη και κυρίαρχα, περιουσιακά στοιχεία μιας επιχείρησης, έχει αρχίσει να διαμορφώνει διεθνώς μία τάση υπέρ της «εν αμφιβολία» συμμεταβίβασης των διακριτικών γνωρισμάτων της μεταβιβαζόμενης επιχείρησης, τάση που έχει ήδη αποτυπωθεί νομοθετικά.

Εφόσον τώρα κατά τα παραπάνω θεωρηθεί ότι η μεταβίβαση της επιχείρησης συνεπιφέρει τελικά και τη μεταβίβαση των συνδεομένων με αυτή διακριτικών γνωρισμάτων, η αρχική χρονική προτεραιότητα των ενδείξεων αυτών παραμένει ισχυρή και λαμβάνεται πλέον υπόψη υπέρ του νέου φορέα της επιχείρησης.

3. *Μετατροπή και συγχώνευση της εταιρίας- δικαιούχου του διακριτικού γνωρίσματος:* σε περίπτωση που η επιχείρηση με τη οποία συνδέεται ένα διακριτικό γνώρισμα είναι οργανωμένη υπό τη μορφή εταιρίας του εμπορικού δικαίου, τίθεται το ζήτημα των επιπτώσεων που θα έχει σ' αυτό ο μετασχηματισμός της εν λόγω εταιρίας σε εταιρία άλλου τύπου. Εφόσον λοιπόν πρόκειται για «πραγματικό» ή «κατά κυριολεξία» μετασχηματισμό, είναι σαφές, ότι καμία κατά ουσία μεταβολή του φορέα του διακριτικού γνωρίσματος δεν λαμβάνει χώρα, ούτε συντελείται οποιαδήποτε μετακίνηση περιουσιακών στοιχείων και ως εκ τούτου δεν επέρχεται κανενός είδους συνέπεια πάνω στα διακριτικά γνωρίσματα της μετασχηματιζόμενης εταιρίας, τα οποία εξακολουθούν να υφίστανται και να λειτουργούν στα πλαίσια πλέον του νέου εταιρικού τύπου, διατηρώντας τη χρονική τους προτεραιότητα και τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά τους αμετάβλητα.

Όσον αφορά ειδικότερα το σήμα, πρέπει να σημειωθεί ότι η αυξημένη σημασία της αρχής της δημοσιότητας στα πλαίσια του δικαίου των σημάτων επιτάσσει για λόγους ασφάλειας δικαίου, αλλά και προστασίας των τρίτων, την ενημέρωση του Βιβλίου Σημάτων με τη προσθήκη πλέον της επωνυμίας του νέου εταιρικού τύπου, που προέκυψε μετά το μετασχηματισμό, χωρίς ωστόσο αυτό το γεγονός να θίγει σε τίποτε την εγκυρότητα των παραπάνω διαπιστώσεων.

Είναι αναγκαίο πάντως να διευκρινιστεί ότι η ανάπτυξη που προηγήθηκε αγορά αποκλειστικά στην περίπτωση του «κατά κυριολεξία» μετασχηματισμού. Αντίθετα, αν πρόκειται για «καταχρηστικό»

μετασχηματισμό, οι επιπτώσεις ως προς τα διακριτικά γνωρίσματα, όπως και τα υπόλοιπα περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης, θα είναι εντελώς διαφορετικές, καθώς ο μηχανισμός του «καταχρηστικού» μετασχηματισμού περιλαμβάνει και στάδιο λύσης- εκκαθάρισης της εταιρίας με όλες τις συνέπειες που αυτό συνεπάγεται.

Κατά αντίστοιχο τρόπο με τα ισχύοντα σε περίπτωση μετασχηματισμού, δεν επηρεάζεται και η κατάσταση των διακριτικών γνωρισμάτων μιας εταιρίας που συμμετέχει σε «κατά κυριολεξία» συγχώνευση, αφού και πάλι δεν μεσολαβεί λύση και εκκαθάριση της συγχωνευόμενης εταιρίας, αλλά μεταβίβαση των επιμέρους περιουσιακών στοιχείων της (μεταξύ των οποίων και τα δικαιώματα πάνω στα άυλα αγαθά) με οιονεί καθολική διαδοχή, η οποία, όπως κάθε περίπτωση διαδοχής, δεν συνεπάγεται μεταβολές ως προς τη χρονική προτεραιότητα των διακριτικών γνωρισμάτων. Ανάλογα ισχύουν και για τη συγχώνευση όσα αναφέρθηκα παραπάνω, τόσο σε σχέση με την ανάγκη επισημείωσης της επωνυμίας της νέας εταιρίας στο Βιβλίο Σημάτων, όσο και με τη διαμόρφωση των δεδομένων σε περίπτωση «καταχρηστικής» συγχώνευσης.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

ΔΙΣΚΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

Απαντήσεις σε απορίες, σχετικά με τα πνευματικά δικαιώματα των καλλιτεχνών⁴¹:

1) Γιατί γίνεται τόση φασαρία για τα "δικαιώματα" κάποιων εκατομμυριούχων καλλιτεχνών και των πολυεθνικών εταιριών που έχουν τεράστια έσοδα;

Στόχος της πνευματικής ιδιοκτησίας είναι η προστασία εκατοντάδων χιλιάδων καλλιτεχνών σε όλο τον κόσμο. Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι η πλειοψηφία αυτών των καλλιτεχνών είναι συνηθισμένοι, σκληρά εργαζόμενοι, επαγγελματίες μουσικοί. Κάποιοι είναι διάσημοι και κερδίζουν τεράστια ποσά.

2) Γιατί η τιμή του CD είναι τόσο υψηλή σε σχέση με το κόστος της εργοστασιακής κατασκευής του;

Ένα CD είναι κάτι περισσότερο από ένα κομμάτι πλαστικό. Είναι το αποτέλεσμα του ταλέντου και των προσπαθειών δημιουργών, ερμηνευτών, μουσικών, μηχανικών ήχου και μουσικών παραγωγών. Σ' αυτά προστίθεται η συμμετοχή των καλλιτεχνών που δημιούργησαν τη συσκευασία του CD. Τέλος υπάρχει το κόστος διαφήμισης, εμπορικής προώθησης αλλά και διανομής του CD.

3) Αφού αγοράζω τόσο ακριβά CD δεν έχω το δικαίωμα να κάνω όσα αντίγραφα θέλω;

Προς το παρόν το δικαίωμα της αντιγραφής για ιδιωτική χρήση εξαρτάται από τη χώρα που μένεις. Στην Αγγλία για παράδειγμα η ιδιωτική αντιγραφή απαγορεύεται. Στη Γερμανία επιτρέπεται ένας συγκεκριμένος αριθμός αντιγράφων για την οικογένεια και τους φίλους. Στη Ελλάδα η δημιουργία αντιγράφων επιτρέπεται για ιδιωτική χρήση, αν δεν επηρεάζει τη σωστή χρήση και εκμετάλλευση του έργου. Η δημιουργία αντιγράφων για πώληση δεν είναι ιδιωτική χρήση και ας γίνεται σε ιδιωτικό χώρο (π.χ. στο σπίτι σου).

Απαντήσεις σε απορίες, σχετικά με τη Πειρατεία στο Internet

1) Τι είναι η πειρατεία στο Internet;

⁴¹ www.ifpi.gr

Η ηλεκτρονική πειρατεία στο Internet είναι στην ουσία ίδια με την πειρατεία με υλικά μέσα- κλοπή της δημιουργικότητας κάποιων ανθρώπων. Όμως η πειρατεία στο Internet είναι δυνητικά μεγαλύτερης έκτασης γιατί επιτρέπει στη μουσική να αναπαραχθεί, ή μάλλον να κλωνοποιηθεί, να συμπιεστεί και να διανεμηθεί σε όλον τον κόσμο.

2) Πόσο μεγάλο είναι το πρόβλημα;

Πρόκειται για κλοπή μεγάλης κλίμακας και εμποδίζει την εφαρμογή νέων τεχνολογιών για νόμιμη ηλεκτρονική διάθεση μουσικής. Είναι αδύνατη χρήση μιας τεχνολογίας με νόμιμα μέσα, όταν η ίδια τεχνολογία χρησιμοποιείται παράνομα για δωρεάν διάθεση ενός προϊόντος.

3) Τι λένε οι αριθμοί;

Το πρόβλημα αυξήθηκε εκθετικά τα τελευταία τρία χρόνια, αλλά είναι αδύνατο να υπολογιστεί επακριβώς η οικονομική ζημιά της δισκογραφίας. Πριν δύο χρόνια υπολογίστηκε ότι 1 εκατομμύριο παράνομα αρχεία μουσική ήταν διαθέσιμα στο Internet. Τώρα υπολογίζεται ότι 25 εκατομμύρια τέτοια αρχεία είναι διαθέσιμα μόνο μέσω υπηρεσιών ανταλλαγής αρχείων (π.χ. Napster). Η ανεξάρτητη εταιρία ερευνών Forrester Research υπολόγισε 3 εκατομμύρια downloads πειρατικής μουσικής την ημέρα για το 1999.

4) Ποια είναι η αντίδραση της μουσικής βιομηχανίας;

Η μουσική βιομηχανία επενδύει σε νέες τεχνολογίες και αναζητά συνεργάτες στη δημιουργία λογισμικού ηλεκτρονικής διάθεσης της μουσικής. Επίσης αναπτύσσει νέες ασφαλείς τεχνολογίες για ηλεκτρονικές υπηρεσίες προς τους καταναλωτές. Επίσης αναπτύσσει τεχνολογίες προστασίας της μουσικής και συμβουλεύει τις κυβερνήσεις για τη μορφή των σχετικών νομοθεσιών, ώστε οι καλλιτέχνες και οι παραγωγοί να προστατεύονται από την πειρατεία.

Παράλληλα, η μουσική βιομηχανία αντιδρά ενεργά κατά των πειρατών του Internet. Το IFPI έχει δημιουργήσει ένα ειδικό τμήμα κατά της ηλεκτρονικής πειρατείας που χρησιμοποιεί νέες τεχνολογίες αυτοματισμού σε παγκόσμια κλίμακα. Το τμήμα αυτό βοηθά στον εντοπισμό και την προειδοποίηση των πειρατών. Το IFPI υπολογίζει ότι οι ενέργειες του οδήγησαν στην κατάργηση 15.000 παράνομων ιστοσελίδων που περιείχαν πάνω από 3 εκατομμύρια πειρατικά αρχεία μουσικής. Η μουσική βιομηχανία έχει δείξει ότι είναι διατεθειμένη να λάβει επιθετικά νομικά μέσα κατά των πειρατών.

5) Γιατί η μουσική βιομηχανία δεν ανταγωνίζεται τις πειρατικές προσφορές, αλλά ακολουθεί τη νομική οδό;

Οι δισκογραφικές εταιρίες κινούνται στο Internet, αλλά ομολογουμένως χωρίς να ανταγωνίζονται τους πειρατές. Είναι ευνόητο ότι δεν χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια να διαθέτεις μουσική αν δεν χρειάζεται να αμειφθούν οι καλλιτέχνες ή να σχεδιάσεις μία επιχειρηματική τακτική. Μην ξεχνάτε ότι οι πειρατές δεν παράγουν

ούτε επενδύουν στη μουσική. Απλά παρεμβαίνουν στο τελικό στάδιο της διανομής της μουσικής κάνοντας χρήση της τεχνολογίας.

Για τις δισκογραφικές εταιρίες, ο ανταγωνισμός των πειρατών δεν αποτελεί εναλλακτική στρατηγική. Η εξέλιξη ενός νόμιμου περιβάλλοντος ηλεκτρονικής διάθεσης μουσικής δεν είναι ούτε κάτι απλό ούτε οικονομικό. Οι τεχνικές προστασίες της μουσικής χρειάζονται χρόνο για να εξελιχθούν. Η ψηφιοποίηση των πλήρων καταλόγων ρεπερτορίων κοστίζει αρκετά. Η μουσική βιομηχανία σταδιακά θα μπορέσει να περιθωριοποιήσει τους πειρατές λόγω των μελλοντικά παρεχόμενων υπηρεσιών της. Η καθυστέρηση δεν αποτελεί δικαιολογία για κλοπή μεγάλης κλίμακας.

6) Το πνεύμα του Internet είναι η ελεύθερη διακίνηση πληροφοριών και ιδεών. Γιατί η μουσική βιομηχανία προσπαθεί να το ελέγξει και να το εγκλωβίσει;

Μπορεί να χρειαστούν και δύο χρόνια για να ολοκληρωθεί ένας δίσκος. Προσπαθούμε να εξασφαλίσουμε ότι αυτοί που συμμετείχαν στη δημιουργία του θα ανταμειφθούν για τον κόπο τους.

7) Η μουσική βιομηχανία πολεμάει το Internet γιατί φοβάται τις νέες τεχνολογίες;

Η μουσική βιομηχανία δεν φοβάται το Internet. Αντίθετα επενδύει σε νέες τεχνολογίες ηλεκτρονικής διάθεσης μουσικής που θα οδηγήσουν σε μείωση του κόστους απόκτησης των τραγουδιών. Με τους νέους τρόπους θα μπορείτε να πληρώνετε για μεμονωμένα τραγούδια, να φτιάχνετε τις δικές σας συλλογές, να αποθηκεύετε τραγούδια στους υπολογιστές σας, κλπ.

8) Είναι νόμιμη η αγορά μουσικής από το Internet;

Προς το παρόν, όχι. Οι δισκογραφικές εταιρίες που έχουν το δικαίωμα εκμετάλλευσης των τραγουδιών δεν έχουν ολοκληρώσει την ανάπτυξη σχετικών τεχνολογιών και η νομοθεσία που θα καθορίσει το νομικό πλαίσιο και θα διασφαλίζει την ασφαλή και νόμιμη διακίνηση προϊόντων πνευματικής ιδιοκτησίας στο Internet δεν έχει τεθεί σε εφαρμογή.

Αυτό δεν σημαίνει ότι η ηλεκτρονική πειρατεία επιτρέπεται λόγω έλλειψης νομίμου τρόπου ηλεκτρονικών πωλήσεων. Η μουσική βιομηχανία καθυστερεί γιατί πρέπει να διασφαλίσει πολλές παραμέτρους όπως υψηλή ποιότητα μετάδοσης, την ασφαλή διακίνηση από ιούς και υποκλοπή συναλλαγών, κλπ. Οι περισσότεροι από εμάς δεν διανοούνται να μπουν σε ένα δισκοπωλείο και να κλέψουν. Δεν υπάρχει λοιπόν λόγος να γίνεται αυτό ηλεκτρονικά.

9) Αν το Internet φέρει τους καλλιτέχνες σε άμεση επαφή με το κοινό, μήπως είναι περιττός ο ρόλος των δισκογραφικών εταιριών;

Η εμπειρία στην ανάπτυξη ταλέντων, στην προώθηση καλλιτεχνών και στην προσφορά στους καταναλωτές της μουσικής που θέλουν είναι εξίσου πολύτιμη στο ψηφιακό περιβάλλον, όσο και στο πραγματικό.

10) Στην ηλεκτρονική εποχή, τα δισκοπωλεία θα πάνε να ισχύουν;

Τα δισκοπωλεία, όπως και άλλου είδους καταστήματα, θα αντιμετωπίσουν την πρόκληση του Internet και θα πρέπει να προσαρμοσθούν στη νέα κατάσταση. Για παράδειγμα θα μπορούν να δημιουργήσουν χώρους όπου θα προσφέρουν τη δυνατότητα download τραγουδιών και να δημιουργούν CD με επιλεγμένο περιεχόμενο. Μην ξεχνάτε ότι στη νέα εποχή δεν θα λείπει κανένα τραγούδι από τα "ηλεκτρονικά" ράφια των δισκοπωλείων.

11) Τελικά είναι ο νόμος επαρκής για την καταπολέμηση της πειρατείας;

Σε μερικές χώρες, ναι. Στις ΗΠΑ οι νόμοι κατά της ηλεκτρονικής πειρατείας είναι εφαρμόσιμοι. Στην Ελλάδα ο Νόμος 2121/1993 είναι, κατά γενική ομολογία, πολύ πρωτοποριακός και παρ' όλο που δεν έχει συγκεκριμένες αναφορές για το Internet, λόγω της εποχής που συντάχθηκε, παρέχει προβλέψεις γενικά για ηλεκτρονικά και τηλεπικοινωνιακά μέσα.

Απαντήσεις σε απορίες, σχετικά με τη Συμβατική Πειρατεία.

1) Γιατί θέλετε να κλείσετε όλα αυτά τα εργοστάσια κατασκευής CD σε χώρες όπως η Ουκρανία και η Βουλγαρία που οι κάτοικοι τους δεν είναι σε θέση να αγοράσουν CD σε υψηλή τιμή;

Θέλουμε να τους σταματήσουμε γιατί παραβιάζουν το νόμο κατασκευάζοντας παράνομα CD. Τα εργοστάσια αυτά δεν απευθύνονται στις τοπικές αγορές αλλά εξάγουν την παραγωγή τους. Φυσικά το ρεπερτόριο που παράγουν δε είναι τοπικό και δεν προωθούν τον πολιτισμό των χωρών τους. Οι δε ιδιοκτήτες τους όχι μόνο δεν είναι φτωχοί, αλλά σχετίζονται, αποδεδειγμένα, με το οργανωμένο έγκλημα και ασχολούνται με κάθε μορφή παράνομης δραστηριότητας και ανθρωπίνης εκμετάλλευσης.

2) Γιατί κυνηγάτε όλους αυτούς τους ταλαίπωρους Αφρικανούς μετανάστες που βγάζουν το ψωμί τους πουλώντας CD, και όλους αυτούς που αντιγράφουν CD για να θρέψουν την οικογένειά τους;

Κατ' αρχάς να ξεκαθαρίσουμε ότι η παράνομη παραγωγή και διακίνηση CD είναι μία πολύ επικερδής απασχόληση. Αυτοί που συμμετέχουν κερδίζουν πολύ περισσότερα από τα απαραίτητα προς το ζην. Είναι πολύ εύκολο να πάρεις ένα έτοιμο έργο και χωρίς κόπο και κόστος να το αντιγράψεις και να κερδίσεις από αυτό. Άλλωστε ο οποιοσδήποτε επιτήδειος μπορεί να μπει στο σπίτι μας, να κλέψει και μετά να πουλήσει τα υπάρχοντα μας. Νομικά δεν υπάρχει διαφορά. Το θέμα δεν είναι

ταξικό ή φυλετικό. Όλοι είναι ίσοι απέναντι στο Νόμο και υπεύθυνοι για τις πράξεις τους.

3) Οι δισκογραφικές εταιρίες έχουν τεράστια κέρδη. Δεν θέλουν να μοιράζονται τα έσοδα του και με λίγους πειρατές επειδή είναι εκτός "κυκλώματος";

Την επόμενη φορά που θα περάσετε έξω από κάποιο κατάστημα δίσκων, μπειτε μέσα και κάνετε την ίδια ερώτηση στον ιδιοκτήτη του. Κατά πάσα πιθανότητα θα σας απαντήσει γιατί δεν θα έχει τίποτα άλλο να κάνει.

Η μουσική βιομηχανία προσφέρει 10.000 θέσεις απασχόλησης στην Ελλάδα και 600.000 στην Ευρώπη. Δεν είναι μόνο ο Σφακιανάκης ή η Βίτση που κερδίζουν από τις πωλήσεις δίσκων. Εξάλλου αφού ποτέ δεν θα κλέβατε κάποιον που αγαπάτε, όσα πολλά ή λίγα χρήματα και να διέθετε, γιατί συμμετέχετε σε μια τέτοια κλοπή εις βάρος των αγαπημένων σας καλλιτεχνών;

ΕΚΛΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ

Απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με την καταδίκη του ιδιοκτήτη καταστήματος φωτοαντιγράφων⁴²

1. Το σκεπτικό της απόφασης για καταδίκη του ιδιοκτήτη καταστήματος φωτοαντιγράφων ήταν γιατί προσέφερε τα μέσα να γίνει η αντιγραφή ή διότι ενώ (προφανώς) γνώριζε ότι ο πελάτης του δεν είχε το δικαίωμα να αντιγράψει τα βιβλία, παρόλα αυτά προχώρησε στην αντιγραφή;
Δηλ. αν εγώ πάω με ένα βιβλίο που εκδόθηκε πριν από 100 χρόνια και τα δικαιώματα έχουν λήξει, πρέπει να προσκομίσω γνωμάτευση από δικηγόρους και δικαστές για να το φωτοτυπήσω;

Δεν επρόκειτο για βιβλία που ήταν 100 ετών, εξάλλου ποτέ δεν θα κυνηγούσαν την αντιγραφή ενός σπάνιου βιβλίου, αλλά για βιβλία που χρησιμοποιούνται σήμερα σε πανεπιστημιακή σχολή. Ο συγκεκριμένος δεν χρειαζόταν γνωμάτευση δικηγόρου, είχε ειδοποιηθεί πριν γίνει η μήνυση ότι αυτό που έκανε ήταν παράνομο. Συνεπώς, δεν θα μπορούσε να επικαλεστεί νομική πλάνη.

Επίσης, όταν λέμε πνευματικά δικαιώματα δεν εννοούμε βέβαια μόνο αυτά του συγγραφέα, αλλά και τη συγκεκριμένη σελιδοποίηση (art director του βιβλίου), τα εξώφυλλα, τις μεταφράσεις κλπ που αποτελούν αντικείμενο δικαιωμάτων διαφόρων προσώπων πλην του συγγραφέα. Δηλαδή μπορεί να εκδώσω ένα βιβλίο του Όσκαρ Ουάιλντ, αλλά και πάλι να υπάρχουν πνευματικά δικαιώματα τρίτων που να μην επιτρέπουν την αντιγραφή.

(Υπάρχει το σκεπτικό της απόφασης, αλλά είναι τεράστιο. Η απόφαση βρίσκεται στην γραμμή -περίπου- της υπόθεσης kazaa . Διαθέτεις τα μέσα; Είσαι κίνδυνος και έχεις μέρος ευθύνης για τη χρήση που θα κάνουν οι διάφοροι. Πάντως, το ενδιαφέρον είναι ότι ο ιδιοκτήτης καταστήματος φωτοαντιγράφων έχει κατονομάσει τους

⁴² www.osdel.gr

ανθρώπους που του έδωσαν εντολή για την αντιγραφή των εν λόγω βιβλίων και τα ονόματα αυτά περιλαμβάνονται στην απόφαση!)

2. Δηλαδή υπάρχει η λογική ότι αν:

- είσαι ISP και οι χρήστες σου μέσω Internet αντιγράφουν τραγούδια; Έχεις ευθύνη.
- βγάζεις MP3 players και μερικοί /πολλοί τα χρησιμοποιούν για να ακούν κλεμμένη μουσική; Είσαι υποψήφιος για μήνυση.
- Έχεις φωτοτυπείο; Πρέπει να ελέγχεις αν κάποιος αντιγράφει έντυπο υλικό του οποίου η αντιγραφή δεν επιτρέπεται...

Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις σαφώς και υπάρχει παρανομία. Αλλά δεν βλέπω πώς το φωτοτυπείο θα μπορεί να διακρίνει τι είναι παράνομο και τι όχι. Η πράξη της φωτοτυπίας δεν είναι παράνομη από μόνη της. Θα μπορούσα να φωτοτυπήσω το δικό μου βιβλίο που έκδωσα από τον δικό μου εκδοτικό οίκο, έτσι γιατί βαριέμαι να πάω ως την αποθήκη. Το φωτοτυπικό πρέπει να μου κάνει ανάκριση και να μου ζητήσει να προσκομίσω τα έγγραφα που αποδεικνύουν ότι η συγκεκριμένη φωτοτυπία είναι έγκυρη; Αν εσκεμμένα ζητήσω να μου αντιγράψει κάτι παράνομο, τότε εγώ είμαι που θα πρέπει να διωχθώ, όχι ο "*ιδιοκτήτη καταστήματος φωτοαντιγράφων*".

Δηλαδή να ασκήσουμε και δίωξη στον φωτογράφο που μου εμφάνισε τις φωτογραφίες που έβγαλα μέσα σε ένα μουσείο όπου απαγορεύεται η φωτογράφιση; Ίσως και τους κατασκευαστές των φωτοτυπικών που ενώ ξέρουν πολύ καλά ότι χρησιμοποιούνται τα μηχανήματα που φτιάχνουν για παρανομίες συνεχίζουν να τα φτιάχνουν; Να μην πω για τα video, τα PVR και τα CD/DVD writer.

Πρώτα απ' όλα, ο νόμος σαφώς επιτρέπει να βγάλεις για ιδιωτική χρήση αντίτυπα. Για αυτό και ένα ποσοστό από τα μέσα αντιγραφής (4% για τα έργα λόγου) παρακρατούνται από τον ΟΣΔΕΛ και διανέμονται σε δημιουργούς, αναλογικά. Ένα ποσοστό παρακρατείται επίσης από τα μέσα αντιγραφής ήχου και εικόνας, γιατί θεωρείται ότι με αυτά κατά τεκμήριο θα αντιγραφούν και έργα που καλύπτονται από δικαιώματα.

Οι ιδιοκτήτες καταστήματος φωτοαντιγράφων πρέπει να ξέρουν ότι ολόκληρα βιβλία, δεν επιτρέπεται να αντιγράφονται. Μόνο μερικές σελίδες, για να μην εμποδίζεται η κανονική εμπορική εκμετάλλευση του έργου (από συγγραφέα και εκδότη).

Ο παραγωγός των αντιγραφικών μηχανημάτων σαφώς και δεν έχει κίνδυνο να χρεωθεί την παρανομία των χρηστών. Αυτός που κινδυνεύει είναι εκείνος που διαθέτει στην ευρεία χρήση τα μέσα, αλλά και τις αντιγραφικές υπηρεσίες.

Το βιβλίο που έγραψες ως συγγραφέας δεν επιτρέπεται να το φωτοτυπήσεις, γιατί είσαι δικαιούχος μόνο του κειμένου, όχι της σελιδοποίησης και -ίσως όχι και- της γραμματοσειράς. Για αυτό οι εκδότες δίνουν γύρω στα 50 δωρεάν αντίτυπα στους συγγραφείς τους και έκπτωση 35% για να αγοράσουν όσα βιβλία τους θέλουν.

Ο ιδιοκτήτη καταστήματος φωτοαντιγράφων που θα αντιγράψει ολόκληρα βιβλία που θα του δώσει ένας πελάτης του είναι συμμετοχος στο έγκλημα. Για αυτό πλέον ξέρουν και οι ίδιοι ότι δεν πρέπει να δέχονται να φωτοτυπούν ολόκληρα βιβλία και οι περισσότεροι δεν το κάνουν.

Ο φωτογράφος που εμφανίζει παράνομες φωτογραφίες δεν έχει καμία ευθύνη, γιατί πριν τις εμφανίσει δεν ξέρει το περιεχόμενο του φιλμ. Και άλλωστε αυτό που διώκεται είναι η λήψη της παράνομης φωτογραφίας, όχι η επεξεργασία για την εμφάνισή της.

Πάντως όλα αυτά βγαίνουν από την ερμηνεία του νόμου από τα δικαστήρια. Ο ίδιος ο νόμος είναι πολύ πιο απλός και "ευθύς". Όμως, η κάθε περίπτωση, στην πράξη, είναι διαφορετική και τα δικαστήρια οφείλουν να κάνουν προσαρμοσμένη ερμηνεία.

3. Για αυτό είπα "με τον δικό μου εκδοτικό οίκο", εννοώντας ότι το έχω εκδώσει εγώ. Έχω όλα τα δικαιώματα, για συγγραφή, έκδοση, διανομή, ό,τι θες.

Προς θεού δεν θέλω να δικαιολογήσω το αυτονόητο ότι όταν αντιγράφεις παράνομα... παρανομείς. Αλλά με φοβίζει η τάση που έρχεται από Αμερική όπου π.χ. έχουν συρθεί στα δικαστήρια φοιτητές γιατί το search engine που έφτιαξαν διευκόλυνε κάποιους να βρουν και να ανταλλάξουν παράνομα τραγούδια. Ή όπου σύντομα θα απαγορεύεται να πουλάς κάρτες TV για υπολογιστές που δεν έχουν DRM ενσωματωμένο.

Με φοβίζει βασικά όταν βλέπω ότι η εφαρμογή του νόμου δεν συμβαδίζει με αυτό που ο κόσμος έχει στο μυαλό του ως δίκαιο. Π.χ. στην περίπτωση των φωτοτυπιών νομίζω ότι αν ερωτηθεί κάποιος στον δρόμο θα σου απαντήσει ότι αυτός που παρανομεί είναι ο πελάτης που πήγε και ζήτησε να βγάλει τις φωτοτυπίες. Δεν νομίζω ότι θα σκεφτεί κανείς το φωτοτυπάδικο... "Κοινό περί δικαίου αίσθημα" δεν λέγεται;

Κάθε γραφείο που έχει φωτοτυπικό μηχάνημα μέσα είναι υποχρεωμένο να πληρώσει ένα 'δημοτικό τέλος' για πνευματικά δικαιώματα, είσπραξη ενός ποσοστού για τεκμαιρόμενες αυθαιρεσίες. Στην Ελλάδα είναι το 4% που εισπράττει ο ΟΣΔΕΛ.

Το κοινό περί δικαίου αίσθημα είναι μια κατευθυντήρια γραμμή για το δίκαιο (ειδικά όταν ο νόμος αναφέρεται σε "χρηστά ήθη", δηλαδή στις κρατούσες κοινωνικές αντιλήψεις). Η νομική εμβαθύνει λίγο περισσότερο από το προφανές για να εξισορροπήσει ακριβοδίκαια τις καταστάσεις.

Αυτή η απόφαση μας θυμίζει πράγματι αυτό που συμβαίνει στις ΗΠΑ με την υπερπροστασία των παραγωγών και όχι των δημιουργών. Και αυτό έχει να κάνει με το πόσο διαφορετικό είναι το μοντέλο προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας στις ΗΠΑ σε σχέση με την Ε.Ε. Στην Ε.Ε. προστατεύεται ως έργο κάθε προϊόν της δημιουργικής σκέψης (νέο και πρωτότυπο σε ένα βαθμό), ενώ στις ΗΠΑ προστατεύεται ως έργο "οτιδήποτε αρκεί να αντιγραφεί". Για αυτό και ο κλάδος στην Αμερική λέγεται copyright. Εκεί η έμφαση δεν πέφτει τόσο σε αυτόν που δημιούργησε το έργο όσο σε αυτόν που αναλαμβάνει το κόστος και τον κίνδυνο της εμπορικής εκμετάλλευσής του. Δεν είναι τυχαίο ότι δημιουργός κινηματογραφικής ταινίας στην Ελλάδα θεωρείται ο σκηνοθέτης, ενώ στις ΗΠΑ ο παραγωγός. Νομίζω πάντως ότι έχουμε αρκετό δρόμο μπροστά μας για να φτάσουμε σε καθεστώτα τύπου copyright και οπωσδήποτε αυτό δεν μπορεί να γίνει νομολογιακά, από αυτά που θα αποφασίσουν δηλαδή τα δικαστήρια. Πιο πιθανό είναι να επιβληθεί (όπως γίνεται σε ένα βαθμό) μέσω της lex mercatoria, των άτυπων εθιμικών κανόνων που εφαρμόζονται ως αμοιβαία αποδεκτοί σε διεθνείς συναλλαγές. Αυτή τη στιγμή, στο internet τουλάχιστον, η κρατούσα lex mercatoria είναι μάλλον η αμερικάνικη. (Lex internetoria, αποκαλείται από μερικούς).

Ωστόσο, νομίζω ότι χωρίς νομοθετική μεταβολή αυτά δεν μπορούν να γίνουν δεσμευτικά νομικά.

Απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με τη διαφήμιση⁴³

1) Τι είναι η διαφήμιση και πώς πρέπει να είναι;

Διαφήμιση είναι κάθε ανακοίνωση που γίνεται στα πλαίσια εμπορικής, βιομηχανικής, βιοτεχνικής ή επαγγελματικής δραστηριότητας με στόχο την προώθηση της διάθεσης αγαθών ή υπηρεσιών. Οι διαφημίσεις πρέπει να είναι νόμιμες, ευπρεπείς, έντιμες και ειλικρινείς.

2) Τι είναι η παραπλανητική διαφήμιση και πως αντιμετωπίζεται;

Παραπλανητική είναι κάθε διαφήμιση που με οποιονδήποτε τρόπο παραπλανά ή ενδέχεται να παραπλανήσει τους καταναλωτές εξαιτίας του απατηλού χαρακτήρα της και είναι ικανή να επηρεάσει την οικονομική τους συμπεριφορά ή που, για τους λόγους αυτούς, βλάπτει ή ενδέχεται να βλάψει έναν ανταγωνιστή. Η παραπλανητική διαφήμιση απαγορεύεται.

3) Τι είναι η συγκριτική διαφήμιση και υπό ποιες προϋποθέσεις επιτρέπεται;

Η διαφήμιση που προσδιορίζει άμεσα ή έμμεσα την ταυτότητα συγκεκριμένου ανταγωνιστή ή των ομοειδών αγαθών ή υπηρεσιών που εκείνος προσφέρει είναι η συγκριτική διαφήμιση και επιτρέπεται εφόσον συγκρίνει με αντικειμενικό τρόπο τα ουσιώδη, συναφή, επαληθεύσιμα και επιλεγμένα με αμεροληψία χαρακτηριστικά ανταγωνιστικών αγαθών ή υπηρεσιών.

Επίσης επιτρέπεται μόνο αν :

- δεν είναι παραπλανητική
- δεν προκαλεί σύγχυση στην αγορά μεταξύ του διαφημιζομένου και ενός ανταγωνιστή ή μεταξύ ανταγωνιστών του διαφημιζομένου ή μεταξύ των σημάτων, άλλων διακριτικών γνωρισμάτων, αγαθών ή υπηρεσιών του διαφημιζομένου και ενός ανταγωνιστή ή περισσότερων ανταγωνιστών μεταξύ τους
- δεν είναι υποτιμητική, δυσφημιστική ή περιφρονητική για έναν ανταγωνιστή ή για τα σήματα, άλλα διακριτικά γνωρίσματα, αγαθά, υπηρεσίες ή δραστηριότητές του
- δεν επιδιώκει κατά κύριο λόγο να επωφεληθεί από τη φήμη σήματος ή άλλου διακριτικού γνωρίσματος ανταγωνιστή

4) Τι είναι η αθέμιτη διαφήμιση και πως αντιμετωπίζεται;

Αθέμιτη διαφήμιση είναι κάθε διαφήμιση που:

- προσβάλλει τα χρηστά ήθη

⁴³ www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html

- έχει στόχο ή ενδεχόμενο αποτέλεσμα την πρόκληση ή εκμετάλλευση αισθημάτων φόβου, προλήψεων ή δεισιδαιμονιών ή την εξώθηση σε εγκληματικές πράξεις
- διακρίνει μειωτικά κοινωνικές ομάδες με βάση το φύλο, τη φυλή, την ηλικία, το θρήσκευμα, την εθνικότητα, την καταγωγή, τις πεποιθήσεις και τις φυσικές ή ψυχικές ιδιαιτερότητες
- δημιουργεί την εικόνα υπερβολικά δελεαστικής προσφοράς, ιδίως σε παιδιά, νέους και στις πιο ευάλωτες κατηγορίες του πληθυσμού
- απευθύνει το διαφημιστικό μήνυμα κατευθείαν στο υποσυνείδητο, χωρίς να αφήνει στο δέκτη του μηνύματος τη δυνατότητα κριτικής
- προβάλλει εμμέσως προϊόντα άλλα από εκείνα που αποτελούν το εμφανές περιεχόμενο του διαφημιστικού μηνύματος, χωρίς η προβολή αυτή να αποτελεί νοηματικά ουσιώδες και αναπόσπαστο τμήμα του

Η αθέμιτη διαφήμιση απαγορεύεται

5) Τι είναι η συγκαλυμμένη ή έμμεση διαφήμιση;

Η συγκαλυμμένη ή έμμεση διαφήμιση είναι η παρουσίαση σε προγράμματα, με λόγο ή εικόνα, εμπορευμάτων, υπηρεσιών, της επωνυμίας, του σήματος ή των δραστηριοτήτων ενός προσώπου που παράγει εμπορεύματα ή παρέχει υπηρεσίες. Μια τέτοια παρουσίαση θεωρείται ότι έχει διαφημιστικό σκοπό, όταν γίνεται έναντι αμοιβής ή αναλόγου ανταλλάγματος.

6) Τι είναι η άμεση διαφήμιση (spam);

Άμεση διαφήμιση είναι η μετάδοση διαφημιστικού μηνύματος απευθείας στον καταναλωτή μέσω τηλεφώνου, τηλεομοιοτυπίας (φαξ), ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, αυτόματης κλήσης ή άλλου ηλεκτρονικού μέσου επικοινωνίας. Η άμεση διαφήμιση θα πρέπει να γίνεται με τρόπο που να μην προσβάλλει την ιδιωτική ζωή του καταναλωτή.

7) Πότε επιτρέπεται η άμεση διαφήμιση;

Η άμεση διαφήμιση επιτρέπεται μόνο αν ο προμηθευτής κάνει χρήση στοιχείων ή πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα του καταναλωτή που περιήλθαν σε γνώση του από προηγούμενες συναλλακτικές σχέσεις του με τον καταναλωτή, από γενικά προσιτές πηγές, όπως κατάλογο ή άλλα δημοσιευμένα στοιχεία. Τα στοιχεία του καταναλωτή μπορούν να προέρχονται και από άλλο φυσικό ή νομικό πρόσωπο, εφόσον ο καταναλωτής εγκρίνει ρητά τη μεταβίβαση των προσωπικών του στοιχείων για το σκοπό της άμεσης διαφήμισης.

Ο διαφημιστής είναι υποχρεωμένος να αναφέρει στον καταναλωτή τον τρόπο με τον οποίο περιήλθαν σε γνώση του τα προσωπικά στοιχεία του καταναλωτή.

8) Πώς προστατεύεται ο καταναλωτής;

Η άμεση διαφήμιση επιτρέπεται μόνο με την συγκατάθεση του καταναλωτή. Αν ο διαφημιστής προσεγγίσει τον καταναλωτή χωρίς την συγκατάθεσή του (spam)

οφείλει να διακόψει κάθε μορφή άμεσης διαφήμισης και να διαγράψει τα προσωπικά στοιχεία του καταναλωτή, εφόσον το ζητήσει ο καταναλωτής.

9) Τι προβλέπεται ειδικά για την άμεση διαφήμιση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (email);

Οι διαφημιστές που αναλαμβάνουν δραστηριότητες μη ζητηθείσας εμπορικής επικοινωνίας μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (spam) οφείλουν να τηρούν και να συμβουλεύονται τακτικά μητρώα "επιλογών", όπου μπορούν να εγγράφονται τα φυσικά πρόσωπα που επιλέγουν να μη λαμβάνουν τέτοιες εμπορικές επικοινωνίες.

Μόλις αποσταλεί η πρώτη επιστολή στον καταναλωτή, ο αποστολέας πρέπει να τον ενημερώνει για την πηγή από την οποία άντλησε τις πληροφορίες και να ζητάει την συγκατάθεσή του για τη χρησιμοποίηση των στοιχείων του. Επίσης η μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων μέσω email χωρίς τη ρητή συναίνεση του καταναλωτή απαγορεύεται.

ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

Απαντήσεις σε ερωτήσεις σχετικά με την προστασία της εφεύρεσης⁴⁴

1) Πως προστατεύεται μια εφεύρεση στην Ελλάδα;

Μία εφεύρεση έχει νομική προστασία μόνο όταν κατοχυρωθεί με Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας (ΔΕ) ή Πιστοποιητικό Υποδείγματος Χρησιμότητας (ΠΥΧ). Ο αρμόδιος φορέας για την απονομή αυτών των τίτλων προστασίας είναι αποκλειστικά ο Οργανισμός Βιομηχανικής Ιδιοκτησίας (ΟΒΙ).

2) Τι είναι το Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας;

Το Δίπλωμα Ευρεσιτεχνίας (ΔΕ) είναι ένας τίτλος προστασίας με διάρκεια 20 χρόνων που απονέμεται στον δικαιούχο για επινοήματα νέα, με εφευρετική δραστηριότητα και επιδεικτικά βιομηχανικής εφαρμογής.

Μία εφεύρεση κρίνεται νέα αν δεν ανήκει στην στάθμη της τεχνικής, και εμπεριέχει εφευρετική δραστηριότητα -αν δηλαδή, κατά την κρίση ειδικού, δεν προκύπτει με προφανή τρόπο από την υπάρχουσα στάθμη της τεχνικής. Επιδεικτική βιομηχανικής εφαρμογής είναι εφόσον μπορεί να παραχθεί και να χρησιμοποιηθεί σε οποιοδήποτε τομέα παραγωγικής δραστηριότητας. Η διαδικασία χορήγησης περιλαμβάνει:

- 1) Την κατάθεση της αίτησης
- 2) Προθεσμία 4 μηνών για τυχόν διορθώσεις ή συμπλήρωση ελλείψεων
- 3) Έλεγχος για το "νέο" και την εφευρετική δραστηριότητα, σύνταξη έκθεσης έρευνας
- 4) Προθεσμία 3 μηνών για παρατηρήσεις του καταθέτη στην έκθεση έρευνας
- 5) Σύνταξη τελικής έκθεσης έρευνας
- 6) Έκδοση ΔΕ

3) Τι είναι το Πιστοποιητικό Υποδείγματος Χρησιμότητας;

Πιστοποιητικό Υποδείγματος Χρησιμότητας (ΠΥΧ), είναι τίτλος προστασίας με ισχύ 7 χρόνων, που χορηγείται στο δικαιούχο για τρισδιάστατα αντικείμενα με καθορισμένο σχήμα και μορφή που δίνουν λύση σε τεχνικό πρόβλημα και διαθέτουν τα χαρακτηριστικά του «νέου» και βιομηχανικά εφαρμόσιμου.

⁴⁴ www.obι.gr

4) Σε τι συνιστούν η προστασία που παρέχουν τα ΔΕ και τα ΠΥΧ;

Με το ΔΕ και το ΠΥΧ παρέχεται το μονοπωλιακό δικαίωμα στους δικαιούχους να παράγουν, χρησιμοποιούν και γενικά να εκμεταλλεύονται το επινόημα τους στην Ελλάδα. Έτσι, αποκλείουν κάθε τρίτο να εκμεταλλευτεί με οποιοδήποτε τρόπο την εφεύρεσή τους.

5) Τι θα συμβεί αν κάποιος τρίτος αντιγράψει και εκμεταλλευτεί εφεύρεση ήδη κατοχυρωμένη με ΔΕ ή ΠΥΧ;

Ο δικαιούχος μπορεί να απαιτήσει από τα ελληνικά δικαστήρια την άρση της προσβολής του ΔΕ ή του ΠΥΧ και την παράλειψή της στο μέλλον. Υπό τις προϋποθέσεις του νόμου, δικαιούται να απαιτήσει επίσης την αποκατάσταση της ζημιάς που έπαθε ή την απώλεια της ωφέλειας που κέρδισε ο τρίτος με την παράνομη εκμετάλλευσή της εφεύρεσης. Διαζευκτικά, την απόδοση του ποσού ανάλογου προς τίμημα άδειας εκμετάλλευσης. Το δικαστήριο μπορεί ακόμα να διατάξει την καταστροφή προϊόντων που κατασκεύασε ο τρίτος, ή αντί της καταστροφής, την απόδοση τους ή μέρους τους στον δικαιούχο, εφόσον αυτός το ζητήσει.

6) Τι κίνδυνοι υπάρχουν όταν η εφεύρεσή σας δεν έχει κατοχυρωθεί με ΔΕ ή ΠΥΧ;

Οποιοσδήποτε τρίτος μπορεί να ζητήσει πρώτος ΔΕ ή ΠΥΧ για την ίδια εφεύρεση, οπότε αποκτά το μονοπωλιακό δικαίωμα να την εκμεταλλεύεται αποκλείοντας κάθε άλλον, ακόμα και εσάς, ή απλά να την εκμεταλλευτεί χωρίς να αποκτήσει το μονοπωλιακό δικαίωμα που παρέχει το ΔΕ ή το ΠΥΧ, κάνοντάς την έτσι γνωστή στο κοινό. Το αποτέλεσμα σ' αυτήν την περίπτωση είναι να αποκλείεται κάθε τρίτος, ακόμα και εσείς, να αποκτήσει αυτό το μονοπωλιακό δικαίωμα.

7) Μπορεί κάθε επινόημα να προστατευθεί με ΔΕ & ΠΥΧ;

Το ΔΕ και το ΠΥΧ καλύπτει κάθε εφεύρεση που μπορεί να εφαρμοστεί παραγωγικά σε οποιονδήποτε τομέα ανθρώπινης δραστηριότητας. Δεν καλύπτονται όμως ορισμένες περιπτώσεις, οι οποίες ρητά αναφέρονται στο νόμο όπως π.χ. ανακαλύψεις, επιστημονικές θεωρίες, μαθηματικές μέθοδοι, αισθητικές δημιουργίες κ.λ.π.

8) Πως μπορείτε να αξιοποιήσετε ένα ΔΕ ή ΠΥΧ;

Μπορείτε:

1. Να εκμεταλλευτείτε ο ίδιος παραγωγικά την εφεύρεσή σας, έχοντας εξασφαλίσει την απουσία του ανταγωνισμού, χάρη στο μονοπωλιακό σας δικαίωμα
2. Να μεταβιβάσετε τον τίτλο προστασίας σε τρίτο έναντι συμφωνημένου τιμήματος.
3. Να παραχωρήσετε άδειες εκμετάλλευσης σε τρίτον ή τρίτους έναντι συμφωνημένου χρηματικού ανταλλάγματος. Σ' αυτήν την περίπτωση, διατηρείτε το μονοπωλιακό σας δικαίωμα.

9) Υπάρχει χρηματική επιβάρυνση για την απόκτηση ΔΕ ή ΠΥΧ;

Τα δικαιώματα που περιέχουν οι τίτλοι προστασίας αποκτώνται και διατηρούνται σε ισχύ με την καταβολή αντίστοιχων τελών στον OBI.

10) Πως μπορείτε να προστατέψετε την εφεύρεσή σας στο εξωτερικό:

Κάνοντας κανονική κατάθεση για ΔΕ ή ΠΥΧ στον OBI αποκτάτε δικαίωμα προτεραιότητας, έναντι άλλου, να αποκτήσετε για την ίδια εφεύρεση ΔΕ ή ΠΥΧ σε οποιοσδήποτε χώρες - μέλη της Σύμβασης των Παρισίων. Απαραίτητο είναι μέσα σε προθεσμία 12 μηνών από την ελληνική κατάθεση να κάνετε αίτηση στις χώρες που σας ενδιαφέρουν κάνοντας επίκληση της ελληνικής προτεραιότητας.

Για την κατάθεση στο εξωτερικό έχετε τις εξής δυνατότητες:

- της απευθείας κανονικής κατάθεσης σε κάθε χώρα που σας ενδιαφέρει.
- της κανονικής κατάθεσης της αίτησης για Ευρωπαϊκό ΔΕ δηλώνοντας σε ποια από τα 30 κράτη - μέλη της Σύμβασης του Μονάχου επιθυμείτε να αποκτήσετε προστασία.
- της κανονικής κατάθεσης διεθνούς αίτησης (PCT: Patent Cooperation Treaty). Μ' αυτόν τον τρόπο μπορείτε με μια μόνο ενέργεια να καταθέσετε αίτηση ΔΕ σε οποιοσδήποτε από τις 128 χώρες - μέλη της PCT επιθυμείτε.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΦΕΚ Α' 25/4-3-1993

ΝΟΜΟΣ ΥΠ' ΑΡΙΘ. 2121

Πνευματική ιδιοκτησία, συγγενικά δικαιώματα και πολιτιστικά θέματα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Άρθρο 1

Πνευματική ιδιοκτησία

1. Οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία, που περιλαμβάνει ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού τους δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα).
2. Τα δικαιώματα αυτά περιλαμβάνουν τις εξουσίες, που προβλέπονται στα άρθρα 3 και 4 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 2

Αντικείμενο του δικαιώματος

1. Ως έργο νοείται κάθε πρωτότυπο πνευματικό δημιούργημα λόγου, τέχνης ή επιστήμης, που εκφράζεται με οποιαδήποτε μορφή, ιδίως τα γραπτά ή προφορικά κείμενα, οι μουσικές συνθέσεις, με κείμενο ή χωρίς, τα θεατρικά έργα, με μουσική ή χωρίς, οι χορογραφίες και οι παντομίμες, τα οπτικοακουστικά έργα, τα έργα των εικαστικών τεχνών, στα οποία περιλαμβάνονται τα σχέδια, τα έργα ζωγραφικής και γλυπτικής, τα χαρακτικά έργα και οι λιθογραφίες, τα αρχιτεκτονικά έργα, οι φωτογραφίες, τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών, οι εικονογραφήσεις, οι χάρτες, τα τρισδιάστατα έργα που αναφέρονται στη γεωγραφία, την τοπογραφία, την αρχιτεκτονική ή την επιστήμη.
2. Νοούνται επίσης ως έργα οι μεταφράσεις, οι διασκευές, οι προσαρμογές και οι άλλες μετατροπές έργων ή εκφράσεων της λαϊκής παράδοσης, καθώς και οι συλλογές έργων ή συλλογές εκφράσεων της

⁴⁵ www.emse.gr

λαϊκής παράδοσης ή απλών γεγονότων και στοιχείων, όπως οι εγκυκλοπαίδειες και οι ανθολογίες και οι βάσεις δεδομένων, εφόσον η επιλογή ή η διευθέτηση του περιεχομένου τους είναι πρωτότυπη. Η προστασία των έργων της παρούσας παραγράφου γίνεται με την επιφύλαξη των δικαιωμάτων στα προϋπάρχοντα έργα, που χρησιμοποιήθηκαν ως αντικείμενο των μετατροπών ή των συλλογών.

2α. Αντικείμενο προστασίας είναι και οι βάσεις δεδομένων οι οποίες λόγω της επιλογής ή διευθέτησης του περιεχομένου τους αποτελούν πνευματικά δημιουργήματα. Η προστασία αυτή δεν εκτείνεται στο περιεχόμενο των βάσεων δεδομένων και δεν θίγει κανένα από τα δικαιώματα που υφίστανται στο περιεχόμενο αυτό. Ως βάση δεδομένων νοείται η συλλογή έργων, δεδομένων ή άλλων ανεξάρτητων στοιχείων, διευθετημένων κατά συστηματικό ή μεθοδικό τρόπο και ατομικώς προσιτών με ηλεκτρονικά μέσα ή με άλλο τρόπο.

3. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου 7 του παρόντος νόμου, θεωρούνται ως έργα λόγου προστατευόμενα κατά τις διατάξεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και το προπαρασκευαστικό υλικό του σχεδιασμού τους. Η προστασία παρέχεται σε κάθε μορφή έκφρασης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι ιδέες και οι αρχές στις οποίες βασίζεται οποιοδήποτε στοιχείο προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, περιλαμβανομένων και εκείνων στις οποίες βασίζονται τα συστήματα διασύνδεσής του, δεν προστατεύονται κατά τον παρόντα νόμο. Ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή θεωρείται πρωτότυπο εφόσον είναι προσωπικό πνευματικό δημιούργημα του δημιουργού του.

4. Η προστασία του παρόντος νόμου είναι ανεξάρτητη από την αξία και τον προορισμό του έργου, καθώς και από το γεγονός ότι το έργο προστατεύεται ενδεχομένως και από άλλες διατάξεις.

5. Η προστασία του παρόντος νόμου δεν εκτείνεται σε επίσημα κείμενα με τα οποία εκφράζεται η άσκηση πολιτειακής αρμοδιότητας και ιδίως σε νομοθετικά, διοικητικά ή δικαστικά κείμενα, καθώς και στις εκφράσεις της λαϊκής παράδοσης, στις ειδήσεις και στα απλά γεγονότα ή στοιχεία.

Άρθρο 3

Το περιουσιακό δικαίωμα

1. Το περιουσιακό δικαίωμα δίνει στους δημιουργούς ιδίως την εξουσία (δικαίωμα) να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν:

α) την εγγραφή και την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή των έργων τους με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει.

β) τη μετάφραση των έργων τους

γ) τη διασκευή, την προσαρμογή ή άλλες μετατροπές των έργων τους.

δ) όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα των έργων τους, τη διανομή στο κοινό με οποιαδήποτε μορφή μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής εντός της Κοινότητας αναλώνεται μόνο εάν η πρώτη πώληση ή η με οποιονδήποτε άλλο τρόπο πρώτη μεταβίβαση της κυριότητας του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων εντός της Κοινότητας πραγματοποιείται από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του.

ε) την εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό, όσον αφορά το πρωτότυπο ή τα αντίτυπα των έργων τους.

Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του πρωτοτύπου ή των αντιτύπων. Τα δικαιώματα αυτά δεν εφαρμόζονται σε σχέση με τα έργα αρχιτεκτονικής και τα έργα των εφαρμοσμένων τεχνών. Η εκμίσθωση και ο δημόσιος δανεισμός νοούνται σύμφωνα με τα οριζόμενα στην Οδηγία 92/100 του Συμβουλίου της 19ης Νοεμβρίου 1992 (ΕΕΕΚ Αριθ. L. 346/61-27.11.1992).

στ) τη δημόσια εκτέλεση των έργων τους.

ζ) τη μετάδοση ή αναμετάδοση των έργων τους στο κοινό με τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παραλλήλως προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων.

η) την παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στα έργα αυτά, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται με οποιαδήποτε πράξη παρουσίας στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης.

θ) την εισαγωγή αντιτύπων των έργων τους που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού, ή εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αν το δικαίωμα της εισαγωγής αντιτύπων στην Ελλάδα είχε συμβατικά διατηρηθεί από το δημιουργό".

2. Δημόσια θεωρείται κάθε χρήση ή εκτέλεση ή παρουσίαση του έργου, που κάνει το έργο προσιτό σε κύκλο προσώπων ευρύτερο από το στενό κύκλο της οικογένειας και το άμεσο κοινωνικό περιβάλλον, ανεξαρτήτως από το αν τα πρόσωπα αυτού του ευρύτερου κύκλου βρίσκονται στον ίδιο ή σε διαφορετικούς χώρους.

3. Ο δημιουργός βάσης δεδομένων έχει το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπει ή να απαγορεύει, α) την προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων με κάθε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, β) τη μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων, γ) οποιαδήποτε μορφή διανομής της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της στο κοινό. Η πρώτη πώληση αντιγράφου της βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο, ή με τη συγκατάθεση του, συνεπάγεται ανάληψη του δικαιώματος μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα, δ) οποιαδήποτε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό, ε) οποιαδήποτε αναπαραγωγή, διανομή, ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση στο κοινό των αποτελεσμάτων των πράξεων που αναφέρονται στο στοιχείο β. Ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της μπορεί να εκτελέσει χωρίς άδεια του δημιουργού, οποιαδήποτε από τις παραπάνω πράξεις οι οποίες είναι αναγκαίες για την πρόσβαση στο περιεχόμενο της βάσης δεδομένων και την κανονική χρησιμοποίησή της. Στο μέτρο που ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να χρησιμοποιεί τμήμα μόνο της βάσης δεδομένων, η προηγούμενη διάταξη εφαρμόζεται μόνο για το τμήμα αυτό. Συμφωνίες αντίθετες προς τις ρυθμίσεις των δύο αμέσως προηγούμενων εδαφίων είναι άκυρες.

4. Αναπαραγωγή ηλεκτρονικής βάσης δεδομένων για ιδιωτικούς σκοπούς δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 4

Το ηθικό δικαίωμα

1. Το ηθικό δικαίωμα δίνει στο δημιουργό ιδίως τις εξουσίες: α) της απόφασης για το χρόνο, τον τόπο και τον τρόπο κατά τους οποίους το έργο θα γίνει προσιτό στο κοινό (δημοσίευση), β) της αναγνώρισης της πατρότητάς του πάνω στο έργο και ειδικότερα την εξουσία να απαιτεί, στο μέτρο του δυνατού, τη μνεία του ονόματός του στα αντίτυπα του έργου του και σε κάθε δημόσια χρήση του έργου ή, αντίθετα, να κρατάει την ανωνυμία του ή να χρησιμοποιεί ψευδώνυμο, γ) της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης, περικοπής ή άλλης τροποποίησης του έργου του, καθώς και κάθε προσβολής του δημιουργού οφειλόμενης στις συνθήκες παρουσίας του έργου στο κοινό, δ) της προσπέλασης στο έργο του, έστω και αν το περιουσιακό δικαίωμα στο έργο ή η κυριότητα στον υλικό φορέα του έργου ανήκει σε άλλον, οπότε η προσπέλαση πρέπει να πραγματοποιείται κατά τρόπο που προκαλεί τη μικρότερη δυνατή ενόχληση στο δικαιούχο, ε) προκειμένου περί έργων λόγου ή επιστήμης, της υπαναχώρησης από συμβάσεις μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή εκμετάλλευσής του ή άδειας εκμετάλλευσής του εφόσον αυτό είναι αναγκαίο για την προστασία της προσωπικότητάς του εξαιτίας μεταβολής στις πεποιθήσεις του ή στις περιστάσεις και με καταβολή αποζημίωσης στον αντισυμβαλλόμενο για τη θετική του ζημία.

2. Στην τελευταία περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, η υπαναχώρηση ενεργεί μετά την καταβολή της αποζημίωσης. Αν, μετά την υπαναχώρηση, ο δημιουργός αποφασίσει και πάλι να προβεί σε μεταβίβαση ή εκμετάλλευση του έργου ή έργου παραπλήσιου, οφείλει κατά προτεραιότητα να προσφέρει στον παλαιό αντισυμβαλλόμενο του τη δυνατότητα να ανακαταρτίσει την παλαιά σύμβαση με όρους όμοιους ή ανάλογους προς εκείνους που ίσχυαν κατά το χρόνο της υπαναχώρησης.

3. Το ηθικό δικαίωμα είναι ανεξάρτητο από το περιουσιακό δικαίωμα και παραμένει στο δημιουργό ακόμα και μετά τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος.

Άρθρο 5

Δικαίωμα παρακολούθησης

1. Σε κάθε μεταπώληση του πρωτοτύπου έργων των εικαστικών τεχνών σε δημόσιο πλειστηριασμό ή από έμπορο έργων τέχνης ή με τη μεσολάβησή του, ο δημιουργός και οι κληρονόμοι του έχουν εξουσία να απαιτήσουν ποσοστό πέντε τοις εκατό στην τιμή πώλησης του έργου. Η εξουσία αυτή δεν μεταβιβάζεται μεταξύ ζώντων.
2. Το ποσό οφείλεται από τον οργανωτή του δημόσιου πλειστηριασμού ή από τον έμπορο έργων τέχνης.
3. Οι οργανωτές δημόσιων πλειστηριασμών και οι έμποροι έργων τέχνης είναι υποχρεωμένοι, εφόσον τους ζητηθεί, να παρέχουν κάθε χρόνο στο Επιμελητήριο Εικαστικών Τεχνών Ελλάδος και στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των δικαιωμάτων σε έργα εικαστικών τεχνών ακριβείς πληροφορίες για τα έργα, που πουλήθηκαν από αυτούς ή με τη μεσολάβησή τους κατά το περασμένο ημερολογιακό έτος και για την τιμή πώλησής τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

>Άρθρο 6

Αρχικός δικαιούχος

1. Ο δημιουργός ενός έργου είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου.
2. Τα δικαιώματα αποκτώνται πρωτογενώς χωρίς διατυπώσεις.

Άρθρο 7

Έργα συνεργασίας, συλλογικά και σύνθετα

1. Έργα συνεργασίας θεωρούνται όσα έχουν δημιουργηθεί με την άμεση σύμπραξη δύο ή περισσότερων δημιουργών. Οι δημιουργοί ενός έργου, που είναι προϊόν συνεργασίας, είναι οι αρχικοί συνδικαιούχοι του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του έργου. Αν δεν συμφωνήθηκε αλλιώς, το δικαίωμα ανήκει κατά ίσα μέρη στους συνδημιουργούς.
2. Συλλογικά έργα θεωρούνται όσα έχουν δημιουργηθεί με τις αυτοτελείς συμβολές περισσότερων δημιουργών κάτω από την πνευματική διεύθυνση και το συντονισμό ενός φυσικού προσώπου. Το φυσικό αυτό πρόσωπο είναι ο αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί του συλλογικού έργου. Οι δημιουργοί των επιμέρους συμβολών είναι αρχικοί δικαιούχοι του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος επί των συμβολών τους, εφόσον αυτές είναι δεκτικές χωριστής εκμετάλλευσης.
3. Όταν ένα έργο είναι σύνθετο, απαρτιζόμενο από τμήματα που έχουν δημιουργηθεί χωριστά, οι δημιουργοί των τμημάτων αυτών είναι αρχικοί συνδικαιούχοι των δικαιωμάτων επί του σύνθετου έργου και αποκλειστικοί αρχικοί δικαιούχοι των δικαιωμάτων του τμήματος, που δημιούργησε ο καθένας εφόσον αυτό είναι δεκτικό ξεχωριστής εκμετάλλευσης.

Άρθρο 8

Έργα μισθωτών

Επί έργων που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος είναι ο δημιουργός. Αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, στον εργοδότη μεταβιβάζονται αυτοδικαίως εκείνες μόνο οι εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα, που είναι αναγκαίες για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης. Το περιουσιακό δικαίωμα επί των έργων που δημιουργήθηκαν από τους απασχολούμενους με οποιαδήποτε σχέση στο Δημόσιο ή Ν.Π.Δ.Δ σε εκτέλεση του υπηρεσιακού τους καθήκοντος μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Άρθρο 9

Οπτικοακουστικά έργα

Ως δημιουργός ενός οπτικοακουστικού έργου τεκμαίρεται ο σκηνοθέτης.

Άρθρο 10

Τεκμήρια

1. Τεκμαίρεται ως δημιουργός του έργου το πρόσωπο του οποίου το όνομα εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά τον τρόπο, που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δημιουργού. Το ίδιο ισχύει και αν εμφανίζεται ψευδώνυμο εφόσον το ψευδώνυμο δεν αφήνει αμφιβολία ως προς την ταυτότητα του προσώπου.
2. Τεκμαίρεται ως δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας σε συλλογικά έργα, σε προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών ή σε οπτικοακουστικά έργα το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, του οποίου το όνομα ή η επωνυμία εμφανίζεται πάνω στον υλικό φορέα του έργου κατά τον τρόπο, που συνήθως χρησιμοποιείται για την ένδειξη του δικαιούχου.
3. Κατά των τεκμηρίων των προηγούμενων παραγράφων επιτρέπεται αντίθετη απόδειξη.

Άρθρο 11

Αρχικοί δικαιούχοι κατά πλάσμα

1. Λογίζεται έναντι των τρίτων ως αρχικός δικαιούχος του περιουσιακού και του ηθικού δικαιώματος όποιος καθιστά νομίμως προσιτό στο κοινό έργο ανώνυμο ή με ψευδώνυμο. Μετά την εμφάνιση του πραγματικού δημιουργού του έργου, αυτός αποκτά τα παραπάνω δικαιώματα στην κατάσταση όπου βρίσκονται από τις ενέργειες του πλασματικού δικαιούχου.
2. Στην περίπτωση της προηγούμενης παραγράφου, το ηθικό δικαίωμα ανήκει στον κατά πλάσμα δικαιούχο κατά το μέτρο που δικαιολογείται από την ιδιότητά του αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ, ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ, ΑΣΚΗΣΗ

Άρθρο 12

Μεταβίβαση

1. Το περιουσιακό δικαίωμα μπορεί να μεταβιβασθεί μεταξύ ζώντων ή αιτία θανάτου.
2. Το ηθικό δικαίωμα είναι αμεταβίβαστο μεταξύ ζώντων. Μετά το θάνατο του δημιουργού, το ηθικό δικαίωμα περιέρχεται στους κληρονόμους του, που οφείλουν να το ασκούν σύμφωνα με τη θέληση του δημιουργού, εφόσον τέτοια θέληση έχει ρητά εκφρασθεί.

Άρθρο 13

Συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης

1. Η δημιουργός του έργου μπορεί να καταρτίζει συμβάσεις, με τις οποίες αναθέτει στον αντισυμβαλλόμενο και αυτός αναλαμβάνει την υποχρέωση να ασκήσει εξουσίες, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα (συμβάσεις εκμετάλλευσης).
2. Ο δημιουργός του έργου μπορεί να επιτρέπει σε κάποιον άλλον την άσκηση εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό του δικαίωμα (άδειες εκμετάλλευσης).
3. Οι συμβάσεις και οι άδειες εκμετάλλευσης μπορεί να είναι αποκλειστικές ή μη αποκλειστικές. Οι αποκλειστικές συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση ή η άδεια κατ' αποκλεισμό οποιουδήποτε τρίτου. Οι μη αποκλειστικές συμβάσεις και άδειες εκμετάλλευσης παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες, στις οποίες αναφέρεται η σύμβαση ή η άδεια παράλληλα προς το δημιουργό και άλλους αντισυμβαλλόμενους. Όταν υπάρχει σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης ο αντισυμβαλλόμενος νομιμοποιείται, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία να ζητεί, στο δικό του όνομα, τη δικαστική προστασία των εξουσιών, που ασκεί από παράνομες προσβολές τρίτων.
4. Σε περίπτωση αμφιβολίας, η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης θεωρούνται μη αποκλειστικές.

5. Η σύμβαση ή η άδεια δεν μπορεί ποτέ να περιλαμβάνει το σύνολο των μελλοντικών έργων του δημιουργού και δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι αναφέρεται και σε τρόπους εκμετάλλευσης που δεν ήταν γνωστοί κατά το χρόνο της κατάρτισης των σχετικών δικαιιοπραξιών.

6. Τα δικαιώματα εκείνου που αναλαμβάνει την εκμετάλλευση ή που αποκτά τη δυνατότητα εκμετάλλευσης δεν μπορούν να μεταβιβασθούν μεταξύ ζώντων χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού.

Άρθρο 14

Τύπος των δικαιιοπραξιών

Δικαιοπραξίες που αφορούν τη μεταβίβαση εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα, την ανάθεση ή την άδεια εκμετάλλευσης και την άσκηση του ηθικού δικαιώματος είναι άκυρες αν δεν καταρτισθούν εγγράφως. Την ακυρότητα μπορεί να επικαλεσθεί μόνο ο πνευματικός δημιουργός.

Άρθρο 15

Έκταση της μεταβίβασης και των συμβάσεων και αδειών εκμετάλλευσης

1. Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος και οι συμβάσεις εκμετάλλευσης ή άδειας εκμετάλλευσης του δικαιώματος αυτού μπορούν να είναι περιορισμένες από την άποψη των εξουσιών, του σκοπού, της διάρκειας, της τοπικής ισχύος και της έκτασης ή των μέσων εκμετάλλευσης.
2. Αν δεν καθορίζεται η διάρκεια της μεταβίβασης ή των συμβάσεων ή της άδειας εκμετάλλευσης και αν κάτι διάφορο δεν προκύπτει από τα συναλλακτικά ήθη, η διάρκεια αυτή θεωρείται ότι περιορίζεται σε πέντε χρόνια.
3. Αν δεν καθορίζεται η τοπική ισχύς της μεταβίβασης ή των συμβάσεων ή της άδειας εκμετάλλευσης, θεωρείται ότι αυτές ισχύουν στη χώρα όπου καταρτίστηκαν.
4. Αν δεν καθορίζεται η έκταση και τα μέσα εκμετάλλευσης για τα οποία γίνεται η μεταβίβαση ή συμφωνείται η εκμετάλλευση ή η άδεια εκμετάλλευσης, θεωρείται ότι αυτές αφορούν την έκταση και τα μέσα, που είναι αναγκαία για την εκπλήρωση του σκοπού της σύμβασης ή της άδειας.
5. Σε κάθε περίπτωση μεταβίβασης του περιουσιακού δικαιώματος ή παροχής αποκλειστικής άδειας εκμετάλλευσης, εκείνος που αποκτά το δικαίωμα ή την άδεια είναι υποχρεωμένος, μέσα σε εύλογο χρόνο, να καταστήσει το έργο προσιτό στο κοινό με τον κατάλληλο τρόπο εκμετάλλευσης.

Άρθρο 16

Συναίνεση του δημιουργού ως άσκηση του ηθικού δικαιώματος

Η συναίνεση του δημιουργού για πράξεις ή παραλείψεις, που αλλιώς θα αποτελούσαν προσβολή του ηθικού δικαιώματος, αποτελεί τρόπο άσκησης του δικαιώματος αυτού και δεσμεύει το δημιουργό.

Άρθρο 17

Μεταβίβαση του υλικού φορέα

Η μεταβίβαση της κυριότητας του υλικού φορέα, όπου έχει ενσωματωθεί το έργο, σε πρωτότυπο ή αντίγραφο ή αντίτυπο, δεν επιφέρει μεταβίβαση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και δεν παρέχει στο νέο κτήτορα εξουσίες εκμετάλλευσης του έργου, εκτός αν εγγράφως έχει συμφωνηθεί το αντίθετο ήδη με τον αρχικό δικαιούχο του περιουσιακού δικαιώματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Άρθρο 18

Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση

1. Με την επιφύλαξη των επόμενων παραγράφων επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή ενός έργου, που έχει νομίμως δημοσιευθεί εφόσον η αναπαραγωγή γίνεται για ιδιωτική χρήση εκείνου που την κάνει. Δεν αποτελεί ιδιωτική χρήση η χρήση στο πλαίσιο μιας επιχείρησης ή μιας υπηρεσίας ή ενός οργανισμού.

2. Η ελευθερία της αναπαραγωγής για ιδιωτική χρήση δεν ισχύει όταν με την αναπαραγωγή εμποδίζεται η κανονική εκμετάλλευση του έργου ή βλάπτονται τα νόμιμα συμφέροντα των δημιουργών και ιδίως: α) όταν αναπαράγεται αρχιτεκτονικό έργο σε μορφή κτιρίου ή άλλης παρεμφερούς κατασκευής, β) όταν αναπαράγεται, με τεχνικά μέσα, έργο των εικαστικών τεχνών, που κυκλοφορεί σε περιορισμένο αριθμό ή η γραφική παράσταση μουσικού έργου.

3. Εάν για την ελεύθερη αναπαραγωγή του έργου χρησιμοποιούνται τεχνικά μέσα, όπως συσκευές εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, συσκευές ή εξαρτήματα μη ενσωματωμένα στην κύρια μονάδα ηλεκτρονικών υπολογιστών που λειτουργούν σε συνάρτηση με αυτούς και χρησιμοποιούνται για την ψηφιακή αντιγραφή ή για την ψηφιακή μετεγγραφή από ή προς αναλογικά μέσα, μαγνητικές ταινίες ή άλλοι υλικοί φορείς πρόσφοροι για την αναπαραγωγή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, συμπεριλαμβανομένων των υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής - όπως CD-ROM, CD-R, φορητοί οπτικοί μαγνητικοί δίσκοι χωρητικότητας άνω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (άνω των 100 Mbytes), αποθηκευτικά μέσα/δισκέτες κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (κάτω των 100 Mbytes) - φωτοτυπικά μηχανήματα, χαρτί κατάλληλο για φωτοτυπίες, οφείλεται εύλογη αμοιβή στο δημιουργό του έργου και σε δικαιούχους συγγενικών δικαιωμάτων. Η αμοιβή ορίζεται σε 6% της αξίας των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, συμπεριλαμβανομένων και των συσκευών ή εξαρτημάτων μη ενσωματωμένων στην κύρια μονάδα του ηλεκτρονικού υπολογιστή (εκτός από σαρωτές), των μαγνητικών ταινιών ή άλλων υλικών φορέων πρόσφορων για την αναπαραγωγή ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας καθώς και των υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής - εκτός από τα αποθηκευτικά μέσα/δισκέτες κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (κάτω των 100 Mbytes) - και σε 4% της αξίας των φωτοτυπικών συσκευών, των σαρωτών, του χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες και των αποθηκευτικών μέσων (δισκέτες) χωρητικότητας κάτω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων (κάτω των 100 Mbytes). Σε κάθε περίπτωση ο υπολογισμός γίνεται κατά την εισαγωγή ή τη διάθεση από το εργοστάσιο. Η αμοιβή καταβάλλεται από τους εισαγωγείς ή από τους παραγωγούς των αντικειμένων αυτών και σημειώνεται στο τιμολόγιο, εισπράττεται δε από οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν με έγκριση του Υπουργού Πολιτισμού και καλύπτουν εν όλω ή εν μέρει την ενδιαφερόμενη κατηγορία των δικαιούχων. Η αμοιβή που εισπράττεται από την εισαγωγή ή την παραγωγή φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες, αποθηκευτικών μέσων (δισκετών) κάτω των των 100 εκατομμυρίων ψηφίων, και σαρωτών (4%) κατανέμεται εξ ημισείας μεταξύ των πνευματικών δημιουργών και των εκδοτών εντύπων. Η αμοιβή που εισπράττεται από την εισαγωγή ή την παραγωγή των συσκευών εγγραφής και υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, των συσκευών και εξαρτημάτων μη ενσωματωμένων στην κύρια μονάδα ηλεκτρονικών υπολογιστών (6%), καθώς και των υλικών φορέων ψηφιακής αντιγραφής εκτός από τα αποθηκευτικά μέσα (δισκέτες) άνω των 100 εκατομμυρίων ψηφίων, κατανέμεται κατά 55% στους πνευματικούς δημιουργούς, 25% στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες και 20% στους παραγωγούς γραμμένων μαγνητικών ταινιών ή άλλων γραμμένων υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας.

4. Κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης έχει το δικαίωμα να ζητήσει οποτεδήποτε από οποιονδήποτε οφειλέτη, κοινοποιώντας του σχετική γραπτή πρόσκληση, να δηλώσει εγγράφως και υπευθύνως κατά το Ν.1599/1986 προς τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας: α) τη συνολική αξία των συσκευών εγγραφής ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, φωτοτυπικών μηχανημάτων, χαρτιού κατάλληλου για φωτοτυπίες, ηλεκτρονικών υπολογιστών ή άλλων τεχνικών μέσων τα οποία χρησιμοποιούνται για την αναπαραγωγή έργου κατά τα ανωτέρω και τα οποία κατά περίπτωση εισήγαγε ή διέθεσε και β) ότι αυτή είναι πράγματι η συνολική αξία χωρίς καμία απόκρυψη. Μέσα σε ένα (1) μήνα από την κοινοποίηση της σχετικής πρόσκλησης ο οφειλέτης υποχρεούται να υποβάλει στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας την ως άνω υπεύθυνη δήλωση υπογραμμένη από τον ίδιο, όταν πρόκειται για ατομική επιχείρηση, ή από τον κατά το Καταστατικό εκπρόσωπό του, όταν πρόκειται για εταιρεία.

5. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν δικαιούνται να ζητήσουν από τον ίδιο οφειλέτη την υποβολή νέας υπεύθυνης δήλωσης πριν παρέλθουν έξι (6) τουλάχιστον μήνες από την υποβολή της αμέσως προηγούμενης.

6. Αν ο οφειλέτης δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης που αναφέρεται παραπάνω, το μονομελές πρωτοδικείο, δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, διατάσσει την άμεση εκ μέρους του κληθέντος υποβολή της υπεύθυνης δήλωσης με την απειλή, σε κάθε περίπτωση μη συμμόρφωσής του, χρηματικής ποινής υπέρ του αιτούντος οργανισμού συλλογικής διαχείρισης ενός (1.000.000) μέχρι δέκα (10.000.000) εκατομμυρίων δραχμών.

7. Αν ο οφειλέτης, μέσα σε προθεσμία είκοσι (20) ημερών από τη δημοσίευση της παραπάνω απόφασης, δεν συμμορφωθεί με την υποχρέωση υποβολής της υπεύθυνης δήλωσης, αίρεται ως προς αυτόν, ανεξάρτητα από κάθε άλλη κύρωση, ο χρονικός περιορισμός των έξι (6) μηνών, κατά τα ανωτέρω, και οποιοσδήποτε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιούται να ζητήσει από αυτόν υποβολή υπεύθυνης δήλωσης κάθε μήνα. Στην περίπτωση αυτή εφαρμόζονται ως προς κάθε μία υπεύθυνη δήλωση οι διατάξεις της αμέσως προηγούμενης παραγράφου.
8. Κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης, με δικές του δαπάνες, δικαιούται να ζητήσει τον έλεγχο της ακρίβειας του περιεχομένου οποιασδήποτε υπεύθυνης δήλωσης από έναν ορκωτό ελεγκτή που ορίζεται από τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Σε περίπτωση άρνησης του οφειλέτη να δεχθεί τον ανωτέρω έλεγχο, η διενέργειά του διατάσσεται από το μονομελές πρωτοδικείο, σύμφωνα με όσα ορίζονται παραπάνω. Η εκάστοτε έκθεση του ορκωτού ελεγκτή κατατίθεται στον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας και αντίγραφο αυτής δικαιούται να λάβει κάθε οργανισμός συλλογικής διαχείρισης. Η διενέργεια νέου ελέγχου κατ' αίτηση άλλων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης για την ίδια δήλωση αποκλείεται.
9. Τα δικαιώματα των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης που αναφέρονται στις προηγούμενες παραγράφους έχουν κατ' αλληλίων και όλες οι επιχειρήσεις που εισάγουν ή παράγουν ή διαθέτουν ή πωλούν τεχνικά μέσα και υλικούς φορείς που υπόκεινται στην αμοιβή του παρόντος άρθρου. Στην περίπτωση διενέργειας ελέγχου από ορκωτό ελεγκτή, η σχετική δαπάνη βαρύνει την επιχείρηση που ζήτησε τη διενέργειά του.
10. Σε περίπτωση κατά την οποία για την καταβολή της εύλογης αμοιβής επιλέγεται ο εισαγωγέας, είτε πρόκειται για εισαγωγή, είτε για ενδοκοινοτική απόκτηση των αναφερόμενων στην παράγραφο 3 του άρθρου 18 Ν.2121/1993 υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας ή άλλων τεχνικών μέσων, η αμοιβή υπολογίζεται επί της αξίας που αναγράφεται στο τιμολόγιο του ξένου οίκου, η δε προβλεπόμενη από το παρόν άρθρο σημείωση επί του τιμολογίου γίνεται επί του τιμολογίου διάθεσης των εν λόγω υλικών φορέων και τεχνικών μέσων και αναφέρει απλώς ότι στην τιμή διάθεσης περιλαμβάνεται και η υπολογισθείσα επί της ανωτέρω αξίας αμοιβή της παραγράφου 3 του άρθρου 18 του Ν.2121/1993. Η αμοιβή καθίσταται απαιτητή τρεις (3) μήνες από την εισαγωγή.
11. Όταν στην ίδια κατηγορία ή υποκατηγορία δικαιούχων υπάρχουν περισσότεροι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης και η συμφωνία για την μεταξύ τους κατανομή του ποσοστού της εύλογης αμοιβής δεν έχει επιτευχθεί μέχρι την 1 Απριλίου εκάστου έτους, η κατανομή των ποσοστών της εύλογης αυτής αμοιβής στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης της κάθε κατηγορίας ή υποκατηγορίας δικαιούχων, ο τρόπος είσπραξης και καταβολής, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια καθορίζεται με απόφαση του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΟΠΙ). Η απόφαση του ΟΠΙ διαμορφώνεται σύμφωνα με τις απόψεις των ενδιαφερομένων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, την καλή πίστη, τα συναλλακτικά ήθη και τις ακολουθούμενες πρακτικές σε διεθνές και κοινοτικό επίπεδο. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που δεν συμφωνούν με την απόφαση του ΟΠΙ, μπορούν να ζητήσουν από το Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών δικάζον κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων να καθορίσει άλλη κατανομή, οι οφειλέτες όμως υποχρεούνται να καταβάλουν στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης την εύλογη αμοιβή με βάση την απόφαση του ΟΠΙ. Η καταβολή αυτή συνεπάγεται την εξόφληση και την ελευθέρωσή τους.

Άρθρο 19

Παράθεση αποσπασμάτων

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η παράθεση σύντομων αποσπασμάτων από έργο άλλου νομίμως δημοσιευμένου για την υποστήριξη της γνώμης εκείνου που παραθέτει ή την κριτική της γνώμης του άλλου, εφόσον η παράθεση των αποσπασμάτων αυτών είναι σύμφωνη προς τα χρηστά ήθη και η έκταση των αποσπασμάτων δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό. Η παράθεση του αποσπάσματος πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Άρθρο 20

Σχολικά βιβλία και ανθολογίες

1. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή σε εκπαιδευτικά βιβλία, που χρησιμοποιούνται ως βιβλία διδασκαλίας για την πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια

εκπαίδευση εγκεκριμένα από το Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων ή από άλλο αρμόδιο υπουργείο κατά το επίσημο αναλυτικό πρόγραμμα, έργων του λόγου ενός ή περισσότερων συγγραφέων νομίμως δημοσιευμένων, που αποτελούν μικρό τμήμα της συνολικής δημιουργίας του καθενός από αυτούς. Η ρύθμιση αυτή αφορά μόνο την έντυπη αναπαραγωγή.

2. Μετά το θάνατο του δημιουργού, επιτρέπεται χωρίς την άδεια των δικαιοδόχων του και χωρίς αμοιβή η αναπαραγωγή σε ανθολογίες έργων του λόγου περισσότερων συγγραφέων νομίμως δημοσιευμένων, που αποτελούν μικρό τμήμα της συνολικής δημιουργίας του καθενός από αυτούς.

3. Η αναπαραγωγή, όπως ορίζεται στις προηγούμενες παραγράφους, δεν πρέπει να εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου από το οποίο παίρνονται τα κείμενα και πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Άρθρο 21

Αναπαραγωγή για διδασκαλία

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή άρθρων νομίμως δημοσιευμένων σε εφημερίδα ή σε περιοδικό, συντόμων αποσπασμάτων έργου ή τμημάτων σύντομου έργου, ή έργου των εικαστικών τεχνών νομίμως δημοσιευμένου, εφόσον γίνεται αποκλειστικά για τη διδασκαλία ή τις εξετάσεις σε εκπαιδευτικό ίδρυμα, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό, είναι σύμφωνη με τα χρηστά ήθη και δεν εμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση. Η αναπαραγωγή πρέπει να συνοδεύεται από την ένδειξη της πηγής και των ονομάτων του δημιουργού και του εκδότη, εφόσον τα ονόματα αυτά εμφανίζονται στην πηγή.

Άρθρο 22

Αναπαραγωγή από βιβλιοθήκες και αρχεία

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή ενός πρόσθετου αντιτύπου από μη κερδοσκοπικές βιβλιοθήκες ή αρχεία, που έχουν αντίτυπο του έργου στη μόνιμη συλλογή τους, προκειμένου να διατηρήσουν το αντίτυπο αυτό ή να το μεταβιβάσουν σε άλλη, μη κερδοσκοπική βιβλιοθήκη ή αρχείο. Η αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνο αν είναι αδύνατη η προμήθεια ενός τέτοιου αντιτύπου από την αγορά σε σύντομο χρόνο και με εύλογους όρους.

Άρθρο 23

Αναπαραγωγή κινηματογραφικών έργων

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, ύστερα από σύμφωνη γνώμη του Γνωμοδοτικού Συμβουλίου Κινηματογραφίας, η αναπαραγωγή κινηματογραφικής ταινίας με το σκοπό της διατήρησής της στο Εθνικό Κινηματογραφικό Αρχείο, όταν ο δικαιούχος της πνευματικής ιδιοκτησίας αρνιέται καταχρηστικά να την επιτρέψει και εφόσον πρόκειται για έργο ιδιαίτερης καλλιτεχνικής αξίας.

Άρθρο 24

Αναπαραγωγή για σκοπούς δικαστικών ή διοικητικών

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η αναπαραγωγή έργου για να χρησιμοποιηθεί σε δικαστική ή διοικητική διαδικασία, στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό.

Άρθρο 25

Χρήση για λόγους ενημέρωσης

1. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή στο μέτρο που δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο σκοπό: α) η αναπαραγωγή και η διάδοση στο κοινό, για λόγους περιγραφής επίκαιρων γεγονότων με μέσα μαζικής επικοινωνίας έργων, που βλέπονται ή ακούγονται κατά τη διάρκεια ενός τέτοιου γεγονότος, β) η αναπαραγωγή και η διάδοση στο κοινό με μέσα μαζικής επικοινωνίας προς το σκοπό της ενημέρωσης επί επίκαιρων γεγονότων πολιτικών λόγων,

προσφωνήσεων, κηρυγμάτων, δικανικών αγορεύσεων ή άλλων έργων παρόμοιας φύσης, καθώς και περιλήψεων ή αποσπασμάτων από διαλέξεις, εφόσον τα έργα αυτά παρουσιάζονται δημόσια.

2. Η αναπαραγωγή και η διάδοση στο κοινό πρέπει, όταν αυτό είναι δυνατό, να συνοδεύονται από την ένδειξη της πηγής και του ονόματος του δημιουργού.

Άρθρο 26

Χρήση εικόνων με έργα σε δημόσιους χώρους

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η περιστασιακή αναπαραγωγή και διάδοση με μέσα μαζικής επικοινωνίας εικόνων με έργα αρχιτεκτονικής, εικαστικών τεχνών, φωτογραφίας ή εφαρμοσμένων τεχνών, που βρίσκονται μονίμως σε δημόσιο χώρο.

Άρθρο 27

Δημόσια παράσταση ή εκτέλεση σε ειδικές περιστάσεις

Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η δημόσια παράσταση ή εκτέλεση έργου: α) σε περίπτωση επίσημων τελετών, στο μέτρο που δικαιολογείται από τη φύση αυτών των τελετών, β) στο πλαίσιο της δραστηριότητας εκπαιδευτικών ιδρυμάτων από το προσωπικό και τους μαθητές ή σπουδαστές του ιδρύματος εφόσον το κοινό απαρτίζεται αποκλειστικά από αυτούς ή από τους γονείς των μαθητών ή σπουδαστών ή όσους έχουν την επιμέλεια αυτών ή όσους συνδέονται άμεσα με τις δραστηριότητες του ιδρύματος.

Άρθρο 28

Έκθεση και αναπαραγωγή εικαστικών έργων

1. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η παρουσίαση στο κοινό έργων των εικαστικών τεχνών μέσα σε μουσεία, που έχουν την κυριότητα του υλικού φορέα όπου έχει ενσωματωθεί το έργο, ή στο πλαίσιο εκθέσεων, που οργανώνονται σε μουσεία.
2. Επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς αμοιβή, η παρουσίαση στο κοινό και η αναπαραγωγή σε καταλόγους έργου των εικαστικών τεχνών στο μέτρο που αυτό είναι αναγκαίο για τη διευκόλυνση της πώλησης του έργου.
3. Στις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων παραγράφων, η αναπαραγωγή επιτρέπεται μόνο εφόσον δεν παρεμποδίζει την κανονική εκμετάλλευση του έργου και δεν βλάπτει τα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού.

Άρθρο 28Α

Αναπαραγωγή προς όφελος τυφλών και κωφαλάλων

Επιτρέπεται η αναπαραγωγή του έργου προς όφελος τυφλών και κωφαλάλων προσώπων, για χρήσεις που συνδέονται άμεσα με την αναπηρία και δεν έχουν εμπορικό χαρακτήρα, στο βαθμό που απαιτείται λόγω της συγκεκριμένης αναπηρίας. Με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού μπορούν να καθορισθούν οι όροι εφαρμογής της ρύθμισης καθώς και η εφαρμογή της σε άλλες κατηγορίες προσώπων με αναπηρίες .

Άρθρο 28Β

Εξαίρεση από το δικαίωμα αναπαραγωγής

Εξαιρούνται από το δικαίωμα αναπαραγωγής, οι προσωρινές πράξεις αναπαραγωγής, οι οποίες είναι μεταβατικές ή παρεπόμενες και οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο και ουσιώδες τμήμα μιας τεχνολογικής μεθόδου, έχουν δε ως αποκλειστικό σκοπό να επιτρέψουν: α) την εντός δικτύου μετάδοση μεταξύ τρίτων μέσω διαμεσολαβητή ή β) τη νόμιμη χρήση ενός έργου ή άλλου προστατευμένου αντικειμένου και οι οποίες δεν έχουν καμία ανεξάρτητη οικονομική σημασία..

Άρθρο 28Γ

Ρήτρα γενικής εφαρμογής επί των περιορισμών

Οι περιορισμοί που προβλέπονται στο τέταρτο κεφάλαιο του Ν.21212/1993 όπως ισχύει εφαρμόζονται μόνο σε ειδικές περιπτώσεις, οι οποίες δεν αντίκεινται στην κανονική εκμετάλλευση του έργου ή άλλου προστατευμένου αντικειμένου και δεν θίγουν αδικαιολόγητα τα έννομα συμφέροντα του δικαιούχου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΕΜΠΤΟ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

Άρθρο 29

Η διάρκεια γενικώς

1. Η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί όσο η ζωή του δημιουργού και εβδομήντα (70) χρόνια μετά το θάνατό του, που υπολογίζονται από την 1η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται του θανάτου του δημιουργού.

2. Μετά τη λήξη της προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας, το Δημόσιο, εκπροσωπούμενο από τον Υπουργό Πολιτισμού, μπορεί να ασκεί τις εξουσίες αναγνώρισης της πατρότητας του δημιουργού και τις εξουσίες προστασίας της ακεραιότητας του έργου που απορρέουν από το ηθικό δικαίωμα κατά το άρθρο 4 παρ. 1 περιπτ. β' και γ' του παρόντος νόμου.

Άρθρο 30

Έργα συνεργασίας

Για τα έργα συνεργασίας η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί όσο η ζωή του τελευταίου επιζώντος δημιουργού και εβδομήντα (70) χρόνια μετά το θάνατό του, που υπολογίζονται από την 1η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται του θανάτου του τελευταίου επιζώντος δημιουργού.

Άρθρο 31

Ειδική έναρξη της διάρκειας

1. Για τα ανώνυμα ή ψευδώνυμα έργα η πνευματική ιδιοκτησία διαρκεί εβδομήντα (70) χρόνια από την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται εκείνου κατά το οποίο το έργο κατέστη νομίμως προσιτό στο κοινό, εκτός εάν, πριν από την πάροδο αυτής της χρονικής περιόδου, ο δημιουργός αποκαλύψει την ταυτότητά του ή το υιοθετηθέν από το δημιουργό ψευδώνυμο δεν αφήνει καμία αμφιβολία για την ταυτότητά του, οπότε εφαρμόζονται οι γενικοί κανόνες.

2. Όταν ένα έργο δημοσιεύεται σε τόμους, τμήματα, τεύχη, αριθμούς ή επεισόδια και η διάρκεια προστασίας αρχίζει από τη στιγμή που το έργο κατέστη νομίμως προσιτό στο κοινό, η διάρκεια προστασίας υπολογίζεται για κάθε μέρος χωριστά.

3. Η διάρκεια προστασίας ενός οπτικοακουστικού έργου λήγει εβδομήντα (70) έτη μετά το θάνατο του τελευταίου επιζώντος μεταξύ των ακολούθων προσώπων : του κύριου σκηνοθέτη, του σεναριογράφου, του συγγραφέα διαλόγων και του συνθέτη μουσικής που γράφτηκε ειδικά για να χρησιμοποιηθεί στο οπτικοακουστικό έργο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΚΤΟ

ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΔΕΙΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗΣ

Άρθρο 32

Ποσοστιαία αμοιβή

1. Η αμοιβή που οφείλει να καταβάλλει ο αντισυμβαλλόμενος στο δημιουργό για δικαιопραξίες που αφορούν τη μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος ή εξουσιών από αυτό, την ανάθεση άδειας εκμετάλλευσης, συμφωνείται υποχρεωτικά σε ορισμένο ποσοστό, το ύψος του οποίου καθορίζεται ελεύθερα μεταξύ των μερών. Βάση για τον υπολογισμό του ποσοστού είναι όλα ανεξαιρέτως τα ακαθάριστα έσοδα ή τα έξοδα ή τα συνδυασμένα ακαθάριστα έσοδα και έξοδα, που πραγματοποιούνται από τη δραστηριότητα του αντισυμβαλλομένου και προέρχονται από την εκμετάλλευση του έργου. Κατ' εξαίρεση, η αμοιβή μπορεί να υπολογίζεται σε ορισμένο ποσό στις ακόλουθες περιπτώσεις: α) η βάση υπολογισμού της ποσοστιαίας αμοιβής είναι πρακτικά αδύνατο να προσδιορισθεί ή ελλείπουν τα μέσα ελέγχου για την εφαρμογή του ποσοστού, β) τα έξοδα που απαιτούνται για τον υπολογισμό και τον έλεγχο είναι δυσανάλογα με την αμοιβή που πρόκειται να

εισπραχθεί, γ) η φύση ή οι συνθήκες της εκμετάλλευσης καθιστούν αδύνατη την εφαρμογή του ποσοστού, ιδίως όταν η συμβολή του δημιουργού δεν αποτελεί ουσιώδες στοιχείο του συνόλου του πνευματικού δημιουργήματος ή όταν η χρήση του έργου έχει δευτερεύοντα χαρακτήρα σε σχέση με το αντικείμενο της εκμετάλλευσης.

2. Η υποχρεωτική συμφωνία της αμοιβής σε ποσοστό, που προβλέπεται στην προηγούμενη παράγραφο, εφαρμόζεται σε όλες τις περιπτώσεις, εφόσον δεν υπάρχει ειδικότερη διάταξη στον παρόντα νόμο, και δεν αφορά τα έργα που δημιουργήθηκαν από μισθωτούς σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας, τα προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών και κάθε είδους διαφήμιση.

Άρθρο 33

Ρυθμίσεις για τη σύμβαση έντυπης έκδοσης και δικαιώματα μεταφραστή

1. Η αμοιβή, που οφείλει να καταβάλει ο εκδότης έντυπης έκδοσης στο δημιουργό για την αναπαραγωγή και τη διανομή ή αντιτύπων αυτού, συμφωνείται σε ορισμένο ποσοστό επί της λιανικής τιμής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. Όταν η σύμβαση έντυπης έκδοσης αφορά λογοτεχνικό έργο όπως διήγημα, νουβέλα, μυθιστόρημα, ποίημα, δοκίμιο, κριτικό δοκίμιο, θεατρικό έργο, ταξιδιωτικό έργο, βιογραφία, που εκδίδεται στην πρωτότυπή του γλώσσα με τη μορφή βιβλίου, εξαιρουμένων των βιβλίων τσέπης, η αμοιβή που οφείλει να καταβάλλει ο εκδότης στο δημιουργό μετά την πώληση των χιλίων (1.000) αντιτύπων δεν μπορεί να είναι μικρότερη από το 10% επί της τιμής λιανικής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων.
2. Κατ' εξαίρεση της προηγούμενης παραγράφου η αμοιβή του δημιουργού μπορεί να συμφωνηθεί σε ορισμένο ποσό στις εξής περιπτώσεις: α) συλλογικά έργα, β) εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, ανθολογίες έργων τρίτων, γ) σχολικά βιβλία και βοηθήματα, δ) λευκώματα, ημερολόγια, ατζέντες, πρακτικοί οδηγοί, έντυπα παιχνίδια και εκπαιδευτικό υλικό όπως χάρτες, άτλαντες, ε) πρόλογοι, σχολιασμοί, εισαγωγές, παρουσιάσεις, στ) εικονογραφήσεις και φωτογραφικό υλικό έντυπων εκδόσεων, ζ) μη λογοτεχνικά εικονογραφημένα παιδικά βιβλία, η) πολυτελείς εκδόσεις περιορισμένου αριθμού εντύπων, θ) περιοδικά, εφημερίδες.
3. Εάν υπάρχουν περισσότεροι δημιουργοί, και η μεταξύ τους σχέση δεν έχει ρυθμισθεί διαφορετικά, η ποσοστιαία αμοιβή κατανέμεται σε αυτούς ανάλογα με την έκταση της συμβολής του καθενός. Σε περίπτωση που ένας ή περισσότεροι δημιουργοί δεν προστατεύονται κατά τις διατάξεις των νόμων περί πνευματικής ιδιοκτησίας, οι προστατευόμενοι δημιουργοί παίρνουν το ποσοστό αμοιβής που συμφωνήθηκε ή αυτό το οποίο θα έπαιρναν κατά την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, αν προστατεύονταν όλοι οι δημιουργοί.
4. Σε περίπτωση εκμίσθωσης ή δανεισμού αντιτύπων από τρίτους, η αμοιβή για την παροχή της αναγκαίας άδειας κατανέμεται σε ίσα μέρη ανάμεσα στο δημιουργό και τον εκδότη.
5. Στις περιπτώσεις που αμοιβή του δημιουργού καθορίζεται σε ποσοστό επί της λιανικής πώλησης, όλα τα αντίτυπα του έργου πρέπει να φέρουν την υπογραφή του συγγραφέα, εκτός αν συμφωνηθεί άλλος τρόπος ελέγχου. Με προεδρικό διάταγμα, που θα εκδοθεί εντός εξαμήνου από της ισχύος του παρόντος νόμου, ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού και έπειτα από ακροάσεις των ενδιαφερομένων επαγγελματικών κλάδων, θα καθορισθεί άλλος τρόπος ελέγχου του αριθμού των πωλούμενων αντιτύπων.
6. Η αμοιβή που οφείλει να καταβάλλει ο εκδότης έντυπης έκδοσης στο μεταφραστή ενός έργου για τη μετάφραση, την αναπαραγωγή διανομή, συμφωνείται σε ορισμένο ποσοστό επί της τιμής λιανικής πώλησης όλων των πωλούμενων αντιτύπων. Οι διατάξεις των παραγράφων 2, 4 και 5 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως.
7. Το όνομα του μεταφραστή αναφέρεται υποχρεωτικά και με εμφανή τρόπο στη σελίδα του κύριου τίτλου του βιβλίου. Μετά από συμφωνία με τον εκδότη, το όνομα του μεταφραστή μπορεί να αναφέρεται και στο εξώφυλλο του βιβλίου.

Άρθρο 34

Ρυθμίσεις για τη σύμβαση οπτικοακουστικής παραγωγής

1. Στη σύμβαση για τη δημιουργία οπτικοακουστικού έργου ανάμεσα στον παραγωγό και τον πνευματικό δημιουργό πρέπει να ορίζονται οι συγκεκριμένες εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα που μεταβιβάζονται στον παραγωγό. Στην αντίθετη περίπτωση, η σύμβαση επιφέρει μεταβίβαση στον παραγωγό εκείνων των εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα, που είναι αναγκαίες για την εκμετάλλευση του οπτικοακουστικού έργου, σύμφωνα με το σκοπό της σύμβασης. Το οπτικοακουστικό έργο θεωρείται περατωμένο όταν εγκριθεί από τον πνευματικό δημιουργό το πρότυπο παραγωγής αντίτυπων προς εκμετάλλευση. Για κάθε παραμόρφωση, περικοπή ή άλλη τροποποίηση της οριστικής μορφής του οπτικοακουστικού έργου, όπως έχει εγκριθεί από τον πνευματικό δημιουργό, απαιτείται προηγούμενη άδεια αυτού. Το ηθικό δικαίωμα των δημιουργών των επί μέρους συμβολών δεν μπορεί να ασκηθεί παρά μόνο σε σχέση με την οριστική μορφή του οπτικοακουστικού έργου, όπως έχει εγκριθεί από τον πνευματικό δημιουργό.

2. Στη σύμβαση ανάμεσα στον παραγωγό και τους δημιουργούς των επί μέρους συμβολών, που ενσωματώθηκαν σε οπτικοακουστικό έργο, πρέπει να ορίζονται οι συγκεκριμένες εξουσίες από το περιουσιακό δικαίωμα, που μεταβιβάζονται στον παραγωγό. Στην αντίθετη περίπτωση, η σύμβαση ανάμεσα στον παραγωγό και τους δημιουργούς των επί μέρους συμβολών, εκτός των μουσικοσυνθετών και των στιχουργών, επιφέρει μεταβίβαση στον παραγωγό εκείνων των εξουσιών, που είναι αναγκαίες για την εκμετάλλευση του οπτικοακουστικού έργου σύμφωνα με το σκοπό της σύμβασης. Το περιουσιακό δικαίωμα σε σχέση με άλλες χρήσεις των συμβολών παραμένει στους δημιουργούς, εφόσον οι συμβολές αυτές μπορούν να χρησιμοποιηθούν ανεξάρτητα από το οπτικοακουστικό έργο. Ως δημιουργοί των επιμέρους συμβολών θεωρούνται ιδίως ο σεναριογράφος, ο συγγραφέας διαλόγων, ο συνθέτης μουσικής, ο διευθυντής φωτογραφίας, ο σκηνογράφος, ο ενδυματολόγος, ο ηχολήπτης και ο επεξεργαστής τελικής σύνθεσης (Μοντέρ).

3. Ο πνευματικός δημιουργός διατηρεί το δικαίωμα χωριστής αμοιβής για κάθε τρόπο εκμετάλλευσης του οπτικοακουστικού έργου. Η αμοιβή αυτή καθορίζεται σε ορισμένο ποσοστό, το ύψος του οποίου συμφωνείται στη σχετική σύμβαση. Βάση για τον υπολογισμό του ποσοστού είναι όλα ανεξαιρέτως τα ακαθάριστα έσοδα ή τα έξοδα ή τα συνδυασμένα ακαθάριστα έσοδα και έξοδα, που πραγματοποιούνται από την εκμετάλλευση του οπτικοακουστικού έργου. Ο παραγωγός του οπτικοακουστικού έργου υποχρεούται μία φορά το χρόνο να παρέχει εγγράφως στον πνευματικό δημιουργό κάθε πληροφορία, που αφορά την εκμετάλλευση του οπτικοακουστικού έργου, επιδεικνύοντάς του όλα τα σχετικά έγγραφα. Από τη ρύθμιση της παρούσας παραγράφου εξαιρούνται οι διαφημιστικές ταινίες μικρού μήκους.

4. Στην περίπτωση εκμίσθωσης υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας πάνω στους οποίους έχει εγγραφεί οπτικοακουστικό έργο, ο πνευματικός δημιουργός διατηρεί πάντοτε το δικαίωμα της εύλογης αμοιβής για την εκμίσθωση. Η ρύθμιση εφαρμόζεται και στην περίπτωση εκμίσθωσης υλικών φορέων ήχου.

Άρθρο 35

Ρυθμίσεις για τη ραδιοφωνική και τηλεοπτική μετάδοση

1. Εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, σε περίπτωση επανάληψης της μετάδοσης ενός έργου από το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση δεν χρειάζεται άλλη συναίνεση του δημιουργού πέρα από την αρχική, ο ραδιοτηλεοπτικός όμως οργανισμός υποχρεούται να καταβάλει πρόσθετη αμοιβή στο δημιουργό που ορίζεται για την πρώτη επανάληψη σε ποσοστό τουλάχιστον 50% του ποσού που αρχικά συμφωνήθηκε και για κάθε επόμενη σε ποσοστό 20%. Η διάταξη του προηγούμενου εδαφίου δεν ισχύει στις σχέσεις των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης με τους χρήστες που ρυθμίζονται στο άρθρο 56 του παρόντος νόμου.

2. Η σύμβαση ραδιοφωνικής ή τηλεοπτικής μετάδοσης, αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, δεν δίνει στον αντισυμβαλλόμενο ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό την εξουσία να επιτρέψει σε τρίτους τη μετάδοση ή αναμετάδοση του έργου στο κοινό με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παραλλήλως προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρων.

3. Η παρουσίαση έργου στο κοινό μέσω δορυφόρου συντελείται αποκλειστικά στο Κράτος - Μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο έδαφος του οποίου, κάτω από τον έλεγχο και την ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, τα σήματα που περιέχουν προγράμματα εισάγονται σε μια αδιάκοπη αλυσίδα μετάδοσης προς το δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος. Εάν τα σήματα που περιέχουν προγράμματα έχουν κωδικοποιημένη μορφή, τότε υπάρχει παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου,

εφόσον τίθενται στη διάθεση του κοινού από το ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό ή με τη συγκατάθεσή του τα μέσα για την αποκωδικοποίηση του προγράμματος. Σε περίπτωση που η παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου τελείται σε μη κοινοτικό κράτος, το οποίο δεν παρέχει επίπεδο προστασίας που προβλέπεται δυνάμει του Ν.2121/1993 όπως τροποποιείται με τον παρόντα νόμο ισχύουν τα εξής: ι) εάν τα σήματα που περιέχουν προγράμματα εκπέμπονται στο δορυφόρο από σταθμό μετάδοσης προς δορυφόρο που ευρίσκεται σε ένα Κράτος-Μέλος, η πράξη παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου θεωρείται ότι έχει τελεστεί στο εν λόγω Κράτος-Μέλος και τα δικαιώματα μπορούν να ασκηθούν κατά του προσώπου που θέτει σε λειτουργία το σταθμό μετάδοσης προς δορυφόρο, ιι) εάν δεν χρησιμοποιείται σταθμός μετάδοσης προς δορυφόρο που ευρίσκεται σε Κράτος-Μέλος, αλλά την πράξη παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου την έχει αναθέσει ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός εγκατεστημένος σε Κράτος-Μέλος, η πράξη αυτή θεωρείται ότι έχει τελεστεί στο Κράτος-Μέλος στο οποίο ο ραδιοτηλεοπτικός οργανισμός έχει την κύρια εγκατάστασή του στην Κοινότητα και τα δικαιώματα μπορούν να ασκηθούν κατά του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού. Ως παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου θεωρείται η πράξη της εισαγωγής, κάτω από τον έλεγχο και με ευθύνη του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού, των σημάτων που περιέχουν προγράμματα τα οποία προορίζονται για λήψη από το κοινό σε μια αδιάκοπη αλυσίδα μετάδοσης προς το δορυφόρο και από εκεί προς το έδαφος. Η άδεια για την παρουσίαση έργου στο κοινό μέσω δορυφόρου αποκτάται μόνο με συμφωνία.

4. Η καλωδιακή αναμετάδοση εκπομπών από άλλα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελλάδα γίνεται όσον αφορά την πνευματική ιδιοκτησία σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο νόμο αυτόν και βάσει ατομικών ή συλλογικών συμβάσεων μεταξύ των δημιουργών και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων. Όταν δεν έχει συναφθεί συμφωνία σχετικά με την έγκριση της καλωδιακής αναμετάδοσης μιας εκπομπής, οποιοδήποτε από τα ενδιαφερόμενα μέρη έχει τη δυνατότητα να ζητεί τη συνδρομή ενός ή περισσότερων μεσολαβητών που επιλέγει από πίνακα μεσολαβητών τον οποίο καταρτίζει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας κάθε δύο χρόνια. Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας μπορεί να ζητά τη γνώμη των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των επιχειρήσεων εκμετάλλευσης καλωδιακών δικτύων για την κατάρτιση του πίνακα αυτού. Οι μεσολαβητές μπορούν να υποβάλλουν προτάσεις προς τα μέρη. Θεωρείται ότι όλα τα μέρη αποδέχονται την πρόταση αυτή, εάν κανένα από αυτά δεν προβάλει αντιρρήσεις μέσα σε προθεσμία τριών (3) μηνών από την κοινοποίηση της πρότασης. Ως 'καλωδιακή αναμετάδοση' θεωρείται η χωρίς αλλοιώσεις και περικοπές ταυτόχρονη αναμετάδοση, μέσω συστημάτων καλωδίων ή μικροκυμάτων και με σκοπό τη λήψη τους από το κοινό, αρχικής ενσύρματης ή ασύρματης, έστω και δορυφορικής μετάδοσης, από Κράτος-Μέλος, τηλεοπτικών ή ραδιοφωνικών προγραμμάτων που προορίζονται για λήψη από το κοινό.

Άρθρο 36

Αμοιβή για θεατρική παράσταση

1. Τα συγγραφικά δικαιώματα των θεατρικών συγγραφέων καθορίζονται σε ποσοστό επί των ακαθάριστων εισπράξεων μετά την αφαίρεση του φόρου δημοσίων θεαμάτων.
2. Τα ελάχιστα όρια των ποσοστών αυτών καθορίζονται σε 22% για τα κρατικά θέατρα και σε 10% για τα ιδιωτικά θέατρα, συνολικά για ολόκληρο το πρόγραμμα μιας παράστασης με έργα πρωτότυπα ή με μεταφράσεις ή διασκευές κλασικών έργων, αρχαίων ή νεότερων. Το ελάχιστο όριο ορίζεται σε 5% για τη μετάφραση έργων του σύγχρονου διεθνούς δραματολογίου. Αν στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται έργα περισσότερων συγγραφέων, η αμοιβή κατανέμεται μεταξύ τους ανάλογα με τη χρονική διάρκεια του έργου του καθενός.

Άρθρο 37

Εκτέλεση μουσικής σε κινηματογράφους

Το ελάχιστο όριο της αμοιβής των δημιουργών για την εκτέλεση μουσικών συνθέσεων με στίχους ή χωρίς, περιλαμβανομένων σε κινηματογραφικές ταινίες, σε αίθουσες ή χώρους κινηματογράφων είναι 1% επί των ακαθάριστων εισπράξεων μετά την αφαίρεση του φόρου δημοσίων θεαμάτων.

Άρθρο 38

Δικαιώματα φωτογράφων

1. Η μεταβίβαση του περιουσιακού δικαιώματος ή η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης, που αφορούν δημοσίευση φωτογραφίας σε εφημερίδα ή περιοδικό ή άλλο μέσο μαζικής ενημέρωσης,

καλύπτει, εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, τη δημοσίευση της φωτογραφίας στη συγκεκριμένη εφημερίδα ή το συγκεκριμένο περιοδικό ή το συγκεκριμένο μέσο μαζικής ενημέρωσης, στο οποίο αναφερόταν η μεταβίβαση ή η σύμβαση και η άδεια εκμετάλλευσης, καθώς και τη διατήρησή της στο αρχείο τους. Για κάθε δημοσίευση μετά την πρώτη, οφείλεται το μισό της τρέχουσας αμοιβής. Η δημοσίευση φωτογραφίας από αρχείο εφημερίδας ή περιοδικού ή άλλου μέσου μαζικής ενημέρωσης, που έχει μεταβιβασθεί δεν επιτρέπεται χωρίς την αναφορά του τίτλου της εφημερίδας ή του περιοδικού ή του ονόματος του μέσου μαζικής ενημέρωσης, στο αρχείο των οποίων έχει περιέλθει αρχικά με νόμιμο τρόπο η φωτογραφία.

2. Εφόσον για τη δημοσίευση της φωτογραφίας παραχωρείται το πρωτότυπο της φωτογραφικής αποτύπωσης, η παραχώρηση αυτή, αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, αφορά μόνο τη χρήση του πρωτοτύπου που πρέπει να επιστρέφεται στο φωτογράφο μετά την πραγματοποίηση της χρήσης για την πρώτη δημοσίευση.

3. Ο φωτογράφος διατηρεί το δικαίωμα αναζήτησης και επιστροφής των φωτογραφιών του, που δεν έχουν δημοσιευθεί, σε οποιοδήποτε χρονικό διάστημα μετά την παρέλευση τριμήνου από τη σύμβαση ή την άδεια εκμετάλλευσης προς τη συγκεκριμένη εφημερίδα ή το συγκεκριμένο περιοδικό ή άλλο μέσο μαζικής ενημέρωσης.

4. Σε κάθε δημοσίευση φωτογραφίας, πρέπει να αναφέρεται το όνομα του φωτογράφου. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση μεταβίβασης αρχείου εφημερίδας ή περιοδικού ή άλλου μέσου μαζικής ενημέρωσης.

5. Ο ιδιοκτήτης εφημερίδας ή περιοδικού δεν μπορεί να εκδίδει βιβλία ή λευκώματα και να πραγματοποιεί εκθέσεις χρησιμοποιώντας ως υλικό φωτογραφίες του μισθωτή φωτογράφου χωρίς την άδειά του. Το ίδιο ισχύει και στην περίπτωση δανεισμού.

Άρθρο 39

Ακυρότητα αντίθετων συμφωνιών

Συμφωνίες, που προβλέπουν ρυθμίσεις διαφορετικές ή ύψος αμοιβών χαμηλότερο από τα καθοριζόμενα με τα προηγούμενα άρθρα του παρόντος κεφαλαίου, είναι, εφόσον δεν ορίζεται άλλως στο νόμο, άκυρες κατά το μέτρο που περιέχουν ρήτρες δυσμενέστερες για τους δημιουργούς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΓΙΑ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΦΥΣΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΗ ΒΑΣΗΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Άρθρο 40

Έργα μισθωτών

Το περιουσιακό δικαίωμα σε πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή, που δημιουργήθηκε από μισθωτό σε εκτέλεση σύμβασης εργασίας ή σύμφωνα με τις οδηγίες του εργοδότη του, μεταβιβάζεται αυτοδικαίως στον εργοδότη, εκτός αν υπάρχει αντίθετη συμφωνία.

Άρθρο 41

Εξάντληση δικαιώματος

Η πρώτη πώληση αντιγράφου ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή μέσα στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα από το δημιουργό ή με τη συγκατάθεσή του εξαντλεί το δικαίωμα διανομής του αντιτύπου αυτού μέσα στην Κοινότητα με εξαίρεση του δικαιώματος ελέγχου των μεταγενέστερων εκμισθώσεων του προγράμματος ή ενός αντιγράφου του.

Άρθρο 42

Περιορισμοί

1. Εφόσον δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία, επιτρέπεται, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς πληρωμή αμοιβής, η αναπαραγωγή, η μετάφραση, η προσαρμογή, η διασκευή ή οποιαδήποτε άλλη μετατροπή ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, όταν οι πράξεις αυτές είναι αναγκαίες για

την κατά προορισμό χρησιμοποίηση του προγράμματος, συμπεριλαμβανομένης και της διόρθωσης σφαλμάτων, από το πρόσωπο που το απέκτησε νομίμως.

2. Δεν εμπίπτει στον περιορισμό της προηγούμενης παραγράφου και χρειάζεται άδεια του δημιουργού η αναπαραγωγή που είναι αναγκαία για τη φόρτωση, την εμφάνιση στην οθόνη, την εκτέλεση, τη μεταβίβαση ή την αποθήκευση του προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή.

3. Ο νόμιμος χρήστης ενός προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή δεν μπορεί να εμποδιστεί συμβατικά να παραγάγει, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς πληρωμή αμοιβής, ένα εφεδρικό αντίγραφο του προγράμματος στο μέτρο που αυτό είναι απαραίτητο για τη χρήση.

4. Επιτρέπεται στο νόμιμο χρήστη αντιγράφου προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς πληρωμή αμοιβής, η παρακολούθηση, η μελέτη ή η δοκιμή της λειτουργίας του προγράμματος προκειμένου να εντοπισθούν οι ιδέες και αρχές που αποτελούν τη βάση οποιουδήποτε στοιχείου του προγράμματος, εάν οι ενέργειες αυτές γίνονται κατά τη διάρκεια πράξης που αποτελεί νόμιμη χρήση του προγράμματος. Αντίθετη συμφωνία δεν επιτρέπεται.

5. Αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση πέραν από τις περιπτώσεις των δύο προηγούμενων παραγράφων του παρόντος άρθρου δεν επιτρέπεται.

Άρθρο 43

Αποσυμπίληση

1. Επιτρέπεται στο νόμιμο χρήστη αντιγράφου προγράμματος, χωρίς την άδεια του δημιουργού και χωρίς πληρωμή αμοιβής, η ενέργεια των πράξεων, που προβλέπονται στις παραγράφους 1 και 2 του άρθρου 42, εφόσον είναι απαραίτητη προκειμένου να ληφθούν οι αναγκαίες πληροφορίες για τη διαλειτουργικότητα ενός ανεξάρτητα δημιουργηθέντος προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή με άλλα προγράμματα, εφόσον οι αναγκαίες για τη διαλειτουργικότητα πληροφορίες δεν ήταν ήδη ευκόλως και ταχέως προσιτές στο νόμιμο χρήστη και εφόσον οι πράξεις περιορίζονται στα μέρη του αρχικού προγράμματος, που είναι απαραίτητα για τη διαλειτουργικότητα αυτή.

2. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν επιτρέπουν, οι πληροφορίες που ελήφθησαν κατ' εφαρμογή τους: α) να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς άλλους εκτός από την επίτευξη της διαλειτουργικότητας του ανεξάρτητα δημιουργηθέντος προγράμματος, β) να ανακοινωθούν σε άλλα πρόσωπα εκτός από τις περιπτώσεις όπου αυτό απαιτείται για τη διαλειτουργικότητα του ανεξάρτητα δημιουργηθέντος προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, γ) να χρησιμοποιηθούν για την επεξεργασία, την παραγωγή ή την εμπορία προγράμματος ηλεκτρονικού υπολογιστή, του οποίου η έκφραση είναι κατά βάση όμοια προς το αρχικό πρόγραμμα ή για οποιαδήποτε άλλη πράξη που προσβάλλει την πνευματική ιδιοκτησία του δημιουργού.

3. Οι διατάξεις του παρόντος άρθρου δεν μπορούν να ερμηνευθούν έτσι ώστε να επιτρέπεται η εφαρμογή τους κατά τρόπο που θα έβλαπτε την κανονική εκμετάλλευση του προγράμματος του ηλεκτρονικού υπολογιστή ή θα προκαλούσε αδικαιολόγητη βλάβη στα νόμιμα συμφέροντα του δημιουργού του.

Άρθρο 44

Διάρκεια της προστασίας

Το άρθρο 44 καταργήθηκε με το άρθρο 8 παρ. 8 Ν.2557/1997.

Άρθρο 45

Ισχύς άλλων διατάξεων και συμφωνιών

1. Οι διατάξεις του παρόντος κεφαλαίου δεν θίγουν άλλες νομικές διατάξεις, που αφορούν ιδίως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα σήματα, τον αθέμιτο ανταγωνισμό, το εμπορικό απόρρητο, την προστασία των ημιαγωγών προϊόντων ή το δικαίωμα των συμβάσεων.

2. Συμφωνίες αντίθετες προς τις παραγράφους 3 και 4 του άρθρου 42 και προς το άρθρο 43 είναι άκυρες.

Άρθρο 45Α

Δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων

1. Ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων έχει το δικαίωμα να απαγορεύει την εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, αξιολογούμενου ποιοτικά ή ποσοτικά, εφόσον η απόκτηση, ο έλεγχος ή η παρουσίαση του περιεχομένου της βάσης δεδομένων καταδεικνύουν ουσιώδη ποιοτική ή ποσοτική επένδυση. Κατασκευαστής βάσης δεδομένων είναι το φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αναλαμβάνει την πρωτοβουλία και τον επιχειρηματικό κίνδυνο για την κατασκευή βάσης δεδομένων. Δεν θεωρείται κατασκευαστής ο εργολάβος βάσης δεδομένων.
2. Για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου αυτού: α) "Εξαγωγή" θεωρείται η μόνιμη ή προσωρινή μεταφορά του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου βάσης δεδομένων σε άλλο υλικό φορέα με οποιοδήποτε μέσο ή με οποιαδήποτε μορφή και β) "επαναχρησιμοποίηση" νοείται η πάσης μορφής διάθεση στο κοινό του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων με διανομή αντιγράφων, εκμίσθωση, μετάδοση με άμεση επικοινωνία ή με άλλες μορφές. Η πρώτη πώληση αντιγράφου μιας βάσης δεδομένων στην Κοινότητα από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεση του συνιστά ανάλωση του δικαιώματος ελέγχου της μεταπώλησης του εν λόγω αντιγράφου στην Κοινότητα. Ο δανεισμός στο κοινό δεν συνιστά πράξη εξαγωγής ή επαναχρησιμοποίησης.
3. Το δικαίωμα που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ισχύει ανεξάρτητα από το εάν η εν λόγω βάση δεδομένων ή το περιεχόμενό της προστατεύεται με τις διατάξεις για την πνευματική ιδιοκτησία ή με άλλες διατάξεις. Η προστασία βάσει του δικαιώματος που αναφέρεται στην παράγραφο 1 δεν θίγει ενδεχόμενα δικαιώματα επί του περιεχομένου τους. Το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων μπορεί να μεταβιβασθεί με αντάλλαγμα ή χωρίς αντάλλαγμα ή να παραχωρηθεί ή εκμετάλλευσή του με άδεια ή σύμβαση.
4. Δεν επιτρέπεται η επανειλημμένη και συστηματική εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση επουσιωδών μερών του περιεχομένου της βάσης δεδομένων, εφόσον συνεπάγεται τη διενέργεια πράξεων που έρχονται σε σύγκρουση με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης δεδομένων ή θίγουν αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του κατασκευαστή της βάσης.
5. Ο κατασκευαστής βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού με οποιονδήποτε τρόπο δεν μπορεί να εμποδίσει το νόμιμο χρήστη της βάσης να εξάγει ή/και να επαναχρησιμοποιεί επουσιώδη μέρη του περιεχομένου της αξιολογούμενα ποιοτικά ή ποσοτικά για οποιονδήποτε σκοπό. Εάν ο νόμιμος χρήστης δικαιούται να εξάγει ή/και να επαναχρησιμοποιεί τμήμα μόνον της βάσης δεδομένων, η παρούσα παράγραφος εφαρμόζεται μόνον για το τμήμα αυτό. Ο νόμιμος χρήστης βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού με οποιονδήποτε τρόπο δεν μπορεί: α) να εκτελεί πράξεις που έρχονται σε σύγκρουση με την κανονική εκμετάλλευση της βάσης αυτής ή θίγουν αδικαιολόγητα τα νόμιμα συμφέροντα του κατασκευαστή της, β) να προξενεί ζημία στους δικαιούχους του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων για τα έργα ή τις ερμηνείες ή εκτελέσεις που περιέχονται στην εν λόγω βάση δεδομένων. Συμφωνίες αντίθετες προς τις ρυθμίσεις που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο είναι άκυρες.
6. Ο νόμιμος χρήστης της βάσης δεδομένων που έχει τεθεί στη διάθεσή του κοινού με οποιονδήποτε τρόπο μπορεί, χωρίς την άδεια του κατασκευαστή της βάσης δεδομένων, να εξάγει ή και/ να επαναχρησιμοποιήσει ουσιώδες μέρος του περιεχομένου της: α) όταν πρόκειται για εξαγωγή, για εκπαιδευτικούς ή ερευνητικούς σκοπούς, εφόσον αναφέρεται η πηγή και στο βαθμό που αυτό δικαιολογείται από τον επιδιωκόμενο μη εμπορικό σκοπό, β) όταν πρόκειται για εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση για λόγους δημοσίας ασφαλείας ή για σκοπούς διοικητικής ή δικαστικής διαδικασίας. Το δικαίωμα ειδικής φύσης ισχύει για τις βάσεις δεδομένων των οποίων οι κατασκευαστές ή οι δικαιούχοι είναι υπήκοοι κράτους μέλους ή έχουν τη συνήθη διαμονή τους στο έδαφος της Κοινότητας. Εφαρμόζεται επίσης στις εταιρείες και επιχειρήσεις που έχουν συσταθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία κράτους μέλους και οι οποίες έχουν την καταστατική τους έδρα, την κεντρική διοίκηση ή την κύρια εγκατάστασή τους εντός της Κοινότητας. Όταν η συγκεκριμένη εταιρεία ή επιχείρηση έχει μόνο την καταστατική της έδρα στο έδαφος της Κοινότητας, οι δραστηριότητές της πρέπει να συνδέονται πραγματικά και αδιάλειπτα με την οικονομία ενός κράτους μέλους.

7. Το δικαίωμα που προβλέπεται στο άρθρο αυτό ισχύει από την περάτωση της κατασκευής της βάσης δεδομένων και λήγει 15 έτη μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους που έπεται της ημερομηνίας περάτωσης. Στην περίπτωση βάσης δεδομένων η οποία έχει τεθεί στη διάθεση του κοινού, με οιονδήποτε τρόπο, πριν από τη λήξη της περιόδου που προβλέπεται στο προηγούμενο εδάφιο, η διάρκεια της προστασίας του δικαιώματος που προβλέπεται στο παρόν άρθρο λήγει 15 έτη μετά την 1η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται της ημερομηνίας κατά την οποία η βάση τέθηκε για πρώτη φορά στη διάθεση του κοινού. Οποιαδήποτε ουσιώδης τροποποίηση, αξιολογούμενη ποιοτικά ή ποσοτικά, του περιεχομένου μιας βάσης δεδομένων, ιδίως οποιαδήποτε ουσιώδης τροποποίηση εξαιτίας της διαδοχικής σάρρευσης προσθηκών, διαγραφών ή μετατροπών, που έχουν ως αποτέλεσμα να θεωρείται ότι πρόκειται για νέα ουσιώδη επένδυση, αξιολογούμενη ποιοτικά ή ποσοτικά, παρέχει στη βάση που προκύπτει από την επένδυση αυτή δικαίωμα ίδιας διάρκειας προστασίας."

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΟΓΔΩΟ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Άρθρο 46

Άδεια από ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες

1. Ως ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες θεωρούνται τα πρόσωπα που ερμηνεύουν ή εκτελούν με οποιονδήποτε τρόπο έργα του πνεύματος όπως οι ηθοποιοί, οι μουσικοί, οι τραγουδιστές, οι χορωδοί, οι χορευτές, οι καλλιτέχνες κουκλοθέατρου, θεάτρου σκιών, θεάματος ποικιλιών (βαριετέ) ή υποδρόμου (τσίρκου).

2. Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν:

- α) την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους σε υλικό φορέα ,
- β) την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, όσον αφορά την εγγραφή σε υλικό φορέα της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους,
- γ) τη διανομή στο κοινό του υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης, με πώληση ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής δεν αναλώνεται εντός της Κοινότητας όσον αφορά τον υλικό φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης, εκτός από την περίπτωση της πρώτης πώλησης εντός της Κοινότητας, που πραγματοποιείται από το δικαιούχο ή με την συγκατάθεσή του,
- δ) την εκμίσθωση και το δημόσιο δανεισμό του υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής των ως άνω υλικών φορέων.
- ε) τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιοδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια, καθώς και την παρουσίαση στο κοινό του υλικού φορέα με την παράνομη εγγραφή της ζωντανής ερμηνείας ή εκτέλεσης,
- στ) τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιοδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια, της ζωντανής ερμηνείας ή εκτέλεσής τους, εκτός αν η μετάδοση αυτή αποτελεί αναμετάδοση νόμιμης μετάδοσης,
- ζ) την παρουσίαση στο κοινό της ζωντανής ερμηνείας ή εκτέλεσής τους, που γίνεται με οποιονδήποτε τρόπο, εκτός από ραδιοτηλεοπτική μετάδοση,
- η) τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στην εγγραφή σε υλικό φορέα της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος. Το δικαίωμα αυτό δεν αναλώνεται με οποιαδήποτε πράξη διάθεσης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης.

3. Η άδεια που απαιτείται για την ενέργεια των πράξεων της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, αν δεν υπάρχει αντίθετη συμφωνία στην οποία να ορίζονται συγκεκριμένα οι πράξεις για τις οποίες δίνεται η άδεια, θεωρείται ότι έχει δοθεί, όταν ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης συνδέεται μ' εκείνον που επιχειρεί αυτές τις πράξεις με σύμβαση εργασίας, που έχει ως σκοπό την ενέργεια αυτών των συγκεκριμένων πράξεων. Ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης διατηρεί πάντοτε το δικαίωμα αμοιβής για την ενέργεια καθεμιάς από τις πράξεις που προβλέπονται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου σε κάθε τρόπο εκμετάλλευσης της ερμηνείας ή εκτέλεσής του. Ειδικότερα, ο ερμηνευτής ή εκτελεστής καλλιτέχνης διατηρεί το δικαίωμα εύλογης αμοιβής για την εκμίσθωση, χωρίς να μπορεί να παραιτηθεί από αυτό, εάν έχει δώσει σε παραγωγό υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας άδεια για την εκμίσθωση του υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας του.

4. Σε περίπτωση ερμηνείας ή εκτέλεσης από σύνολο, οι μετέχοντες σε αυτό ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες ορίζουν με πλειοψηφία και εγγράφως έναν αντιπρόσωπό τους για την άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στη δεύτερη παράγραφο του παρόντος άρθρου. Αυτή η αντιπροσώπευση δεν αφορά το διευθυντή της ορχήστρας ή της χορωδίας, τους σολίστ, τους πρωταγωνιστές και το σκηνοθέτη. Αν δεν έχει οριστεί αντιπρόσωπος σύμφωνα με το εδάφιο α' της παρούσας παραγράφου, η άσκηση των δικαιωμάτων που προβλέπονται στη δεύτερη παράγραφο του παρόντος άρθρου γίνεται από το διευθυντή του συνόλου.

5. Απαγορεύεται η μεταβίβαση εν ζωή των δικαιωμάτων που προβλέπονται στη δεύτερη παράγραφο του παρόντος άρθρου, καθώς και η παραίτηση από αυτά. Είναι δυνατή η ανάθεση της διαχείρισης και προστασίας των δικαιωμάτων αυτών σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 47

Άδεια από παραγωγούς υλικών φορέων

1. 1. Οι παραγωγοί φωνογραφημάτων (παραγωγοί υλικών φορέων ήχου) έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή απαγορεύουν:
 - α) την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, όσον αφορά τα φωνογραφήματά τους
 - β) τη διανομή στο κοινό των ως άνω υλικών φορέων που έχουν παραγάγει με πώληση ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής δεν αναλώνεται εντός της Κοινότητας, όσον αφορά τους ως άνω υλικούς φορείς, εκτός από την περίπτωση της πρώτης πώλησης εντός της Κοινότητας που πραγματοποιείται από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του,
 - γ) την εκμίσθωση ή το δημόσιο δανεισμό των ως άνω υλικών φορέων. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής των ως άνω υλικών φορέων
 - δ) τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στα φωνογραφήματά τους, όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει. Το δικαίωμα αυτό δεν αναλώνεται με οποιαδήποτε πράξη διάθεσης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης
 - ε) την εισαγωγή των ως άνω υλικών φορέων που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεσή τους ή, εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αν το δικαίωμα της εισαγωγής τους στην Ελλάδα είχε συμβατικά διατηρηθεί από τον παραγωγό.
2. Οι παραγωγοί οπτικοακουστικών έργων (παραγωγοί υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας) έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή απαγορεύουν:
 - α) την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίτυπα των ταινιών τους
 - β) τη διανομή στο κοινό των ως άνω υλικών φορέων που έχουν παραγάγει με πώληση ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής δεν αναλώνεται εντός της Κοινότητας, όσον αφορά τους ως άνω υλικούς φορείς, εκτός από την περίπτωση της πρώτης πώλησης εντός της Κοινότητας που πραγματοποιείται από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του,
 - γ) την εκμίσθωση ή το δημόσιο δανεισμό των ως άνω υλικών φορέων. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής των ως άνω υλικών φορέων
 - δ) τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους. Το δικαίωμα αυτό δεν αναλώνεται με οποιαδήποτε πράξη διάθεσης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης
 - ε) την εισαγωγή των ως άνω υλικών φορέων που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεσή τους ή, εφόσον πρόκειται για εισαγωγή από χώρες εκτός της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, αν το δικαίωμα της εισαγωγής τους στην Ελλάδα είχε συμβατικά διατηρηθεί από τον παραγωγό.
 - στ) τη ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιοδήποτε τρόπο συμπεριλαμβανομένης της δορυφορικής μετάδοσης ή καλωδιακής αναμετάδοσης των ως άνω υλικών φορέων καθώς και την παρουσίαση αυτών στο κοινό.
3. Ως παραγωγός υλικού φορέα ήχου νοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πρωτοβουλία και ευθύνη του οποίου πραγματοποιείται η πρώτη εγγραφή σειράς ήχων μόνο. Ως παραγωγός υλικού φορέα εικόνας ή ήχου και εικόνας νοείται το φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πρωτοβουλία και ευθύνη του οποίου πραγματοποιείται η πρώτη εγγραφή σειράς εικόνων με ή χωρίς ήχο.

Άρθρο 48

Άδεια από ραδιοτηλεοπτικούς οργανισμούς

1. 1. Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν:
α) την αναμετάδοση των εκπομπών τους με οποιοδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια, β) την παρουσίαση στο κοινό των εκπομπών τους σε χώρους όπου η είσοδος επιτρέπεται με εισιτήριο, γ) την εγγραφή των εκπομπών τους σε υλικούς φορείς ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, είτε οι εκπομπές αυτές μεταδίδονται ενσυρμάτως είτε ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης, δ) την άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, όσον αφορά την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους που μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης, ε) τη διανομή στο κοινό των υλικών φορέων με την εγγραφή των εκπομπών τους, μέσω πώλησης ή με άλλους τρόπους. Το δικαίωμα διανομής δεν αναλώνεται εντός της Κοινότητας, όσον αφορά τους υλικούς φορείς με την εγγραφή των εκπομπών, εκτός από την περίπτωση της πρώτης πώλησης εντός της Κοινότητας που πραγματοποιείται από το δικαιούχο ή με τη συγκατάθεσή του, στ) την εκμίσθωση και το (δημόσιο) δανεισμό του υλικού φορέα με την εγγραφή των εκπομπών τους. Τα δικαιώματα αυτά δεν αναλώνονται από οποιαδήποτε πώληση ή άλλη πράξη διανομής του ως άνω υλικού φορέα. ζ) τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στην υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει. Το δικαίωμα αυτό δεν αναλώνεται με οποιαδήποτε πράξη διάθεσης στο κοινό με την έννοια της παρούσας ρύθμισης.
2. Οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί δεν έχουν το δικαίωμα που προβλέπεται στο εδάφιο γ' της παραγράφου 1 του παρόντος άρθρου, όταν αναμεταδίδουν απλώς μέσω καλωδίου εκπομπές ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών.

Άρθρο 49

Δικαίωμα εύλογης αμοιβής

1. Όταν υλικός φορέας ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια, ή για παρουσίαση στο κοινό, ο χρήστης οφείλει εύλογη και ενιαία αμοιβή στους ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, των οποίων η ερμηνεία ή η εκτέλεση έχει εγγραφεί στον υλικό φορέα, και στους παραγωγούς των υλικών αυτών φορέων. Η αμοιβή αυτή καταβάλλεται υποχρεωτικά σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης των σχετικών δικαιωμάτων. Οι οργανισμοί αυτοί υποχρεούνται να διαπραγματεύονται, να συμφωνούν τις αμοιβές, να προβάλλουν τις σχετικές αξιώσεις για την καταβολή και να εισπράττουν τις σχετικές αμοιβές από τους χρήστες. Σε περίπτωση διαφωνίας μεταξύ των χρηστών και των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, το ύψος της εύλογης αμοιβής και οι όροι της πληρωμής καθορίζονται από το μονομελές πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Οριστικά περί της αμοιβής αποφαιίνεται το αρμόδιο δικαστήριο.
2. Το δικαίωμα εύλογης αμοιβής των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών που προβλέπεται από την πρώτη παράγραφο του παρόντος άρθρου είναι ανεκχώρητο, με την επιφύλαξη της υποχρεωτικής ανάθεσης της εισπραξής και διαχείρισης στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν σύμφωνα με τα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου.
3. Οι εισπραττόμενες αμοιβές κατανέμονται εξ ημισείας μεταξύ ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και παραγωγών των υλικών φορέων. Η κατανομή των εισπραττόμενων αμοιβών μεταξύ των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών και μεταξύ των παραγωγών γίνεται κατά τις μεταξύ τους συμφωνίες που περιέχονται στον κανονισμό του κάθε οργανισμού συλλογικής διαχείρισης.
4. Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έχουν δικαίωμα εύλογης αμοιβής για τη ραδιοτηλεοπτική αναμετάδοση της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους που μεταδίδεται ραδιοτηλεοπτικά. Το δικαίωμα εύλογης αμοιβής που προβλέπεται από την παρούσα παράγραφο είναι ανεκχώρητο και είναι δυνατή μόνο η ανάθεση της εισπραξής και διαχείρισης στους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης κατά τα οριζόμενα στα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου.
5. Όταν υλικός φορέας εικόνας ή ήχου και εικόνας που έχει νόμιμα εγγραφεί χρησιμοποιείται για ραδιοτηλεοπτική μετάδοση με οποιονδήποτε τρόπο, όπως ηλεκτρομαγνητικά κύματα, δορυφόροι, καλώδια ή για παρουσίαση στο κοινό, ο χρήστης οφείλει εύλογη αμοιβή στους ερμηνευτές ή εκτελεστές των οποίων η ερμηνεία έχει εγγραφεί στους υλικούς αυτούς φορείς. Κατά τα λοιπά

εφαρμόζονται η παράγραφος 1 εδ. β, γ, δ και ε, καθώς και οι παράγραφοι 2 και 4 του παρόντος άρθρου.

Άρθρο 50 Ηθικό δικαίωμα

1. Οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες έχουν καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους το δικαίωμα αναγνώρισης και προβολής της πατρότητάς τους πάνω στην ερμηνεία ή την εκτέλεσή τους και το δικαίωμα της απαγόρευσης κάθε παραμόρφωσης της ερμηνείας ή της εκτέλεσης αυτής.
2. Μετά το θάνατο του ερμηνευτή ή εκτελεστή καλλιτέχνη το δικαίωμα αυτό περιέρχεται στους κληρονόμους του.
3. Οι διατάξεις του άρθρου 12 παράγραφος 2 και του άρθρου 16 εφαρμόζονται αναλόγως και στο ηθικό δικαίωμα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών.

Άρθρο 51 Δικαιώματα εκδοτών

Εκδότες εντύπων έχουν το δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν την αναπαραγωγή, με φωτοτυπικές, ηλεκτρονικές ή όποιες άλλες μεθόδους, για σκοπούς εκμετάλλευσης, της στοιχειοθεσίας και της σελιδοποίησης των έργων που έχουν εκδώσει.

Άρθρο 51Α Προστασία προηγούμενως δημοσιεύτων έργων

Κάθε πρόσωπο το οποίο, μετά τη λήξη της προστασίας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας, για πρώτη φορά δημοσιεύει νομίμως ή παρουσιάζει νομίμως στο κοινό έργο προηγούμενως αδημοσίευτο, δικαιούται προστασίας ανάλογης με το περιουσιακό δικαίωμα του δημιουργού. Η διάρκεια προστασίας του δικαιώματος αυτού είναι εικοσιπέντε (25) έτη από τη στιγμή που για πρώτη φορά το έργο δημοσιεύθηκε νομίμως ή παρουσιάστηκε νομίμως στο κοινό και υπολογίζεται από την 1η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται της πρώτης νόμιμης δημοσίευσης ή παρουσίασης στο κοινό.

Άρθρο 52 Τύπος άδειας, περιορισμοί και διάρκεια δικαιωμάτων καθώς και ρύθμιση άλλων θεμάτων

Το δικαιώματα που προβλέπονται στα άρθρα 46 έως 51 διέπονται από τους ακόλουθους κανόνες : α) οι δικαιιοπραξίες, που αφορούν τα δικαιώματα αυτά, ισχύουν μόνο εφόσον έγιναν γραπτώς,

β) οι περιορισμοί, που προβλέπονται για το περιουσιακό δικαίωμα της πνευματικής ιδιοκτησίας, ισχύουν αναλόγως και γι' αυτά,

γ) η διάρκεια των δικαιωμάτων των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών που προβλέπονται στα άρθρα 46 και 49 Ν.2121/1993 ορίζεται σε πενήντα (50) χρόνια μετά την ημερομηνία της ερμηνείας ή εκτέλεσης αλλά δεν μπορεί να είναι μικρότερη από τη διάρκεια της ζωής του καλλιτέχνη. Ωστόσο, αν εντός της περιόδου αυτής γίνει νόμιμη δημοσίευση ή νόμιμη παρουσίαση στο κοινό της υλικής ενσωμάτωσης της ερμηνείας ή εκτέλεσης, τα δικαιώματα αυτά διαρκούν πενήντα (50) χρόνια από την ημερομηνία της πρώτης αυτής δημοσίευσης ή της πρώτης αυτής παρουσίασης στο κοινό, ανάλογα με το ποιά έγινε πρώτη,

δ) Τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφήματων (παραγωγών υλικών φορέων ήχου) λήγουν πενήντα έτη μετά την πραγματοποίηση της υλικής ενσωμάτωσης. Ωστόσο, εάν το φωνογράφημα έχει δημοσιευθεί νομίμως κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής, τα δικαιώματα λήγουν πενήντα έτη από την ημερομηνία της πρώτης νόμιμης δημοσίευσης. Εάν δεν έχει πραγματοποιηθεί νόμιμη δημοσίευση κατά την περίοδο που μνημονεύεται στο πρώτο εδάφιο και εάν το φωνογράφημα έχει παρουσιαστεί νομίμως στο κοινό κατά την περίοδο αυτή, τα δικαιώματα λήγουν πενήντα έτη από την ημερομηνία της πρώτης νόμιμης παρουσίασης στο κοινό. Ωστόσο, αν λόγω εκπνοής της διάρκειας προστασίας η οποία παρέχεται βάσει της παρούσας παραγράφου, στη διατύπωσή της πριν τροποποιηθεί από την Οδηγία 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία των πληροφοριών, τα δικαιώματα των παραγωγών φωνογραφήματων δεν προστατεύονται πλέον από τις 22 Δεκεμβρίου 2002, η παρούσα παράγραφος δεν συνεπάγεται την εκ νέου έναρξη προστασίας τους,

ε) η διάρκεια των δικαιωμάτων των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών που προβλέπονται στο άρθρο 48 Ν.2121/1993 ορίζεται σε πενήντα (50) χρόνια μετά την πρώτη μετάδοση μιας εκπομπής, είτε αυτή μεταδίδεται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης ή οποιουδήποτε άλλου τρόπου μετάδοσης, στ) η διάρκεια του δικαιώματος των εκδοτών που προβλέπεται στο άρθρο 51 Ν.2121/1993 ορίζεται σε πενήντα (50) χρόνια μετά την τελευταία έκδοση του έργου,

ζ) η διάρκεια που καθορίζεται στις περιπτώσεις γ,δ,ε και στ του παρόντος άρθρου υπολογίζεται από την 1η Ιανουαρίου του έτους το οποίο έπεται του γενεσιουργού γεγονότος,

η) για τους σκοπούς της παρουσίας στο κοινό μέσω δορυφόρου και της καλωδιακής αναμετάδοσης, τα δικαιώματα των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών, των παραγωγών υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, καθώς και των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών προστατεύονται σύμφωνα με τις διατάξεις του όγδου κεφαλαίου του νόμου αυτού, εφαρμοζομένων αναλόγως των διατάξεων των παραγράφων 3 και 4 του άρθρου 35 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 53

Προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας

Η προστασία, που προβλέπεται από τα άρθρα 46 έως 52 του παρόντος νόμου, αφήνει ακέραιη και δεν επηρεάζει κατά κανένα τρόπο την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας. Καμία από τις διατάξεις που αναφέρονται στο προηγούμενο εδάφιο δεν μπορεί να ερμηνευθεί κατά τρόπο που θίγει την προστασία αυτή. Εάν οι ερμηνευτές ή εκτελεστές καλλιτέχνες, οι παραγωγοί υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, οι ραδιοτηλεοπτικοί οργανισμοί και οι εκδότες εντύπων έχουν αποκτήσει, εκτός από το συγγενικό δικαίωμα και δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας στο έργο, το δικαίωμα αυτό και το συγγενικό δικαίωμα υπάρχουν παραλλήλως και παρέχουν τις εξουσίες που απορρέουν από το κάθε δικαίωμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΑΤΟ

ΣΥΛΛΟΓΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Άρθρο 54

Ανάθεση διαχείρισης

1. Οι δημιουργοί μπορούν να αναθέτουν σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης και προστασίας, που έχουν αποκλειστικά αυτό το σκοπό, τη διαχείριση ή την προστασία ή τη διαχείριση και την προστασία του περιουσιακού τους δικαιώματος ή εξουσιών που απορρέουν από αυτό. Το ίδιο ισχύει και για τους δωρεοδόχους των δημιουργών, καθώς και για τους καθολικούς ή αιτία θανάτου διαδόχους, όπως επίσης και για το ίδρυμα που συνιστά ο δημιουργός. Οι οργανισμοί αυτοί λειτουργούν με οποιαδήποτε εταιρική μορφή. Αν λειτουργούν με τη μορφή ανώνυμης εταιρείας, τότε οι μετοχές της εταιρείας αυτής είναι υποχρεωτικώς ονομαστικές στο σύνολό τους. Κατά τα λοιπά, εφαρμόζονται οι διατάξεις των παρ. 2 έως 4 του άρθρου 24 του Ν. 1746/1988. Η κοινοποίηση που προβλέπεται από την παρ. 4 του άρθρου 24 του Ν. 1746/1988 γίνεται μόνο προς το Υπουργείο Πολιτισμού. Οι παραπάνω οργανισμοί μπορούν επίσης να λειτουργήσουν και ως αστικοί συνεταιρισμοί κατά το Ν. 1667/1986. Στην τελευταία περίπτωση α) όπου στο Ν. 1667/1986 αναφέρεται, με οποιαδήποτε αρμοδιότητα, το Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας τις αρμοδιότητές του αναλαμβάνει το Υπουργείο Πολιτισμού . β) οι συνεταιρισμοί αυτοί μπορούν να ιδρυθούν και να λειτουργήσουν σε πανελλήνια βάση κατ' εξαίρεση της αρχής της τοπικότητας . γ) επιτρέπεται και όλα τα μέλη του συνεταιρισμού να είναι νομικά πρόσωπα, δ) το καταστατικό των συνεταιρισμών αυτών μπορεί να προβλέπει: αα) όρους, εσωτερικές διαδικασίες και όργανα που αποφασίζουν για την εισδοχή, την αποχώρηση ή τον αποκλεισμό συνεταιρίου, κατά παρέκκλιση από τους όρους, τις διαδικασίες και τα όργανα που προβλέπονται στις παραγράφους 4,5, 6, 7 και 8 του άρθρου 2 του Ν.1667/1986, ββ) ότι, στην περίπτωση αποχώρησης ή αποκλεισμού συνεταιρίου ή μη απόκτησης της ιδιότητας του συνεταιρίου από τους κληρονόμους, δεν υπάρχει αξίωση του συνεταιρίου ή των κληρονόμων για απόδοση των συνεταιριστικών τους μερίδων ή καταβολή της αξίας αυτών ή ότι υπάρχει αξίωση για απόδοση μόνο της ονομαστικής αξίας των μερίδων, γγ) τη δυνατότητα απόκτησης απεριόριστου αριθμού προαιρετικών μερίδων από τους συνεταιρίους, δδ) το εν ζωή αμεταβίβαστο των συνεταιριστικών μερίδων, εε) κατηγορίες συνεταιρίων είτε χωρίς δικαίωμα ψήφου είτε με αριθμό ψήφων ανά συνetaίρο ανεξάρτητο από τον αριθμό των υποχρεωτικών ή προαιρετικών μερίδων του κάθε συνεταιρίου, στστ) τον περιορισμό του δικαιώματος του β' εδαφίου της παρ. 2 του άρθρου 4 του Ν. 1667/1986 για λόγους προστασίας των θεμιτών συμφερόντων των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, ζζ) ότι οι νέοι συνetaίροι δεν έχουν καθόλου ή έχουν για ορισμένο μόνο χρόνο μετά την ίδρυση του συνεταιρισμού, υποχρέωση καταβολής, εκτός από το ποσό της μερίδας τους, και εισφοράς ανάλογης προς την καθαρή περιουσία του συνεταιρισμού ε) οι συνεταιρισμοί αυτοί είναι πάντοτε περιορισμένης ευθύνης και οι συνetaίροι δεν ευθύνονται

προσωπικά για τα χρέη των συνεταιρισμών, στ) Με προεδρικό διάταγμα που εκδίδεται μετά από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού μπορούν να ρυθμίζονται τα θέματα των άρθρων 5,6,7 και 8 του Ν.1667/1986, καθώς και εν γένει θέματα εσωτερικών σχέσεων των συνεταιρισμών αυτών, ανάλογα προς τα ισχύοντα στα Κράτη-Μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης για οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν με αντίστοιχη ή παρεμφερή μορφή.

2. Προκειμένου για δευτερεύουσα σύγχρονη, ακέραιη και αμετάβλητη μετάδοση ραδιοτηλεοπτικών προγραμμάτων μέσω καλωδίων ή άλλων υλικών αγωγών, η συλλογική διαχείριση της σχετικής εξουσίας των δημιουργών είναι υποχρεωτική.
3. Η ανάθεση μπορεί να γίνεται είτε με μεταβίβαση του δικαιώματος ή των σχετικών εξουσιών προς το σκοπό της διαχείρισης ή της προστασίας είτε με παροχή σχετικής πληρεξουσιότητας. Η ανάθεση γίνεται εγγράφως και κάθε φορά για ορισμένο χρόνο που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερος από τρία χρόνια. Η ανάθεση αφορά όλα τα έργα του δημιουργού που είναι κατάλληλα για την εκμετάλλευση με την εξουσία στην οποία αναφέρεται η ανάθεση ή ορισμένα από αυτά. Σε περίπτωση αμφιβολίας τεκμαίρεται ότι η ανάθεση αφορά όλα τα έργα, συμπεριλαμβανομένων και των μελλοντικών έργων για χρονικό διάστημα που δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερο από τρία χρόνια.
4. Κάθε οργανισμός, που έχει ή πρόκειται να αναλάβει τη συλλογική διαχείριση ή προστασία των εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα των δημιουργών, υποχρεούται, πριν αρχίσει τη λειτουργία του, να καταθέσει στο Υπουργείο Πολιτισμού σχετική δήλωση συνοδευόμενη από τον Κανονισμό που συντάσσεται από τον Οργανισμό και πρέπει πάντως να περιέχει τα ακόλουθα στοιχεία : α) το ύψος του Κεφαλαίου του Οργανισμού. β) το Καταστατικό ή το εταιρικό σύμφωνο, αν πρόκειται για εταιρεία. γ) τον υπεύθυνο εκπρόσωπο του Οργανισμού, όπως επίσης και τα πρόσωπα που διοικούν τον Οργανισμό, τα οποία πρέπει να μην έχουν καταδικαστεί για κακούργημα ή για πλημμέλημα κατά της ιδιοκτησίας ή της περιουσίας και να παρέχουν τα εγγύητα επαγγελματικού ήθους. δ) τον αριθμό των δημιουργών, που έχουν αναθέσει στον Οργανισμό τη διαχείριση εξουσιών, που απορρέουν από το περιουσιακό τους δικαίωμα. ε) τη νομική μορφή της ανάθεσης της διαχείρισης. στ) τη διάρκεια της ανάθεσης. ζ) το χρόνο, τις αρχές και τον τρόπο διανομής των αμοιβών στους δικαιούχους. και η) το ύψος των εξόδων διαχείρισης, όπως επίσης και κάθε στοιχείο που είναι απαραίτητο για να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα και η αποτελεσματικότητα της λειτουργίας του Οργανισμού. Το Υπουργείο Πολιτισμού ελέγχει τη δήλωση και τον Κανονισμό του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης και, εάν πληρούνται οι προϋποθέσεις του παρόντος νόμου, χορηγεί την έγκριση για τη λειτουργία του οργανισμού αυτού. Κάθε μεταβολή των παραπάνω στοιχείων του Κανονισμού πρέπει να ανακοινώνεται στο Υπουργείο Πολιτισμού και να εγκρίνεται από αυτό. Σε αντίθετη περίπτωση εξακολουθεί να ισχύει ο αρχικός Κανονισμός του οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, όπως είχε εγκριθεί από το Υπουργείο κατά την έναρξη λειτουργίας του Οργανισμού.
5. Το Υπουργείο Πολιτισμού ελέγχει την τήρηση των διατάξεων του παρόντος νόμου και του Κανονισμού κατά τη λειτουργία του οργανισμού, ο οποίος έχει την υποχρέωση να θέτει στη διάθεση των οργάνων του Υπουργείου τα βιβλία του και κάθε άλλο στοιχείο αναγκαίο για την αποτελεσματική άσκηση του ελέγχου αυτού. Οι οργανισμοί υπόκεινται στον έλεγχο των ορκωτών λογιστών, ανεξάρτητα από τη νομική τους μορφή, εκτός αν πρόκειται για οργανισμούς μη κερδοσκοπικούς.
6. Σε περίπτωση διαπίστωσης σοβαρής παράβασης ή επανειλημμένων παραβάσεων του νόμου ή του Κανονισμού, παρά τη σχετική προειδοποίηση του Υπουργού Πολιτισμού, επιφυλασσομένων των διατάξεων για άλλες κυρώσεις, ο Υπουργός Πολιτισμού μπορεί να επιβάλλει στον οργανισμό που διέπραξε την παράβαση διοικητικό πρόστιμο 500.000 έως 10.000.000 δραχμών. Τα όργανα ελέγχου που θα διαπιστώνουν τις παραβάσεις, η διαδικασία επιβολής του προστίμου ύστερα από ακρόαση του ενδιαφερομένου, καθώς και τυχόν αναπροσαρμογή των παραπάνω ποσών θα καθορισθούν με προεδρικά διατάγματα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού.
7. Όπου στις διατάξεις του παρόντος νόμου χρησιμοποιείται ο όρος "Κανονισμός", εννοείται ο Κανονισμός της παραγράφου 4 του παρόντος άρθρου.
8. Η προϋπόθεση του άρθρου 54 παρ. 4 στοιχείο η του νόμου αυτού δεν απαιτείται όταν ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης πληρεί τρεις προϋποθέσεις:
 - α) επιδιώκει τους σκοπούς του χωρίς κέρδος για τον ίδιο,
 - β) αποτελείται, διοικείται και ελέγχεται αποκλειστικά από τους ίδιους τους δημιουργούς, με δυνατότητα εκλογής ή διορισμού στο διοικητικό και τυχόν εποπτικό συμβούλιο προσωπικοτήτων που

λόγω της θέσης ή της ειδικότητάς τους μπορούν να προσφέρουν αξιόλογες υπηρεσίες στον εν λόγω οργανισμό, εφόσον η συμμετοχή των τελευταίων δεν αναιρεί τη διοίκηση και τον έλεγχο του οργανισμού από τα μέλη του και

γ) τα μέλη του οργανισμού αυτού θα ήταν εξαναγκασμένα εκ των πραγμάτων να αναθέσουν τη διαχείριση και την προστασία των δικαιωμάτων τους σε οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης που δεν συγκεντρώνουν τις δύο παραπάνω υπό α και β προϋποθέσεις.

9. Σε περίπτωση διαπίστωσης σοβαρής παράβασης ή επανειλημμένων παραβάσεων του νόμου ή του κανονισμού και ειδικότερα εφόσον δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 54 παρ. 4 με βάση τις οποίες χορηγήθηκε η έγκριση λειτουργίας ενός οργανισμού συλλογικής διαχείρισης, ο Υπουργός Πολιτισμού μπορεί με εισήγηση του Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας να άρει προσωρινά ή οριστικά την έγκριση λειτουργίας του συγκεκριμένου οργανισμού συλλογικής διαχείρισης.

Άρθρο 55

Αρμοδιότητες των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης

1. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας έχουν τις ακόλουθες αρμοδιότητες : α) να καταρτίζουν συμβάσεις με τους χρήστες για τους όρους εκμετάλλευσης των έργων, καθώς και για την οφειλόμενη αμοιβή. β) να εξασφαλίζουν στους δημιουργούς ποσοστιαία αμοιβή κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 32 παρ. 1 του παρόντος νόμου. γ) να εισπράττουν την αμοιβή και να κατανέμουν μεταξύ των δημιουργών τα εισπραττόμενα ποσά. δ) να εισπράττουν την αμοιβή που προβλέπεται από το άρθρο 18 παρ. 3 του παρόντος νόμου και να τη διανέμουν μεταξύ των δημιουργών. ε) να προβαίνουν, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, σε κάθε διοικητική ή δικαστική ή εξώδικη ενέργεια για τη νόμιμη προστασία των δικαιωμάτων των δημιουργών ή των δικαιωδών τους και ιδίως να υποβάλλουν αιτήσεις ασφαλιστικών μέτρων, να εγείρουν αγωγές, να ασκούν ένδικα μέσα, να υποβάλλουν μηνύσεις και εγκλήσεις, να παρίστανται ως πολιτικός ενάγοντες, να ζητούν την απαγόρευση πράξεων που προσβάλλουν το δικαίωμα ως προς τις εξουσίες που τους έχουν ανατεθεί και να ζητούν την κατάσχεση παρανόμων αντιτύπων, κατά το άρθρο 64 του παρόντος νόμου. στ) να λαμβάνουν από τους χρήστες κάθε πληροφορία αναγκαία για τον καθορισμό, την εισπραξη και κατανομή των εισπραττόμενων ποσών. ζ) να ενεργούν, με σύμπραξη της δημόσιας αρχής ή κατά τη διαδικασία του άρθρου 64 του παρόντος νόμου τους αναγκαίους ελέγχους σε καταστάσματα πώλησης ή ενοικίασης ή δανεισμού αντιτύπων ή δημόσιας εκτέλεσης των έργων που προστατεύουν για να διαπιστώνουν αν οι πράξεις αυτές δεν προσβάλλουν τα δικαιώματα των δημιουργών. Η ιδρυτική πράξη του οργανισμού μπορεί να περιορίζει τις αρμοδιότητές του σε μερικές μόνο από τις αναφερόμενες παραπάνω.

2. Τεκμαίρεται ότι οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας έχουν την αρμοδιότητα διαχείρισης ή προστασίας όλων των έργων ή όλων των πνευματικών δημιουργών για τα οποία δηλώνουν εγγράφως ότι έχουν μεταβιβαστεί σ' αυτούς οι σχετικές εξουσίες ή ότι καλύπτονται από την πληρεξουσιότητα. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας μπορούν να ενεργούν πάντα, δικαστικώς ή εξωδίκως, στο δικό τους όνομα είτε η αρμοδιότητά τους στηρίζεται σε μεταβίβαση της εξουσίας, είτε στηρίζεται σε πληρεξουσιότητα, νομιμοποιούνται δε πάντως στην άσκηση όλων των δικαιωμάτων του δημιουργού που έχουν μεταβιβαστεί σ' αυτούς ή που καλύπτονται από την πληρεξουσιότητα.

3. Για τη δικαστική επιδίωξη της προστασίας των έργων και των δημιουργών που προστατεύονται από τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας, αρκεί η δειγματοληπτική αναφορά των έργων που έγιναν αντικείμενο εκμετάλλευσης χωρίς την απαιτούμενη άδεια και δεν απαιτείται η πλήρης απαρίθμηση των έργων αυτών.

4. Αν αμφισβητηθεί από το δικαιούχο ότι ορισμένο έργο, που περιεχόταν στη δήλωση της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου και στη σύμβαση που καταρτίστηκε με το χρήστη με βάση τη δήλωση αυτή, ανήκε στην αρμοδιότητα του οργανισμού, ο οργανισμός οφείλει να συντρέξει με κάθε τρόπο τον αντισυμβαλλόμενο του χρήστη και ιδίως να παρέμβει στη σχετική δίκη. Αν αποδειχθεί ότι το έργο δεν ανήκε στην αρμοδιότητα του οργανισμού, ο οργανισμός εκτός από τις ποινικές ευθύνες οφείλει να αποζημιώσει τον αντισυμβαλλόμενο και η σχετική αγωγή εκδικάζεται κατά την ειδική διαδικασία των εργατικών διαφορών.

Άρθρο 56

Σχέσεις με τους χρήστες

1. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης, προκειμένου οι χρήστες να έχουν την ευχέρεια της χρήσης των έργων του ρεπερτορίου τους, αξιώνουν από αυτούς ποσοστιαία αμοιβή κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 32 παράγραφος 1 του παρόντος νόμου. Οι εξαιρέσεις από την ποσοστιαία αμοιβή που προβλέπονται στο άρθρο 32 παράγραφος 2 του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται στην περίπτωση αυτή.

2. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης δεν μπορούν, χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος να αρνηθούν την κατάρτιση με τους χρήστες των συμβάσεων που προβλέπονται στην πρώτη περίπτωση της παραγράφου 1 του προηγούμενου άρθρου. Αν ο χρήστης ισχυρίζεται ότι ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης αξιώνει αμοιβή προφανώς δυσανάλογη προς αυτήν που συνήθως καταβάλλεται σε παρόμοιες περιπτώσεις, οφείλει, πριν από οποιαδήποτε χρήση, να προκαταβάλει στον οργανισμό ή το ζητούμενο ποσό αμοιβής ή το ποσό που θα έχει ορίσει, ύστερα από αίτηση του χρήστη, ως συνήθως καταβαλλόμενο σε παρόμοιες περιπτώσεις το Μονομελές Πρωτοδικείο κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Οριστικά περί της αμοιβής αποφαινεται το αρμόδιο δικαστήριο.

3. Οργανώσεις αντιπροσωπευτικές των χρηστών και οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης μπορούν να συμφωνήσουν εγγράφως, και πριν ανακύψει διαφωνία, τον ορισμό ενός προσώπου, καθοριζόμενου ονομαστικώς ή βάσει ιδιότητας, ως διαιτητή για τον καθορισμό του ποσού της αμοιβής που οφείλει να καταβάλει ο χρήστης. Ο διαιτητής μπορεί να διατάξει την προκαταβολή ποσού μέχρις ότου ορίσει το οριστικό ύψος της οφειλόμενης αμοιβής. Ο διαιτητής που έχει έτσι οριστεί είναι αποκλειστικά αρμόδιος για την επίλυση της διαφωνίας και η απόφασή του είναι εκτελεστική. Διαιτητή μπορεί να έχει ορίσει και ο Υπουργός Πολιτισμού, οπότε η προσφυγή σ' αυτόν για την επίλυση της διαφωνίας εξαρτάται από τη θέληση των μερών που διαφωνούν. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης καταρτίζουν κατάλογο με τις αμοιβές που απαιτούν από τους χρήστες (αμοιβολόγιο), ο οποίος πρέπει να γνωστοποιείται προς το κοινό με δημοσίευσή τους σε τρεις εφημερίδες, από τις οποίες η μια πρέπει να είναι οικονομική. Κατά την κατάστρωση και εφαρμογή των αμοιβολογίων τους, οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης οφείλουν να ενεργούν χωρίς αυθαιρεσία και να μην προβαίνουν σε καταχρηστικές διακρίσεις.

Οι Οργανισμοί Συλλογικής Διαχείρισης και οργανώσεις αντιπροσωπευτικές των χρηστών μπορούν να καταρτίζουν συμφωνίες που ρυθμίζουν την αμοιβή την οποία καταβάλλει ο χρήστης σε κάθε κατηγορία δικαιούχων, καθώς και κάθε άλλο ζήτημα που αφορά τις σχέσεις των δύο μερών στο πλαίσιο εφαρμογής του νόμου αυτού, όπως έχει μεταγενέστερα τροποποιηθεί.

4. Για την πραγματοποίηση των κατά την παράγραφο 1 περίπτωση α', β', γ' και δ' του προηγούμενου άρθρου διανομών, οι χρήστες οφείλουν να παραδίδουν στον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, χωρίς καμία καθυστέρηση, καταλόγους των έργων των οποίων αντίτυπα παράγουν ή πωλούν ή εκμισθώνουν ή δανείζουν, καθώς και των έργων που εκτελούν δημόσια με μνεία του ακριβούς αριθμού των αντιτύπων που παρήχθησαν ή διατέθηκαν, καθώς και της συχνότητας των δημόσιων εκτελέσεων.

5. Οι διαφορές μεταξύ των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών ως προς το ύψος της αμοιβής που θα πρέπει να καταβάλλει ο χρήστης στον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης είναι δυνατό να υπαχθούν σε διαιτησία. Οι διαιτητές ορίζονται από πίνακα που καταρτίζει κάθε δύο χρόνια ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Κατά την κατάρτιση του πίνακα αυτού λαμβάνεται υποχρεωτικά υπόψη η γνώμη των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης και των χρηστών. Κατά τα λοιπά εφαρμόζονται αναλόγως τα άρθρα 867 επ. του ΚΠολΔ.

Άρθρο 57

Σχέσεις με τους δημιουργούς

1. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας δεν μπορούν, χωρίς να συντρέχει σπουδαίος λόγος, να αρνηθούν σε ορισμένο δημιουργό την ανάληψη της διαχείρισης ή προστασίας εξουσιών που απορρέουν από το περιουσιακό τους δικαίωμα και είναι αντικείμενο της διαχείρισης του οργανισμού.

2. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας οφείλουν να ενημερώνουν μια φορά το χρόνο τους δημιουργούς που τους έχουν αναθέσει τη διαχείριση ή την προστασία εξουσιών από το περιουσιακό δικαίωμα προκειμένου αυτοί να διατυπώνουν τις απόψεις τους για τους γενικούς κανόνες καθορισμού του ύψους της αμοιβής, τις μεθόδους είσπραξης και διανομής των αμοιβών, καθώς και για άλλα θέματα σχετικά με τη διαχείριση και την προστασία. Οι οργανισμοί οφείλουν να συνεκτιμούν τις απόψεις αυτές κατά την επεξεργασία των τρόπων διαχείρισης και προστασίας.

3. Οι δημιουργοί που έχουν αναθέσει τη διαχείριση ή προστασία των δικαιωμάτων τους σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας και τα σωματεία που τους εκπροσωπούν έχουν το δικαίωμα να τηρούνται ενήμεροι για όλες τις δραστηριότητες του οργανισμού.

4. Οι δημιουργοί που έχουν αναθέσει σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας τη διαχείριση ή την προστασία του συνόλου των έργων τους οφείλουν να ενημερώνουν γραπτώς τον οργανισμό για τα έργα που έχουν δημοσιεύσει με όποιον τρόπο και να τους ενημερώνουν για τα νέα έργα τους που δημοσιεύονται μετά την ανάθεση της διαχείρισης στον οργανισμό.

5. Η διανομή στους δημιουργούς γίνεται το βραδύτερο κάθε χρόνο και κατ' αναλογία, όσο αυτό είναι δυνατόν, προς την πραγματική χρησιμοποίηση των έργων τους, βάσει κανονισμού διανομής, ο οποίος καταρτίζεται από τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης.

6. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης οφείλουν να καθορίζουν κατά τρόπο γενικό για όλους τους δημιουργούς ορισμένης κατηγορίας και για κάθε τρόπο εκμετάλλευσης, το ποσοστό επί των εισπράξεων των οργανισμών που θα παρακρατείται από αυτούς για την κάλυψη των εξόδων διαχείρισης. Το ποσοστό αυτό γνωστοποιείται στους δημιουργούς πριν από τη μεταβίβαση των εξουσιών ή την παροχή της σχετικής πληρεξουσιότητας και δεν μπορεί να αυξηθεί χωρίς τη συναίνεση των δημιουργών, παρά ύστερα από ειδοποίηση ενός χρόνου.

7. Εφόσον υπάρχει σπουδαίος λόγος κάθε δημιουργός και ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης ή προστασίας μπορούν να καταγγείλουν την ανάθεση της διαχείρισης και της προστασίας των εξουσιών που απορρέουν από το περιουσιακό δικαίωμα. Η καταγγελία ενεργεί στο τέλος του ημερολογιακού έτους κατά το οποίο έγινε, εφόσον από την καταγγελία μέχρι το τέλος του έτους μεσολαβεί διάστημα τουλάχιστον τριών μηνών, άλλως στο τέλος του επόμενου ημερολογιακού έτους.

8. Το δικαίωμα του δημιουργού να παρέχει άδεια ή να αρνείται την παροχή αδειάς σε επιχείρηση εκμετάλλευσης καλωδιακού δικτύου για την αναμετάδοση εκπομπής μέσω καλωδίου ασκείται μόνο μέσω οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, εφαρμοζομένης κατά τα λοιπά της διάταξης του άρθρου 54 παρ. 2 του Ν.2121/1993. Όταν ο δημιουργός δεν έχει αναθέσει τη διαχείριση του δικαιώματος καλωδιακής αναμετάδοσης σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, ο οργανισμός συλλογικής διαχείρισης που έχει αναλάβει, με έγκριση του Υπουργείου Πολιτισμού, τη διαχείριση των δικαιωμάτων της αυτής κατηγορίας μπορεί να διαχειρίζεται το δικαίωμα καλωδιακής αναμετάδοσης. Όταν υπάρχουν περισσότεροι από ένας οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης για τα δικαιώματα της αυτής κατηγορίας, ο δημιουργός είναι ελεύθερος να επιλέξει μεταξύ τους τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης τον οποίο εξουσιοδοτεί να διαχειρίζεται το δικαίωμα καλωδιακής αναμετάδοσης. Ο δημιουργός που αναφέρεται στην παρούσα παράγραφο έχει τα ίδια δικαιώματα και τις ίδιες υποχρεώσεις με τους δικαιούχους που έχουν αναθέσει τη διαχείριση στον οργανισμό και μπορεί να αξιώσει τα δικαιώματα αυτά μέσα σε διάστημα τριών (3) ετών από την ημερομηνία της καλωδιακής αναμετάδοσης του έργου.

9. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου δεν εφαρμόζονται στα δικαιώματα που ασκούνται από ραδιοτηλεοπτικό οργανισμό, όσον αφορά τις δικές του μεταδόσεις, ανεξάρτητα από το αν τα σχετικά δικαιώματα είναι δικά του ή του έχουν μεταβιβαστεί από άλλους δημιουργούς ή άλλους δικαιούχους.

Άρθρο 58

Εφαρμογή στα συγγενικά δικαιώματα

Οι διατάξεις των άρθρων 54 έως 57 του παρόντος νόμου εφαρμόζονται αναλόγως στη διαχείριση και την προστασία των συγγενικών δικαιωμάτων που ρυθμίζονται από το προηγούμενο κεφάλαιο του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ

ΜΕΤΡΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΒΟΛΗΣ ΤΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ

Άρθρο 59

Επιβολή και τήρηση προδιαγραφών

Με προεδρικά διατάγματα, εκδιδόμενα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, μπορεί να καθοριστούν προδιαγραφές για τις συσκευές ή άλλο υλικό αναπαραγωγής έργων, έτσι ώστε να εμποδίζεται ή να περιορίζεται η χρησιμοποίηση των συσκευών ή του άλλου υλικού για πράξεις που

προσβάλλουν την κανονική εκμετάλλευση της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων.

Άρθρο 60

Επιβολή χρήσης συστημάτων ελέγχου

Με προεδρικά διατάγματα, εκδιδόμενα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, μπορεί να επιβληθεί η χρήση συσκευών ή συστημάτων που επιτρέπουν τον προσδιορισμό των αναπαραγόμενων ή χρησιμοποιούμενων έργων και την έκταση ή τη συχνότητα της αναπαραγωγής ή της χρήσης, εφόσον δεν βλάπτονται αδικαιολογήτως τα νόμιμα συμφέροντα των χρηστών.

Άρθρο 61

Ένδειξη ελέγχου

Με προεδρικά διατάγματα, εκδιδόμενα ύστερα από πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού, μπορεί να προβλεφθεί ότι η κυκλοφορία υλικών φορέων ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας επιτρέπεται μόνον εφόσον φέρουν επικολλημένο στο περικάλυμμα ή σε άλλο εμφανές σημείο ειδικό επίσημο ή ταινία ελέγχου ή άλλη αναγνωριστική ένδειξη οποιουδήποτε τύπου που παρέχεται από τον κατά περίπτωση αρμόδιο οργανισμό συλλογικής διαχείρισης και πιστοποιεί ότι η διάθεση στο εμπόριο ή η κατ' άλλον τρόπο κυκλοφορία του υλικού φορέα δεν αποτελεί προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού.

Άρθρο 62

Απαγόρευση αποκωδικοποίησης

Απαγορεύεται χωρίς την άδεια του ραδιοτηλεοπτικού οργανισμού που μεταδίδει, με ηλεκτρομαγνητικά κύματα ή με καλώδια ή με άλλους υλικούς αγωγούς ή με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, παράλληλα προς την επιφάνεια της γης ή μέσω δορυφόρου προγράμματα κωδικοποιημένα, η διάθεση, η χρήση και η κατοχή με σκοπό χρήσης ή διάθεσης συσκευών αποκωδικοποίησης.

Άρθρο 63

Παρεμπόδιση της προσβολής ή της εξακολούθησής της

1. Σε κάθε περίπτωση όπου επίκειται η τέλεση πράξης προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας όπως όταν, χωρίς να υπάρχει η απαιτούμενη άδεια του δημιουργού, πρόκειται να γίνει δημόσια εκτέλεση θεατρικού ή κινηματογραφικού ή μουσικού έργου, η κατά τόπον αρμόδια αστυνομική αρχή οφείλει να απαγορεύει την πράξη αυτή ύστερα από αίτηση του δημιουργού ή των δικαιωδούχων του. Η εισαγγελική αρχή, εφόσον της ζητηθεί, οφείλει να δώσει σχετική εντολή στην αστυνομική αρχή. Το ίδιο ισχύει και όταν η δημόσια εκτέλεση άρχισε με άδεια του δημιουργού, αλλά η καταβολή της οφειλόμενης αμοιβής καθυστερεί περισσότερο από δύο μέρες.
2. Προκειμένου να χορηγηθεί η κατά το νόμο απαιτούμενη αστυνομική άδεια για τη χρήση μουσικών οργάνων ή για την καταλληλότητα του χώρου ή όποια άλλη άδεια σχετική με χώρο όπου πρόκειται να εκτελεσθούν δημόσια μουσικές συνθέσεις ή άλλα έργα των οποίων η διαχείριση έχει ανατεθεί σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης, απαιτείται η προσαγωγή έγγραφης άδειας δημόσιας εκτέλεσης χορηγούμενης από τον οργανισμό συλλογικής διαχείρισης της εξουσίας δημόσιας εκτέλεσης.
3. Με ασφαλιστικά μέτρα που διατάσσονται από το Μονομελές Πρωτοδικείο εφόσον πιθανολογείται σχετικός κίνδυνος, απαγορεύεται η τέλεση πράξεων που θα αποτελούσαν προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας, χωρίς να είναι αναγκαίος ο ειδικός προσδιορισμός των συγκεκριμένων έργων.
4. Οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση προσβολής των δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων που προβλέπονται από τα άρθρα 46, 47 και 48 του παρόντος νόμου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΝΔΕΚΑΤΟ

ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Άρθρο 64

Κατάσχεση

Εφόσον πιθανολογείται προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος προβλεπόμενου στα άρθρα 46 έως 48 και 51 του παρόντος νόμου, το Μονομελές Πρωτοδικείο διατάσσει ως ασφαλιστικό μέτρο τη συντηρητική κατάσχεση των αντικειμένων που κατέχονται από τον καθ' ου και αποτελούν μέσο τέλεσης ή προϊόν ή απόδειξη της προσβολής. Αντί για συντηρητική κατάσχεση, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει την αναλυτική απογραφή των αντικειμένων αυτών περιλαμβανόμενης και της φωτογράφησής τους. Στις παραπάνω περιπτώσεις εφαρμόζεται υποχρεωτικώς το άρθρο 687 παράγραφος 1 του Κ.Πολ.Δ. και χορηγείται υποχρεωτικώς προσωρινή διαταγή κατά το άρθρο 691 παράγραφος 2 του Κ.Πολ.Δ.

Άρθρο 64Α

Ασφαλιστικά μέτρα

Οι δικαιούχοι μπορούν να ζητήσουν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά των διαμεσολαβητών οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτο για την προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού ή συγγενικού δικαιώματος. Το ίδιο ισχύει και για το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων (άρθρο 8 παρ. 3 Οδηγίας 2001/29).

Άρθρο 65

Αστικές κυρώσεις

1. Σε κάθε περίπτωση προσβολής της πνευματικής ιδιοκτησίας ή του συγγενικού δικαιώματος ο δημιουργός ή ο δικαιούχος του συγγενικού δικαιώματος μπορεί να αξιώσει την αναγνώριση του δικαιωμάτος του, την άρση της προσβολής και την παράλειψή της στο μέλλον.
2. Όποιος υπαιτίως προσέβαλε την πνευματική ιδιοκτησία ή τα συγγενικά δικαιώματα άλλου, υποχρεούται σε αποζημίωση και ικανοποίηση της ηθικής βλάβης. Η αποζημίωση δεν μπορεί να είναι κατώτερη από το διπλάσιο της αμοιβής που συνήθως ή κατά νόμο καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς την άδεια ο υπόχρεος.
3. Αντί για αποζημίωση και χωρίς να απαιτείται υπαιτιότητα του υποχρέου, ο δημιουργός ή ο δικαιούχος του συγγενικού δικαιώματος μπορεί να αξιώσει είτε την καταβολή του ποσού κατά το οποίο ο υπόχρεος έγινε πλουσιότερος από την εκμετάλλευση του έργου ή του αντικειμένου συγγενικού δικαιώματος προβλεπόμενης στα άρθρα 46 έως 48 και 51 του παρόντος νόμου, χωρίς άδεια του δημιουργού ή του δικαιούχου, είτε την καταβολή του κέρδους που ο υπόχρεος αποκόμισε από την εκμετάλλευση αυτή.
4. Το δικαστήριο καταδικάζοντας σε παράλειψη πράξης απειλεί για κάθε παράβαση χρηματική ποινή τριακοσίων χιλιάδων έως ενός εκατομμυρίου δραχμών υπέρ του δημιουργού ή του δικαιούχου συγγενικού δικαιώματος προβλεπόμενου στα άρθρα 46 έως 48 και 51 του παρόντος νόμου, καθώς και προσωπική κράτηση έως ένα έτος. Το ίδιο ισχύει και όταν η καταδίκη γίνεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων. Κατά τα λοιπά ισχύει το άρθρο 947 του Κ.Πολ.Δ.
5. Οι αστικές κυρώσεις του παρόντος άρθρου εφαρμόζονται αναλόγως και στην περίπτωση κατά την οποία ο οφειλέτης δεν κατέβαλε σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης την αμοιβή που προβλέπεται από την παράγραφο 3 του άρθρου 18 του παρόντος νόμου.

Άρθρο 66

Ποινικές κυρώσεις

1. Τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή 2.900 - 15.000 Ευρώ, όποιος χωρίς δικαίωμα και κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου ή διατάξεων των κυρωμένων με νόμο πολυμερών διεθνών συμβάσεων για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας, εγγράφει έργα ή αντίτυπα, αναπαράγει αυτά άμεσα ή έμμεσα, προσωρινά ή μόνιμα, με οποιαδήποτε μορφή, εν όλω ή εν μέρει, μεταφράζει, διασκευάζει, προσαρμόζει ή μετατρέπει αυτά, προβαίνει σε διανομή αυτών στο κοινό με πώληση ή με άλλους τρόπους ή κατέχει με σκοπό διανομής, εκμισθώνει, εκτελεί δημόσια, μεταδίδει ραδιοτηλεοπτικά κατά οποιοδήποτε τρόπο, παρουσιάζει στο κοινό έργα ή αντίτυπα με οποιοδήποτε τρόπο, εισάγει αντίτυπα του έργου που παρήχθησαν παράνομα στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεση του δημιουργού και γενικά εκμεταλλεύεται έργα αντίγραφα ή αντίτυπα που είναι αντικείμενο πνευματικής ιδιοκτησίας ή προσβάλλει το ηθικό δικαίωμα του πνευματικού δημιουργού

να αποφασίζει για τη δημοσίευση του έργου στο κοινό καθώς και να παρουσιάζει αυτό αναλλοίωτο χωρίς προσθήκες ή περικοπές.

2. 2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος κατά παράβαση των διατάξεων του παρόντος νόμου ή διατάξεων των κυρωμένων με νόμο διεθνών συμβάσεων για την προστασία συγγενικών δικαιωμάτων προβαίνει στις ακόλουθες πράξεις: Α) Χωρίς την άδεια των ερμηνευτών ή εκτελεστών καλλιτεχνών α) εγγράφει σε υλικό φορέα την ερμηνεία ή εκτέλεση, β) αναπαράγει σε υλικό φορέα άμεσα ή έμμεσα, προσωρινά ή μόνιμα με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσής τους σε υλικό φορέα γ) προβαίνει σε διανομή στο κοινό του υλικού φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης ή κατέχει με σκοπό διανομής δ) εκμισθώνει τον υλικό φορέα με την εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης, ε) μεταδίδει ραδιοτηλεοπτικά με οποιοδήποτε τρόπο ή παρουσιάζει στο κοινό τον υλικό φορέα με την παράνομη εγγραφή της ερμηνείας ή εκτέλεσης, στ) μεταδίδει ραδιοτηλεοπτικά με οποιονδήποτε τρόπο τη ζωντανή ερμηνεία ή εκτέλεση, εκτός αν η μετάδοση αυτή αποτελεί αναμετάδοση νόμιμης μετάδοσης, ζ) παρουσιάζει στο κοινό τη ζωντανή ερμηνεία ή εκτέλεση που γίνεται με οποιονδήποτε τρόπο, εκτός από ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, η) διαθέτει στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος, την εγγραφή σε υλικό φορέα της ερμηνείας ή της εκτέλεσής τους.

Β) Χωρίς την άδεια των παραγωγών φωνογραφήματων (παραγωγών υλικών φορέων ήχου) α) αναπαράγει άμεσα ή έμμεσα, προσωρινά ή μόνιμα με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, τα φωνογραφήματα ή το, β) προβαίνει σε διανομή στο κοινό των ως άνω υλικών φορέων ή κατέχει με σκοπό διανομής, γ) εκμισθώνει τους ως άνω υλικούς φορείς, δ) διαθέτει στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει, τα φωνογραφήματα τους ε) εισάγει τους ως άνω υλικούς φορείς που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεσή του.

Γ) Χωρίς την άδεια των παραγωγών οπτικοακουστικών έργων (παραγωγών υλικών φορέων εικόνας ή ήχου και εικόνας) α) αναπαράγει άμεσα ή έμμεσα, προσωρινά ή μόνιμα με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, ή το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους, β) προβαίνει σε διανομή στο κοινό των ως άνω υλικών φορέων συμπεριλαμβανομένων και των αντιγράφων τους ή κατέχει με σκοπό διανομής, γ) εκμισθώνει τους ως άνω υλικούς φορείς, δ) διαθέτει στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση στο πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους, όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει ε) εισάγει τους ως άνω υλικούς φορείς που παρήχθησαν στο εξωτερικό χωρίς τη συναίνεσή του στ) μεταδίδει ραδιοτηλεοπτικά τους ως άνω υλικούς φορείς με οποιοδήποτε τρόπο συμπεριλαμβανομένης και της δορυφορικής μετάδοσης ή καλωδιακής αναμετάδοσης.

Δ) Χωρίς την άδεια των ραδιοτηλεοπτικών οργανισμών α) αναμεταδίδει τις εκπομπές με οποιοδήποτε τρόπο, β) παρουσιάζει στο κοινό τις εκπομπές σε χώρους όπου η είσοδος επιτρέπεται με εισιτήριο, γ) εγγράφει τις εκπομπές σε υλικούς φορείς ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, είτε οι εκπομπές αυτές μεταδίδονται ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, συμπεριλαμβανομένης της καλωδιακής ή δορυφορικής μετάδοσης, δ) προβαίνει σε άμεση ή έμμεση, προσωρινή ή μόνιμη αναπαραγωγή με οποιοδήποτε μέσο και μορφή, εν όλω ή εν μέρει, της υλικής ενσωμάτωσης των εκπομπών, ε) προβαίνει σε διανομή στο κοινό των υλικών φορέων με την εγγραφή των εκπομπών, στ) εκμισθώνει τον υλικό φορέα με την εγγραφή των εκπομπών τους, ζ) διαθέτει στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση όπου και όταν ο ίδιος επιλέγει την υλική ενσωμάτωση των εκπομπών τους.

3. Αν το όφελος που επιδιώχθηκε ή η ζημία που απειλήθηκε από τις πράξεις των παρ. 1 και 2 είναι ιδιαίτερα μεγάλα, επιβάλλεται φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών και χρηματική ποινή 2 έως 10 εκατομμυρίων δραχμών. Αν ο υπαίτιος τελεί τις παραπάνω πράξεις κατ' επάγγελμα ή αν οι περιστάσεις κάτω από τις οποίες έγινε η πράξη μαρτυρούν ότι ο υπαίτιος είναι ιδιαίτερα επικίνδυνος για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων, επιβάλλεται κάθειρξη μέχρι 10 ετών και χρηματική ποινή 5 έως 20 εκατομμυρίων δραχμών, καθώς και αφαίρεση της άδειας λειτουργίας της επιχείρησης, στα πλαίσια της οποίας εκτελέσθηκε η πράξη. Θεωρείται ότι η πράξη έχει τελεσθεί κατ' επάγγελμα και όταν ο δράστης έχει καταδικασθεί για αδικήματα του παρόντος άρθρου ή για παράβαση των διατάξεων περί πνευματικής ιδιοκτησίας που ίσχυαν πριν από αυτό με αμετάκλητη απόφαση σε ποινή στέρησης της ελευθερίας. Η προσβολή της πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων σε μορφή κακουργήματος εκδικάζεται από το αρμόδιο Τριμελές Εφετείο Κακουργημάτων.

4. Με την ποινή των παραγράφων 1,2 και 3 τιμωρείται όποιος δεν κατέβαλε σε οργανισμό συλλογικής διαχείρισης την αμοιβή που προβλέπεται στο άρθρο 18 παρ. 3 του παρόντος νόμου.

5. Με την ποινή της παρ. 1 τιμωρείται όποιος : α) χρησιμοποιεί ή διανέμει ή κατέχει με σκοπό θέσης σε κυκλοφορία συστήματα ή μέσα που έχουν ως μοναδικό σκοπό να διευκολύνουν τη χωρίς άδεια αφαίρεση ή εξουδετέρωση τεχνικού συστήματος που προστατεύει ένα πρόγραμμα ηλεκτρονικού υπολογιστή, β) κατασκευάζει ή εισάγει ή χρησιμοποιεί ή θέτει σε κυκλοφορία ή κατέχει με σκοπό θέσης σε κυκλοφορία συσκευές ή άλλο υλικό αναπαραγωγής έργου που δεν ανταποκρίνονται στις προδιαγραφές που θα έχουν καθοριστεί κατά το άρθρο 59 του παρόντος νόμου, γ) κατασκευάζει, εισάγει ή χρησιμοποιεί ή θέτει σε κυκλοφορία ή κατέχει με σκοπό θέσης σε κυκλοφορία αντικείμενα ή ενεργεί πράξεις που μπορούν να ματαιώσουν το αποτέλεσμα των παραπάνω προδιαγραφών, δ) αναπαράγει ή χρησιμοποιεί έργα χωρίς χρησιμοποίηση των συσκευών ή χωρίς εφαρμογή των συστημάτων που θα έχουν καθοριστεί κατά το άρθρο 60 του παρόντος νόμου, ε) θέτει σε κυκλοφορία ή κατέχει, με σκοπό να θέσει σε κυκλοφορία υλικούς φορείς ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας, χωρίς το ειδικό επίσημα ή την ταινία ελέγχου που θα έχει προβλεφθεί κατά το άρθρο 61 του παρόντος νόμου.
6. Σε περίπτωση μετατροπής της στερητικής της ελευθερίας ποινής, το ποσό της μετατροπής ορίζεται στο δεκαπλάσιο των ορίων του ποσού της μετατροπής που προβλέπονται κάθε φορά στον Ποινικό Κώδικα.
7. Αν συντρέχουν ελαφρυντικές περιστάσεις, η χρηματική ποινή δεν μπορεί να μειωθεί κάτω από το ήμισυ του ελάχιστου ορίου που προβλέπεται κατά περίπτωση στον παρόντα νόμο.
8. Σε κάθε περίπτωση, το δικαστήριο μπορεί να διατάζει δημοσίευση περίληψης της καταδικαστικής απόφασης, με δαπάνη εκείνου που καταδικάστηκε.
9. Όποιος χωρίς δικαίωμα προβαίνει σε προσωρινή ή διαρκή αναπαραγωγή της βάσης δεδομένων σε μετάφραση, προσαρμογή, διευθέτηση και οποιαδήποτε άλλη μετατροπή της βάσης δεδομένων, σε διανομή της βάσης δεδομένων ή αντιγράφων της, σε ανακοίνωση, επίδειξη ή παρουσίαση της βάσης δεδομένων στο κοινό, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός (1) έτους και χρηματική ποινή ενός (1) έως πέντε (5) εκατομμυρίων δραχμών.
10. Όποιος προβαίνει σε εξαγωγή ή/και επαναχρησιμοποίηση του συνόλου ή ουσιώδους μέρους του περιεχομένου της βάσης δεδομένων χωρίς άδεια του κατασκευαστή τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή ενός (1) έως πέντε (5) εκατομμυρίων δραχμών.

Άρθρο 66Α **Τεχνολογικά μέτρα**

1. Ως "Τεχνολογικά μέτρα" νοούνται κάθε τεχνολογία, μηχανισμός ή συστατικό στοιχείο που με το συνήθη τρόπο λειτουργίας του, αποσκοπεί στο να εμποδίσει ή να περιορίσει πράξεις σε σχέση με έργα ή άλλα προστατευόμενα αντικείμενα που δεν έχουν επιτραπεί από το δικαιούχο πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος, συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων. Τα τεχνολογικά μέτρα θεωρούνται "αποτελεσματικά" όταν η χρήση του προστατευόμενου έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου ελέγχεται από τους δικαιούχους μέσω εφαρμογής, διαδικασίας ελέγχου πρόσβασης ή προστασίας, όπως κρυπτογράφηση, διατάραξη της μετάδοσης ή άλλη μετατροπή του έργου ή προστατευτικός μηχανισμός ελέγχου της αντιγραφής, ο οποίος επιτυγχάνει το στόχο της προστασίας. (άρθρο 6 παρ.3 Οδηγίας 2001/29).
2. Απαγορεύεται χωρίς την άδεια του δικαιούχου η εξουδετέρωση κάθε αποτελεσματικού τεχνολογικού μέτρου την οποία πραγματοποιεί κάποιος εν γνώσει του ή έχοντας βάσιμους λόγους που του επιτρέπουν να γνωρίζει ότι επιδιώκει αυτό το σκοπό.
3. Απαγορεύεται χωρίς την άδεια του δικαιούχου, η κατασκευή, η εισαγωγή, η διανομή, η πώληση, η εκμίσθωση, η διαφήμιση για πώληση ή εκμίσθωση, ή η κατοχή για εμπορικούς σκοπούς, συσκευών, προϊόντων, συστατικών στοιχείων ή η παροχή υπηρεσιών που α) αποτελούν αντικείμενο προώθησης, διαφήμισης ή εμπορίας με σκοπό την εξουδετέρωση της προστασίας ή β) πέρα από την εξουδετέρωση της προστασίας έχουν σκοπό εμπορικό ή χρήση περιορισμένης σημασίας ή γ) έχουν πρωτίστως σχεδιασθεί, παραχθεί, προσαρμοσθεί ή πραγματοποιηθεί για να επιτρέψουν ή να διευκολύνουν την εξουδετέρωση της προστασίας οιασδήποτε αποτελεσματικών τεχνολογικών μέτρων.
4. Η άσκηση δραστηριοτήτων κατά παράβαση των ανωτέρω διατάξεων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή 2.900 - 15.000 ευρώ και συνεπάγεται τις αστικές

κυρώσεις του άρθρου 65 Ν.2121/1993. Το Μονομελές Πρωτοδικείο μπορεί να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με τον ΚΠολΔ εφαρμοζόμενης και της ρύθμισης του άρθρου 64 Ν.2121/1993, όπως ισχύει.

5. Για τους περιορισμούς που αφορούν τη φωτοτυπική αναπαραγωγή για ιδιωτική χρήση (άρθρο 18), την αναπαραγωγή για διδασκαλία (άρθρο 21), την αναπαραγωγή από βιβλιοθήκες και αρχεία (άρθρο 24), την αναπαραγωγή για σκοπούς δικαστικών ή διοικητικών (άρθρο 24), καθώς και την αναπαραγωγή προς όφελος προσώπων με ειδικές ανάγκες (άρθρο 28Α) η έννομη προστασία που προβλέπεται στην παράγραφο 2 του παρόντος άρθρου, δεν θίγει την υποχρέωση των δικαιούχων να παρέχουν στους επωφελούμενους από τους ανωτέρω περιορισμούς τα μέσα, προκειμένου αυτοί να επωφεληθούν από τους εν λόγω περιορισμούς στον αναγκαίο βαθμό. Εάν οι δικαιούχοι δεν λάβουν εκούσια μέτρα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται και οι συμφωνίες μεταξύ δικαιούχων και τρίτων που επωφελούνται από τους περιορισμούς, τόσο οι δικαιούχοι όσο και οι τρίτοι που επωφελούνται από τους παραπάνω περιορισμούς, ζητούν τη συνδρομή ενός ή περισσότερων μεσολαβητών που επιλέγονται από πίνακα μεσολαβητών τον οποίο καταρτίζει ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας. Οι μεσολαβητές υποβάλλουν προτάσεις προς τα ενδιαφερόμενα μέρη. Θεωρείται ότι όλα τα μέρη αποδέχονται την πρόταση αυτή, εάν κανένα από αυτά δεν προβάλλει αντίρρηση μέσα σε προθεσμία ενός μηνός από την κοινοποίηση της πρότασης. Στην αντίθετη περίπτωση η διαφορά επιλύεται από το Εφετείο Αθηνών το οποίο δικάζει σε πρώτο και τελευταίο βαθμό.

Άρθρο 66B

Πληροφορίες για το καθεστώς των δικαιωμάτων

1. Ως "Πληροφορία για το καθεστώς των δικαιωμάτων" νοείται κάθε παρεχόμενη από το δικαιούχο πληροφορία η οποία επιτρέπει την αναγνώριση του έργου ή άλλου προστατευόμενου αντικειμένου με συγγενικό δικαίωμα ή με το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων, καθώς και την αναγνώριση του δημιουργού ή οποιουδήποτε άλλου δικαιούχου. Νοούνται επίσης οι πληροφορίες σχετικές με τους όρους και τις προϋποθέσεις χρήσης του έργου ή άλλων προστατευόμενων αντικειμένων, καθώς και κάθε αριθμός ή κωδικός που αντιπροσωπεύει τις πληροφορίες αυτές.

2. Απαγορεύεται σε κάθε πρόσωπο να προβαίνει εν γνώσει του χωρίς την άδεια του δικαιούχου σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες ενέργειες:

- α) αφαίρεση ή αλλοίωση οποιασδήποτε πληροφορίας με ηλεκτρονική μορφή σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων,
- β) διανομή, εισαγωγή προς διανομή, ραδιοτηλεοπτική μετάδοση, παρουσίαση στο κοινό ή διάθεση στο κοινό έργων ή άλλων προστατευόμενων αντικειμένων με συγγενικό δικαίωμα ή με το δικαίωμα ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων, από τα οποία έχουν αφαιρεθεί ή αλλοιωθεί άνευ αδείας οι πληροφορίες ηλεκτρονικής μορφής σχετικά με τη διαχείριση των δικαιωμάτων, αν το πρόσωπο αυτό αυτό γνωρίζει ή έχει βάσιμο λόγο να γνωρίζει ότι με την ενέργεια αυτή προτρέπει, επιτρέπει, διευκολύνει ή συγκαλύπτει προσβολή του δικαιώματος του δημιουργού ή των συγγενικών δικαιωμάτων ή του δικαιώματος ειδικής φύσης του κατασκευαστή βάσης δεδομένων.

3. Η παράβαση των ανωτέρω διατάξεων τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους και χρηματική ποινή 2.900 - 15.000 Ευρώ και συνεπάγεται τις αστικές κυρώσεις του άρθρου 65 Ν.2121/1993, όπως ισχύει. Το Μονομελές Πρωτοδικείο μπορεί να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα σύμφωνα με τον ΚΠολΔ, εφαρμοζόμενης και της ρύθμισης του άρθρου 64 Ν.2121/1993, όπως ισχύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΩΔΕΚΑΤΟ ΤΕΛΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 67

Εφαρμοστέο δίκαιο

- 1. Η πνευματική ιδιοκτησία στα δημοσιευμένα έργα διέπεται από το δίκαιο του κράτους, όπου το έργο έγινε για πρώτη φορά νομίμως προσιτό στο κοινό. Η πνευματική ιδιοκτησία στα αδημοσίευτα έργα διέπεται από το δίκαιο της ιθαγένειας του δημιουργού τους.
- 2. Τα συγγενικά δικαιώματα διέπονται από το δίκαιο του κράτους όπου πραγματοποιήθηκε η ερμηνεία ή η εκτέλεση ή όπου παρήχθησαν οι υλικοί φορείς ήχου ή εικόνας ή ήχου και εικόνας ή από όπου έγινε η ραδιοτηλεοπτική εκπομπή ή όπου έγινε η έντυπη έκδοση.

3. Σε κάθε περίπτωση διέπεται από το κατά τις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου εφαρμοστέο δίκαιο, ο καθορισμός του υποκειμένου του δικαιώματος, το αντικείμενό του, το περιεχόμενό του, η διάρκειά του και οι περιορισμοί πλην των τυχόν προβλεπόμενων από το δίκαιο αυτό μη εκουσίων αδειών εκμετάλλευσης. Η ένδικη προστασία διέπεται από το δίκαιο της χώρας όπου ζητείται η προστασία.

4. Οι προηγούμενες παράγραφοι εφαρμόζονται εφόσον δεν ορίζουν άλλως διεθνείς συμβάσεις κυρωμένες από την Ελλάδα. Προκειμένου για κράτη που δεν συνδέονται με την Ελλάδα με διεθνείς συμβάσεις για την προστασία της πνευματικής ιδιοκτησίας ή ορισμένου αντικειμένου της ή ορισμένου συγγενικού δικαιώματος, οι προηγούμενες παράγραφοι εφαρμόζονται εφόσον το κράτος του οποίου το δίκαιο πρέπει να εφαρμοστεί, παρέχει ανάλογη προστασία στην πνευματική ιδιοκτησία σε έργα που έγιναν στην Ελλάδα για πρώτη φορά προσιτά στο κοινό ή σε συγγενικά δικαιώματα που απορρέουν από πράξεις που πραγματοποιήθηκαν στην Ελλάδα.

Άρθρο 68

Μη αναδρομικότητα του νόμου

1. Έργα των οποίων έχει λήξει η διάρκεια της προστασίας κατά την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, παραμένουν εκτός προστασίας της πνευματικής ιδιοκτησίας.
2. Η προστασία που προβλέπεται από τα άρθρα 2 παράγραφος 3 και 40 έως 53 παρέχεται από την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου σε προγράμματα ηλεκτρονικών υπολογιστών που δημιουργήθηκαν ή σε συγγενικά δικαιώματα από πράξεις που έγιναν στο παρελθόν.
3. Συμβάσεις που έχουν καταρτισθεί πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου διέπονται από το προγενέστερο δίκαιο για ένα χρόνο από την έναρξη ισχύος του νόμου.

Άρθρο 68Α

Διαχρονικό Δίκαιο

1. Η διάρκεια προστασίας που προβλέπεται στα άρθρα 29, 30, 31 και 52 Ν.2121/1993 εφαρμόζεται σε όλα τα έργα και αντικείμενα προστασίας με συγγενικά δικαιώματα, τα οποία προστατεύονταν σε ένα τουλάχιστον Κράτος-Μέλος την 1-7-1995 κατ' εφαρμογή εθνικών νομοθεσιών για την πνευματική ιδιοκτησία και τα συγγενικά δικαιώματα. Οι τρίτοι οι οποίοι ανέλαβαν την εκμετάλλευση έργων ή αντικειμένων συγγενικών δικαιωμάτων, που είχαν γίνει κοινό κτήμα πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου μπορούν να συνεχίσουν την εκμετάλλευση αυτή με τους ίδιους τρόπους, με τα ίδια μέσα και στην ίδια έκταση μέχρι 1-1-1999.

2. Οι συμφωνίες που αφορούν την εκμετάλλευση έργων και άλλων αντικειμένων προστασίας, οι οποίες ίσχυαν πριν από την 1.1.1995, υπάγονται από 1-1-2000 στις διατάξεις του άρθρου 35 παρ. 3 Ν.2121/1993 εφόσον λήγουν μετά την ημερομηνία αυτή. Εφόσον μια διεθνής συμφωνία συμπαράγωγής που είχε συναφθεί πριν από την 1.1.1995 μεταξύ συμπαράγωγού από ένα Κράτος-Μέλος και ενός ή περισσότερων συμπαράγωγών από άλλα Κράτη-Μέλη ή τρίτες χώρες, προβλέπει ρητά σύστημα κατανομής σε γεωγραφικές περιοχές των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης μεταξύ των συμπαράγωγών για όλους τους τρόπους παρουσίασης στο κοινό, χωρίς διάκριση της ρύθμισης που ισχύει για την παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου από τις διατάξεις που εφαρμόζονται στους άλλους τρόπους παρουσίασης, και εφόσον η παρουσίαση στο κοινό μέσω δορυφόρου θα έθιγε την αποκλειστικότητα, και ιδίως τη γλωσσική αποκλειστικότητα, ενός των συμπαράγωγών ή των εκδοχέων του σε συγκεκριμένο έδαφος, για την παροχή άδειας παρουσίασης στο κοινό μέσω δορυφόρου από ένα συμπαράγωγό ή τους εκδοχείς του απαιτείται η συναίνεση του δικαιούχου της εν λόγω αποκλειστικότητας, είτε πρόκειται για συμπαράγωγό είτε για εκδοχέα.

Άρθρο 69

Σύσταση Οργανισμού Πνευματικής Ιδιοκτησίας

1. Ιδρύεται νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου με έδρα την Αθήνα και επωνυμία "Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας" (Ο.Π.Ι.), που εποπτεύεται από το Υπουργείο Πολιτισμού, με σκοπό την προστασία των πνευματικών δημιουργών και δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, την εποπτεία των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, την εφαρμογή του παρόντος νόμου και των συναφών διεθνών συμβάσεων, τη νομοπαρασκευαστική εργασία σε θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών

δικαιωμάτων και γενικά την εκπροσώπηση της Ελλάδας σε όλους τους αρμόδιους διεθνείς οργανισμούς, καθώς και στα Όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Ο Ο.Π.Ι. μπορεί επίσης να διοργανώνει κάθε είδους σεμινάρια, με σκοπό την επιμόρφωση και ενημέρωση των δικαστών, δικηγόρων, διοικητικών υπαλλήλων, δημιουργών, δικαιούχων συγγενικών δικαιωμάτων, φοιτητών και σπουδαστών για θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων. Ο Ο.Π.Ι. σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να έχει ως σκοπό τη συλλογική διαχείριση των δικαιωμάτων, σύμφωνα με τα οριζόμενα στα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου.

2. Ο Ο.Π.Ι. επιχορηγείται από ποσοστό όχι ανώτερο του 5% των ακαθάριστων εισπράξεων των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, το ακριβές ύψος και ο τρόπος καταβολής του οποίου καθορίζονται με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Πολιτισμού. Επιχορηγείται επίσης από διεθνείς οργανισμούς, από Όργανα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, από δωρεές, κληροδοτήματα και κάθε άλλη επιχορήγηση από τρίτους, όπως επίσης και από τα έσοδα που προκύπτουν από παροχή υπηρεσιών. Ο Ο.Π.Ι. για την έναρξη λειτουργίας του επιχορηγείται εφάπαξ με ειδική χρηματοδότηση από τον κρατικό προϋπολογισμό του ΥΠ.ΠΟ. ύψους είκοσι εκατομμυρίων (20.000.000) δραχμών.

Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας μπορεί επίσης να επιχορηγείται από τις πιστώσεις του Υπουργείου Πολιτισμού ή από τα έσοδα των αριθμολαχείων ΛΟΤΤΟ και ΠΡΟ-ΤΟ.

3. Με προεδρικό διάταγμα, που εκδίδεται με πρόταση των Υπουργών Πολιτισμού, Προεδρίας της Κυβέρνησης και Οικονομικών, καθορίζονται το αντικείμενο και οι ειδικότερες αρμοδιότητες του Οργανισμού στο πλαίσιο του σκοπού του, ο τρόπος και η διαδικασία ασκήσεως των αρμοδιοτήτων αυτών, τα της διοίκησης και ελέγχου διαχείρισης του Οργανισμού, τα του προσωπικού και της οργάνωσής του, τα ποσά των αμοιβών για την παροχή υπηρεσιών που μπορεί εκάστοτε να αναπροσαρμόζεται με απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού και γενικά ο τρόπος επιλογής του αναγκαίου για τη στελέχωση Οργανισμού, επιστημονικού, διοικητικού και βοηθητικού προσωπικού, η μισθοδοσία αυτού, καθώς και κάθε άλλη σχετική λεπτομέρεια.

4. Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας αποτελεί κοινωφελές νομικό πρόσωπο. Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας δεν υπάγεται στο δημόσιο τομέα, ούτε στις διατάξεις του δημόσιου λογιστικού, ούτε στις διατάξεις για τις δημόσιες προμήθειες και τα δημόσια έργα και σε άλλες συναφείς διατάξεις. Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας λειτουργεί χάριν του δημοσίου συμφέροντος κατά τους κανόνες της ιδιωτικής οικονομίας και διέπεται από το ιδιωτικό δίκαιο.

5. Ο Οργανισμός Πνευματικής Ιδιοκτησίας απολαμβάνει όλων των διοικητικών, οικονομικών και δικαστικών ατελειών, καθώς και όλων των δικονομικών και ουσιαστικών προνομίων του Δημοσίου.

Άρθρο 70

Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν

1. Οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που λειτουργούν κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου υποχρεούνται, μέσα σε δώδεκα μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου, να υποβάλουν στο Υπουργείο Πολιτισμού την κατά το άρθρο αυτό δήλωση συνοδευόμενη από το σχετικό Κανονισμό και γενικά να προβούν στις αναγκαίες ενέργειες για την προσαρμογή στις διατάξεις του παρόντος νόμου.

2. Σωματεία δημιουργών που κατά τη δημοσίευση του παρόντος νόμου έχουν διαχειριστική δραστηριότητα σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 5 του Ν. 4301/1929 και 43 του Ν. 1597/1986 μπορούν να συνεχίσουν τη δραστηριότητα αυτή για εικοσιτέσσερις ακόμη μήνες από την έναρξη ισχύος του παρόντος νόμου.

Άρθρο 71

Εφαρμογή Κοινοτικών Οδηγιών

1. Τα άρθρα 2 παρ. 3 και 40 έως 45 του παρόντος νόμου αποτελούν εφαρμογή της Οδηγίας 91/250/Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 14ης Μαΐου 1991 για τη νομική προστασία των προγραμμάτων ηλεκτρονικών υπολογιστών.

2. Τα άρθρα 3 παρ. 1, περίπτωση δ', 9, 34, 46, 47, 48, 49, 52 και 53 αποτελούν εφαρμογή της Οδηγίας 92/100/Ε.Ο.Κ. του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 19ης Νοεμβρίου 1992 σχετικά με το δικαίωμα εκμίσθωσης, το δικαίωμα δανεισμού και ορισμένα δικαιώματα συγγενικά προς την πνευματική ιδιοκτησία στον τομέα των προϊόντων της διανοίας.

3. Τα άρθρα 35 παρ. 3 και 4, 57 παρ. 8 και 9, 52 η και 68Α παρ. 2 του νόμου αυτού, αποτελούν εφαρμογή της Οδηγίας 93/83/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1993 περί συντονισμού ορισμένων κανόνων όσον αφορά το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά δικαιώματα που εφαρμόζονται στις δορυφορικές ραδιοηλεκτρονικές μεταδόσεις και την καλωδιακή αναμετάδοση.

4. Τα άρθρα 11, 29 παρ. 1, 30, 31, 51Α, 52 γ, δ, ε, στ και ζ καθώς και 68Α παρ. 1 του νόμου αυτού αποτελούν εφαρμογή της Οδηγίας 93/98/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 29ης Οκτωβρίου 1993 περί εναρμόνισης της διάρκειας προστασίας του δικαιώματος, καθώς και πνευματικής ιδιοκτησίας και ορισμένων συγγενικών δικαιωμάτων.

5. Τα άρθρα 2α, 3 παρ. 3, 45Α, 64 τελευταίο εδάφιο, 65 παρ. 6, 65 παρ. 9 και 10, 72 παρ. 8 του νόμου αυτού, θεσπίζονται σε εφαρμογή της Οδηγίας 96/9/ΕΟΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Μαρτίου 1996 σχετικά με τη νομική προστασία των βάσεων δεδομένων.

6. Τα άρθρα 3 παρ. 1, 28Α 28Β και 28Γ, 46 παρ. 2, 47 παρ. 1 και 2, 48 παρ. 1, 52 στοιχείο δ, 64Α, 66 παρ. 1 και 2, 66Α και 66Β του νόμου αυτού αποτελούν εφαρμογή της Οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Μαΐου 2001 για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και των συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας.

Άρθρο 72

Κατάργηση διατάξεων και ρύθμιση άλλων θεμάτων

1. Από την έναρξη της ισχύος του παρόντος νόμου καταργείται κάθε διάταξη που αντίκειται στο νόμο αυτόν ή αναφέρεται σε θέματα που ρυθμίζονται με το νόμο αυτόν. Ειδικότερα καταργούνται οι νόμοι ΓΥΠΓ/1909 και 2387/1920, το ν.δ. 12/15 Ιουνίου 1926, οι νόμοι 4186/1929, 4301/1929 και 4489/1930, το άρθρο 2 παρ. 1 του ν.δ. 619/1941, το ν.δ. 2179/1943, οι νόμοι 763/1943, 1136/1944 και 56/1944, το άρθρο 12 του ν. 3188/1955, το ν.δ. 4264/1962, το άρθρο 4 του ν. 1064/1980, τα άρθρα 5 και 10 έως 22 του ν. 1075/1980, το άρθρο 19 του ν. 1348/1983 και τα άρθρα 3, 40, 43 και 46 του ν. 1597/1986.

2. Διατηρείται σε ισχύ ο ν. 988/1943.

3. Οι οργανισμοί συλλογικής διαχείρισης που προβλέπονται και λειτουργούν σύμφωνα με τα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου έχουν το δικαίωμα να διοργανώνουν συνέδρια, που αφορούν θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων και να συμμετέχουν σε αυτά. Τα άρθρα 54 έως 58 του παρόντος νόμου δεν περιορίζουν τη σύναψη συμβάσεων αμοιβαιότητας μεταξύ των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης της ημεδαπής και των αντίστοιχων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης της αλλοδαπής.

4. Μέχρι την 1η Ιουλίου 1994 δεν εφαρμόζονται οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 49, όταν υλικός φορέας ήχου χρησιμοποιείται για παρουσίαση στο κοινό, σε καφεενία ή εστιατόρια, που βρίσκονται σε Δήμους ή Κοινότητες κάτω από 5.000 κατοίκους.

5. Το άρθρο 38 παράγραφος 4 εδάφιο α' του παρόντος νόμου εφαρμόζεται για τη δημοσίευση οποιασδήποτε φωτογραφίας.

6. Από τη θέση σε ισχύ του παρόντος νόμου και μέχρι την έναρξη λειτουργίας ενός ή περισσότερων οργανισμών συλλογικής διαχείρισης, που θα μπορούν να λαμβάνουν τις σχετικές με δωρεές αποφάσεις, οι διατάξεις των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 5 του παρόντος νόμου δεν εφαρμόζονται σε περίπτωση που οι υπόχρεοι της παραγράφου 2 του ίδιου άρθρου προβαίνουν σε δωρεά τουλάχιστον του τμήματος της αμοιβής τους που προέρχεται από τον μεταπωλητή, εφόσον: α) για τη δωρεά αυτή η εκάστοτε ισχύουσα νομοθεσία προβλέπει απαλλαγή από το φόρο δωρεάς, β) το ποσό της δωρεάς έχει κατατεθεί σε λογαριασμό, τον οποίο ο δωρεοδόχος έχει ανοίξει ειδικά για το σκοπό αυτόν στο Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή σε Τράπεζα νομίμως λειτουργούσα στην Ελλάδα και γ) το

παραστατικό της κατάθεσης φέρει: αα) τα στοιχεία του δωρητή και του δωρεοδόχου, ββ) το ποσό της δωρεάς, γγ) την ημερομηνία της κατάθεσης και δδ) την υπογραφή του δωρεοδόχου ή του νόμιμου εκπροσώπου του.

7. Το σωματείο υπό την επωνυμία ΕΝΩΣΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣΥΝΘΕΤΩΝ ΣΤΙΧΟΥΡΓΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Σ.Ε.) μπορεί να συνεχίσει να ασκεί τη διαχειριστική δραστηριότητά του ως οργανισμός συλλογικής διαχείρισης μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1999.

Άρθρο 73 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΡΙΤΟ

ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Άρθρο 74

Δεν είναι ασυμβίβαστες προς το δικηγορικό λειτούργημα και δεν συνεπάγονται έκπτωση ή διαγραφή από τα μητρώα του οικείου Δικηγορικού Συλλόγου, οι ιδιότητες του διευθύνοντος συμβούλου, του γενικού διευθυντή, του διαχειριστή, του προέδρου ή του αντιπροέδρου των οργανισμών συλλογικής διαχείρισης μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

Άρθρο 75 1

Άρθρο 76 1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΚΑΤΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

ΕΝΑΡΞΗ ΙΣΧΥΟΣ

Άρθρο 77

Η ισχύς του νόμου αυτού αρχίζει από τη δημοσίευσή του στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, εκτός από το άρθρο 69, η ισχύς του οποίου αρχίζει έξι μήνες από τη δημοσίευση του νόμου αυτού στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.

Παραγγέλλουμε τη δημοσίευση του παρόντος στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως και την εκτέλεσή του ως Νόμου του Κράτους.

1. Δεν αναφέρονται γιατί δεν αφορούν θέματα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- ✿ Διονυσία καλλινίκου: «Πνευματική Ιδιοκτησία & Συγγενικά Δικαιώματα» β' έκδοση
- ✿ Τιμολέων Ν. Φουντεδάκης: « Η Σύγκρουση των Διακριτικών Γνωρισμάτων»
- ✿ Άννα Α. Δεσποτίδου: «Φύση και Λειτουργία της Εκδοτικής Σύμβασης»
- ✿ Περιοδικό: Φαρμακευτικά Χρονικά, τεύχος 10
- ✿ Φαρμακευτική Εταιρεία: Λάμδα Φαρμακευτική Α.Ε. (ευχαριστώ τον Κ. Λόλιο πρόεδρο της εταιρείας)P
- ✿ Δισκογραφική Εταιρία: Apple Productions (ευχαριστώ τον παραγωγό Κ. Ξένο Νίκο)
- ✿ Εκδοτικός Οίκος: Σακαρέλης (ευχαριστώ τον Κ. Σακαρέλη)
- ✿ el.wikipedia.org/wiki/θεωρία_των_property_rights
- ✿ el.wikipedia.org/wiki/Διανοητική_Ιδιοκτησία
- ✿ el.wikipedia.org/wiki/Συμφωνία_για_τα_δικαιώματα_πνευματικής_ιδιοκτησίας
- ✿ www.ifpi.gr/mission/copyright_music_industry.html
- ✿ www.ifpi.gr/mission/copyright.html
- ✿ www.ifpi.gr/mission/piracy2.html
- ✿ elawyer.blogspot.com/2005/09/blog_post_09.html

- ✿ www.osdel.gr/html
- ✿ www.osdel.gr/html/main03_1a.html

- ✿ www.osdel.gr/html/main03_1b.html

- ✿ el.wikipedia.org/wiki/Διαφήμιση

- ✿ www.edee.gr/deontology.html

- ✿ www.sfee.gr

- ✿ www.sfee.gr/article/greek/393/124/intex.html

- ✿ www.sfee.gr.static/sfee.html

- ✿ www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html

- ✿ www.parliament.org

- ✿ www.eof.gr/html/lab.html

- ✿ www.ifet.gr/activities_bio.html

- ✿ www.wipo.int/portal/index.html

- ✿ www.ipo.gov.uk/ipportal.html

- ✿ www.ipo.gov.uk/copy/html

- ✿ www.copyright.gov/circs/circ1.html